រឿង
ព្រះបាទអសោក

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

INSTITUT BOUDDHIQUE

ផ្ដើមបោះពុម្ពជាធម្មទាន ដោយភិក្ខុ **សុន្ទរ៍-សាមឿន**

HISTOIRE DU ROI AÇOKA

TRADUIT DU FRANÇAIS EN CAMBODGIEN

par

Le Vénérable KIM-AN

1re Edition

PHNOM-PENH
Editions de l'Institut Bouddhique

1957

ទំពាលយកពីលោក ខៀវ ឃុន សឹមសី
របស់ពុទ្ធសាសនាខ្មែរ ដើម្បីធ្វើការរក្សាទុក
elibrary of Cambodia
ឧសភា ២០១៥

រឿង
ព្រះបាទអសោក

លោកអាចារ្យ គិម - អាន

បានប្រែចេញពីភាសាបារាំងសែស
មកជាភាសាខ្មែរ

បោះពុម្ពលើកទី ១

ភ្នំពេញ
ការផ្សាយរបស់ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ
ព. ស. ២៥០០

រឿងព្រះបាទអសោក

សេចក្តីផ្តើម

រឿងព្រះបាទអសោកមហារាជនេះ ជាសេចក្តីរៀបរៀងនិងប្រែចេញមកពីភាសាបារាំងសែស របស់អ្នកអាចារ្យ គិម-អាន ដែលអនិច្ចកម្មទៅកាលពីថ្ងៃ ២៦ ដេសំប្រ៍ ១៩៣៧ ដូចមានប្រវត្តិភិស្តារនៅក្នុងសៀវភៅ "សាសនកិច្ចានុក្រមលេខ ២ ឆ្នាំ ១៩៣៨ នោះស្រាប់ ។

រឿងព្រះបាទអសោកនេះ អ្នកអាចារ្យ គិម-អាន បានរៀបរៀងប្រែកាលដែលខ្លួននៅបួសនៅឡើយ ប្រហែលនៅក្នុងរវាងឆ្នាំ ១៩៣៧. ជាឆ្នាំដែលខ្លួនបានចូលមកធ្វើការជាក្រុមជំនុំប្រែព្រះត្រៃបិដក ក្នុងក្រសួងពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ។ លុះរៀបរៀងប្រែបានចប់ហើយ បានយកសំណៅទៅប្រគល់ឲ្យក្រសួងពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ដើម្បីឲ្យចាត់ការបោះពុម្ពផ្សាយតទៅ ។

លោកគ្រូអាចារ្យ គិម-អាន ធ្វើការជាក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដកបាន ១ ឆ្នាំ ក៏លាចាកសិក្ខាបទ ដោយមានកើតរោគរបេងរីងរៃ, តមក ពេលនេះកាន់តែបណ្តាលឲ្យធ្ងន់ឡើងៗ ក៏លាចេញពីមុខក្រសួងនេះ ទៀសខ្លួនទៅនៅឯលំនៅដើមរបស់ខ្លួន ហើយដល់នូវអនិច្ចកម្មក្នុងឆ្នាំ ១៩៣៧ នៅភូមិវត្តព្រះទ្វារ , ឃុំពង្រ ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង ។

ឥឡូវនេះ ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យបានយករឿងនោះបោះផ្សាយក្នុងទស្សនាវដ្តីកម្ពុជសុរិយាឆ្នាំ ១៩៦២–១៩៦៣ តាមបំណងរបស់លោក

និពន្ធនោះ ។ ដល់មកឆ្នាំនេះ យើងបានពិនិត្យទៅឃើញថា រឿងព្រះបាទអសោកនេះ ជារឿងទាក់ទងក្នុងផ្លូវព្រះពុទ្ធសាសនា, យើងក៏បានដកស្រង់ពីទស្សនាវដ្ដីកម្ពុជសុរិយា ទាំងនោះឥតមានកែប្រែទេ មកបោះពុម្ពជាសៀវភៅមួយដោយឡែក ដើម្បីផ្សាយដល់កុលបុត្រអ្នកសិក្សាទាំងឡាយ ។

ក្រសួងពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ សូមអរគុណដល់អ្នកអាចារ្យ គិម-អាន ដែលបានព្យាយាមប្រែរឿងព្រះបាទអសោកនេះ ហើយប្រគល់ឲ្យជាសម្បត្តិរបស់ក្រសួងពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ។ សូមឧទ្ទិសជូនកុសលដែលជាផលនៃការបោះពុម្ពផ្សាយរឿងនេះ ចំពោះវិញ្ញាណក្ខន្ធរបស់អ្នកអាចារ្យ គិម-អាន សូមឲ្យបានទទួលឥដ្ឋមនុញ្ញផលតាមគាប់ចិត្តចុះ ។

អារម្ភកថា

រឿងព្រះបាទអសោកនេះ អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយបានរកងពីក្រម កតិយសក្តាយនាដកបមក មានសេរ៉ីវែកគ្រប់គម្ពីរដែលសំដែងអំពីព្រះពុទ្ធសាសនាក្នុងភាសាបាលី , ភាសាសំស្រ្កឹត និងភាសាឯទៀត ៗ ជាច្រើន, ហើយជារឿងមានឡាក់ជាន ដោយមានសិលាចារឹកជាគ្រឿងសំគាល់ច្រើនបំផុត ដ៏ជេរជាសក្ខីមជ្ឈិមប្រទេស នៅមានហូកដល់មកសព្វថ្ងៃនេះ ។ ហេតុនោះបានជាពួកអ្នកប្រាជ្ញខ្លះទៅតាំងលោកក្នុងប្រទេសផង មានទីបុរីរុំបជាដើម ច្រើនតែចេះរឿងដំណាលព្រះបាទអសោកនេះគ្រប់ ៗ គ្នា អ្នកខ្លះបានឃើញតាមគម្ពីរបាលី ឬសំស្រ្កឹត អ្នកខ្លះបានព្យាយាមស្វះស្វែងទៅដល់សិលាចារឹកគ្រន់ទីសំរេចនិយដ្ឋាននោះ ៗ ហើយដកស្លឹកយកមកសរសេរជារឿងទុកក្នុងសៀវភៅតាំងឡាយជាច្រើន ដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់អ្នកអានមើល, សូម្បីគម្ពីរបឋមសម្ពោធិជាភាសាខ្មែររបស់យើងនេះ ដែលធ្លាប់មានយូរណាស់មកហើយ ក៏មានសេចក្ដីដំណាលដល់រឿងអសោកនោះខ្លះ នៅក្រន់ខ្សែមារពន្ធដែលលោក-អ្នកអានមើលធ្លាប់បានឃើញជាញឹកញយណាស់មកហើយ ប៉ុន្តែមានសេចក្ដីមិនហូរហែដល់បច់សព្វគ្រប់ ។

ព្រោះហេតុដូច្នោះ បានជាខ្ញុំប្រែរឿងព្រះបាទអសោកនេះ អំពីសៀវភៅជាភាសាបារាំងសែសឈ្មោះ ឡាឡេសង់ដឺឡង់ប៉េរើរអសោក (La Légende do l'empereur Açoka, par J Przyluski) មកជា

មួយពាន់ ជាអ្នកធ្វើសង្គាយនាគ្រាទី ៣ ក្នុងក្រុងបាតលិបុត្រ កាលពីពុទ្ធសករាជ ៣០១ នៅក្នុងសេចក្តីឧបត្ថម្ភរបស់ព្រះបាទអសោកអគ្គនោះ តែប្រទេសឥណ្ឌាចិនជាន់នោះ ព្រះពុទ្ធសាសនាមិនបានចំរើនរុងរឿងប៉ុន្មានទេ ព្រោះពួកមនុស្សជាន់នោះនៅជឿសាសនាព្រាហ្មណ៍តាមទំលាប់ដើមរបស់ខ្លួនច្រើនណាស់នៅឡើយ លុះដល់ព្រះមហិន្ទត្ថេរជាកូនប្រុស នឹងនាងសង្ឃមិត្តាថេរីជាកូនស្រីនៃព្រះបាទអសោកអគ្គនោះ ដែលបានទទួលភារៈមកប្រតិស្ឋានព្រះពុទ្ធសាសនានៅលង្កាទ្វីប (Ceylon) ក៏ពួកស្តេចនឹងមហាជននៅកោះលង្កានោះចុះចូលជាច្រើន ហើយបាននាំគ្នាប្រួកជួយផ្សាយព្រះពុទ្ធសាសនាថែមទៀត ទើបព្រះពុទ្ធសាសនានៅប្រទេសឥណ្ឌាចិនយើងនេះរុងរឿងឡើងពេញបន្ទុកតាំងតែពីគ្រានោះមក មិនតែប៉ុណ្ណោះ ព្រះបាទអសោកអគ្គនោះបានសាងព្រះស្តូប ៨៤.០០០ ទុកជាទីបូជនីយស្ថាន ព្រោះហេតុនោះ ពួកអ្នកប្រាជ្ញក្នុងទ្វីបអឺរ៉ុបសព្វថ្ងៃនេះ បើគេចង់ដឹងរឿងព្រះពុទ្ធសាសនាឲ្យច្បាស់លាស់ ដែលជាសាសនាមានកើតតាំងនៅមានពិតនោះ គេច្រើនមើលសៀវភៅដំណាលពីអសោកពុល្វចក្រពត្តិ ដែលអ្នកប្រាជ្ញជាន់មុនបានចំឡងមកពីស្រុកឥណ្ឌា ឬ ពីស្រុកចិន ជួនកាលមានតាំងផ្តិតយកអក្សរថ្មរបស់ព្រះបាទអសោកនៅទីសំវេជនីយដ្ឋានគ្រប់កន្លែងមកជាគ្រឿងសំគាល់ថែមទៀត ប៉ុន្តែអ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយដែលបានតែងគម្ពីរដីកា ឬ សៀវភៅឡើងនោះ សឹង

មានរបៀបពាក្យបានសរសេរទៅតាមសេចក្ដីយល់ផ្សេង ៗ គ្នាខ្លះ ដូចយ៉ាងរឿងព្រះបាទអសោកជារបស់ប៉ែកខាងទក្ខិណនិកាយ ដែលយើងធ្លាប់បានដឹងតាមគម្ពីរមហាវង្ស ដែលពួកព្រះថេរៈនៅលង្កាទ្វីបបានចារឹកមកជាភាសាបាលីនោះ មានដំណើរសេចក្ដីប្លែកគ្នាខ្លះដោយអន្លើ ៗ អំពីរឿងព្រះបាទអសោក ដែលពួកខាងឧត្តរនិកាយបានចារឹកទុកមកជាភាសាសំស្រ្កឹតនោះ តែបើទុកជាយ៉ាងនោះក៏ដោយ សូមលោក–អ្នកអានមើលកុំគប្បីសង្ស័យនឹងដំណើរសេចក្ដីប្លែកគ្នានោះ ត្រូវកំណត់យកតែសំណុំរឿងព្រះបាទអសោកមកជាប្រមាណ បើនៅតែមិនទាន់ចូលចិត្តស៊ប់ក្នុងរឿងនេះទេ ត្រូវសង្កេតឲ្យម៉ត់ចត់ធៀបមើលតាមសិលាចារឹករបស់ព្រះបាទអសោក ដែលខ្ញុំបានដាក់មកក្នុងចំពែក ១ ទៅខាងមុខ គង់តែចូលចិត្តរឿងនេះច្បាស់លាស់ល្អឡើងមិនខាន ។

ក្នុងសៀវភៅនេះ ខ្ញុំមិនបង់ឲ្យឃ្លាតឆ្ងាយពីប្រយោគជាភាសាបាលីងច្បាប់ដើមសោះ បានជានៅត្រង់កន្លែងខ្លះមានពាក្យផ្ទុយគ្នាលំបាកស្ដាប់ ព្រោះភាសាបាលីងនឹងភាសាខ្មែរយើង មានដំរៀបពាក្យមិនស្មើភាគគ្នា លំបាកនឹងរកពាក្យដាក់ឲ្យត្រូវចំគ្នាផង ហើយខ្លួនខ្ញុំសោតក៏បានរៀនសូត្រភាសាបាលីងនោះតិចតួចពេក មិនសមនឹងហ៊ានធ្វើការធំយ៉ាងនេះ ប៉ុន្តែដោយសេចក្ដីប្រាថ្នាចង់ឲ្យពួកពុទ្ធសាសនិកជនជ្រាបរឿងនេះណាស់ បានជាខ្ញុំព្យាយាមរហូតដល់កើតជាសៀវភៅនេះឡើង តែក្នុងសៀវភៅ

បាលីច្បាប់ដើមនោះ មានរឿងក៏វែងទៀតតួចប្រុះជាច្រើន ដែលខ្ញុំមិនបានប្រែដាក់មក ខ្ញុំប្រែដកយកចំពោះតែរឿងអសោកមួយប៉ុណ្ណោះ ។

ក្នុងសៀវភៅនេះចែកជាពីរចំណែក ខាងដើមហៅថា (បកិណ្ណកនិទាន) គឺនិទានពោលយកយ៉ាងដែលជាប់ទាក់ទងដល់រឿងព្រះបាទអសោកនោះដែរ ប៉ុន្តែមិនមានសេចក្តីហូរហែដោយសព្វគ្រប់ គ្រាន់តែដកយករឿងដែលខុសគ្នាមកជាគ្រឿងសំគាល់ ហើយវិនិច្ឆ័យសេចក្តីនោះ ៗ ខ្លះ, ខាងចុងហៅថា៖ “រឿងព្រះបាទអសោក” គឺជាផ្លូវរឿងនៃស្តេចអគ្គនោះ មានតាំងអំពីការកសាងជំហួនឡើង រហូតដល់បានជាស្តេចចក្រពត្រ ហើយនឹងស្តេចជាជំណាងខាងក្រោយព្រះបាទអសោកនោះមកខ្លះ ខ្ញុំបានរួមតាំងពីរចំណែកឲ្យឈ្មោះសៀវភៅនេះថា៖ “រឿងព្រះបាទអសោក” នៅតាមច្បាប់ដើមដដែល ប៉ុន្តែនៅមិនទាន់ទុកចិត្ត ក្រែងមិនត្រឹមត្រូវ ខ្ញុំបានយកសៀវភៅនេះទៅប្រគេនព្រះមហា ខ.ហួត គ្រូមជុំនុំប្រែព្រះត្រៃបិដក ក្នុងពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ នៅព្រះរាជបណ្ណាល័យ សូមឲ្យលោកជួយពិនិត្យសម្រួលពាក្យខ្មែរជាមួយនឹងខ្លួនខ្ញុំថែមទៀត ដើម្បីជម្រះមន្ទិលគឺសេចក្តីឃ្លៀងឃ្លាតអំពីច្បាប់ដើម ។

លោក-អ្នកអានមើល “រឿងព្រះបាទអសោក-” នេះ គង់នឹងបានប្រទះសេចក្តីខ្លះដែលខុសគតិរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនា ដូចរឿងយក្សចូលបួសជាដើម ដែលខ្ញុំរក្សាទុកតាមច្បាប់ដើម តែបើតាមរឿងនេះគួរនឹង

សន្និដ្ឋានថា យក្សមិនមែនជាអ្វី គឺមនុស្សជំពួកមួយដែលមានឈ្មោះយ៉ាងនោះ ឬជានាមសម្រាប់ហៅអ្នកដែលគួរគេគោរព ព្រោះពាក្យថា យក្ខ ឬ យក្ស នេះ មកពីរូបធាតុថា: (យជ) ប្រែថា: "បូជា" ហេតុនេះបានជាហៅបានរហូតដល់ពួកមនុស្ស ទេវតា, អ្នកតាជាដើម ។

ម្យ៉ាងទៀត ជាធម្មតារបស់អ្នកតែងសៀវភៅដែលជាប់ទាក់ទងដល់វិជ្ជាការ ឬប្រវត្តិព្រះពុទ្ធសាសនា តែងតែឧទ្ទិសសៀវភៅដែលខ្លួនតែងបូជាដល់បុព្វការីបុគ្គល ឬជូនដល់ញាតិមិត្រដែលខ្លួនស្រឡាញ់រាប់អានជាទីបំផុត ដែលមានជីវិតរស់នៅ ឬសូម្បីធ្វើមរណកាលកន្លងហួសទៅហើយក៏បាន ទើបខ្ញុំប្រគេនសៀវភៅនេះជាសក្ការបូជាចំពោះព្រះតេជព្រះគុណព្រះឧត្តមមុនី (អ៊ុំ-ស៊ូរ) ដែលលោកមានឧបការៈដល់ខ្ញុំជាអនេកប្រការសមគួរដែលខ្ញុំនឹងលើកបូជាដល់លោកមុនបុគ្គលដទៃៗ ។

កាព្យ គិម-អាង

រឿងព្រះបាទអសោក

បកិណ្ណកនិទាន

(ក្រុងបាតលិបុត្រនឹងមោរិយវង្ស)

ព្រះរាជវង្សដែលព្រះបាទចន្ទ្រគុប្តបានតាំងឡើងជាដំបូងនោះ មាននាមថា៖ មោរិយវង្ស បានគ្រប់គ្រងក្រុងបាតលិបុត្រក្នុងដែនមគធៈបានចំនួន៨៥ឆ្នាំ គឺតាំងពីពុទ្ធសករាជ១២៨ដល់ពុទ្ធសករាជ ២១២ ។ ស្តេចទី ២ ទ្រង់ព្រះនាមព្រះបាទពិន្ទុសារៈ ដែលជាបុត្ររបស់ព្រះបាទចន្ទ្រគុប្ត ព្រះអង្គបានសោយរាជ្យក្នុងដែនមគធៈបាន២៨ឆ្នាំ គឺតាំងពីពុទ្ធសករាជ ២៤២ ដល់ពុទ្ធសករាជ ២៧០ ព្រះបាទពិន្ទុសារៈអង្គនេះ បានវាយយកនគរដែនតូចៗជាច្រើន រហូតដល់ដែនមទ្រាស (Madras) ឲ្យតាំងនៅក្រោមអំណាចព្រះអង្គ ក្នុងគ្រានេះ ឥណ្ឌានឹងក្រិកបានជាប់ទាក់ទងគ្នាទៅវិញទៅមកកាន់តែចំរើនម៉ាំមួនឡើង រហូតដល់ពួកស្តេចសោយរាជ្យជាន់ក្រោយៗក្នុងក្រុងម៉ាសេដូន ក៏ទ្រង់នៅតែបញ្ជូនទូតមកក្រុងបាតលិបុត្រ ។

ព្រះបាទពិន្ទុសារៈមានរាជបុត្រច្រើនព្រះអង្គ តែទ្រង់ឃើញថាអសោកមានសេចក្តីអង់អាចតាំងតែពីនៅជាកុមារតូចមក ទើបព្រះបិតាតាំងដំណែងឲ្យជាឧបរាជ ដំបូងទ្រង់ឲ្យទៅគ្រប់គ្រងក្រុងតក្កសិលា តែខាងក្រោយមក ទ្រង់ឲ្យទៅគ្រប់គ្រងស្រុកមាលវៈ ។ គ្រាកាលព្រះបាទពិន្ទុសារៈអស់ព្រះជន្ម អសោករាជបុត្រក៏បានជាស្តេចសោយរាជ្យស្នងព្រះអង្គ

ឡើងក្នុងពុទ្ធសករាជ ២៧៦ គឺបួនឆ្នាំខាងក្រោយព្រះបាទពិន្ទុសារៈអស់ព្រះជន្ម បានជាយឺតយូរដូច្នេះ ន័យខ្លះថា ព្រោះតែកើតចម្បាំងដណ្ដើមរាជសម្បត្តិនឹងព្រះអនុជាឬព្រះជេដ្ឋា តាមគម្ពីរមហាវង្សសំដែងថា ព្រះបាទអសោកបានជ័យជំនះ ទ្រង់ធ្វើគុតព្រះជេដ្ឋានិងព្រះអនុជាអស់ ឲ្យទុកតែព្រះអនុជព្រះនាមតិស្សមួយអង្គដែលរួមព្រះមាតាជាមួយ តែតាមប្រវត្តិសាស្ត្រសម័យនេះ ដែលរកឃើញនោះ គ្រប់ជាប្រាកដថា ព្រះបាទអសោកបានទំនុកបំរុងព្រះជេដ្ឋានិងព្រះអនុជាយ៉ាងល្អបំផុត មិនបានប្រទូស្តរ៉ាយគ្នាឡើយ ។ ព្រះបាទអសោកមានលក្ខណៈដ៏រឹងប៉ឹងពូកែ ប្រកាន់ការងារតាមច្បាប់ជាដាច់ខាត តែមិនមែនជាក្សត្រិយ៍កាចអាក្រក់ ប្រកបដោយមោហចរិត ដូចយ៉ាងធ្លាប់ចូលចិត្តមកក្នុងជាន់ដើមនោះទេ ។ សេចក្ដីពិតថា ព្រះបាទអសោកបានធ្វើសង្គ្រាមជាច្រើនដង តាមធម្មតារបស់ក្សត្រិយ៍គ្រប់ព្រះអង្គ ដែលត្រូវតែផ្សាយអំណាចតេជានុភាពរបស់ព្រះអង្គចេញទៅ ព្រះអង្គជាស្ដេចមានបុណ្យធំបំផុតក្រៃលែងជាងស្ដេចឯទៀតដែលមានក្នុងប្រវត្តិការណ៍របស់លោក ។ រាជអាណាចក្ររបស់ព្រះបាទអសោកនោះផ្សាយចេញទៅគ្រប់ប្រទេសក្នុងដណ្ឌៀតាំងមូល មិនតែដែនរបស់ពួកអរិយកៈប៉ុណ្ណោះទេ ព្រះអង្គយកបានចុះមកខាងក្រោម រហូតដល់ទល់ទឹងទន្លេគោធាវរីទៀតផង ។

ព្រះបាទអសោកទ្រង់បង្កើតច្បាប់សម្រាប់អាណាចក្ររបស់ព្រះអង្គ

ជាអាជ្ញាដាច់ខាត តែជាន់ដំបូងទ្រង់ច្រើនតែសម្រេចកិច្ចពិឃាតផ្ទាល់នឹងព្រះហស្តព្រះអង្គ លុះគ្រាខាងក្រោយមក ទើបអនុញ្ញាតឲ្យធ្វើគុកសម្រាប់ផ្ដាញ់ផ្ដាលពួកមនុស្សទុច្ចរិត ហើយទ្រង់តាក់តែងពេជ្ឈឃាតម្នាក់ឈ្មោះគិរិកៈ ឲ្យជាអ្នកទទួលភារៈនោះ ។

កាលដែលអ្នកប្រាជ្ញចិនឈ្មោះ ហ្វា-ហៀន ចូលមកក្នុងឥណ្ឌាពី ព.ស.៩៤២, ត្រឡប់ទៅស្រុកចិនវិញ ព.ស. ៩៥៦, ដល់មកខាងក្រោយ មានចិនម្នាក់ឈ្មោះ ហួន-ត្សង់ អ្នកប្រាជ្ញតាំងពីនោះនេះ ជាអ្នកស្វែងរកការពិតរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនា បានទៅឃើញក្រុងបាតលិបុត្រ ដែលជាក្រុងបាក់បែកគ្រាំគ្រាទៅហើយ ពេលនោះជាមានអ្នកស្រុកបង្ហាញ "នរករបស់ព្រះបាទអសោក" គឺជាគុកដែលស្ដេចអង្គនោះធ្វើក្នុងគ្រាខាងក្រោយបានរាជសម្បត្តិ តាមរឿងរ៉ាវនេះថា: គុកនោះគេធ្វើសម្រាប់ផ្ដាញ់ផ្ដាលពួកមនុស្សដែលប្រព្រឹត្តអំពើទុច្ចរិត ។ តាមដំណាលរបស់ហ្វា-ហៀន និយាយថា: ស្ដេចអសោកបានយាងទៅដល់ទីបំផុតនៃកណ្ដាប់ចក្រវាឡ ទ្រង់បានទស្សនាការស្ថានព្រះយមរាជ ហើយមានព្រះរាជហឫទ័យប្រាថ្នានឹងសាងស្ថាននរកនៅទីជិតក្រុងរបស់ព្រះអង្គឲ្យបានដូចជានរករបស់ព្រះយមរាជនោះ ។ ក្នុងអសោកាវទានថា: គុកនោះសាងឡើងដោយពេជ្ឈឃាតរបស់ព្រះបាទអសោកឈ្មោះគិរិកៈ ទូលសូមឲ្យសាងសម្រាប់ពិឃាតមនុស្ស, ខាងក្រោយមក ពេជ្ឈឃាតនោះបានចូលទៅស្ដាប់ភិក្ខុ

កំពុងស្វាធ្យាយពាលបណ្ឌិតសូត្រ ដែលសំដែងអំពីស្ថាននរកក្នុងវគ្គ កុក្កុជាកមរេចបចូលសូមអនុញ្ញាតឲ្យធ្វើនរកនោះមាំមួនឡើងទៀត ។

ក្នុងរឿងក៏ព្រះបាទអសោកមានបំណាលថា: នរកដែលទ្រង់អនុញ្ញាតឲ្យគិរិកៈធ្វើនោះ មានកំពែងតែមួយជាន់ ឥតមានជញ្ជាំងខណ្ឌជាកំពូកមនុស្សទោសជាច្រើន នៅច្របូកច្របល់គ្នាក្នុងទីនោះ ។

ក្នុងទេវទូតសូត្រមជ្ឈិមនិកាយ មានសេចក្តីថ្លែងថា: "នរក (របស់ព្រះយមរាជ) នោះ ចែកជាច្រើនពួកច្រើនជាន់ នៅត្រង់កណ្តាលហៅថា មហានរក, មហានរកនោះបួនជ្រុង ចែងចែកជាទ្វារគ្រប់ជ្រុងទាំងបួន មានកំពែងដែកព័ទ្ធជុំវិញ ផែនដីមហានរកនោះសុទ្ធសឹងតែដែក មានភ្លើងឆេះក្តៅក្តីប្រាលផ្លោងជានិច្ច ផ្សព្វផ្សាយកំដៅទៅចំនួនមួយយោជន៍ ។ ទ្វារទាំងបួនរបស់មហានរកនោះ ត្រង់ទៅចំនរកទាំង ៤ ជាបន្ទាប់គ្នាគឺ: គូថនរក, កុក្កុឡនរក, សិម្ពលិវន និងអសិបត្តវន មានទន្លេឈ្មោះខារោទកា ជាព្រំប្រទល់ ។ ពាលបណ្ឌិតសូត្រសំស្រេកថា: មានពួកសត្វទៅកើតក្នុងនរក ពួកនិរយបាលចាប់បានហើយផ្តួលសត្វនោះសន្ធឹងលើផែនដីដែកដែលភ្លើងកំពុងឆេះសន្ធោសន្ធៅ មានសុទ្ធតែអណ្តាតភ្លើងក្រោលឡើងតែម្យ៉ាង,... " ។

អសោកាវទានថា: "ក្នុងនរកមានតែសេចក្តីទុក្ខនឹងការឈឺចាប់ដោយភ្លើងឆេះឆួលឆាបខ្លួន; ពពួកសត្វតិរច្ឆានសឹងតែមានសេចក្តីស្ងប់

សេចក្ដីខ្លាចការប្រទូស្តដល់គ្នានឹងគ្នាទៅវិញទៅមកគ្រប់ដង្ហើមចេញចូល ; ពួកប្រេតសឹងតែក្ដៅក្រហាយដោយសេចក្ដីស្រេកឃ្លាន; ពួកមនុស្សសឹងតែមានសេចក្ដីព្រួយថប់ក្នុងការចិញ្ចឹមជីវិត; ពួកទេវតាសឹងតែមានសេចក្ដីភ័យខ្លាចនឹងការច្យុតិធ្លាក់ចុះមកហើយនឹងការអស់បុណ្យ ហេតុជាវិបាកកម្មទាំងប្រាំប្រការនុ៎ះឯង ហើយដែលជាគ្រឿងរារាំងសត្វក្នុងភពទាំងបី ” ។

សង្ខិត្តជាតកថា: “នរកមានប្រាំបីរណ្ដៅគឺ: សញ្ជីវ, កាឡសុត្ត, សង្ឃាត, រោរុវៈ មានពីររណ្ដៅ, មហាវីចិ, តាបន, បតាបន ។ តាបននរក ជារណ្ដៅមួយដែលភ្លើងឆេះជានិច្ច; បតាបននរក ជារណ្ដៅដែលភ្លើងឆេះក្រៃលែង ” ។

ព្រះបាទអសោកមិនគ្រាន់តែផ្សាយអាណាចក្រគ្រួតទៅលើអាណាខេត្រដែលជាកិត្តិយសរបស់ព្រះអង្គប៉ុណ្ណោះទេ ព្រមទាំងបានផ្សាយព្រះពុទ្ធសាសនាដោយសេចក្ដីជ្រះថ្លា ដែលជាកិត្តិគុណដល់ទ្វីបអាស៊ីទាំងមូលថែមទៀតផង ។ ក្នុងសៀវភៅបារាំងដែលប្រែមកពីសំស្រ្កឹតថាៈ ព្រះបាទអសោកបានជ្រះថ្លាក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាដោយឫទ្ធិរបស់សមុទ្រភិក្ខុ តែក្នុងមហាវង្សថាៈ ព្រះបាទអសោកកាលដែលព្រះអង្គបានរាជាភិសេកជាស្ដេចគ្រងក្រុងបាតលិបុត្រហើយ ព្រះអង្គមានឫទ្ធានុភាពផ្សាយទៅលើមួយយោជន៍ ទៅក្រោមមួយយោជន៍ មានពួកទេវតា, នាគ, យក្ស;

មនុស្ស, បក្សី, សត្វចតុប្បាទ និងសត្វទ្វេបាទ ចូលគាល់បំរើព្រះអង្គជានិច្ច. ទ្រង់បានសោយរាជ្យជាស្តេចចក្រពត្តិ សម្បូណ៌ដោយសេចក្តីសុខដោយរាជបរិស័ទទាំងអស់នោះទំនុកបំរុងមិនឲ្យខ្វះព្រះរាជហឫទ័យ(១)។

ថ្ងៃមួយ ព្រះបាទអសោកប្រថាប់នៅទៀបសីហបញ្ជរ ទ្រង់ទស្សនាការនិគ្រោធសាមណេរជាព្រះអរហន្ត ដែលជាព្រះយោគាវចរសង្រួមឥន្ទ្រិយដ៏ស្រគត់ស្រគំនិមន្តបេះចមទៅក្នុងព្រះលាន មានអាការកិរិយាគួរឲ្យជ្រះថ្លាពន់ពេក ក៏ព្រះអង្គមានទឹកព្រះហឫទ័យរីករាយដោយសមាធិគុណរបស់និគ្រោធសាមណេរនោះ ។ មានសេចក្តីដំណាលក្នុងគម្ពីរនោះថា: និគ្រោធសាមណេរនោះជាឱរសរបស់សុមនរាជកុមារ ជាបុត្រនៃព្រះបាទពិន្ទុសារ: លោកអង្គនោះត្រូវជាក្មួយរបស់ព្រះបាទអសោកនោះ ។ លុះព្រះអង្គទតឃើញដូច្នោះហើយ ក៏មានសេចក្តីជ្រះថ្លាពន់ពេកដោយកុសលដែលបានធ្វើមកអំពីអតីតជាតិជួយដាស់តឿនព្រះរាជហឫទ័យ ព្រោះកាលបុព្វជាតិមុនក្សត្រិយ៍ទាំងបីព្រះអង្គ គឺព្រះបាទអសោក១, ព្រះបាទទេវានម្បិយតិស្ស១, និគ្រោធសាមណេរ១, ទាំងបីនេះត្រូវជាបងប្អូននឹងគ្នា ជាពាណិជទឹកឃ្មុំនៅក្នុងក្រុងពារាណសី គ្រានោះមានព្រះបច្ចេកពុទ្ធ១អង្គគង់លើភ្នំគន្ធមាទន៍កើតវណ្ណរោគ (រោគស្គមលឿង) ព្រះបច្ចេកពុទ្ធឯទៀតត្រាច់ស្វែងរកទឹកឃ្មុំ ទៅដល់ក្រុងពារាណសីក៏បានជួបនឹងកុម្ភទាសីម្នាក់ហើយសួរថា: "នែនាង, ស្រុក

១- មើលសេចក្តីពិស្តារក្នុងមហាវង្ស ។

នេះអ្នកណាមានទឹកឃ្មុំ" នាងកុម្ភាសីបានលើកដៃចង្អុលបង្ហាញផ្ទះពាណិជនោះហើយអង្គុយគិតថាៈ "បើព្រះបច្ចេកពុទ្ធអង្គនុះបានទឹកឃ្មុំអំពីសំណាក់មតុពាណិជហើយ គ្នាអញនេះក៏ជួយត្រេកអរនឹងកុសលរបស់គេនោះណាស់ តែបើលោកមិនបានទេ គ្នាអញនឹងយកក្រមាបង់កមួយនេះទៅចំណាយយកប្រាក់មកទិញទឹកឃ្មុំថ្វាយព្រះបច្ចេកពុទ្ធម្ចាស់អង្គនោះទាល់តែបាន" ។ ឯព្រះបច្ចេកពុទ្ធទៅរកទឹកឃ្មុំពាណិជ ទទួលពេលនោះ ពាណិជជាប្អូននៅផ្ទះតែម្នាក់ឯង លុះឃើញដូច្នោះក៏មានសេចក្ដីជ្រះថ្លា ស្ទុះទៅយកទឹកឃ្មុំមកប្រគេនព្រះបច្ចេកពុទ្ធពេញហូរហៀរហួសកណ្ដាប់មាត់បាត្រ ហើយតាំងសេចក្ដីប្រាថ្នាថាៈ "ដោយអំណាចកុសលនៃបុព្វមុញ្ចនបរាបរចេតនារបស់ខ្ញុំដ៏បរិសុទ្ធស្អាតក្នុងវត្ថុទាននេះ សូមឲ្យខ្ញុំបានជាស្ដេចឯករាជ្យ ជាធំលើសកលជម្ពូទ្វីប សូមឲ្យរាជអាណាចក្ររបស់ខ្ញុំផ្សាយទៅលើផែនដី ១ យោជន៍ ទៅក្រោមផែនដី ១ យោជន៍ កុំឲ្យអ្នកណាមួយមានសម្បត្តិសម្បូណ៌ស្មើនឹងសម្បត្តិរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គឡើយ" ។ ព្រះបច្ចេកពុទ្ធបានធ្វើអនុមោទនាហើយ និមន្តត្រឡប់មកជួបនឹងនាងកុម្ភាសីវិញ នាងសួរថាៈ "បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ព្រះករុណាបានទឹកឃ្មុំសម្រេចដូចសេចក្ដីប្រាថ្នាហើយឬ ?" ។ ព្រះបច្ចេកពុទ្ធត្រាស់តបថាៈ "ម្នាលនាងទឹកឃ្មុំនោះអាត្មាបានហើយ", នាងកុម្ភាសីទូលសួរទៀតថា. "កាលនាយពាណិជថ្វាយទឹកឃ្មុំនោះ គេប្រាថ្នាទៅ

អនាគតដូចម្ដេចខ្លះព្រះអង្គ ? " ព្រះបច្ចេកពុទ្ធរៀបរាប់ប្រាប់សេចក្ដីប្រាថ្នាសព្វគ្រប់ នាងបានដឹងដូច្នោះ ទើបនិមន្តឲ្យព្រះបច្ចេកពុទ្ធគង់ចាំសិន ឯខ្លួននាងត្រឡប់ម្នីម្នាទៅផ្ទះយកក្រមាចាស់មកផ្លាស់ យកក្រមាថ្មីអំពីខ្លួនទៅលាងទឹកឲ្យស្អាតល្អហើយ យកមកថ្វាយដល់ព្រះបច្ចេកពុទ្ធអង្គនោះ ទើបតាំងប្រណិធានថា: " ដោយអំណាចកុសលដែលខ្ញុំម្ចាស់បានថ្វាយសំពត់សាដកនេះ អំណើះទៅអនាគត កាលបើនាយពាណិជទឹកឃ្មុំបានជាស្ដេចចុល្លចក្រពត្រាធិរាជ ជាធំក្នុងសកលជម្ពូទ្វីបពេលណា សូមឲ្យខ្ញុំម្ចាស់បានជាអគ្គមហេសីនៃស្ដេចអង្គនោះក្នុងពេលនោះ, សូមឲ្យខ្ញុំម្ចាស់មានរូបឆោមដ៏ល្អគួរគេពិតពិលរពិលមើល ហើយមានយសសក្ដិនិងសម្បត្តិជាសិរីសួស្ដី ជាទីពេញចិត្តនៃជនទាំងពួងក្នុងលោក " ។ ព្រះបច្ចេកពុទ្ធបានធ្វើអនុមោទនារួចហើយ លោកហោះទៅកាន់អាកាស រហូតដល់ភ្នំគន្ធមាទន៍នោះ ។ ចំណែកបងទាំងពីរនាក់របស់ពាណិជត្រឡប់មកផ្ទះវិញក៏បានត្រេកអរនឹងកុសលដែលប្អូនធ្វើហើយនោះឯង ។

លុះពាណិជទាំង៣នាក់ធ្វើកាលកិរិយាទៅ បានសោយសម្បត្តិមនុស្សនិងសម្បត្តិសួគ៌ជាច្រើនជាតិ ដល់មកក្នុងសាសនានៃព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់យើងនេះ ខាងក្រោយបរិនិព្វានប្រមាណ ២០០ឆ្នាំសេស ក៏ពាណិជប្អូនដែលបានថ្វាយទឹកឃ្មុំផ្ទាល់នឹងដៃខ្លួន បានមកជាស្ដេចអសោក នាងកុម្ភទាសីដែលបង្អួលផ្លូវបង្ហាញកនលក់ទឹកឃ្មុំ និងបានថ្វាយសំពត់សាដកនោះ

បានជាអគ្គមហេសី ព្រះនាមនាងអសន្ធិមិត្តា តាំងពីជាបងប្អូនបាន ជានិគ្រោធសាមណេរ តាំងពីជាកណ្តាលបានជាព្រះបាទទេវានម្បិយ តិស្ស ។

កាលព្រះបាទអសោកបានទស្សនាការឃើញនិគ្រោធសាមណេរកំពុង និមន្តបិណ្ឌបាតដូច្នោះ ទើបចាត់កងអមាត្យឲ្យទៅនិមន្តសាមណេរនោះ មក ស្តេចយាងចូលទៅជិតសាមណេរដែលមានឥន្ទ្រិយនឹងឥរិយាបថ ដ៏ស្ងប់ស្ងៀមដូច្នោះ ក៏មានព្រះរាជឱង្ការត្រាស់ថា: "លោកម្ចាស់ចូរគង់ លើអាសនៈដ៏សមគួរចុះ" ។ ពេលនោះ និគ្រោធសាមណេរមើលក្នុង ទិសផ្សេងៗ មិនឃើញមានភិក្ខុដទៃនៅក្នុងទីនោះ លោកក៏ចូលទៅជិត បល្ល័ង្ករាជ្យ ព្រះបាទអសោកជ្រាបដូច្នោះ ទើបទ្រង់ព្រះតម្រិះថា: " សាមណេរនេះនឹងជាម្ចាស់នៃព្រះរាជដំណាក់របស់អាត្មាក្នុងថ្ងៃនេះ " ។ សាមណេរបានហុចបាត្រដល់ព្រះហស្តព្រះបាទអសោកហើយ ទើបឡើង គង់លើបល្ល័ង្ករាជ្យ នៅក្រោមស្វេតច្ឆត្រ ព្រះរាជាទ្រង់ទតឃើញដូច្នោះ ក៏មានព្រះរាជហឫទ័យជ្រះថ្លា ទ្រង់សរសើរនូវការសង្រួមឥន្ទ្រិយជាដើម ហើយទើបព្រះរាជទានភោជនាហារដ៏ក្រអាលដែលគេតាក់តែងដើម្បី ព្រះអង្គ ប្រគេនដល់និគ្រោធសាមណេរ និមន្តឲ្យធ្វើភត្តកិច្ចរួចស្រេច ហើយទើបត្រាស់សួរនូវពុទ្ធវចនៈនឹងនិគ្រោធសាមណេរ ។ បានសំដែងធម៌ ទេសនាក្នុងអប្បមាទវគ្គថ្វាយព្រះរាជាថា :

អប្បមាទោ អមតំ បទំ បមាទោ មច្ចុនោ បទំ
អប្បមត្តា ន មីយន្តិ យេ បមត្តា យថា មតា

សេចក្តីមិនប្រហែសជាផ្លូវមិនស្លាប់ សេចក្តីប្រហែសជាផ្លូវស្លាប់
ពួកអ្នកមិនប្រហែស ឈ្មោះថាមិនស្លាប់ ពួកអ្នកប្រហែសទុកដូចស្លាប់ ។

ព្រះបាទអសោកបានទ្រង់ព្រះសណ្តាប់នូវគាថាមួយប្រកបដោយបាទ ៤ នេះ ព្រះអង្គក៏កើតសេចក្តីជ្រះថ្លាក្នុងពុទ្ធសាសនា ទើបបរិច្ចាគនិច្ចភត្តដល់និគ្រោធសាមណេរ ៨ សម្រាប់ ។ សាមណេរថ្វាយព្រះពរថា: "អាត្មាភាពបានទទួលព្រះរាជទានដោយត្រូវធម៌ហើយ អាត្មាភាពនឹងបូជាវត្ថុនេះដល់ព្រះឧបជ្ឈាយ៍ ដែលលោកប្រដៅអាត្មាភាពឲ្យដឹងគុណទោសខុសត្រូវ" ។ ព្រះបាទអសោកបានប្រគេន ៨ សម្រាប់ទៀត និគ្រោធសាមណេរថ្វាយព្រះពរថា: "អាត្មាភាពនឹងបូជាដល់អាចារ្យដែលលោកលើកយកនូវធម៌ជាប្រយោជន៍មកប្រដៅអាត្មាភាព" ។ ព្រះរាជាប្រគេន ៨ សម្រាប់ទៀត សាមណេរក៏យកទៅបូជាដល់ព្រះសង្ឃអស់ទៅ ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ប្រគេន៨សម្រាប់ទៀត ក្នុងគ្រាជាគំរប់៤នេះ សាមណេរជាបណ្ឌិតមានប្រាជ្ញាមិនបានធ្វើសព្វាពាយកឲ្យធ្លាក់ចុះ ទើបលោកទទួលយកដោយខ្លួនឯង ។ ដល់ថ្ងៃទី ២ ព្រឹកឡើងនិគ្រោធសាមណេរបាននាំភិក្ខុសង្ឃ ៣២ រូបចូលទៅកាន់រាជស្ថាន ព្រះបាទអសោកបានប្រគេនចង្ហាន់ថ្វាយដោយព្រះហស្តព្រះអង្គ ហើយនិមន្តព្រះសង្ឃឲ្យធ្វើភត្តកិច្ច

ក្នុងដំណាក់នោះ ដល់ពេលខាងក្រោយភត្តកិច្ច និគ្រោធសាមណេរ បានសំដែងធម៌ទេសនា ញ៉ាំងមហាក្សត្រិយ៍ព្រមទាំងសេនាបតីនិងរាជបរិសទ្យទាំងពួងឲ្យតាំងនៅក្នុងព្រះត្រៃសរណគមន៍និងសីល ៥ សីល៨ ក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាចាប់ដើមតាំងតែអំពីថ្ងៃនោះមក ។

លំដាប់តពីនោះមក ព្រះបាទអសោកបានត្រាស់សួរព្រះសង្ឃថា: " ព្រះបរិយត្តិធម៌ដែលព្រះបរមគ្រូទ្រង់ត្រាស់ទេសនានោះមានប៉ុន្មាន ? " ព្រះមោគ្គលីបុត្តតិស្សត្ថេរថ្វាយព្រះពរថា: " បើរាប់ដោយអង្គមាន ៩ បើរាប់ដោយធម្មក្ខន្ធមាន ៨៤.០០០ " ។ លុះព្រះរាជាទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ពាក្យនោះហើយ ព្រះអង្គក៏ណត់ថានឹងបូជាព្រះធម្មក្ខន្ធដោយវិហារឲ្យគ្រប់ ៨៤.០០០ ទ្រង់ត្រាស់បង្គាប់ឲ្យបរិច្ចាគព្រះរាជទ្រព្យ៩៦កោដិ ត្រាស់បញ្ជាទៅលើក្សត្រិយ៍ទាំង ៨៤.០០០, ឯព្រះអង្គក៏ទ្រង់ប្រារព្ធសាងអសោការាមឡើងក្នុងពេលនោះ រហូតដល់ ៣ ឆ្នាំទើបសម្រេចនូវកិច្ចនោះ ហើយព្រះអង្គចេញព្រះរាជប្រកាសប្រាប់ដល់ស្ដេចគ្រប់ប្រទេសឲ្យធ្លងវិហារទាំង ៨៤.០០០ នោះ ក្នុងថ្ងៃមួយព្រមគ្នា ប្រកាសឲ្យអ្នកនគរទាំងអស់សមាទាននូវអដ្ឋង្គឧបោសថសីលក្នុងពេលនោះគ្រប់ៗគ្នា ។

ព្រះបាទអសោកមានវត្ថុ២ ប្រការដែលមានឫទ្ធានុភាពយ៉ាងវិសេស គឺព្រះខាន់កែវ១ ឈ្មោះបរន្តបៈអាចទៅកាត់ក្បាលសត្រូវបាន ចម្ងាយមួយរយយោជន៍យកមកថ្វាយព្រះអង្គដូចព្រះបំណង មានប្រាក់មាសមួយ

ថែមអាចទៅចាប់ចងក្រៀកមនុស្ស ឬវត្ថុទាំងឡាយនាំយកមកបានដូចព្រះរាជប្រាថ្នា ។

ថ្ងៃមួយ ព្រះបាទអសោកទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ថា៖ កាឡនាគរាជ មានអាយុមួយកល្ប ជាអ្នកបានទាន់ឃើញព្រះពុទ្ធទាំង ៤ ព្រះអង្គ ដែលទ្រង់ចូលកាន់ព្រះនិព្វានទៅហើយ ទើបស្ដេចប្រើប្រាក់មាសឲ្យទៅនាំយកកាឡនាគរាជនោះមក ព្រះអង្គបានអញ្ជើញកាឡនាគរាជឲ្យឡើងលើរតនបល្ល័ង្ក បូជាដោយគ្រឿងសុគន្ធជាតិនិងផ្កានានា ហើយស្ដេចត្រាស់បង្គាប់ឲ្យកាឡនាគរាជនិម្មិតធ្វើជារូបព្រះពុទ្ធម្ចាស់ ស្ដេចនាគក៏បានធ្វើតាមព្រះរាជបំណង បាននិម្មិតខ្លួនធ្វើជាព្រះពុទ្ធឡើង មានរូបភាពដូចជាព្រះពុទ្ធសុទ្ធសាធ ជាទីនាំមកនូវសេចក្ដីជ្រះថ្លាពន់ពេក ព្រះបាទអសោកបានទតមើលព្រះពុទ្ធនិម្មិតនោះ ដោយបីតិកើតផ្សព្វផ្សាយសព្វសព៌ាង្គកាយ ឲ្យកើតមានសេចក្ដីជ្រះថ្លារឹងរឹតតែចំរើនខ្លាំងឡើង ព្រះអង្គទតសំឡឹងឆ្ពោះទៅព្រះពុទ្ធនោះមិនប៉ប្រិចនេត្រា ហាក់ដូចជាទឹងរេកព្រះនេត្រាពីព្រះអង្គទៅជាប់នឹងព្រះពុទ្ធនិម្មិតនោះ ដោយទ្រង់អត់ព្រះក្រយាស្ងោយរហូតដល់ ៧ ថ្ងៃ កិច្ចនោះឈ្មោះថា អក្ខិបូជា (បូជាភ្នែក) ។

ព្រះបាទអសោកបានបំបួសព្រះមហិន្ទរាជឱរសជាភិក្ខុ និងនាងសង្ឃមិត្តារាជធីតាជាភិក្ខុនី ក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ។

ប្រវត្តិសាស្ត្រសាកលរបស់ហ្វូនវ៉ិចក្រាំងកាថា៖ ផែនមគធៈនោះ

ជាទីដែលព្រះពុទ្ធសាសនាបានប្រតិស្ឋានជាដំបូង ហើយនាំគ្នាកាន់កាន់តាំងរៀងមក តែកាលចន្ទ្រគុប្តចូលមកគ្រប់គ្រងផែនដីនោះហើយ សាសនាព្រាហ្មណ៍ក៏មានអំណាចរុងរឿងឡើងក្នុងអាណាចក្រមគធៈ ព្រោះហេតុតែមួយយ៉ាង គឺចន្ទ្រគុប្តមានអាចារ្យជាព្រាហ្មណ៍ ហើយការដែលចន្ទ្រគុប្តអាចតាំងខ្លួនជាស្តេចផែនដីបាន ក៏ដោយវិធីប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រាហ្មណ៍ជាអាចារ្យនោះ ។

មួយយ៉ាងទៀត ក្នុងពុទ្ធកាលក្តី ខាងក្រោយពុទ្ធកាលយូរមកក្តី ក៏ពួកព្រាហ្មណ៍តែមាននាទីជាបុរោហិត (ជាទីប្រឹក្សាកិច្ចការផែនដី) ហើយគេតែងប្រកាន់ថា ព្រាហ្មណ៍ជាបុគ្គលចំពូកមួយ ដែលជាអ្នកចេះដឹងក្នុងវេទសាស្ត្រ (វេទប្រសាសន៍ ឬនឹងហៅឲ្យងាយៗ ថាវិជ្ជាគ្រប់គ្រង ឬវិជ្ជាការពារនគរ) ។ ព្រះបាទពិន្ទុសារៈជាព្រះបិតារបស់ព្រះបាទអសោក ក៏គង់ជ្រះថ្លាក្នុងសាសនាព្រាហ្មណ៍ដែរ ដោយការធ្លាប់បានអញ្ជើញពួកព្រាហ្មណ៍មកលៀងអាហារក្នុងមួយលើកៗ មួយម៉ឺនប្រាំមួយពាន់នាក់ ។ ឯព្រះបាទអសោកសោត កាលព្រះអង្គនៅជាកុមារនៅឡើយ ក៏ទ្រង់បានទទួលការសិក្សាក្នុងសាលារបស់ពួកព្រាហ្មណ៍ដែរ តែដល់ពុទ្ធសករាជ ២៧៩ ទើបបានទ្រង់ប្រកាសព្រះអង្គថាជាពុទ្ធមាមកៈ ដោយសេចក្តីណែនាំនៃមន្ត្រីរបស់ព្រះអង្គម្នាក់ឈ្មោះឧបគុប្តៈ ។ ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់កាន់ព្រះពុទ្ធសាសនានោះ ព្រោះទ្រង់ជ្រាបថា ព្រះអង្គបានធ្វើសង្គ្រាមជាកម្មដ៏អាក្រក់ច្រើនលើសលុបពេក និងទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា គ្រាកាលដែល

ព្រះអង្គវាយដណ្ដើមយកបានដែនកលិង្គៈ ទ្រង់បានធ្វើដោយសំណាប់ បំផ្លាញជីវិតមនុស្សច្រើនជាអនេក ។

កាលពុទ្ធសករាជ ២៩៤ ស្ដេចបានទៅនមស្សការនូវទីប្រសូតរបស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ លុះដល់ពុទ្ធសករាជ ៣០៣ បានទ្រង់ឧបសម្បទាជាភិក្ខុក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ។

ការសង្គ្រាមដែលព្រះបាទអសោកធ្វើក្នុងខេត្តកលិង្គៈនោះ ជាសង្គ្រាមធំបំផុត ដែលជាហេតុនាំឲ្យផ្លាស់ព្រះរាជហឫទ័យរបស់ព្រះអង្គចាកភាពជាអ្នកធ្វើចម្បាំង មកជាអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌វិញ សិលាចារឹកដែលបញ្ចុះពាក្យប្រកាសរបស់ព្រះបាទអសោកនោះឯង សំដែងឲ្យឃើញថា ព្រះអង្គទ្រង់ស្តុកព្រះរាជហឫទ័យយ៉ាងណាៗ មានសេចក្ដីប្រដូចតទៅនេះៈ

“ព្រះករុណាជាម្ចាស់ជីវិតជាអ្នកសក្ដិសិទ្ធិ បានជ័យជំនះដល់ខេត្តកលិង្គៈ កាលទ្រង់បានរាជសម្បត្តិហើយ ៨ ឆ្នាំ ។ ទ្រង់បានចាប់មនុស្សមកជាឈ្លើយមួយសែនប្រាំមុឺន និងបានសម្លាប់អស់មួយសែន” ។

“កាលដែលបានរួបខេត្តកលិង្គៈចូលមកហើយ ទើបព្រះករុណាជាម្ចាស់ជីវិត ជាអ្នកសក្ដិសិទ្ធិ បានតាំងខ្លួនជាអ្នកគ្រប់គ្រងរក្សាព្រះធម៌ ទ្រង់ស្រឡាញ់ក្នុងព្រះធម៌ និងទ្រង់ស្រឡាញ់ការប្រៀនប្រដៅព្រះធម៌ ហើយរឿងនេះឯងដែលធ្វើឲ្យព្រះករុណាជាម្ចាស់ជីវិត ជាអ្នកសក្ដិសិទ្ធិ ទ្រង់តូចព្រះហឫទ័យក្នុងការដែលទ្រង់ទៅវាយដណ្ដើមយកក្រុងកលិង្គៈ

ព្រោះការវាយក្រុងនោះ ត្រូវតែប្រហារស្លាប់ពិឃាតមនុស្សឬចាប់យកជាឈ្លើយ ជារឿងដែលព្រះករុណាជាម្ចាស់ជីវិត ទ្រង់មានព្រះទ័យទោមនស្សជាយ៉ាងក្រៃលែង" ។

តាំងអំពីបានទ្រង់ប្រកាសព្រះអង្គជាពុទ្ធមាមកៈហើយ ក៏លោកទាំងមូលបានដឹងច្បាស់ថា: ព្រះអង្គជាពុទ្ធសាសនូបត្ថម្ភកៈពិតប្រាកដ ទ្រង់បានសាងព្រះស្តូបប្រាំបីម៉ឺនបួនពាន់ (១) ឡើងក្នុងក្រុងរាជគ្រឹះ ហើយតាំងអំពីនោះមកក្រុងរាជគ្រឹះផ្លាស់នាមថា: "វិហារ" ដោយទីនោះជាទីតាំងនៅនៃព្រះស្តូប ដល់មកសម័យនេះហៅថា: "ពិហារ" ។

ក្នុងរជ្ជសម័យរបស់ព្រះបាទអសោកនេះ ពួកព្រាហ្មណ៍ក៏ថយស្បើចុះទៅ ពួកព្រាហ្មណ៍ដែលធ្លាប់បានទទួលប្រាក់ចំនុកបំរុងរបស់រដ្ឋបាលពីមុនមកនោះ ក៏ត្រូវកាត់ចេញអស់ ផ្លាស់យកប្រាក់នោះទៅចំនុកបំរុងព្រះសង្ឃវិញ ។

តែទុកជាព្រះបាទអសោកយកព្រះរាជហឫទ័យទុកដាក់ក្នុងការប្រកាសព្រះពុទ្ធសាសនាដូច្នេះហើយក៏ដោយ ក្នុងព្រះរាជអាណាចក្ររបស់ព្រះអង្គក៏គង់នៅមានសាសនាដទៃទៀតជាច្រើន ។ ព្រះបាទ

១–មានសៀវភៅជាក់ឯងប្រាប់ចំនួនខុសៗគ្នាច្រើន ខ្លះថាប្រាំបីម៉ឺន ខ្លះថាប្រាំមួយម៉ឺនបួនពាន់ ខ្លះប្រាំបីពាន់បួនរយ ការដែលពិតនោះ បើនឹកគិតដល់អាណាចក្រនិងសេចក្តីជ្រះថ្លាដ៏ក្រៃលែងរបស់ព្រះបាទអសោកហើយ ការកសាងព្រះស្តូបប្រាំបីម៉ឺនបួនពាន់អង្គនោះ គឺរបស់ដែលគួរជឿ មិនជាការលើសវិស័យដែលទ្រង់កសាងបាន ។

អសោកទ្រង់ទំនុកបំរុងព្រះពុទ្ធសាសនា តែទ្រង់មិនប្រទូស្តក៏យសាសនាដទៃទេ សូម្បីទ្រង់ដកសាសនាព្រាហ្មណ៍ ដែលធ្លាប់ជាសាសនាសម្រាប់អាណាចក្រចេញហើយ គឺគង់នៅប្រើព្រាហ្មណ៍ធ្វើពិធីផ្សេងៗ នៅឡើយ រឿងទាំងនេះក៏ព្រោះថាជាកិច្ចខានសោះមិនបាន ដោយពួកដែលជឿសាសនាព្រាហ្មណ៍ក្នុងវេលានោះ មិនមែនតិចជាងពួកពុទ្ធសាសនិកជនទេ ម្យ៉ាងទៀត តាំងអំពីបុរាណកាលហូរមកហើយក្ដី ក្នុងសម័យនេះក្ដី ចិត្តរបស់ជនជាតិឥណ្ឌៀនៅជាប់តែនឹងសាសនា បើព្រះបាទអសោកបដិសេធចោលសាសនាព្រាហ្មណ៍ចេញហើយ ក៏ប្រាកដជានឹងកើតការក្បត់កាប់សម្លាប់គ្នាកែវរយ៉ាងធំ បើទុកជាទ្រង់លះបង់ចោលសោះមិនបានដូច្នេះ ក៏គង់ទ្រង់មិនទំនុកបំរុងព្រាហ្មណ៍ជាការធំដុំប៉ុន្មានឡើយ ។

មិនមែនតែសាសនាព្រាហ្មណ៍ប៉ុណ្ណោះទេ សូម្បីសាសនាដទៃៗ ដែលមានគណាចារ្យតាំងការប្រៀនប្រដៅនៅឡើយ ព្រះបាទអសោកក៏មិនបានលុបលាងចោលដែរ គ្រាន់តែទ្រង់សំដែងព្រះរាជប្រាថ្នាឲ្យម្ចាស់នៃសាសនានុ៎ះៗ ជួយទំនុកបំរុងសីលធម៌របស់ប្រជាជនប៉ុណ្ណោះ សេចក្ដីប្រាថ្នានេះ ទ្រង់បានចារឹកនៅលើផ្ទាំងសិលា ហើយនាំទៅប្រតិស្ឋានទុកក្នុងទីផ្សេងៗ សិលាចារឹកនោះតាំងនៅរហូតដល់សម័យនេះ មានផែនថ្មមួយផ្ទាំងដែលសំដែងឲ្យឃើញចរិយាវត្តដ៏ល្អរបស់ព្រះបាទអសោក ដូចសេចក្ដីប្រែតទៅនេះ :

"ប្រជារាស្ត្រគ្រប់គ្នាសុទ្ធតែជាបុត្ររបស់ខ្ញុំ ខ្ញុំត្រូវការឲ្យបុត្រក្នុងទ្រូងរបស់ខ្ញុំមានសេចក្តីសុខសួស្តីក្នុងលោកនេះយ៉ាងណា ខ្ញុំក៏មានប្រាថ្នាឲ្យពួកប្រជាជនមានសេចក្តីសុខសួស្តីយ៉ាងនោះ ។ ខ្ញុំឲ្យដាំដើមជ្រៃនៅប្របខាងផ្លូវដើរ ដើម្បីឲ្យជាម្លប់ដល់មនុស្សនិងសត្វ ។ ខ្ញុំបានឲ្យដាំស្វាយ ជីកស្រះ និងសាងសាលា ឲ្យជាទីសំណាក់អាស្រ័យនៃមនុស្សនិងសត្វ ។ ខ្ញុំបានតាំងអ្នកមើលការខាងផ្លូវសាសនាសម្រាប់ធ្វើការកុសលគ្រប់ប្រភេទ និងប្រតិបត្តិនាទីរបស់សាសនាគ្រប់និកាយ ។ ខ្ញុំយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះព្រះសង្ឃរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនា សូម្បីពួកព្រាហ្មណ៍ដែលជាសាសនារបស់ពួកសូមតាន ហើយនិងម្ចាស់លទ្ធិដទៃ ។ ខ្ញុំក៏យកចិត្តទុកដាក់ផង" ។

កាលក្នុងពុទ្ធសករាជ ៣០១ ព្រះបាទអសោកបានចាត់ឲ្យមានសង្គាយនា (១) ជាគ្រាទី ៣ ក្នុងក្រុងបាតលិបុត្រដែលជាក្រុងរបស់ព្រះអង្គគង់នៅ ។ ក្នុងកាលសង្គាយនាជាន់នេះ មានភិក្ខុមកប្រជុំមួយពាន់អង្គ ហើយក្នុងគ្រានេះឯងដែលបានបញ្ជូនពួកព្រះថេរៈជាអ្នកអង់អាចទៅប្រកាសព្រះពុទ្ធសាសនាក្នុងមួយទិសមួយរូបគ្រប់ផ្លូវ គឺព្រះមហារក្ខិតត្ថេរទៅប្រកាសដល់ពួកក្រិកខាងខេត្របាក់ត្រីយ៉ាន (Bactriane) ព្រះមទ្ធយន្តិកៈ (មជ្ឈន្តិក ?) ទៅប្រកាសខាងកស្មីរៈ និងដែន

១–មើលសេចក្តីសង្ខេប តែងាយយល់ ក្នុងសៀវភៅ Les Religions "du monde" par G. Clément

គន្ធារៈ, ព្រះមហាធម្មៈ (១) និងសហទេវៈ ទៅប្រកាសក្នុងអាណាចក្រតូច ៗ ផ្សេង ៗ ខាងភ្នំហិមាល័យ, ព្រះមហាធម្មៈ ទៅប្រកាសខាងខែត្រមហារាស្ត្រ, ព្រះមហាទេវៈ ទៅប្រកាសខាងមៃសូរ, ព្រះសោណៈ និងព្រះឧត្តរៈ ទៅប្រកាសខាងប្រទេសភូមា-មន; ព្រះឱរស និងព្រះធីតារបស់ព្រះបាទអសោកបានទទួលនាំទៅប្រកាសខាងកោះលង្កា ។

ក្នុងខែត្រដែលព្រះបាទអសោកបញ្ជូនព្រះថេរទៅប្រកាសព្រះពុទ្ធ-សាសនានេះ មានចំនួនជាដែន ដែលមិនបាននៅក្នុងអំណាចរបស់ព្រះអង្គតែអាស្រ័យហេតុដែលព្រះអង្គមានអំណាចជាធំក្រៃលែងនៅក្នុងឥណ្ឌា ទើបមិនមានអ្នកណាហ៊ានឃាត់ឃាំងឡើយ ហើយកាលនោះព្រះពុទ្ធសាសនាជាសាសនាដែលដោះទុក្ខរបស់មនុស្សបានពិត ៗ ដូច្នេះ អ្នកប្រទេសទាំងឡាយក៏ជ្រះថ្លាជាច្រើន ម្យ៉ាងទៀត បណ្ដាលោកអ្នកដែលប្រកាសព្រះពុទ្ធសាសនានេះ; ក៏បានធ្វើប្រយោជន៍ដ៏សំខាន់ឲ្យដល់អ្នកប្រទេសខ្លះទៅ ដូចក្នុងដែនដេក្កាន់ (Dek-kan) ដែលវេលានោះនៅជាមនុស្សព្រៃនៅឡើយ ក៏បានទទួលសេចក្ដីចំរើនរុងរឿងឡើងដោយពុទ្ធានុភាព តែដែលសំខាន់បំផុតគឺកោះលង្កា និងខាងកស្មីរៈ ។

ព្រះមហិន្ទត្ថេរ និងព្រះនាងសង្ឃមិត្តាថេរី ជាឱរសនិងធីតារបស់ព្រះបាទអសោក បានមកដល់កោះលង្កា ហើយធ្វើឲ្យស្ដេចក្នុងលង្កាទ្វីបដែលទ្រង់ព្រះនាមថា: ព្រះបាទទេវានម្បិយតិស្ស ជ្រះថ្លាក្នុងពុទ្ធ

ហើយសាសនារបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ក៏បានប្រតិស្ឋានក្នុងលង្កាទ្វីប ក្នុងកាលពុទ្ធសករាជ ៣១៣ កាលដែលព្រះមហិន្ទត្ថេរ និងព្រះនាងសង្ឃមិត្តាថេរីស្តេចទៅលង្កាទ្វីបនោះ ទ្រង់បាននាំយកមែកពោធិ៍អំពីពោធិព្រឹក្សដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធត្រាស់នោះ ទៅដាំក្នុងកោះលង្កា ហើយដើមពោធិនោះចំរើនធំឡើងនៅដល់មកសព្វថ្ងៃនេះ ជាឈើដែលរស់នៅបានយូរបំផុតក្នុងលោកមានអាយុជាង ២.០០០ ឆ្នាំមកហើយ ។ កាលព្រះពុទ្ធសាសនាប្រតិស្ឋានមាំក្នុងកោះលង្កា ពួកជនអ្នកលង្កាក៏ខ្វល់ខ្វាយប្រឹងប្រែងក្នុងការតែងគម្ពីរនិងប្រកាសព្រះពុទ្ធសាសនាទៅកាន់ប្រទេសភូមា-ជ្វា និងឥណ្ឌូនេស៊ីទាំងអស់ទៅ ហើយតមកក្នុងសម័យកណ្តាល កាលព្រះពុទ្ធសាសនាបានខ្ចាត់ផ្លាត់ចេញចាកឥណ្ឌា ដោយការបៀតបៀនរបស់សាសនាហិណ្ឌូនិងមហាម៉ាត់ (អ៊ិស្លាម) ហើយកោះលង្កាក៏ត្រឡប់ប្រែជាប្រធានរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនា ។

ចំណែកប៉ែកខាងជើង គឺខាងកស្មីរៈនិងគន្ធារៈនោះ ព្រះសាវកជាអ្នកប្រកាសព្រះសាសនា បានធ្វើប្រយោជន៍ជាច្រើនជាងប៉ែកខាងឯទៀត ព្រោះថាព្រះមជ្ឈន្តិកៈ អ្នកនាំព្រះពុទ្ធសាសនាទៅប្រកាសក្នុងដែននោះ បាននាំភិក្ខុប្រាំរូបទៅជាមួយផង ហើយពួកលោកទាំងអស់នេះ បានធ្វើសេចក្តីចំរើនមិនតែផ្លូវបរិយាយនិងសីលធម៌របស់ប្រជាជនប៉ុណ្ណោះទេ លោកក៏បានទាំងណែនាំជួយក្នុងការសាងទីក្រុង, ធ្វើផ្លូវទឹក,

ទំនុកបំរុងក្នុងការដាំដំណាំ, ឲ្យបានសេចក្តីចំរើនក្នុងផ្លូវរកចិញ្ចឹមជីវិតរបស់មនុស្សទៀតផង ក្នុងបទដែលពេលគេទៅនឹងឃើញបានថា ខាងកស្មីរៈ និងគន្ធារៈនេះឯងដែលជាអ្នកប្រកាសសាសនាចេញទៅកាន់ប្រទេសចិន ដែលបង្កើតជានិកាយមហាយានឡើង ។

សូម្បីព្រះបាទអសោកបានទំនុកបំរុងព្រះពុទ្ធសាសនាឲ្យរុងរឿងពេញបន្ទុកយ៉ាងនេះហើយ ក៏គង់មិនទាន់ពេញព្រះរាជហឫទ័យព្រះអង្គនៅឡើយ បានជាព្រះអង្គព្យាយាមធ្វើឲ្យព្រះពុទ្ធសាសនាផ្សាយចេញទៅដល់ប្រទេសក្រិកតាំងអំពីរជ្ជសម័យព្រះបាទអាឡេក្សង្ទ្រមហារាជ និងផ្សាយទៅដល់អ៊ឺរ៉ុបនិងអហ្វ្រិកថែមទៀត ។ មានសិលាចារឹកចុះព្រះនាមស្តេចក្នុងប្រទេសផ្សេងៗ ដែលជាអ្នកជួយក្នុងការប្រកាសសាសនា តែព្រះនាមរបស់ស្តេចទាំងអស់នោះ ព្រះបាទអសោកយកមកសរសេរជាភាសាបាលីទាំងអស់ ដូចអន្តិយកៈ (ព្រះបាទអែន្តិឧគោសទី ២ ជាស្តេចក្រុងស៊ីរី (Syrie) តុរុមាយៈ (ព្រះបាទប៉តោលេមេ ជាស្តេចផែនដីអេហ្ស៊ីប្ត៍ (Egypte). អន្តិកេនៈ (ព្រះបាទអន្តិកោនជាស្តេចផែនដីម៉ាសេដ្វាន (Macédoine) អលិកសន្ទរោ (ព្រះបាទអាឡេក្សង្ទ្រជាស្តេចក្រុងអេពីរ (Epire) មកៈ (ព្រះបាទមាគ័ស ស្តេចក្រុងនគរតូចៗ មួយក្នុងជាខាងកើតប្រទេសអេហ្ស៊ីប្ត៍) ដោយហេតុនេះ ទើបត្រូវរាប់ថា ព្រះបាទអសោកបានប្រកាសព្រះពុទ្ធសាសនា មិនមានពុទ្ធ-

សាសនិកផងឯណាឲ្យបានត្រឹមស្មើនឹងព្រះអង្គនោះឡើយ ហើយក្នុងគ្រានេះយើងក៏ចូលចិត្តបានថា ហេតុអ្វីគោលសំខាន់ក្នុងគ្រិស្តសាសនាទើបប្រហែលគ្នានឹងព្រះពុទ្ធសាសនាដ៏ច្រើនម៉្លេះ ប្រសិនបើព្រះបាទអសោកមិនអស់ព្រះជន្មដោយរហ័ស ឬថា កាលអស់ព្រះជន្មហើយមានអ្នកប្រព្រឹត្តតាមព្រះរាជលំអានតមកដោយសេចក្តីជ្រះថ្លាដ៏ហ្មត់ចត់. មានអំណាចរាជសក្តិយ៉ាងព្រះបាទអសោកផង ហើយក៏មិនបាច់សង្ស័យឡើយ អឺរ៉ុបទាំងមូលក៏នឹងកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាមិនខាន កាលបើអឺរ៉ុបទាំងមូលកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាហើយ. ព្រះពុទ្ធសាសនាក៏នឹងត្រឡប់ជាទីពឹងអាងរបស់លោកទាំងអស់ទូទៅ ជំនួសព្រះរបស់លោក ហើយនឹងបែបផែនការគោរពប្រព្រឹត្តទៅនៃខ្មែរផងក៏នឹងខុសប្លែកពាក់ហេតុគេក្នុងវេលានេះជាច្រើន ។

សិលាចារឹករបស់ព្រះបាទអសោក ដែលប្រតិស្ឋាននៅទីប្រសូតរបស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ដូចបានប្រែមកជាអក្សរខ្មែរនិងភាសាខ្មែរដូចតទៅនេះ :

១– ទេវានំ បិយេន បិយទសិន លាជិន វីសតិវសាភិសិតេន

២– អតន អាគាច មហីយិតេ ហិទ ពុធេ ជាតេ សក្យមុនីតិ

៣– សិលាវិគឌភីចា កាលាបិត សិលាថភេច ឧសបាបិតេ

៤– ហិទ ភគវំ ជាតេតិ លុំមិនិគាមេ ឧពលិកេ កដេ

៥– អឋភាគិយេច

៣ ពាក្យប្រែ

១– ព្រះរាជាបិយទស្សីជាទីស្រឡាញ់របស់ទេវតា រាជាភិសេកហើយបាន ២០ឆ្នាំ (១) ។

២– ស្ដេចមកបូជាដោយព្រះអង្គឯង ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ព្រះសក្យមុនីពុទ្ធទ្រង់ប្រសូតហើយក្នុងទីនេះ ។

៣– ទើបប្រោសឲ្យតាំងសិលាទុក ។ (២) និងប្រោសឲ្យតាំងសសរថ្ម ។

៤– សំដែងប្រាប់ថា ព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ប្រសូតហើយក្នុងទីនេះ និងប្រោសឲ្យបន្ថយសួយហួន ក្នុងតំបន់ស្រុកលុម្ពិនី ។

៥– ចុះច្រាំបីភាគ (?) ។

អសន្ធិមិត្តាអគ្គមហេសី

គម្ពីរមហាវង្ស

ព្រះបាទអសោកមហារាជទ្រង់មានអគ្គមហេសីមួយអង្គ ព្រះនាមនាងអសន្ធិមិត្តា (៣) (មានអវយវៈឥតស្នាមដំណៅ) ព្រះនាងមានរូបឆោមដ៏ល្អជាងគេក្នុងលោក គួរអ្នកផងទាំងឡាយមើលដោយសេចក្ដីពេញចិត្ត

១–ព្រះនាមពេញរបស់ព្រះបាទអសោកថា: " អសោកបិយទសី " ។ ២– នែសមាន គ្រឿងសំគាល់នូវខ្ទះឡង់ឯងថា: អ្នកប្រែមិនសូវច្បាស់ ។ ៣– តាមសៀវភៅពុទ្ធសាសនារបស់លោកល្វី–ហ្វីណូត៍ ដែលលោកជុំ–ម៉ៅ ប្រែជាខ្មែរថា ព្រះនាងអសន្ធិមិត្តាមានបុត្រមួយព្រះអង្គព្រះនាម កុនាល តែក្នុងគម្ពីរមហាវង្សមិនឃើញមាននិយាយ ។

ព្រះនាងមានបសាទសទ្ធាជ្រះថ្លាក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា តែងនិមន្តព្រះ-ភិក្ខុសង្ឃតាំងប្រាំមួយម៉ឺនអង្គមកប្រគេនចង្ហាន់ជាមួយនឹងព្រះបាទអសោកជាព្រះរាជស្វាមី ។

ថ្ងៃមួយ ព្រះនាងប្រថាប់នៅលើ (កៅអីមាសដាំត្បូង) កំពុងសោយអំពៅដែលពួកទេវតានាំយកពីហិមវន្តប្រទេសមកថ្វាយ ពេលនោះព្រះបាទអសោកស្តេចយាងចូលទៅក្នុងទីនោះ ទ្រង់ទតឃើញព្រះនាងអសន្ធិមិត្តាកំពុងសោយអំពៅ ទើបចំអន់ព្រះនាងក្រសាលព្រះរាជហឫទ័យថា: " ហៃនាងមានរូបឆោមនឹងកគ្រាដ៏ល្អស្រស់ប្រិមប្រិយ នាងបរិភោគនូវទឹកអំពៅដ៏ផ្អែមត្រជាក់ ដូចជារសនៃទឹកឃ្មុំនេះ សប្បាយរីករាយចិត្តណាស់ទៅឬ ? ។

ព្រះរាជទេវីបានស្តាប់ព្រះឱង្ការត្រាស់សរសើរចំអកដូច្នោះ ក៏ក្រាបព្រះហឫទ័យក្រាបទូលថា: " បពិត្រព្រះសម្មតិទេពដ៏ប្រសើរ អំពៅនេះកើតក្នុងហិមវន្តប្រទេស ទេវតានាំយកមកថ្វាយនេះ ព្រោះតែបុញ្ញានុភាពនៃខ្ញុំម្ចាស់ មិនមែនព្រោះបុណ្យសម្ភារនៃព្រះអង្គទេ " ។

ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ត្រាស់តបថា: "នែនាងមានភក្រ្តដ៏ចំរើនឥស្សរិយសម្បត្តិក្នុងសកលជម្ពូទ្វីបនេះជារបស់យើង នាងថាសម្បត្តិទាំងពួងកើតព្រោះបុណ្យរបស់នាងទៅវិញ នាងឯងវាយឫកស្មើ លើកដំកើងខ្លួនឲ្យខ្ពស់ផុតពីមហាព្រហ្ម បន្ថោកបុណ្យរបស់យើងទំលាក់ឲ្យទាប

ដល់អវិចីមហានរកទៅចុះ ។ នាងឯងជាសម្បត្តិកើតព្រោះបុណ្យខ្លួននាង ឯងៗមានបុណ្យពេកណាស់ហើយ បើដូច្នោះព្រឹកនេះយើងនឹងលៀងព្រះសង្ឃប្រាំមួយម៉ឺនអង្គ ចូរនាងឯងរកសំពត់ឲ្យបានប្រាំមួយម៉ឺនផាប់មឹង ប្រគេនដល់ព្រះភិក្ខុសង្ឃក្នុងថ្ងៃព្រឹកនេះ បើនាងឯងរកបានទាន់ក្នុងពេលផ្ទៃពាននេះ ទើបឃើញជាក់ច្បាស់ថានាងមានបុណ្យប្រាកដមែន តែបើរកមិនបានទេ យើងនឹងត្រូវធ្វើតាមរាជអាជ្ញាដល់នាងឯងក្នុងថ្ងៃព្រឹកនេះ" ។

កាលនាងទេវីបានស្តាប់ព្រះរាជឱង្ការដាក់រាជអាជ្ញាដល់នាងក៏ភិតភ័យ មានព្រះភក្ត្រស្លឹកស្លាំងដោយរំពឹងថា: "ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់ព្រះក្រោធដល់អាត្មា" ហើយព្រះនាងសោយសោកហាក់ដូចជាត្រូវថ្នាំពិសពុលក្តៅក្ដួល ជាប់នៅនឹងដួងហឫទ័យភ័យ ជានិច្ចគ្រប់ដង្ហើមចេញចូល ព្រះនាងរំពឹងថា: "ឱអាត្មាអញនេះ នឹងទៅរកសំពត់ក្នុងទីឯណាឲ្យបានដល់ទៅប្រាំមួយម៉ឺនផាប់ដូច្នេះហ៎ ។" ព្រះនាងចូលទៅក្នុងក្រឡាព្រះបន្ទំ យំខ្លួញបម្រះនទៀលទៅមក លើទីសិរីសយ្យាមិនបាននិទ្រាលក់អស់មួយរាត្រី ដោយថប់បារម្ភថា មុខជានឹងត្រូវស្លាប់ព្រឹកនេះ ហេតុតែតេជះកុសលដែលនាងបានកសាងមកអំពីអតីតជាតិ ក៏ក្តៅដល់ចតុលោកបាលចាំង៤(១) គ្រានោះស្តេចវេស្សវណមហារាជបានជ្រាបថា ព្រះនាងអសន្ធិមិត្តា អគ្គមហេសីមានទុក្ខព្រួយដូច្នោះ ក៏ស្តេចចូលទៅកាន់សំណាក់ព្រះ

១- ចតុលោកបាល ទេវតារក្សាលោកមាន៤អង្គគឺៈ កុវេរៈ(ឬវេស្សវណក៏ហៅ) ធតរដ្ឋ វិរូបក្ខ និងវិរុឡ្ហក ។ ទេវតាទាំង៤អង្គនេះតាមអ្នកនឹងជ សក្ករម្ភិស្សូរទើរអក្រក់គ្រប់យ៉ាង ។

នាងហើយត្រាស់ថា: "បពិត្រព្រះកជទេវី ព្រះនាងកុំសោយសោកថប់បារម្ភឡើយ សំពត់សាដករបស់ព្រះនាង កាលថ្វាយដល់ព្រះបច្ចេកពុទ្ធអំពីជាតិមុននោះ ចូរព្រះនាងពិចារណារំពឹងដល់ផលសំពត់សាដករបស់ព្រះនាងនោះចុះ នឹងឲ្យផលប្រាកដដល់ព្រះនាងក្រោយនេះ" លុះទ្រង់ដាស់តឿនព្រះស្មារតី ព្រះអគ្គមហេសីដូច្នេះ ហើយក៏និម្មិតដោយឫទ្ធិ នាំយកប្រអប់មួយមានជាយសំពត់សាដកចេញមកប្រាកដខាងក្រៅ ប្រគល់ឲ្យព្រះនាងអស់និមិត្តកជទេវី ហើយត្រាស់បង្គាប់ថា: "បពិត្រព្រះកជទេវី បើព្រះនាងប្រាថ្នានឹងចង់យកសំពត់សាដកប៉ុន្មាន ១ ក្តី ចូរចាប់ទាញជាយសំពត់ដែលចេញមកប្រាកដខាងក្រៅនេះចុះ នឹងកើតសំពត់សាដកយ៉ាងល្អវិសេសដូចចិត្ត មានដំឡៃនឹងកាត់ថ្លៃមិនបានប្រមាណមិនកើត" ។ លុះព្រះបាទវេស្សវ័ណមហារាជត្រាស់បង្គាប់ព្រះនាងសព្វគ្រប់ហើយ ក៏ស្តេចចេញពីទីនោះទៅ លុះដល់ព្រឹកព្រលឹមស្រាងឡើង ព្រះបាទអសោកស្តេចអង្គាសព្រះភិក្ខុសង្ឃដោយភោជនាហារដ៏ឧត្តម បូជាដោយសុគន្ធបុប្ផាស្រេចហើយ ក៏ឡៀងព្រះនេត្រាទតមើលព្រះអគ្គមហេសីត្រាស់ថា: "ចូរនាងយកសំពត់ប្រាំមួយម៉ឺនចាប់តាមដោយកំឡាំងបុណ្យរបស់ខ្លួនមកនឹងប្រគេនដល់ព្រះសង្ឃប្រាំមួយម៉ឺនរូបនេះ" ។ ព្រះកជទេវីក៏នាំយកប្រអប់ទិព្វមកទាញហូតយកសំពត់ម្តងមួយគូ ១ ជាសំពត់កាត់ថ្លៃមិនបាន ហាក់ដូចជាសំពត់ទិព្វដែល

កើតក្នុងដើមគល្បព្រឹក្ស ថ្វាយដល់ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ហើយក្នុងសំពត់មួយផាប់ ១ នោះ ល្មមបានចីវរមួយត្រៃ ១ ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់ប្រគេនដល់ព្រះសង្ឃថេរ ហើយទើបថ្វាយខ្លួនទៅគ្រប់ព្រះសង្ឃទាំងប្រាំមួយម៉ឺនរូបដែលគង់នៅក្នុងទីនោះ ព្រះសង្ឃទាំងអស់អនុមោទនា ហើយថ្វាយព្រះពរលា ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ចេញទៅកាន់អាកាស ។

ឯព្រះបាទអសោកទ្រង់សព្វព្រះរាជហឫទ័យសប្បាយរីករាយស្ងើចនឹងបុណ្យកុសលនៃព្រះនាងទេវី ត្រាស់ស្រួសស្រាយដោយសេចក្ដីសោមនស្ស ទើបស្ដេចទ្រង់ឈរក្នុងកណ្ដាលប្រជុំពួកស្រីស្នំជំរុំរៀងដូចជាព្រះឥន្ទ្រនៅក្នុងកណ្ដាលពួកស្រីទេពអប្សរក្នុងស្ថានសួគ៌ ហើយត្រាស់ថា: "នែនាង! ខ្លួនបងនេះ មានសេចក្ដីជ្រះថ្លាក្នុងកុសលរបស់នាងពន់ពេក យើងដឹងច្បាស់ហើយថា កុសលនាងបានធ្វើទុកមកអំពីជាតិមុនពិត ទើបបានមកជួបប្រសព្វនឹងយើង ១ ធ្វើអាការកិរិយាដល់នាងទាំងនេះ ដើម្បីនឹងល្បងកុសលរបស់នាងមើល នាងកុំតូចចិត្តឡើយ ចូរអត់ទោសចុះ ឥស្សរិយសម្បត្តិទាំងពួងនេះ យើងប្រគល់ឲ្យដល់នាងហើយ ចូរនាងជាធំបម្បងជាងពួកស្រីស្នំទាំងមួយម៉ឺនប្រាំមួយពាន់នេះ ចាប់ដើមតាំងតែពីថ្ងៃនេះទៅ" ។

កាលព្រះបាទអសោកប្រោសប្រទានឥស្សរិយយសដល់ព្រះនាងអសន្ធិមិត្តាអគ្គមហេសីដូច្នេះ ក៏ស្រីស្នំទាំងឡាយដែលគាល់បំរើស្និទ្ធ

ស្នេហានឹងព្រះបាទអសោកមានសេចក្តីឫស្យាពោលពាក្យនិន្ទាដល់ស្តេច ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់ជ្រាបហេតុនោះ ទើបត្រាស់បង្គាប់ឲ្យពួកអ្នកពិសេសធ្វើនំឲ្យបានមួយម៉ឺនប្រាំមួយពាន់ ហើយក្នុងនំមួយនោះទ្រង់បង្កប់ព្រះខម្រង់ដ៏មានដំឡៃកាត់ថ្លៃមិនបានមួយវង់ ទើបត្រាស់ឲ្យហៅពួកស្រីទាំងនោះឲ្យចូលមកគាល់ព្រមគ្នា ព្រះអង្គត្រាស់ឲ្យព្រះស្នំទាំងឡាយកាន់យកនំមួយម្នាក់ៗ ដើម្បីនឹងផ្សងមើលបុណ្យពួកស្រីទាំងនោះ តែឲ្យនាងអសន្ធិមិត្តាយកក្រោយគេបំផុត ហេតុតែបុណ្យនាងក៏បានត្រូវជួបទៅលើនំដែលមានព្រះខម្រង់នោះ ទើបព្រះមហាក្សត្រិយ៍ត្រាស់ឲ្យស្រីទាំងនោះបកនំឲ្យព្រមគ្នាក្នុងទីចំពោះព្រះភក្ត្រព្រះអង្គ ក៏ពួកស្រីឯទៀតបកមើលនំរបស់ខ្លួនៗទៅមិនឃើញមានវត្ថុក្នុងនំនោះ ឯនាងអសន្ធិមិត្តាបកនំទៅឃើញព្រះខម្រង់មួយវង់កាត់ថ្លៃមិនបាន ប្រាកដច្បាស់ដល់ពួកនាងស្នំទាំង ១ ម៉ឺនប្រាំមួយពាន់នោះៗ ទើបព្រះបរមក្សត្រិយ៍មានព្រះឱង្ការត្រាស់ថា: " ម្នាលនាងទាំងឡាយ នាងរាល់គ្នាបានរើសយកនំមុននាងអសន្ធិមិត្តាៗ យកក្រោយ ហេតុដូចម្តេចក៏បានព្រះខម្រង់ទៅនាងអសន្ធិមិត្តា ? ព្រោះដូច្នោះ ពួកនាងមិនគួរនឹងនិន្ទាដល់នាងអសន្ធិមិត្តាជាអ្នកមានបុញ្ញានិធិធ្វើទុកមកហើយក្នុងកាលមុនៗនោះទេ ដែលជាស្រីគាបនឹងទទួលគ្រប់គ្រងឥស្សរិយសម្បត្តិបាន" ៗ ចាប់ដើមតាំងតែពីគ្រានោះមក ស្រីស្នំទាំងឡាយក៏នាំគ្នាស្ងៀមស្ងាត់វាចាមិនហ៊ានឫស្យាព្រះ

នាងអសន្ទិមិត្តាទៀតឡើយ កាលព្រះនាងអសន្ទិមិត្តាទ្រង់សំដែងកុសលអំពីមុនឲ្យប្រាកដនោះ ព្រះនាងកាន់ប្រអប់ចិត្រដោយព្រះហស្តខាងឆ្វេង ចាប់យកសំពត់ចិត្រដោយព្រះហស្តខាងស្តាំ ហូតយកបានចំនួនមួយពាន់ ថាបថ្វាយដល់ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ហើយព្រះនាងបរិច្ចាគសំពត់ប្រាំរយៗ ដល់ព្រះរាជវង្សានុវង្ស ដល់ពួកស្រីស្នំ ដល់ពួកសេវកាមាត្យ ព្រមទាំងចតុរង្គសេនាទូទៅទាំងនគរ ព្រះបាទអសោករាជបពិត្រ បានជ្រាបហេតុអស្ចារ្យចំឡែកដូច្នោះ ទើបព្រះអង្គត្រាស់សួរព្រះនាងថា: "ម្នាលអសន្ទិមិត្តា នាងបានប្រអប់ចិត្រនេះមកអំពីទីឯណា ក៏អស្ចារ្យចំឡែកម្ល៉េះ ទាញយកសំពត់ទាំងសែនក៏មិនចេះអស់សោះ?" ។

ព្រះនាងអសន្ទិមិត្តាក្រាបបង្គំទូលតបថា: "បពិត្រមហារាជ កុសលដែលខ្ញុំម្ចាស់បានសន្សំទុកហើយអំពីអតីតជាតិ ទើបផលមកជាតិជាបច្ចុប្បន្ននេះបានជាកុវេរមហារាជ ដែលជាអ្នករក្សាលោកទ្រង់ជ្រាបថា ខ្ញុំក៏ពុំមានទុក្ខព្រួយ គ្រាកាលព្រះមហាបពិត្រដាក់ព្រះរាជអាជ្ញាឲ្យរកសំពត់ប្រាំមួយម៉ឺនមកប្រគេនដល់ព្រះសង្ឃនោះ ក៏កុវេរមហារាជបានប្រាប់ខ្ញុំម្ចាស់ឲ្យរលឹកដល់កុសលដែលបានថ្វាយសំពត់សាដកដល់ព្រះបច្ចេកពុទ្ធអំពីបុព្វជាតិនោះ ហើយប្រទានប្រអប់ចិត្រនេះដល់ខ្ញុំម្ចាស់ ដែលជាប្រអប់ឲ្យនូវសេចក្តីប្រាថ្នាដល់ខ្ញុំម្ចាស់បានគ្រប់យ៉ាង ការឲ្យទានសំពត់សាដកមួយដល់ព្រះបច្ចេកពុទ្ធនោះ បានផលមកវិញយ៉ាងនេះឯង" ។

រឿងឲ្យទានជី

ខ្ញុំសូមទីពឹងទឹងព្រះកេតវ័ត ព្រះអង្គជាអសេក្ខបុគ្គលទ្រង់គង់ប្រថាប់ នៅនាព្រៃឫស្សីកលន្ទកៈ ទៀបក្រុងរាជគ្រឹះ ។

សម័យមួយ ជាពេលគួរព្រះកេតវ័តទ្រង់យុំចីវរ ហើយកាន់បាត្រ មានពួកភិក្ខុខាងមុខ ខាងក្រោយ តោមរោមជុំវិញ ស្តេចយាងចូលសំដៅ ទៅក្រុងរាជគ្រឹះ ត្រាច់បិណ្ឌបាតតាមច្រកល្ហកក្នុងក្រុងនោះ ។

មានសេចក្ដីដំណាលថា: " ព្រះអង្គជាបុគ្គលមិនរំភើបញាប់ញ័រ ហាក់ដូចជាក្ដាមាសមួយ ការយាងយាសរបស់ព្រះអង្គគួរឲ្យជ្រះថ្លា ហាក់ដូចជាការយាងយាសនៃរាជកុញ្ជរ ទ្រង់មានព្រះភក្ត្រមូលក្រឡង់ ហាក់ដូចដួងព្រះចន្ទ្រដ៏ពេញវង់ (១) ទ្រង់មានភិក្ខុតោមរោមជាពួកៗ ទ្រង់យាង ចូលទៅក្នុងព្រះមហានគររាជគ្រឹះ ឥរិយាបថព្រះអង្គក៏សមរម្យណាស់ បំផុត" ។

ព្រោះដូច្នោះ ព្រះអង្គទ្រង់ពុទ្ធដំណើរទៅដល់ទីក្រុងនោះហើយ គ្រាន់តែជាន់ព្រះបាទទៅត្រង់មាត់ទ្វារនគរ ក៏កក្រើកប្រថពី៦ជង់ ក្នុង ពេលនោះ ។

មានសេចក្ដីដំណាលថា: កាលព្រះមហាមុនីជាន់ព្រះបាទទៅត្រង់ មាត់ទ្វារ ក៏ប្រថពីដែលប្រដាប់ទៅដោយមហាសមុទ្រ ព្រមទាំងភ្នំនិងទី

១– តាមអដ្ឋកថាប៉ែកវាងបាលី ដែលអធិប្បាយពីមហាបុរិសលក្ខណៈថា ព្រះពុទ្ធមាន ព្រះភក្ត្រស្អិតរាំងព្រះចន្ទ្រក្នុងថ្ងៃ១២កើត (គឺមិនពេញកម្ពុលសុទ្ធនោះទេ) ។

ក្រុងសព្វអន្ទើទាំងអស់កំពុងខ្ពស់ឡើង ហើយទ្រោមចុះទៅវិញខ្លួនឯង ៗ កាលដែលព្រះអង្គយាងចូលទៅក្នុងក្រុងដោយទំនងយ៉ាងនោះ ពួកជនប្រុសស្រីទើបកើតមានសទ្ធាជ្រះថ្លាដ៏បរិសុទ្ធរាល់ៗគ្នាក្នុងក្រុងទាំងមូល ក៏ផ្អើលជ្រួលសូរគឹកកងរំពងទ្រហឹងអឺងអាប់ ហាក់ដូចជារលកនៃមហាសមុទ្រគ្រាកាលដែលខ្យល់បក់ផ្ទប់មក ជនទាំងនោះនាំគ្នាបន្លឺសំឡេងដ៏ពីរោះរងំមុខគួរឲ្យស្រណោះ ហាក់ដូចជាមិនមានអ្នកក្នុងលោកឲ្យលើសលុបជាងទៅទៀតឡើយ ៗ ពេលដែលព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់កំពុងយាងចូលទៅក្នុងក្រុងនោះ ទំនូលទីងក្នុងតូបៗទាំងឡាយ ក៏រាបស្មើទៅឯង មិនឲ្យមានខ្ពប់ទីងដុំគ្រួសដ៏រដិបរដុបសោះឡើយ បន្ទាទីងគំនរសម្រាមទាំងឡាយក៏បាត់បង់អស់លើងផងពីលើផ្ទៃប្រថពី ពួកមនុស្សខ្វាក់ក៏បានមើលឃើញឡើង ពួកថ្លង់ក៏បានស្ដាប់ឮឡើង ពួកគក៏បាននិយាយកើតឡើង ពួកខ្វិកគមក៏បានដើរត្រង់ខ្លួនឡើង ពួកឆ្កួតក៏ត្រឡប់បានស្មារតីឡើង ពួកអ្នកខ្សត់ទុគ៌តក៏មានសម្បត្តិទ្រព្យបរិបូណ៌ឡើង ពួកអ្នកឈឺក៏ជាសះស្បើយបាត់ទៅ ភ្លេងតូរ្យតន្ត្រីទាំងអស់ក៏ពេញសូរស័ព្ទសាន់ទ្រហឹងអឺងកងដោយឥតគេវាយគ្រឿងប្រដាប់ដ៏មានដំឡៃ ក៏រណ្ដំគ្នាឮសូរស័ព្ទសាន់គ្រប់បែបគ្រប់យ៉ាង ព្រះរស្មីដែលចេញពីព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធផ្សាយទៅគ្របលើលោកសន្និវាសទាំងមូល ដ៏ប្រសើរលើសក្រៃលែងជាងព្រះអាទិត្យទាំងមួយសែន រស្មីនោះបក្កគ្រប់វត្ថុទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅ ឲ្យមានពន្លឺ

ហាក់ដូចជាពណ៌នៃមាសវិស័យ ព្រះរស្មីដែលផ្សាយពីព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ គ្រប់ទៅលើពន្លឺព្រះអាទិត្យនិងព្រះចន្ទ្រ ហើយបំភ្លឺទាំងបាណកសត្វទាំងឡាយឲ្យមានសម្ផស្សដ៏ត្រជាក់ ធ្វើឲ្យបាណកសត្វទាំងឡាយនោះមានបីតិសោមនស្សសប្បាយរីករាយជាទីបំផុតគ្រប់ៗគ្នា ហាក់ដូចគេលាបស្រឡាបដោយលំអិតចួងចន្ទន៍ក្រស្នាដល់អ្នកមានជម្ងឺគ្រុនឲ្យបាត់ក្តៅក្រហល់ក្រហាយទៅបាន " ។

គ្រានោះឯង ព្រះភគវ័តមានព្រះអានន្ទជាបច្ឆាសមណៈ ព្រះអង្គយាងតាមផ្លូវបានជួបនឹងកុមារ២នាក់ ម្នាក់ឈ្មោះជ័យ(១)ជាកូននៃមហាត្រកូល ម្នាក់ទៀតឈ្មោះវិជ័យ(២) ជាកូននៃត្រកូលសុភាពពបសា ។ កុមារទាំងពីរនាក់នោះ កំពុងតែប្របាច់ដីលេងជាមួយគ្នា ក៏សូនដីធ្វើជាទីក្រុងមួយ ក្នុងក្រុងនោះ ធ្វើឲ្យមានដេរវាំងសេទៅដោយទីគេហស្ថាននិងកោដ្ឋាគារទាំងឡាយ ក៏សូនដីនោះធ្វើជាគ្រាប់ស្រូវដាក់ពេញៗ កោដ្ឋាគារទាំងនោះ ។ លុះកុមារទាំងពីរនាក់នោះ បានឃើញព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធប្រដាប់ដោយទ្វត្តិំសមហាបុរិសលក្ខណៈ មានរស្មីពណ៌មាសផ្សាយចេញព្រោងព្រាយភ្លឺពណ្ណរាយទៀលត្រាត់ទៅទាំងក្នុងក្រុងទាំងក្រៅក្រុង ទាំងមកត្រូវត្រួតទាំងឡាយ ក៏ក្លាយទៅជាពណ៌លឿងដូចជាមាសទាំងអស់មិនមានពណ៌អ្វីឲ្យភ្លឺលុបលាងបាន លុះឃើញដូច្នោះហើយ ទើបមានចិត្តជ្រះថ្លា

---

១ ជ័យកុមារ ដែលបានមកជាស្តេចអសោកចក្រពត្តិ ។ ២ វិជ័យកុមារដែលបានមកជាសេនាបតីឯកឈ្មោះ រាធគុប្ត ។

ក៏ជ័យកុមារចាប់យកដីដែលខ្លួនសន្មតថា គ្រាប់ស្រូវនៅក្នុងកោដ្ឋាគារនោះមួយក្ដាប់ថ្វាយទៅព្រះភគវ័តដោយសេចក្ដីគោរព ។ រីជ័យកុមារជាសំឡាញ់បានលើកដៃឡើងប្រណម្យជួយអនុមោទនាដោយសេចក្ដីពេញចិត្ត ។ ក្នុងលំដាប់នោះ ជ័យកុមារបានសូត្រគាថាសរសើរព្រះអង្គថា:

" លោក-អ្នក ដែលពេញទៅដោយមេត្តាចិត្តក្រាស់ជីនខ្លួនឯង ដោយឥតសាស្ដាណាប្រដៅ មានព្រះរស្មីមូលភ្លឺចិញ្ចែងជាពណ៌មាស ចៀលច្នាត់ផ្សព្វផ្សាយព្រះសរីរៈ ព្រះអង្គមានទឹកព្រះភក្ត្រដ៏ប្រកបដោយខន្តីនិងសោរច្ច គួរដល់សេចក្ដីគោរពនិងសេចក្ដីជ្រះថ្លា ខ្ញុំសូមថ្វាយដីដល់ព្រះតថាគត ខ្ញុំសូមទូនសិរសាគោរពចំពោះព្រះភក្ត្រនៃព្រះភគវ័តចំពោះព្រះភក្ត្រលោកអ្នកដែលមានវដ្ដសង្សារកំចាត់បង់ហើយ " ។

គ្រាជ័យកុមារថ្វាយតានដីនោះ បានតាំងសេចក្ដីប្រាថ្នាថា : "អំណើះតទៅអនាគត ខ្ញុំសូមឲ្យលោកសន្ទាក់សតាំងមូលតាំងនៅក្រោមស្វេតច្ឆត្ររបស់ខ្ញុំ (១) លុះសូត្រនូវគាថានេះហើយ ទើបថ្វាយនូវគ្រឿងបូជានោះទៅ មានសេចក្ដីដំណាលថា:

ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ជ្រាបថា: កុមារនោះបានតាំងដំកល់សេចក្ដីប្រាថ្នាត្រឹមត្រូវក្នុងចិត្តល្អហើយ ព្រោះបានធ្វើទានមកលើបុញ្ញក្ខេត្តឧត្តម នឹងមិនខានបានទទួលផលដ៏ប្រសើរនោះទេ ។

ព្រះភគវ័ត ព្រះអង្គពេញទៅដោយមេត្តាចិត្ត លុះទ្រង់បានទទួល

១- ឆ័ត្រច្ចុប្រា ឬឆ័ត្រ ដាក់នៃខនីនៅក្រោមស្វេតច្ឆត្រក្សត្រ១ ។

ដីមួយក្តាប់នោះហើយ មុនពេលដែលនឹងត្រឡប់មកវិញ ទ្រង់បានធ្វើអនុមោទនាដល់កុមារនេះឯងជាដើមហេតុ ដែលបណ្តាលឲ្យកុមារនោះបានជាស្តេច ។

ពេលនោះ ព្រះភគវ័តព្រះអង្គទ្រង់ញញឹម ។ ព្រះអានន្ទលុកជង្គង់លើកកំបង់អញ្ជលីប្រណម្យក្រាបទូលសួរថា: "បពិត្រព្រះភគវ័ត មិនមែនជាឥតហេតុឥតផលទេ ដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទាំងឡាយទ្រង់ញញឹម មានហេតុការអ្វីបានជាព្រះអង្គសំដែងសេចក្តីញញឹមឲ្យប្រាកដឡើង ?" ។

គ្រានោះ ព្រះអានន្ទសូត្រនូវគាថានេះថា :

" លោក-អ្នកដែលលះផុតស្រឡះចាកសេចក្តីសោកស្តាយ និងសេចក្តីខ្មាស់ដោយលោកធម៌ ហើយជាឯកអគ្គបុគ្គលក្នុងលោក មិនមែនឥតហេតុទេ ដែលទ្រង់នឹងបញ្ចេញព្រះទន្តមានពណ៌ដូចជាស័ង្ខនឹងដូចជាក្រគាវល្អក ។ បពិត្រព្រះអង្គ ! ទ្រង់មានព្រះសូរសៀងហាក់ដូចជាផ្គរកំពុងលាន់ឮចេញមកចាកពលាហក ព្រះអង្គមានព្រះនេត្រហាក់ដូចជាភ្នែកគោឧសភរាជ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមក្រាបបង្គំទូលសួរផលបុណ្យនៃទានដីមួយក្តាប់នេះ ហើយនឹងការដែលទ្រង់ធ្វើសេចក្តីញញឹមឲ្យប្រាកដនេះ" ។

ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធនេះ ទ្រង់មានព្រះមន្ទូលនឹងព្រះអានន្ទថា: "ឱអានន្ទ យ៉ាងហ្នឹងហើយ ! យ៉ាងហ្នឹងហើយ ! មិនមែនឥតហេតុឥតផលទេ

ការដែលព្រះពុទ្ធទាំងឡាយទ្រង់ញញឹមនេះ អ្នកបានឃើញកុមារពើរនាក់ អម្បាញ់មិញនេះឬទេ ? " ។

ព្រះអានន្ទទូលតបថា: បពិត្រព្រះភគវ័ត! ខ្ញុំព្រះអង្គឃើញ ។:
ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ត្រាស់ថា: មួយរយ (១) ឆ្នាំអំពីតថាគតបរិនិព្វានទៅ កុមារនេះនឹងបានជាស្តេចមានបុញ្ញានុភាពអាចញ៉ាំងចក្រឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ (ស្តេចចក្រពត្តិ) ជាម្ចាស់លើទ្វីបមួយក្នុងទ្វីបទាំងបួន (២) ជាស្តេចទ្រង់បច្ចមិ ព្រះនាមព្រះអង្គថា អសោក ក្នុងក្រុងកុសុមបុរៈ (បាតលិបុត្រ) ស្តេចអង្គនោះ នឹងបានបែងចែកព្រះសារីរិកធាតុ បានសាងព្រះស្តូប ៨៤.០០០ សុទ្ធសឹងតែវត្តមានដំរៀ ដើម្បីជាប្រយោជន៍នឹងសេចក្តីចំរើនដល់សត្វលោក " ។

ពេលនោះ ព្រះភគវ័តទ្រង់ត្រាស់គាថានេះថា :

" ក្នុងកាលជាខាងក្រោយនៃនិព្វានតថាគតទៅ នឹងកើតស្តេចអសោកឡើង កេរ្តិ៍ឈ្មោះរបស់ស្តេចនោះនឹងល្បីឮខ្ទរទៅក្នុងទីឆ្ងាយ ស្តេចនោះនឹងបានរៀបតាក់តែងអដ្ឋធាតុរបស់តថាគត ហើយបានចែកចាយពេញខ្ទរទៅទាំងជម្ពូទ្វីប មានពួកមនុស្សព្រមទាំងទេវតាកាន់យកគ្រឿងសក្ការៈមកបូជាសារីរិកធាតុនោះ ។ ការឲ្យដីបន្តិចនេះ នឹងបានផលមកវិញដ៏ឧត្តមយ៉ាងនេះ " ។

១– សៀវភៅពុទ្ធសាសនារបស់លោក ល្វី–ហ្វ៊ីណូត៍ថា ស្តេចអសោកបានសោយរាជ្យខាងក្រោយព្រះពុទ្ធបរិនិព្វាន ២៦៦ ឆ្នាំ ។ ២–ទីវ្យាវទាន. បត្តកាតិចក្រវ័ត្ត ។

ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ត្រា គាថានេះហើយ ព្រះអង្គប្រទានដីមួយក្តាប់នោះទៅព្រះអានន្ទ ដើម្បីនឹងបានបាចព្រោះចូលក្រុងទីដែលព្រះតថាគតសេ្តចយាងទៅ(១) គ្រានោះព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ព្រះពុទ្ធដីកានេះ ថា៖ "ទុកានន្ទ[២]..." ។

ក្នុងអតីតកាល ព្រះបាទពិម្ពិសារបានសោយរាជសម្បត្តិក្នុងក្រុងរាជគ្រឹះ ព្រះអង្គមានព្រះរាជឱរសដែលជាប់ជាដំណព្រះវង្សមកទ្រង់ព្រះនាមអជាតសត្រូវ ។

ព្រះបាទអជាតសត្រូវ	មានរាជឱរស	ទ្រង់ព្រះនាម	ឧទានភទ្រ	។
ព្រះបាទឧទានភទ្រ	"	"	មុណ្ឌ	។
ព្រះបាទមុណ្ឌ	"	"	កាកវណ្ណី	។
ព្រះបាទកាកវណ្ណី	"	"	សុផល	។
ព្រះបាទសុផល	"	"	កុលកុចី	។
ព្រះបាទកុលកុចី	"	"	សហមណ្ឌល	។
ព្រះបាទសហមណ្ឌល	"	"	ប្រសេនជិត	។
ព្រះបាទប្រសេនជិត	"	"	នន្ទ(៣)	។

១– ក្នុងអាយុវង.កឹង ការឧទ្ទាយអាចម៍គោនិងដីខ្សាច់មួយក្តាប់ដែលជ័យព្រះម្រោះនោះ ហើយបោះទៅក្រុងផ្លូវធ្នូងនៃព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ។ ២– មានសេចក្តីពិស្តារទៅទៀត តែសៀវភៅច្បាប់ដើមមិនបានតំណយ ព្រោះតែចុចច្រើនគឺគ្រឿងសំគាល់ថានៅមានតទៅទៀត ។ ៣– អាយុវង–កឹង ស្តេចដែលតាំងក្រុងបាតលិបុត្រគឺតំបូងទ្រង់ព្រះនាមព្រះបាទចន្ទ្រគុប្តៈ ព្រះអង្គមានឱរសព្រះនាមវិន្ទុសារៈ ព្រះនាមថាចន្ទ្រគុប្តៈនេះមិនមានក្នុងទិវ្យាវទានតិងអាយុវង–ឡូចទេ ប៉ុន្តែពួកអ្នកប្រាជ្ញក្នុងទ្វីបអឺរ៉ុបច្រើននឹងថា ចន្ទ្រគុប្តៈតាមអាយុ.វង.កឹង ។

ព្រះបាទចន្ទ មានរាជឱរស ទ្រង់ព្រះនាម ពិន្ទុសារៈ ។

ព្រះបាទពិន្ទុសារៈគ្រងក្រុងបាតលិបុត្រ ព្រះអង្គមានព្រះរាជឱរស ព្រះនាមសុសីមៈ(១) ត្រូវជា ១៤ ដំណា ។

គ្រានោះ ក្នុងក្រុងចម្បាល មានព្រាហ្មណ៍ម្នាក់មានកូនស្រី ១ ដែលបរិបូណ៌ដោយរូបសម្បត្តិល្អសម នាងជាស្រីកែវ ហោរាចារ្យបានទាយជូនជាតារបស់នាង កាលពីថ្ងៃដែលនាងកើតមកថា: "នាងកុមារិកានេះ នឹងបានជាអគ្គមហេសីនៃស្ដេចអង្គមួយជាប្រាកដ នឹងបានជាទីសព្វព្រះរាជហឫទ័យនៃព្រះរាជាអង្គនោះ ហើយនឹងមានឱរសដែលល្បីកេរ្តិ៍ឈ្មោះពីរព្រះអង្គ មួយព្រះអង្គនឹងបានជាស្ដេចចក្រពត្តិ គ្រប់គ្រងប្រថពីមណ្ឌលជាម្ចាស់លើទ្វីបមួយក្នុងទ្វីបទាំង ៤, មួយព្រះអង្គទៀត កាលបើចេញបួសក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាហើយ នឹងបានសម្រេចព្រះអរហត្តផល" ។

ចំណែកព្រាហ្មណ៍ កាលបើបានស្ដាប់ពាក្យទំនាយដូច្នោះ ក៏មានចិត្តពេញទៅដោយសេចក្ដីត្រេកអរក្រៃពេក ទើបនាំធីតាចេញពីគេហស្ថានទៅកាន់ក្រុងបាតលិបុត្រ លុះដល់ព្រះនគរនោះហើយ ទើបគាត់តែងស្អិតស្អាងធីតានោះដោយគ្រឿងប្រដាប់ដ៏ល្អថ្លៃៗ ហើយនាំទៅថ្វាយដល់ព្រះបាទពិន្ទុសារៈ ដើម្បីជាបាទបរិចារិកា ក្រាបទូលថា: " សូមព្រះរាជតេជ: សូមព្រះអង្គទ្រង់ទតព្រះនេត្រចំពោះនាងដ៏ល្អព្រម" ។ ព្រះ

១- រាជសម្បត្តិមិនបានសុសីមៈនេះទេ តែបានទៅអសោកជារាជឱរសដទៃ ក្នុងមហាវង្សហៅថា សុមនរាជកុមារ ។

បាទពិន្ទុសារៈក៏ទ្រង់ទទួលនាងទុកជាពួកបរិចារិកាក្នុង តែពួកនាងស្នំគំនាល់ក្នុងព្រះបរមរាជវាំង ជាស្រីប្រកបដោយសេចក្ដីឫស្យា ពាំនាំគ្នាគ្រិះរិះថា: "នាងនេះមានរូបល្អពំណាច់ កាលបើក្រឡេកមើលទៅ មុខគួរជាទីស្នេហាគ្រប់ៗគ្នា នាងជាមហាសិរីរបស់នគរ បើព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់ទទួលទុកជាព្រះស្នំហើយ សមព្រះអង្គនឹងសព្វព្រះរាជហឫទ័យបំពោះតែនាងជាប្រាកដ នឹងមិនទ្រង់ប្រោសប្រាណដល់ពួកយើងឡើយជាដាច់ខាត. បើដូច្នេះ យើងត្រូវបង្រៀនវិជ្ជាដំរេកតាបដល់នាង ដើម្បីកុំឲ្យស្ដេចសព្វព្រះរាជហឫទ័យ" ទើបគេបង្រៀនវិជ្ជាខាងព្រះកេសដល់នាង នាងទើបមាននាទីជាអ្នកកែងព្រះកេសានិងព្រះមស្សុនៃព្រះរាជា តាំងអំពីដើមមក រហូតដល់មានសេចក្ដីស្ទាត់ជំនាញក្នុងសិល្បៈនោះ ។ ថ្ងៃមួយពេលដែលព្រះរាជាកំពុងផ្ទំ គេប្រើនាងឲ្យចូលទៅកោរព្រះមស្សុថ្វាយព្រះអង្គ លុះស្ដេចតើនឡើងពីព្រះបន្ទំ ទ្រង់មានព្រះបន្ទូលថា: "ចូរនាងកោរព្រះមស្សុឲ្យអញ" នាងក្រាបបង្គំទូលថា: "ពរម្ចាស់ ខ្ញុំម្ចាស់កោររួចស្រេចហើយ" ។ ពេលនោះ ព្រះរាជាទ្រង់ទតទៅឯកញ្ចក់ឃើញមែនដូច្នោះ ទើបទ្រង់ព្រះប្រណីនាង បានត្រាស់សួរថា: "នាងត្រូវការចង់បានអ្វីខ្លះ?" ។

នាងទូលស្នងវិញថា: "សូមទេវៈ! ព្រះករុណាជាម្ចាស់ជីវិតលើត្បូង សូមទ្រង់ប្រោសមេត្តាតាំងខ្ញុំម្ចាស់ក្នុងទីជាមហេសីនៃព្រះអង្គ" ។

ព្រះបាទវិន្ទុសារៈទ្រង់ប្រកែកថា: "យើងជាក្សត្រិយ៍បានមុទ្ធាភិសេកហើយ នាងឯងជាស្រីជាតិថោកទាប នឹងឲ្យយើងតាំងនាងជាមហេសីដូចម្ដេចបាន ?" ។

នាងកុមារិកាទូលស្នងថា: "ពរម្ចាស់ ខ្ញុំម្ចាស់មិនមែនជាធីតាមានជាតិដ៏ថោកទាបទេ ខ្ញុំម្ចាស់ជាធីតានៃព្រាហ្មណ៍ ។ នោះបាននាំខ្ញុំម្ចាស់មកថ្វាយព្រះអង្គ ដើម្បីជាព្រះមហេសី ។ តែពួកស្រីជាគំនាល់មានសេចក្ដីប្រចណ្ឌឫស្យាបានបង្ហាត់វិជ្ជាដ៏ថោកទាបនេះដល់ខ្ញុំម្ចាស់ បានជាខ្ញុំម្ចាស់តាំងនៅក្នុងដំណែងនេះរបស់ព្រះអង្គ" ។

ព្រះរាជាទ្រង់មានព្រះបន្ទូលថា: "ចាប់ដើមតាំងតែពីត្រឹមថ្ងៃនេះទៅ នាងកុំធ្វើកិច្ចនេះទៀតឡើយ" ។

កាលគ្រានោះ ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់ដំកល់នាងទុកជាមហេសីឯក ទ្រង់មានព្រះរាជហឫទ័យស្នេហាប្រោសប្រាណចំពោះនាង តមកព្រះនាងក៏ទ្រង់គភ៌ កាលគ្រប់កំណត់ហើយក៏ប្រសូតព្រះឱរសមួយអង្គ ព្រះរាជាបានធ្វើពិធីសម្ដោចឲ្យនឹងថ្វាយព្រះនាមព្រះឱរសដោយមហាកម្មដ៏ធំ ពេលនោះទ្រង់ត្រាស់សួរព្រះនាងថា: "នាងថ្វាយព្រះនាមព្រះឱរសដូចម្ដេច ?" ព្រះនាងក្រាបទូលថា: " កាលដែលប្រសូតនោះ ខ្ញុំម្ចាស់មិនបានឈឺចាប់សោះ ព្រោះហេតុនេះ សូមថ្វាយព្រះនាមព្រះឱរសថា អសោក (ឥតសោក)" ។ គ្រាខាងក្រោយតពីនោះមក ព្រះនាងបានប្រសូតព្រះឱរស

ទី២ទៀត ព្រោះព្រះនាងមិនបានលំបាកក្នុងការប្រសូតនោះ ទើបថ្វាយព្រះនាមថា: "វីតសោក (ប្រាសចាកសេចក្ដីសោក (១))" ។

ព្រះសរីរាវយវៈរបស់អសោករាជកុមារ មានសម្បុរស្បែកគ្រោតគ្រាត ព្រោះដូច្នោះ ទើបមិនបានជាទីប្រោសប្រាណរបស់ព្រះបិតាឡើយ ។ ព្រះបាទពិន្ទុសារៈ មានព្រះឥត្ថមហេសី និងព្រះទេវីឯទៀតជាច្រើនអង្គ ថ្ងៃមួយទ្រង់មានព្រះរាជហឫទ័យនឹងតក្កកប់ជ្រាបចំនាយដួងជាតាព្រះរាជកុមារទាំងអស់អង្គ ទើបត្រាស់ឲ្យហៅរាជបុរោហិតឈ្មោះបិង្គលវច្ឆមក ហើយត្រាស់ថា: "ចូរអ្នកពិចារណាមើលដួងជាតាកំណើតរាជឱរសរបស់ខ្ញុំទាំងអស់នេះ តើឱរសណានឹងបានជាស្ដេច ?" ។ រាជបុរោហិតក្រាបបង្គំទូលថា: "បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ! សូមព្រះអង្គនាំព្រះរាជកុមារទាំងអស់ទៅកាន់រាជសុវណ្ណឧទ្យានឯណោះ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងពិចារណាមើលនូវព្រះរាជកុមារទាំងអស់នោះ ក្នុងទីនោះ" ។ ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទ្រង់ព្រះរាជានុញ្ញាតឲ្យនាំព្រះរាជកុមារទៅកាន់សួននោះហើយ ខណៈនោះ ព្រះរាជជននីបានត្រាស់នឹងអសោកកុមារថា: "ម្នាលកូន ព្រះរាជាកំពុងទ្រង់ពិនិត្យមើលចំនាយព្រះរាជឱរសទាំងឡាយរបស់ព្រះអង្គនៅក្នុងសុវណ្ណឧទ្យាន ព្រះអង្គស្ដេចយាងទៅមុនហើយ ចូរបាឯងទៅនឹងគេទៅកូន" ។ អសោករាជកុមារតបថា: "ស្ដេចមិនទ្រង់ប្រោសប្រាណ

---

១ – មហាវង្សថា: ព្រះមាតាអសោករាជទ្រង់ព្រះនាមនាង សិរីធម្មា ។ មានរាជបុត្រពីរព្រះអង្គ ; អសោក ១ តិស្ស ១ ។

ខ្ញុំទេ ព្រះអង្គនឹងមិនទតមកត្រង់ខ្ញុំឡើយ នឹងទៅក្នុងទីនោះ តើមាន ប្រយោជន៍អ្វី ?" ។ ព្រះមាតាត្រាស់ថា : "បើទុកជាយ៉ាងណាក៏ត្រូវតែ ឯងទៅ" ។ អសោករាជកុមារទូលថា : "បើដូច្នោះ ខ្ញុំទៅហើយ ព្រះមាតាឲ្យគេយកអាហារទៅឲ្យខ្ញុំផង" ។

គ្រានោះ អសោករាជកុមារបានលាព្រះមាតាហើយ ស្ដេចចេញ ចាកព្រះនគរបាតលិបុត្រ ទតឃើញរាធគុប្តកុមារ ជាបុត្រនៃសេនាបតីទី១ នៅកណ្ដាលផ្លូវ រាធគុប្តកុមារទូលសួរថា: "ព្រះអង្គម្ចាស់ស្ដេចយាងទៅ ណាហ្នឹង ?" អសោករាជកុមារតបថា: "ព្រះរាជបិតាទ្រង់ប្រជុំព្រះឱរស ទាំងឡាយនៅទីសុវណ្ណឧទ្យាន ឥឡូវនេះ ខ្ញុំក៏ទៅក្នុងទីនោះដែរ" ។ កាល នោះរាធគុប្តកុមារជិះលើកុញ្ជរចាស់ជរាមួយ ក៏ក្រាបទូលអសោករាជកុមារ ថា: "ពេលនេះ ខ្ញុំព្រះអង្គក៏ទៅក្នុងទីនោះដែរ សូមព្រះអង្គម្ចាស់ទ្រង់គង់ លើកុញ្ជរនេះជាមួយនឹងខ្ញុំទៅ" ព្រោះដូច្នោះ អសោករាជកុមារទ្រង់ឡើង គង់លើដំរីជាមួយនឹងរាធគុប្តកុមារ ស្ដេចយាងទៅកាន់ព្រះរាជឧទ្យាននោះ លុះដល់ហើយក៏ចុះចាកកុញ្ជរយាត្រាទៅដោយព្រះបាទា ចូលទៅប្រថាប់ លើផែនពសុធានាទីជិតរាជកុមារទាំងឡាយ ។ ក៏ពួករាជកុមារទាំងនោះ នាំគ្នាសោយអាហារដ៏ឧត្តមប្រសើរថ្លៃថ្លាគ្រប់យ៉ាង ឯអសោកកុមារនោះ សោយបាយបាយាសលាយដោយទឹកដោះគោដាក់ក្នុងភាជនៈដី ហើយ នឹងទឹកសុទ្ធជាធម្មតា ។

គ្រានោះ ព្រះរាជាមានព្រះបន្ទូលនឹងបុរោហិតថា: " លោកអាចារ្យ ខ្ញុំសូមឲ្យលោកពិចារណាមើលពិនិត្យពិច័យព្រះរាជកុមារឲ្យជាក់ច្បាស់ ថាអ្នកណាអាចនឹងបានជាស្តេចគ្រប់គ្រងរាជអាណាចក្រ ក្នុងកាលជាអំណើះតអំពីខ្ញុំទៅ ? " ។

រាជបុរោហិត ទើបពិចារណាមើលលក្ខណៈព្រះរាជកុមារទាំងឡាយ រួចនឹងគិតក្នុងចិត្តថា: " ប្រាកដជាអសោកកុមារនេះឯង នឹងបានជាព្រះរាជា។ ប្រសិនបើអញក្រាបទូលថា: អសោកកុមារនឹងបានជាស្តេច ព្រះអង្គមិនសព្វព្រះរាជហឫទ័យ ចំពោះកុមារនោះសោះឡើយ គឺនឹងអន្តរាយដល់ជីវិតរបស់អាត្មាអញមិនខាន " លុះរិះគិតដូច្នោះហើយ បុរោហិតទើបក្រាបទូលព្រះរាជាថា: " សូមទេជះ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងទាយដោយមិនចំពោះព្រះនាមព្រះកុមារអង្គណាមួយឡើយ " ខ្ញុំទាយទៅតាមឫកពាថា: " ដោតដូចជាតារាជកុមារឯណា ដែលប្រើប្រាស់វត្ថុដ៏ឧត្តមប្រសើរជាងគេបំផុត រាជកុមារនោះនឹងបានជាស្តេច " ។

ព្រះរាជកុមារគ្រប់ព្រះអង្គ គិតស្មានតែក្នុងចិត្តរបស់ខ្លួនៗ មួយអង្គគិតថា: អញមានពាហនៈប្រសើរ អញនឹងបានជាស្តេច, មួយអង្គគិតថា: អញអង្គុយលើអាសនៈដ៏ប្រសើរ អញនឹងបានជាស្តេច មួយអង្គគិតថា: អញបរិភោគអាហារដ៏ប្រសើរ អញនឹងបានជាស្តេច, មួយអង្គគិតថា: អញប្រើប្រាស់ភាជនៈដ៏ប្រសើរ អញនឹងបានជាស្តេច, មួយអង្គទៀត

គិតថា: អញផឹកទឹកដ៏ប្រសើរ អញនឹងបានជាស្តេច ។ ឯអសោករាជ-កុមារត្រិះរិះក្នុងចិត្តថា: “អញនឹងត្រូវបានជាស្តេច ព្រោះកុញ្ជរជាពាហនៈដ៏ប្រសើរបំផុត ពសុធាជាអាសនៈដ៏ប្រសើរបំផុត បាយាសជាអាហារដ៏ប្រសើរបំផុត ភាជនៈដីជាវត្ថុដ៏ប្រសើរបំផុត ទឹកដោះគោជាព្រះស្ងោយដ៏ប្រសើរបំផុត ទឹកសុទ្ធជាបានៈដ៏ប្រសើរបំផុត ខ្លួនអញហ្នឹងឯងនឹងបានជាស្តេច ព្រោះត្រូវសមគ្រប់វត្ថុទាំងអស់នេះ” ។

រាជបុរោហិតក្រាបទូលទំនាយនេះស្រេចហើយ ព្រះរាជាក៏បញ្ជូនព្រះរាជកុមារទាំងអស់អង្គឲ្យស្តេចត្រឡប់មកព្រះនគរវិញ ។

រាជបុរោហិតបានចូលទៅគាល់ព្រះមាតារបស់អសោករាជកុមារហើយទូលព្រះនាងថា: “ប្រាកដជាអសោកកុមារនឹងបានជាស្តេច” ។ ព្រះមាតាអសោករាជកុមារត្រាស់ថា: “ ចូរអ្នកចាំរឿងនេះឲ្យជាក់ កុំនិយាយប្រាប់អ្នកណាមួយសោះឡើយ បើមិនថ្ងៃណា គឺថ្ងៃណាមួយ ព្រះករុណាជាម្ចាស់ជីវិត នឹងត្រាស់ហៅអ្នកទៅសួរដំណើរនេះទៀតមិនខានហើយអ្នកនឹងត្រូវអន្តរាយដល់ជីវិត ព្រោះដូច្នោះ ត្រូវអ្នកចេញចាករដ្ឋសីមាមណ្ឌលនេះ ទៅលាក់ខ្លួនពួនអាត្មានៅឲ្យឆ្ងាយផុតអាណាខេត្តរបស់ព្រះអង្គ ដើម្បីនឹងរក្សាជីវិតរបស់អ្នក បើបានឮដំណឹងថា អសោករាជកុមារបានរាជសម្បត្តិហើយ សូមអ្នកត្រឡប់មកវិញ ក្នុងពេលនោះចុះ ។

គ្រាខាងក្រោយមក នគរតក្កសិលាកើតបះបោរក្បត់កាប់សម្លាប់គ្នា

ជាចលាចលពេក ព្រះបាទពិន្ទុសារៈទើបទ្រង់ចាត់ឲ្យអសោករាជកុមារទៅបង្ក្រាបរៀបចំទីនោះ ទ្រង់ត្រាស់ថា: “ម្នាលកូន ឯងចូរទៅរៀបចំនគរតក្កសិលា” តែព្រះរាជទ្រង់ព្រះរាជទានចំពោះតែកងទ័ព ព្រមដោយចតុរង្គិនីសេនា មិនបានព្រះរាជទានគ្រឿងសស្ត្រាវុធនិងរថសង្គ្រាមឡើយ ។

ខណៈដែលអសោករាជកុមារបានទទួលព្រះរាជឱង្ការហើយ លើករេហ៍ពលចេញពីនគរបាដលិបុត្រ គ្រានោះពួកពលដែលជាប់តាមព្រះអង្គទៅ បានទូលអង្វរឃាត់ថា: “ពួកយើងមិនមានសស្ត្រាវុធទេ យើងនឹងធ្វើចម្បាំងតយុទ្ធនឹងពួកខ្មាំងដូចម្ដេចបាន?” ។

អសោករាជទេវមានព្រះបន្ទូលថា: “ប្រសិនបើបុញ្ញានុភាពដែលបណ្ដាលឲ្យយើងខ្ញុំបានរាជសម្បត្តិមែន ខ្ញុំសូមឲ្យគ្រឿងសស្ត្រាវុធដែលយើងត្រូវការនោះ កើតមានឡើងឯងៗ ក្នុងកាលឥឡូវនេះ” ។ ត្រាស់មិនទាន់ផុតព្រះឱស្ឋ ក៏ពួកភូមិទេវតាញែកមហាប្រថពីស្លុះស្លាចេញមកនាំយកគ្រឿងសស្ត្រាវុធពលដៃមកថ្វាយ ។

គ្រានោះ ព្រះរាជទេវព្រមដោយចតុរង្គិនីសេនា ស្ដេចយាត្រាចូលកាន់ក្រុងតក្កសិលាជាទីឡារិកគួរស្ញើង ពួកអ្នកនគរនោះ កាលបានឮដំណឹងថា អសោករាជកុមារយាងមកដល់ ក៏នាំគ្នារម្ងាប់អធិករណ៍នោះទៅឯង ត្រឡប់ជានាំគ្នារៀបចំតាក់តែងកំពែងបុរីស្អិតស្អាងថ្នល់ ប្រដាប់ទៅដោយគូទីនស្នាមក្ដោះដីស្អាតល្អ ហើយនាំគ្នាយកកាជនៈជំពេញទៅ

ដោយគ្រឿងបណ្ណាការ ទៀនធូបផ្កាចេញមកទទួលព្រះរាជកុមារ ដើម្បី សំដែងសេចក្តីចុះចូលនឹងព្រះអង្គ កាលទៅដល់ក្នុងទីចំពោះព្រះភក្ត្រចំនួន ចម្ងាយកន្លះយោជន៍ ក៏នាំគ្នាស្រែកបន្ទរសំឡេងដ៏ស្រទន់ពីរោះក្រាបទូល ថា: “ពួកខ្ញុំព្រះអង្គទាំងបានគិតជាសត្រូវខាំងគាំងទាំងស្តេចទេ ពួកខ្ញុំ ព្រះអង្គទាំងគិតគាំងជាខាំងទាំងព្រះរាជទេសក៏ទេដែរ តែពួកខ្ញុំព្រះអង្គ បះបោរតទល់នឹងអមាត្យកំណាចឯណោះ” ថាហើយក៏នាំគ្នាហែហម ចោមរោមអសោកកុមារ ថ្វាយគ្រឿងបណ្ណាការដោយសេចក្តីគោរព ហើយស្តេចយាងចូលទៅកាន់ក្រុងតក្កសិលាជាសុខសួស្តី ដោយព្រះ កិត្តិយសយ៉ាងធំអស្ចារ្យ ។ អ្នកនគរទាំងនោះ លុះចុះចូលជា របៀបរៀបរយសាន្តត្រាណស្រួលបួលហើយ ទ្រង់ក៏ត្រឡប់ទៅក្នុងនគរ ព្រះអង្គវិញ ។

ព្រះបាទពិន្ទុសារៈ បានបញ្ជូនអសោកកុមារឲ្យទៅបង្ក្រាបនគរ ខសៈម្តងទៀត ពួកអ្នកនគរនោះ ក៏បាក់បបខ្វបខ្វាចព្រះចេស្តា ចុះចូល ដោយអាការដូចគ្នានឹងរឿងមុន ហើយទ្រង់ត្រឡប់ទៅក្នុងនគរព្រះអង្គ វិញ ។ មានអ្នកចំបាប់ខ្លាំងពូកែពីរនាក់ ចូលមកសូមនៅអាស្រ័យបំរើ អសោកកុមារ ទ្រង់ប្រទានមុខការឲ្យត្រួតត្រារក្សាអាណាខេត្តរបស់ ព្រះអង្គជាចំដោយឡែក ។

ពេលនោះឯង ទេវតានិងភូមិទេវតាទាំងឡាយ ដែលជាអ្នកគ្រប់ គ្រងព្រះរាជធានីនោះ បានប្រកាសសេចក្តីឲ្យឮប្រាកដដូច្នេះថា :

“ ចូរអ្នកកាល់គ្នាកុំបះបោរឡើយ ព្រោះអសោកកុមារនឹងបានជាស្ដេចចក្រពត្តិ ជាម្ចាស់នៃទ្វីបមួយ ក្នុងទ្វីបទាំងបួន មិនអាចមនុស្សណាកាចហ៊ានតតាំងនឹងព្រះបស្ដាបាន ព្រះអង្គនឹងពង្រីកអាណាខេត្តឲ្យដល់ទីបំផុតនៃផ្ទៃប្រថពី ទៅទល់នឹងច្រាំងមហាសមុទ្រទាំងបួន ឲ្យតាំងនៅក្រោមអំណាចព្រះអង្គ ” ។

ថ្ងៃមួយ ព្រះរៀមនៃអសោកកុមារ ព្រះនាមសុសិមៈ ស្ដេចត្រឡប់មក (អំពីការប្រពាតខេត្ត) ចូលទៅកាន់ក្រុងបាតលិបុត្រ ។ មានអគ្គមហាសេនាបតីម្នាក់ឈ្មោះខល្លាតកៈ (១) កំពុងដើរចេញទៅអំពីក្រុង ទៅជួបនឹងសុសិមកុមារនៅកណ្ដាលផ្លូវ សុសិមកុមារឃើញក្បាលទំពែករលីងយ៉ាងដូច្នោះ ទ្រង់តាំងព្រះកជហឫទ័យនឹងសើចកំសាន្តលេងសប្បាយ ក៏ទះក្បាលអគ្គមហាសេនាបតីនោះនឹងព្រះហស្ត សេនាបតីនោះឃើញដូច្នោះហើយគិតថា :

“ថ្ងៃនេះ ព្រះអង្គម្ចាស់មិនទាន់បានរាជាភិសេកនៅឡើយ ហ៊ានទះក្បាលយើងទៅហើយ កាលបើបានរាជាភិសេកហើយ សមជាស្ដេចនឹងកាត់ក្បាលយើងដោយព្រះខ័នមិនខាន ” ។ ចាប់ដើមតាំងពីត្រឹមនោះមក ក៏អគ្គមហាសេនាបតីនោះ នាំរឿងកំហុសអាក្រក់របស់សុសិមកុមារមកនិយាយបរិហារប្រាប់ពួកសេនាបតីទាំង ៥០០ នាក់ថា: “សុសិមកុមារមិនសមគួរជាស្ដេចសោយរាជ្យទេ ហោរាបានទាយថា

១– ខល្លាតកៈនេះ មានក្បាលទំពែករលីង ។

អសោករាជកុមារនឹងបានជាស្តេចចក្រពត្តិ ជាធម្មិករាជ ព្រះអង្គគ្រប់គ្រង
លើទ្វីបមួយ ក្នុងទ្វីបទាំងបួន ពួកយើងទាំងអស់គ្នាត្រូវលើកព្រះអង្គនោះ
ឲ្យបានរាជបល្ល័ង្ក " ។

ខណៈនោះ ពួកអ្នកស្រុកក្នុងនគរតក្កសិលា កើតក្បត់បះបោរឡើង
ទៀត ដោយតាំងនៅក្រោមបង្គាប់សេនាបតីកាចអាក្រក់ ក៏ព្រះរាជាតាត់
បញ្ជូនសុសិមរាជកុមារ ឲ្យទៅបង្ក្រាបសត្រូវទៀតក្នុងនគរនេះ តែមន
អាចនឹងរម្ងាប់ឲ្យរៀបរយទៅបាន ។ ព្រះបាទពិន្ទុសារៈទ្រង់ជ្រាបដូច្នោះ
ក៏ព្រួយព្រះរាជហឫទ័យខ្លាំងទៅជាប្រឈួន ទ្រង់ត្រាស់បង្គាប់ដល់ពួក
សេនាបតី ឲ្យប្រគល់រាជសម្បត្តិរបស់ព្រះអង្គទៅសុសិមរាជឱរស ហើយ
ឲ្យអសោករាជកុមារទៅរម្ងាប់ពួកខ្មាំងនៅនគរតក្កសិលានោះទៀត តែពួក
សេនាបតីទាំងនោះ មានសេចក្តីពេញចិត្តនឹងអសោករាជកុមារ ក៏ប្រើ
កលឧបាយយកល័ខលឿងមកលាបស្រឡាបដងខ្លួនអសោករាជកុមារ
ហើយលាយល័ខលឿងទុំដាក់ក្នុងភាជនៈ ដើម្បីសំដែងឲ្យឃើញប្រាកដ
គ្រប់គ្នា ទើបទៅក្រាបទូលបង្គំព្រះរាជាថា: " អសោករាជឱរស
ប្រឈួនជាទម្ងន់ណាស់ ក្អួតឈាមចេញមកពីព្រះឱស្ឋស្រស់ ៗ មិនសម
នឹងទ្រង់តាត់ឲ្យទៅទូលការនោះទេ " ។

ពេលនោះ ព្រះបាទពិន្ទុសារៈប្រឈួនរឹងរៃតែចំរើនខ្លាំងឡើង
មានព្រះកាយពលថយណាស់ហើយ ព្រះអង្គយល់ច្បាស់ថា មិនទ្រង់គង់

ព្រះជន្មនៅបានតទៅទៀតទេ ក៏ពួកសេនាបតីឃើញដូច្នោះ នាំគ្នាកាត់តែងអសោករាជកុមារ ដោយគ្រឿងរាជឥស្សរិយយសគ្រប់ប្រការ ហើយនាំស្តេចទៅគាល់ព្រះរាជា ក្រាបទូលថា:

"យើងខ្ញុំសូមឲ្យព្រះអង្គតាំងអសោករាជកុមារ ឲ្យទ្រង់គ្រងរាជបល្ល័ង្ក បណ្តោះអាសន្នមុនសិន កាលបើព្រះសុសិមកុមារនឹងត្រឡប់មកអំពីក្រុងតក្កសិលាហើយ យើងខ្ញុំនឹងប្រគល់រាជសម្បត្តិថ្វាយជាក្រោយ" ។

អសោករាជទ្រង់ទើបផ្សងថា: "បើរាជបល្ល័ង្កនឹងបានជារបស់ខ្ញុំដោយពិតមែនហើយ សូមឲ្យទេវតាតាំងពាក់មកុដរាជ្យលើក្បាលខ្ញុំចុះ" ។ ពួកទេវតាបានឮពាក្យនោះ ក៏ធ្វើយតបមកព្រះអង្គវិញ ហើយទើបយកមកុដរាជ្យបំពាក់ព្រះសិរថ្វាយក្នុងខណៈនោះ ៗ កាលឃើញសេចក្តីអស្ចារ្យរបស់អសោករាជកុមារដូច្នោះ ព្រះរាជាក៏ទ្រង់ព្រះក្រោធពេកខ្លាំង បណ្តាលឲ្យព្រះលោហិតស្រស់ៗ ពុះពោរហូរចេញមកតាមព្រះឱស្ឋព្រះអង្គ ហើយស្តេចទ្រង់សោយទិវង្គតក្នុងពេលនោះទៅ(១) ៗ

លុះព្រះបាទអសោកបានរាជសម្បត្តិហើយ បានតាំងរាធគុប្តៈឲ្យធ្វើជាអគ្គមហាសេនាបតីទី១ របស់ព្រះអង្គ(២) ៗ

១-សៀវភៅពុទ្ធសាសនារបស់លោក ល៉ី-ហ៊្វាណូត់ ដែលលោកបើប្រែជាខ្មែរថា: កាលក្នុងរាជ្យព្រះបាទពិន្ទុសារៈជាបិតានោះ អសោកនៅជាឧបរាជ នៅស្រុកអវន្តី តាំងព្រះរាជធំណាក់នៅឧជ្ជយិនី អសោកបានយកធីតាសេដ្ឋី១ នៅស្រុកវិទិសា, សព្វថ្ងៃនេះហៅភិល្សាតាមជាព្រះជាយា ហើយបានព្រះរាជបុត្រ១ឈ្មោះមហេន្ទ្រ នឹងព្រះធីតា១ឈ្មោះសង្ឃមិត្រាដែលទៅមុខទៅនឹងបានជាសាស្តាចារ្យនៅក្នុងស្រុកសីឡង់ (កោះលង្កា) ។ ២ - មហាវង្សបានតាំងព្រះតិស្សរាជកុមារដែលរួមឧទរជាមួយនឹងព្រះអង្គឲ្យជាព្រះឧបរាជ ។

ពួកយក្សបាននាំគ្រឿងពលិការរាជាភិសេកប្រកាសឡើងទៅលើប្រថពីបានមួយយោជន៍ ចំណែកនាគក៏ប្រកាសចុះទៅខាងក្រោមប្រថពីបានមួយយោជន៍ដូចគ្នា ហេតុការណ៍ទាំងនេះ បណ្ដាលឲ្យឮគ្រប់តំបន់ថា : « ថ្ងៃនេះរាជ្យនៃព្រះបាទវិន្ទុសារៈអស់ហើយ ព្រះបាទអសោកស្ដេចឡើងប្រថាប់លើបល្ល័ង្ករាជ្យហើយ » ។

ព្រះសុសិមរាជោរសកាលទ្រង់សណ្ដាប់ថា : ព្រះបិតាទិវង្គតហើយ អសោកកុមារបានមុធាភិសេកហើយដូច្នោះ ក៏ពិរោធខ្លាំង ស្ដេចត្រឡប់ចូលទៅកាន់នគរបាតលិបុត្រដោយប្រញាប់ប្រញាល់ ។ ព្រះបាទអសោកជ្រាបថា សុសិមៈត្រឡប់មក ក៏ចាត់ឲ្យអ្នករក្សាព្រះអង្គដាក់អ្នកចាំយាមម្នាក់ឲ្យឈរចាំនៅទ្វារទី ១ ម្នាក់ទៀតឲ្យឈរចាំនៅទ្វារទី ២ ម្នាក់ទៀតឲ្យឈរចាំនៅទ្វារទី ៣ ជាមួយនឹងរាធគុត្តៈសេនាបតី, ចំណែកទ្វារខាងកើត ព្រះអង្គឯងស្ដេចគង់ចាំនៅទីនោះ នៅត្រង់ចំមុខទ្វារទិសខាងកើតនោះ ស្ដេចបានឲ្យធ្វើរូបដំរីសអំពីយន្តមួយ ឲ្យធ្វើរូបចម្លាក់ស្ដេចអសោកជិះលើខ្នងនោះ ទីជុំវិញដំរីនោះ បានឲ្យជីកគូធំៗ ក្នុងទិសទាំងបួនខាងក្នុងដាក់ពេញទៅដោយរងើកភ្លើង ហើយពីខាងក្រៅគ្របបិទបាំងដោយស្មៅនឹងសម្រាមដិតដិតល្អ រហូតដល់តែភ្នែកមនុស្សធម្មតាមើលមិនយល់ ។

សុសិមរាជោរសយាងសំដៅទៅទ្វារទី ៣ ក៏រាធគុត្តៈសេនាបតីក្រាបទូលថា : « ឥឡូវនេះ ព្រះបាទអសោកកំពុងទ្រង់គង់នៅទិសខាង

កើត សូមព្រះអង្គយាងទៅតាមទ្វារទិសនោះចុះ ប្រសិនបើព្រះអង្គយាងទៅបានដូចសេចក្ដីប្រាថ្នា ខ្ញុំព្រះអង្គសូមថ្វាយគោរពក្រោមម្លប់ព្រះបារមីផង ប្រសិនបើព្រះអង្គមិនអាចនឹងបង្ក្រាបព្រះបាទអសោកបានទេ ព្រះអង្គនឹងមិនអាចយាងចូលតាមទ្វារនេះបានទេ ? ។

លុះព្រះសុសិមកុមារទ្រង់ជ្រាបដូច្នោះ ក៏ស្ដេចយាងទៅកាន់ទ្វារទិសខាងកើត ទតឃើញដំរីនិងរូបចម្លាក់នោះហើយ ក៏ខំប្រឹងរុកកន្ទ្រានចូលទៅ ដើម្បីនឹងឡើងលើដំរី ហើយចាប់រូបចម្លាក់ព្រះបាទអសោកនោះ ក៏ធ្លាក់ចុះក្នុងរណ្ដៅគូដែលពេញទៅដោយរងើកភ្លើង ទ្រង់ក៏អស់ព្រះជន្មក្នុងទីនោះទៅ ។

កាលបើសុសិមកុមារអស់ព្រះជន្មហើយ យក្សជាបរិវាររបស់ព្រះអង្គឈ្មោះភព្រាយុធ ព្រមដោយពួកពលជាច្រើនពាន់ បានចូលបួសក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ហើយបានសម្រេចមគ្គផលព្រះអរហត្តគ្រប់ៗព្រះអង្គទៅ ។

ខាងក្រោយអំពីព្រះបាទអសោកស្ដេចទ្រង់រាជ្យ ពួកសេនាបតីក៏កើតសេចក្ដីមើលងាយដល់ព្រះអង្គ ទើបទ្រង់រិះរកហេតុឧបាយកលដោយការល្បង ដើម្បីនឹងផ្ចាញ់ផ្ចាលអស់ពួកអ្នកទាំងនោះៗ ពេលនោះទ្រង់ត្រាស់បង្គាប់ឲ្យពួកសេនាបតី កាប់ដើមឈើមានផ្លែនិងឈើមានផ្កាទាំងឡាយ យកមកស្រាស់ព័ទ្ធធ្វើជារបងនៃឈើមានបន្លាជាការផ្ទុយគ្នាយ៉ាងនេះ ។

ពួកសេនាបតី ទូលទទឹងតស៊ូព្រះឱង្ការថា : " តាំងតែពីដើម

រហូតមកដល់ពេលនេះហើយ យើងដែលឮតែគេថាស្រោចទឹកគល់ឈើ មានផ្លែផ្កាដោយឈើមានបន្លា មិនដែលឮថា អ្នកណាស្រោចទឹកឈើ មានបន្លាដោយឈើមានផ្លែផ្កានោះសោះ" ។

ពួកសេនាបតី ទទឹងទាស់មិនគោរពតាមព្រះរាជបញ្ជា រហូតដល់ ៣លើក ។

គ្រានោះឯង ព្រះបាទអសោក ទ្រង់ព្រះពិរោធក្រោធលើសលុប ក៏ចាប់ព្រះខ័នឡើងប្រហារជីវិតពួកសេនាបតីទាំងប្រាំរយនាក់នោះទៅ ។

លំដាប់តមក ក្នុងរដូវផ្កាឈើ ដល់វេលាព្រឹកព្រាជាតិបញ្ចេញផ្ការីក ស្គុះស្គាយគ្រប់ដើម ក៏ព្រះបាទអសោកមាននាងព្រះស្នំហែហមជាបរិវារ ស្ដេចយាងយាត្រាទៅក្រសាលក្នុងរាជឧទ្យាន នៅក្នុងឧទ្យាននោះ មានដើមឈើមួយដើមឈ្មោះ អសោក កំពុងតែផ្កាមានក្លិនកេសរក្រអូប ឈ្ងុយឈ្ងប់ ទើបព្រះបាទអសោកទ្រង់សព្វព្រះរាជហឫទ័យនឹងដើមឈើនោះ ព្រោះឈើនោះមានឈ្មោះត្រូវនឹងនាមព្រះអង្គ ។ បានពោលមកហើយថា ព្រះសរីរវាយវៈរបស់ព្រះបាទអសោកមានសម្បុរគ្រើមគ្រោត គ្រាត ហេតុនោះបានជាមិនពេញចិត្តនៃពួកស្រីព្រះស្នំដែលជាអ្នកត្រូវការដោយសម្បុរ លុះព្រះរាជាកំពុងផ្ទំលក់នៅទីព្រះពន្លាក្នុងឧទ្យាននោះ ក៏ពួកស្រីព្រះស្នំដែលគាល់នៅខាងក្នុង នាំគ្នាត្រាច់ដើរលេងសប្បាយតាមអំពើចិត្តទៅក្នុងឧទ្យាន បានឃើញដើមអសោកនោះក៏បេះបាចផ្កា កាច់

ចាំងមែកឈើនោះផង. កាលព្រះរាជាទ្រង់តើនឡើងតាមព្រះបន្ទំ ទក ឃើញដូច្នោះ ទើបត្រាស់សួរថា: "អ្នកណាធ្វើបំផ្លាញដើមឈើនុះអស់?" រាជបរិពារក្រាបទូលថា: "សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស ពួកស្រីព្រះស្នំ" ។ កាលព្រះរាជាទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ដូច្នេះហើយ ទើបទ្រង់ព្រះពិរោធខ្លាំង ត្រាស់ឲ្យចាប់ពួកស្រីព្រះស្នំរបស់ព្រះអង្គទាំងប្រាំរយ យកទៅដម្រៀបជុំវិញដើមឈើនោះ ហើយដុតភ្លើងទាំងរស់ស្លាប់ទាំងអស់គ្នាទៅ ។ ពួកអ្នកនគរទាំងអស់ បានឃើញព្រះអង្គមានព្រះហឫទ័យខ្លាំងដូច្នោះ ទើបនាំគ្នាហៅព្រះអង្គថា: "ចណ្ឌាសោក (អសោកកាច)" ។

ខណៈនោះ រាជគ្រូជាសេនាបតីទី១ ទើបទូលតឿនព្រះរាជាថា: "សូមព្រះរាជតេជៈ មិនជាការសមគួរដល់ព្រះអង្គ ជាស្ដេចដែលធ្វើកម្មដូច្នោះដោយផ្ទាល់នឹងព្រះហស្ដព្រះអង្គទេ ព្រះអង្គគួរតាំងបុរសឲ្យមាននាទីជាអ្នកពិឃាតមនុស្ស ដែលព្រះអង្គបានដាក់ព្រះរាជអាជ្ញា ហើយត្រូវពេជ្ឈឃាតនោះធ្វើតាមការពិភាក្សារបស់ព្រះអង្គ" ។

ព្រះបាទអសោកក៏យល់ព្រមតាមពាក្យសូមនោះ ទើបមានព្រះឱង្ការចាត់ឲ្យរកបុរសម្នាក់មានចិត្តក្លាហាន ដែលល្មមតាំងឲ្យធ្វើជាពេជ្ឈឃាតបាន ។

គ្រានោះ មានជាងតម្បាញម្នាក់ តាំងផ្ទះនៅក្នុងបច្ចន្តគ្រាម ជិតជើងភ្នំ ជាងតម្បាញនោះ មានកូនប្រុសមួយឈ្មោះ គិរិកៈ(១) មនុស្សនេះកាច

១-គិរិកៈ គឺឈ្មោះរបស់មនុស្សអ្នកនៅភ្នំ ។

ជាទីបំផុត វាតែងធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដេរពាលម្ដាយឪពុកវាជានិច្ច វាកាន់លប់នៅដៃ វាដោតដង់ វាលាបថ្នាំពុលនៅលើស្មៅនិងស្លឹកឈើតាំងឡាយ ពួកសត្វដើរទៅបះពាល់ថ្នាំនោះ ពុលស្លាប់វិនាសជាអនេក ៗ ពួកអ្នកស្រុកទាំងអស់ គេប្រកាសប្រាប់គ្នាថា បុរសនោះកាចណាស់ ហើយក្នុងស្រុកទាំងមូលគេតែងហៅ គិរិកៈនោះថា "ចណ្ឌគិរិកៈ (គិរិកៈកាច (១)" ។

រាជបុរសបានទៅជួបនឹងគិរិកៈ ហើយនិយាយថា៖ "អ្នកឯងហ៊ានធ្វើជាពេជ្ឈឃាតរបស់ស្ដេចអសោកឬទេ ?" គិរិកៈឆ្លើយតបថា៖ "ប្រសិនបើឲ្យខ្ញុំធ្វើទោសផ្ចាញ់ផ្ចាលមនុស្សខូចកាចក្នុងទ្វីបមួយទាំងមូលក៏ខ្ញុំធ្វើបានដែរ មិនជាការសំខាន់អ្វីនឹងធ្វើជាពេជ្ឈឃាត ទទួលការសម្រាប់ស្ដេចអសោកមួយប៉ុណ្ណោះ" ។ រាជបុរសបានស្ដាប់ពាក្យនោះហើយ ទើបត្រឡប់ទៅក្រាបទូលព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ព្រះអង្គទ្រង់ឲ្យទៅនាំគិរិកៈនោះមក ៗ រាជបុរសត្រឡប់ទៅផ្ដល់គិរិកៈវិញ និយាយប្រាប់ថា៖ "មក គិរិកៈ ព្រះរាជាត្រាស់ឲ្យហៅអ្នកទៅ" ។

ចណ្ឌគិរិកៈដឹងដូច្នោះហើយ ក៏ម្នីម្នាទៅសូមអនុញ្ញាតអំពីមាតាបិតា តែមាតាបិតាមិនព្រមបើកឲ្យ បានព្យាយាមហាមប្រាមឃាត់មិនឲ្យធ្វើក្នុងដំណែងនេះ ក៏ចណ្ឌគិរិកៈសម្លាប់មាតាបិតាទាំងពីរនោះទៅ ទើបស្ទុះចុះពីលើផ្ទះមក ខណៈនោះ រាជបុរសសួរថា៖ "ហេតុដូចម្ដេច បានជា

១– មហាវង្សៈ មិនមាននិយាយដល់រឿងរ៉ាវ គិរិកៈ នេះទេ ។

យឺតយូរម្ល៉េះ ?" បណ្ឌិតិកៈតបថា៖ "ម៉ែឪខ្ញុំគាត់មិនព្រមអនុញ្ញាតឲ្យខ្ញុំមកសោះ តែខ្ញុំសម្លាប់គាត់ទាំងពីរនាក់នោះទៅហើយ ហេតុនេះបានជាខ្ញុំយឺតយូរបន្តិច" ។

បណ្ឌិតិកៈ និយាយរឿងរ៉ាវគ្រប់ប្រការឲ្យស្ដាប់ហើយ ទើបចូលទៅគាល់ស្ដេច លុះដល់ហើយក្រាបថ្វាយបង្គំទូលថា៖ "សូមព្រះអង្គសាងគុកមួយទុកជាមន្ទីរឃុំគុម តាក់តែងរបៀបល្អយ៉ាងសំខាន់ ឲ្យមានរូបរាងខាងក្រៅ គួរជាទីសប្បាយរីករាយនៃចិត្តអ្នកផងទាំងពួង កាលបើសាងមន្ទីរនោះរួចហើយ សូមឲ្យឈ្មោះថា៖ "គុកជាទីសុខសម្រាន្ត (១)" ។

គ្រានោះ បណ្ឌិតិកៈ ទូលសូមពរព្រះរាជាថា៖ "សូមតេជៈព្រះអង្គ ប្រោសព្រះរាជទានពរមួយដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ គឺបើអ្នកណាមួយក៏ដោយ តែចូលមកក្នុងមន្ទីរនេះ សូមទ្រង់អនុញ្ញាតឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គថា មិនត្រូវឲ្យអ្នកនោះចេញទៅវិញជាដាច់ខាត" ។ ព្រះបាទអសោកក៏ទ្រង់ព្រោសប្រទានពរឲ្យតាមសេចក្ដីសូមដូច្នោះ ។

ខាងក្រោយពីនោះមក បណ្ឌិតិកៈ បានចូលទៅក្នុងវត្តកុក្កុដារាម ក្នុងវត្តនោះ មានភិក្ខុមួយរូបកំពុងស្វាធ្យាយពាលបណ្ឌិតសូត្រថា៖

"ពួកសត្វដែលចូលចិត្តនឹងទឹកពុះនៅក្នុងខ្ទះ ត្រូវគេបុកវានោះក៏ទេចដោយអង្រែ ។ ពួកសត្វដែលចូលចិត្តគេបុកក្នុងត្បាល់ ត្រូវគេចំអិនវាក្នុងខ្ទះ ។ ពួកសត្វដែលនៅក្នុងនរកលេបដុំដែកគំមូល ហើយ

(1) Prison-Agréable

នាយនិរយបាលបង្អកទឹកទង់ដែងក្តៅទៅក្នុងមាត់ (១) ។ កាលបើបានឮសេចក្តីនៃព្រះសូត្រនោះហើយ បណ្ឌិតរិកៈទើបត្រិះរិះថា: "គុក អញត្រូវឲ្យមានវិធីបែបនេះចុះ" ។

គ្រានោះ មានគហបតីម្នាក់ព្រមទាំងភរិយា ទៅស្វែងរកវត្ថុមានតំលៃ ដើម្បីចិញ្ចឹមជីវិតនៅទីសមុទ្រ ខណៈកំពុងត្រាច់ទៅ ក៏ភរិយាមានគភ៌ ហើយបានប្រសូតកូនប្រុសមួយនៅទីសមុទ្រនោះ ទើបឲ្យឈ្មោះបុត្រនោះថា: "សមុទ្រកុមារ" ។ គ្រាកាលកន្លងមក ១២ ឆ្នាំ គហបតីនោះ ក៏នាំភរិយាចេញពីសមុទ្រ ត្រឡប់មកស្រុកកំណើតវិញ តែត្រូវពួកចោរសមុទ្រទាំង៥០០ ប្លន់ដណ្តើមយកទ្រព្យសម្បត្តិ ហើយក៏សម្លាប់គហបតីនោះទៅ ។ គ្រានោះ សមុទ្រកុមារនៅកំព្រាតែម្នាក់ឯង អនាថា ទើបចូលទៅបួសក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ។ លោកត្រាច់ស្វែងរកអាហារបិណ្ឌបាត គ្រប់ស្រុកតូចស្រុកធំនិគមជនបទរៀងទៅ ហូតដល់មកក្រុងបាតលិបុត្រ លុះឃ្លុំចីវរជាបរិមណ្ឌលតាមសមណភេទហើយ ក៏ចូល

១ – ពាលបណ្ឌិតសូត្រសំស្រ្កឹត សេចក្តីប្រហែលគ្នានឹងទេវទូតសូត្របាលី ក្នុងគម្ពីរមជ្ឈិមនិកាយ ។ ទេវទូតសូត្របាលីថា...ពួកនិរយបាលសួរថា: "ឯងប្រាថ្នាអ្វី" សត្វនរកតបថា: "ព្រះគុណអើយ ខ្ញុំឃ្លានណាស់" ។ ពួកនិរយបាលយកដែកស្រួចដ៏ក្តៅកំពុងឆេះប្រាលភ្លើងខ្វាលមកទល់មាត់សត្វនរកនោះ ហើយញាត់ដុំទង់ដែងដែលភ្លើងកំពុងឆេះសន្ធោសន្ធៅទៅក្នុងមាត់.... ។ ពួកនិរយបាលសួរទៀត សត្វនរកតបថា: "ព្រះគុណអើយ ស្រេកណាស់" ។ ពួកនិរយបាលយកដែកស្រួចដ៏ក្តៅកំពុងឆេះប្រាលភ្លើងខ្វាលមកទល់មាត់សត្វនរកនោះ ហើយបង្អកទឹកទង់ដែងដែលភ្លើងកំពុងឆេះសន្ធោសន្ធៅទៅក្នុងមាត់ ។

ទៅក្នុងក្រុងដើម្បីបិណ្ឌបាត លោកមិនមន្តរៀងៗ ទៅ ស្រាប់តែចូលទៅក្នុងគុកជាទីសុខសម្រាន្តនោះ ដោយមិនដឹងខ្លួនថាជាមន្ទីរអ្វី លុះឃើញដូច្នោះហើយ ទើបពោលពាក្យនេះថា: "ឱហ្ន៎ មន្ទីរនេះ ពីខាងក្រៅមុខគួរជាទីពេញចិត្តពេក តែខាងក្នុងហាក់ដូចជាស្ថាននរកសុទ្ធសាធសោះ" ។ លុះភិក្ខុនោះនឹងត្រឡប់មកវិញ នាយចណ្ឌគិរិកៈឃាត់មិនឲ្យចេញ ហើយប្រាប់ភិក្ខុនោះថា: "ឥឡូវនេះ លោកត្រូវនៅក្នុងទីនេះ គឺត្រូវពិឃាតជីវិតបង់ លោកមិនត្រូវគេបញ្ចេញទៅណាទេ" ពាក្យពោលតែប៉ុណ្ណោះ ភិក្ខុនោះស្រែកទ្រហោយំសោយសោកបរិទេវនាការផតស្រាក ចណ្ឌគិរិកៈឃើញដូច្នោះ ទើបសួរថា: "ព្រោះហេតុអ្វីបានជាលោកស្រែកយំថែបដូចជាទារកដូច្នេះ" ។

ភិក្ខុនោះតបថា: "អាត្មាមិនមែនយំសោកព្រោះខ្លាចសេចក្ដីស្លាប់ដូច្នេះទេ គឺយំដោយស្ដាយ ដោយការវិនាសបង់នូវសមណធម៌ដែលអាត្មាត្រូវបាន ព្រោះថា អាត្មាទើបនឹងបួសហើយថ្មីៗ មិនទាន់បានសម្រេចមគ្គផលអ្វីនៅឡើយសោះៗ ការបានអត្តភាពមកជាមនុស្ស ជាការបានដោយកម្រ ធម៌របស់ព្រះពុទ្ធ ជាសភាពក្របានជួបប្រសព្វ ព្រោះអាត្មានឹកដល់រឿងនោះហើយ បានជាអាត្មាយំស្ដាយ" ។ ចណ្ឌគិរិកៈប្រាប់ថា: "តាំងពីយូរមកហើយ ព្រះរាជាជាម្ចាស់ជីវិតបានព្រះរាជទានពរឲ្យខ្ញុំថា បើមានមនុស្សចូលមក មិនត្រូវឲ្យចេញទៅវិញទេ ត្រូវឲ្យប្រហារជីវិតក្នុងកំពែងនេះឯង" ។

ភិក្ខុនោះនិយាយអង្វរថា: "អាត្មាភាពសូមឲ្យអ្នកអាណិតទុកជីវិតអាត្មាបាន ៧ ថ្ងៃសិន ទាល់ក្រោយពី ៧ ថ្ងៃនោះទៅ បើអ្នកចង់សម្លាប់អាត្មាភាពក៏សម្លាប់ចុះ" ។ ចណ្ឌគិរិកៈក៏ព្រមអនុញ្ញាតឲ្យតាមសេចក្តីអង្វរ ។

គ្រានោះ ព្រះបាទអសោកបានទតឃើញនាងស្នំកំពុងបរទារដោយកាមរាគ ជាមួយនឹងព្រះអង្គម្ចាស់កំឡោះមួយព្រះអង្គ ដែលជាសាហាយ លុះទ្រង់ទស្សនាការជួបគ្នាហើយ ក៏ទ្រង់ព្រះពិរោធ ទើបត្រាស់បង្គាប់ឲ្យនាំទាំងពីរនាក់នោះ ចូលទៅក្នុងគុកជាទីសុខសម្រាន្ត តែមួយរំពេចនោះ ក៏ចណ្ឌគិរិកៈបុកច្រាំកំទេចគូពានរាំងទាំង ២ នាក់នោះ សំពងក្បាលនឹងអង្រែដែក លៀនក្អកក្រឡោកក្រហូងចេញមកខាងក្រៅ ។ ដោយការឃើញកម្មគួរស្ញែងយ៉ាងនេះ ភិក្ខុនោះទើបថ្លែងឧទានថា: "អា! ព្រះវាចារបស់ព្រះបរមគ្រូជាម្ចាស់ ព្រះអង្គពេញទៅដោយសេចក្តីករុណា ទ្រង់ត្រាស់ដោយបញ្ញាពិចារណាឃើញពិតថា: រូបកាយមិនមែនជារបស់នៃបុគ្គលណាមួយទេ មានសភាពដូចជាពពុះទឹក" ។ រូបកាយនេះបែកធ្លាយទៅដោយឆាប់រហ័ស ឥតមានបន្ទរបន្ទាយសោះឡើយ ឥឡូវនេះរូបឆោមដ៏ល្អនោះទៅណាទៅហើយ? ទឹកមុខស្រស់ប្រិមប្រិយនឹងឆវិវណ្ណទាំងអស់នោះ ក៏វិនាសសូន្យទៅអស់ហើយ ។ "ឱអនិច្ចា! ក្នុងរូបនិមិត្តនេះឯងហើយ ដែលជាទីពេញចិត្តនៃពួកជនល្ងង់អប្បឥតប្រាជ្ញា ដែលមានគំនិតយល់ឃ្លាំងខុសគ្នានឹងធម៌របស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ អាត្មាអញបានឃើញច្បាស់មែន

ពិតតាមធម៌របស់ព្រះអង្គនោះហើយ នៅក្នុងផ្ទះនៃនាយពេជ្ឈឃាតនេះ អាត្មាអញនឹងមិនលិចលង់ចុះទៅក្នុងភយៈ គឺកាមគុណទៀតឡើយ ” ។

ក្នុងមួយរាត្រីតាំងមូលនោះ ភិក្ខុនោះពិចារណាឃើញគ្រន់តាមបរមពុទ្ធោវាទដូចខាងលើនេះ លោកបានទំលាយបង់នូវចំណង (សំយោជនៈ) ទាំងអស់ ហើយបានសម្រេចសោតាបត្តិផល ហេតុដូច្នោះ លោកខំព្យាយាមជាលំដាប់នៃមគ្គទៅ ទើបបានសម្រេចដល់អរហត្តផល ។

លុះអរុណរះឡើង ដល់ពេលគ្រប់៧ថ្ងៃកន្លងទៅហើយ បណ្ឌិតិកៈ ទើបនិយាយប្រាប់ភិក្ខុនោះថា : “ កន្លង ៧ រាត្រីទៅហើយ ថ្ងៃនេះជាថ្ងៃទី ៨ លោកនឹងត្រូវទទួលកម្មវេរានោះហើយ ” ។

ភិក្ខុនោះតបថា: “ រាត្រីរបស់អាត្មាកន្លងផុតទៅហើយ ដូចព្រះអាទិត្យរបស់អាត្មារះឡើងហើយ ពេលជាមង្គលមកដល់ហើយ អ្នកនឹងសម្លាប់អាត្មាក៏ធ្វើតាមប្រាថ្នាចុះ ” ។

បណ្ឌិតិកៈ ឃើញហេតុប្លែកអំពីថ្ងៃមុនដូច្នោះ ទើបសួរថា: “ សំដីលោកនិយាយថា រាត្រីរបស់អាត្មាកន្លងផុតទៅហើយ ដូចព្រះអាទិត្យរបស់អាត្មារះឡើងហើយ ពេលជាមង្គលមកដល់ហើយ ចូរលោកអធិប្បាយពាក្យទាំងអស់នេះ ឲ្យសព្វគ្រប់មកមើល ” ។

ភិក្ខុនោះតបថា: “ អាត្មាភាពស្ថិតនៅក្នុងរាត្រី គឺអវិជ្ជាដែលរុំបិទជិត មិនឲ្យមើលពន្លឺអ្វីឃើញសោះ អកុសលទាំងឡាយនាំចិត្តឲ្យក្រាញរញ្ញាក

ដែលជាចំណងដ៏មាំ គឺសំយោជនកិលេសនេះ កំអាត្មាភាពបានចំលាយបង់ជ្រះស្រឡះហើយ មិនបានត្រឡប់មករកអាត្មាវិញទេ ទាំងអស់នុ៎ះ បានសេចក្ដីថា: ពត្រើរបស់អាត្មាកន្លងផុតទៅហើយ ចិត្តរបស់អាត្មាផូរផង់ហើយដោយប្រាជ្ញា បានមើលឃើញច្បាស់នូវលោកទាំងបី ទាំងអស់នុ៎ះ បានសេចក្ដីថា: ដួងព្រះអាទិត្យរបស់អាត្មារះឡើងហើយ ៗ កិច្ចដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធធ្វើហើយ ជាកិច្ចដែលអាត្មាបានបំពេញសព្វគ្រប់ហើយដែរ ទាំងអស់នុ៎ះ បានសេចក្ដីថា: ពេលជាមង្គលមកដល់ហើយ ៗ ពងកាយនេះគឺសេរនៅមកយូរអង្វែងណាស់ដែរហើយ បើអ្នកចង់សម្លាប់អាត្មាក៏តាមតែចិត្តអ្នកចុះ ” ៗ

បណ្ឌិតកៈ ជាអ្នកប្រាសចាកសេចក្ដីករុណា មានចិត្តរឹងរូសដូចថ្មសិលា បណ្ដាលទោសៈក្នុងអាត្មារឹងតែខ្លាំងឡើង ឥតមានកោតក្រែងផលកម្មទៅអនាគត កំលើកខ្ទះដ៏ធំដាក់លើជើងក្រានភ្លើង ក្នុងខ្ទះធំនោះ មានទឹកដំពេញ លាយទៅដោយខ្លាញ់លោហិត, ខួរក្នុងឆ្អឹង លាមក(អាចម៍)ទឹកមូត្រ ទឹកកំទេចកំញមទាំងឡាយ ក៏ចាប់ភិក្ខុនោះឥតមានមេត្តា បោះទៅក្នុងខ្ទះធំនោះ ស្រែកប្រាប់មនុស្សអ្នកដុតភ្លើងឲ្យប្រឹងខ្លាំងយ៉ាងសម្បើមពីខាងក្រោមធ្វើយ៉ាងនោះហើយ ។ សទឹងសម្រាមក៏ពុះសាទោសឡើង តែមិនមានចំហាយក្ដៅដល់ភិក្ខុនោះសោះ សូម្បីតែបន្តិចបន្តួចក៏គ្មានផង នាយពេជ្ឈឃាតឃើញដូច្នោះក៏ខឹងឃោរឃៅនឹងអ្នកដុតភ្លើង ស្ទុះទៅវាយ

មួយដំបង ហើយដុតភ្លើងដោយដៃខ្លួនឯង ភ្លើងក៏ឆេះសន្ធោឡើងក្រៃលែង ជាងមុន តែមិនមានកំដៅសោះ នាយពេជ្ឈឃាតក៏កើតខឹងខ្លាំង ក៏ចាប់យកគ្រឿងទទួលសក្ការមន្ទីរនោះយកមកដុតលាយនឹងសំពត់ជាច្រើនផ្លុក ភ្លើងក៏ឆេះលើសលុបខ្លះជាងនោះ ប៉ុន្តែទឹកនៅតែត្រជាក់ដដែលដូចមុន ក៏នាយពេជ្ឈឃាតនឹកស្ងើចនឹងហេតុអស្ចារ្យចំឡែកនោះ ក្រឡេកមើលទៅក្នុងខ្ទះ ឃើញភិក្ខុនោះអង្គុយសមាធិលើផ្កាឈូកធំ មានត្របកមួយពាន់ស្រទាប់ ខណៈនោះ នាយចណ្ឌាលិកៈមានសេចក្តីស្ញប់ស្ញែងចិត្តពន់ពេក ក៏ទៅក្រាបទូលដល់ព្រះរាជា ឲ្យទ្រង់យាងមកទតហេតុអស្ចារ្យនោះផង។

ព្រះរាជា ស្តេចយាងមកព្រមដោយបរិវារជាច្រើនពាន់ ទ្រង់ទំលាយកំពែងគុកជាទីសុខសម្រាន្តនោះ ដើម្បីពួកអ្នកនគរទាំងអស់រាប់ដោយកោដិនាំគ្នាចូលទៅមើលភិក្ខុនោះបានដោយងាយ ៗ ពេលនោះ ភិក្ខុនោះបានប្រាប់ថា: ឥឡូវនេះ ដល់ពេលដែលលោកគួរនឹងទូន្មានព្រះមហាក្សត្រិយ៍ឲ្យទ្រង់ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាហើយ ទើបលោកសំដែងឥទ្ធិបាដិហារ្យផ្សេងៗច្រើនបែប-យ៉ាង មានចរៃដើរបរិសុទ្ធស្អាត ចេញពាក់ខ្លះដែលពេញទៅដោយគាបាធាតុ នាកណ្តាលប្រជុំជនដ៏ច្រើន ឲ្យបានឃើញគ្រប់ៗគ្នា លោកហោះទៅកាន់អាកាសវេហាស៍ ហើយសំដែងបាដិហារ្យគ្រប់យ៉ាង ធ្វើឲ្យមានចំណែកពាក់កណ្តាលដងខ្លួនរបស់លោកខាងលើ បន្ទុកឡើងជាទឹកហូរចេញមកឥតស្រាក ចំណែកពាក់កណ្តាលដងខ្លួនរបស់លោក

ខាងក្រោម បន្ទឹតឡើងជាភ្លើងឆេះភ្លឺច្រាលវត្តុលពណ្ណរាយ ហាក់ដូចជាភ្នំមួយដ៏ធំ មានរស្មីភ្លឺចៀលច្ចាត់ស្រងៀងនៅខាងកណ្តាលអាកាសនោះ ។

កាលទ្រង់ទតឃើញភិក្ខុនោះហោះទៅកងវេហាសប្រទេស ជាហេតុចំឡែកអស្ចារ្យគួរស្ញែងដូច្នោះ ព្រះរាជាក៏ទ្រង់ទតផ្តោះទៅខាងលើ លើកព្រះហស្តឡើងប្រណម្យដោយក្រពុំនៃអញ្ជលីជាទីគោរព ហើយទ្រង់មានព្រះបន្ទូលថា:

"ភិក្ខុនេះ ដូចគ្នានឹងយើងសព្វគ្រប់អន្ទ្វី មានរូបរាងកាយជាមនុស្សសាមញ្ញ តែបុព្វានុភាពនៃសេចក្តីបរិសុទ្ធរបស់លោក ចំឡែកអស្ចារ្យលើសលុបជាងមនុស្សធម្មតា លោកហោះឡើងលើអាកាសវេហាស៍ ហើយសំដែងឲ្យឃើញឫទ្ធិដ៏សម្បើមអស្ចារ្យហួសវិស័យនៃសត្វលោក ។ ឥឡូវនេះ ខ្ញុំមិនទាន់ស្គាល់លោកម្ចាស់ទេ ប៉ុន្តែខ្ញុំសូមជ្រកកោននៅក្នុងទីពឹងដ៏វិសេសរបស់លោក ធ្វើដូចម្តេចហ្ន៎ ? នឹងបានដឹងធម៌នៃលោកម្ចាស់សំដែងដល់ខ្ញុំនោះ បើបានដឹងហើយ ខ្ញុំនឹងបានប្រព្រឹត្តតាមដោយកំឡាំងនៃប្រាជ្ញារបស់ខ្ញុំ(១) " ។

ខណៈនោះ ភិក្ខុបានដឹងច្បាស់ថា: ព្រះបាទអសោកជាមហាទានបតី ដែលនឹងអាចបានចែកចាយព្រះសារីរិកធាតុរបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់ទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ ព្រោះដូច្នោះ ភិក្ខុនោះទើបថ្វាយវិសជ្ជនា ដល់ព្រះបាទអសោកថា : " ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ

---

១ – មហាវង្ស : ព្រះបាទអសោក ទ្រង់ជ្រះថ្លាជាដំបូង និងនិគ្រោធសាមណេរ ។

ព្រះអង្គបានត្រាស់ថា៖ តថាគតមានករុណាដ៏ធំ ជាអ្នកកាត់បង់នូវចំណង គឺសំយោជនៈបាន ៗ អ្នកដែលប្រព្រឹត្តតាមធម៌សមគួរដល់ធម៌ ឈ្មោះថា ជាទាសានៃព្រះពុទ្ធក្នុងត្រៃភព អ្នកនោះនឹងបានសម្រេចនូវអមតមហា-និព្វាន ៗ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ព្រះអង្គឈ្នះដោយខ្លួនឯង ហើយញុំាងអ្នកដទៃឲ្យឈ្នះផង ព្រះអង្គបានដល់ទីត្រើយហើយ ញុំាងអ្នកដទៃឲ្យដល់ទីត្រើយផង ព្រះអង្គបានដល់នូវទីរលត់ទុក្ខហើយ ញុំាងអ្នកដទៃឲ្យបានដល់ទីរលត់ទុក្ខផង ៗ បពិត្រមហារាជ សូមទ្រង់ជ្រាបថា៖ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធបានព្យាករទុកហើយ ដោយច្បាស់លាស់ទៅក្នុងអនាគតថា ខាងក្រោយអំពីបរិនិព្វានរបស់តថាគតទៅមួយរយឆ្នាំ ទ្រង់នឹងបានសោយរាជ្យក្នុងក្រុងបាតលិបុត្រ មានព្រះនាមថា អសោក ទ្រង់នឹងជាស្ដេចចក្រពត្តិ ជាធម្មិករាជ គ្រប់គ្រងទ្វីបមួយ ក្នុងទ្វីបទាំងបួន នឹងជាស្ដេចប្រកបដោយសច្ចធម៌ បានចែកចាយព្រះសារីរិកធាតុ ព្រមទាំងបានសាងព្រះស្តូប៨.៤០០០ សុទ្ធសឹងធំមានតំលៃ ឱមហាបពិត្រ ឥឡូវនេះ ត្រឡប់ជាមានផលដូចគ្នាទៅវិញ ព្រះអង្គបានសាងគុកធំនេះ ដែលដូចជាស្ថាននរកសុទ្ធសាធ ទ្រង់បានបំផ្លាញជីវិតរបស់ចំនួនដោយពាន់មនុស្ស ៗ បពិត្រមហារាជ ឥឡូវនេះ សូមទ្រង់ព្រះរាជទានអភ័យឲ្យដល់សត្វលោកទាំងអស់ សូមទ្រង់ប្រព្រឹត្តបំពេញសេចក្ដីប្រាថ្នារបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ សូមទ្រង់ព្រះរាជទានអភ័យដល់មនុស្សនឹងទេវតាទាំងឡាយ សូមព្រះ

អង្គធ្វើមេត្តាករុណាចិត្តឲ្យកើតឡើង ហើយសូមថែកចាយព្រះសារីរិកធាតុ និងជួយផ្សាយធម៌ពិត ធម៌មែនឲ្យចំរើនរុងរឿងធំទូលាយឡើង" ។

ព្រះរាជាទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ពាក្យនោះហើយ មានព្រះហឫទ័យយាងចុះកាន់ធម៌របស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គប្រកបដោយប្រសាទសទ្ធាជ្រះថ្លា ទ្រង់ប្រណម្យអញ្ជលីឡើងគោរព ចំពោះព្រះទន្តរបស់ព្រះទសពល ហើយទ្រង់មានព្រះបន្ទូលថា: "អំពើរបស់ខ្ញុំពីមុនមក ជាកម្មដ៏អាក្រក់បំផុត សូមឲ្យលោកម្ចាស់ទទួលអត់ទោសនៃបាបកម្មរបស់ខ្ញុំនោះពេលនេះ ខ្ញុំសូមដល់នូវព្រះពុទ្ធជាទីពឹងទីរលឹក ខ្ញុំសូមដល់នូវព្រះធម៌ជាជយមង្គល ដែលព្រះតថាគតត្រាស់សំដែងហើយ ជាទីពឹងទីរលឹកហើយ(១) តាំងដើមអំពីតែត្រឹមថ្ងៃនេះទៅ ខ្ញុំនឹងផ្ដើមបំពេញតែការកុសល ខ្ញុំនឹងសាងព្រះស្តូបឲ្យបានដោយជាសរនៅលើផ្ទៃនៃប្រថពីនេះ ដើម្បីជាបូជនីយដ្ឋានជាទីរលឹកដល់ព្រះអង្គ" ។

គ្រានោះ ភិក្ខុនោះបានឃើញព្រះរាជាស្ដេចមានសទ្ធាបរិបូណ៌ហើយ ក៏ចេញចាកមន្ទីរនៃនាយពេជ្ឈឃាតទៅតាមផ្លូវអាកាស ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ក៏ស្ដេចចេញមកព្រមផង អែចណ្ឌគិរិកៈទូលឃាត់ព្រះអង្គថា "កាលពីមុន ព្រះអង្គបានព្រះរាជតានពរដល់ខ្ញុំព្រះអង្គថា បើអ្នកណាមួយចូលមកក្នុងគុក ជាទីសុខសម្រាន្តនេះហើយ នឹងចេញទៅវិញពុំបានជាដាច់ខាត"។

ព្រះរាជាត្រាស់តបថា: "ឯងប្រាថ្នានឹងសម្លាប់យើងផងឬ ?" ។

១-បាត់សង្ឃសរណមួយ មិនឃើញក្នុងច្បាប់ដើម ។

នាយពេជ្ឈឃាតទូលតបថា៖ " ព្រះករុណាវិសេស ទូលព្រះបង្គំខ្ញុំប្រាថ្នានឹងសម្លាប់ព្រះអង្គផង " ។

ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ត្រាស់សួរថា៖ " យើងទាំងពីរនាក់នេះ អ្នកណាចូលមកក្នុងទីនេះមុនគេ " ។

នាយពេជ្ឈឃាតក្រាបទូលថា៖ " គឺខ្ញុំព្រះអង្គហ្នឹងឯង ដែលជាអ្នកចូលមកមុនគេ " ។

ព្រះរាជាត្រាស់ថា៖ " អើបើឯងចូលមកមុន ត្រូវតែអញសម្លាប់ឯងមុន " ។

ខណៈនោះ ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទើបត្រាស់ឲ្យហៅពួកបរិពារមក ឲ្យចាប់ចណ្ឌគិរិកៈនាំយកទៅកាន់ទីពិឃាត ចណ្ឌគិរិកៈត្រូវនាយពេជ្ឈឃាតឯទៀតវាយផ្ចាញ់ផ្ចាលជាដំណំ ហើយទើបគេទេសបក្អាក់ក្តើង ដុតចណ្ឌគិរិកៈទាំងរស់ ឲ្យឆេះដាច់ក្នុងទីនោះទៅ ។ ព្រះរាជាទ្រង់ត្រាស់ឲ្យទំលាយគុកជាទីសុខសម្រាន្តនោះ ហើយចាប់ផ្ដើមតាំងពីត្រឹមនោះមក ទ្រង់ប្រទានអភ័យដល់សត្វលោកទាំងអស់ ។

គ្រានោះ ព្រះបាទអសោក ព្រមដោយចតុរង្គិនីសេនា ស្តេចយាងចូលទៅក្នុងក្រុងរាជគ្រឹះ ព្រះអង្គចាត់ឲ្យបើកព្រះស្តូបដែលព្រះបាទអជាតសត្តុរាជបានសាងទុកនោះ ទ្រង់ឲ្យគាស់កកាយយកព្រះសារីរិកធាតុទាំងអស់នោះ ហើយព្រះអង្គឲ្យចែកចាយផ្សាយទៅស្ថានទីផ្សេងៗ គពីនោះមក

ទ្រង់ឲ្យសាងព្រះស្តូបមួយធំ នៅត្រង់កន្លែងដែលនោះ ។ ចំណែកទីឯទៀតដែលមានបញ្ចុះព្រះសារីរិកធាតុ ទ្រង់ក៏ឲ្យគាស់កកាយយកជាលំដាប់មក នៅកន្លែងទី ២ ទី ៣ ។ល។ ទី ៧ ព្រះអង្គយកព្រះសារីរិកធាតុពីទីនោះៗ ទាំងអស់ផ្ចុំគ្នា តមក ស្តេចយាងចូលទៅក្នុងស្រុករាមគ្រាម ដែលជាទីសំណាក់អាស្រ័យនៃស្តេចនាគឈ្មោះសាគរៈ ដោយមានព្រះបំណងនឹងយកព្រះសារីរិកធាតុក្នុងទីនោះទៀត ។

គ្រានោះ ស្តេចនាគបានសំដែងកាយឲ្យឃើញប្រាកដឡើង ហើយទូលអញ្ជើញព្រះមហាក្សត្រាធិរាជ ឲ្យស្តេចយាងចូលទៅក្នុងពិភពនាគ ហេតុដូច្នោះ ព្រះរាជាស្តេចយាងចុះកាន់ព្រះទីនាំងនាវា ហើយចូលទៅក្នុងបុរីនៃស្តេចនាគ ។

ស្តេចនាគបានក្រាបទូលព្រះបរមក្សត្រិយ៍ថា: " សូមព្រះរាជតេជះខ្ញុំព្រះអង្គមានប្រាថ្នានឹងរក្សាទុកនូវព្រះសារីរិកធាតុនេះ សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោសព្រះរាជទានទុកឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គ នឹងបានធ្វើសក្ការបូជាព្រះសារីរិកធាតុនេះផង សូមព្រះអង្គស្តេចអនុគ្រោះកុំបីយករបស់ខ្ញុំព្រះអង្គទៅ " ។

ព្រះរាជាទ្រង់ទតឃើញស្តេចនាគធ្វើសក្ការៈគោរពរាប់អានបូជាដោយគ្រឿងបូជាបំពោរព្រះសារីរិកធាតុពីរដងមួយថ្ងៃ ឃើញថាជាការវិសេសថ្លៃថ្លាជាងពួកមនុស្សទៅទៀត ទើបទ្រង់ឲ្យទុកព្រះសារីរិកធាតុក្នុងព្រះស្តូបនោះមិនបានយក ហើយស្តេចយាងត្រឡប់មកព្រះនគរព្រះអង្គវិញ ។

លុះដល់មកព្រះបរមរាជវាំងហើយ ទ្រង់បានឲ្យជាងសាងប្រអប់ដីប្រសើរ ៨៤.០០០ ប្រដាប់ដោយមាសប្រាក់និងកែវពិទូរ្យ ក្នុងប្រអប់មួយៗនោះ ទ្រង់ឲ្យបញ្ចុះព្រះបរមសារីរិកធាតុមួយគ្រាប់ៗ មិនតែប៉ុណ្ណោះសោត ទ្រង់ឲ្យសាងក្អម ៨៤.០០០ និងគ្រប ៨៤.០០០ ដែលជារបស់មានដំឡៃ ហើយនឹងសំពត់កម្ពល ៨៤.០០០ សឹងជាមានពណ៌ប្លែកផ្សេងៗ ពីគ្នា ដើម្បីនឹងរុំគ្របមានដំឡៃទាំងនោះ ។

ព្រះអង្គទ្រង់ព្រះរាជទានព្រះបរមសារីរិកធាតុឲ្យដល់ពួកយក្ស ក្នុងម្នាក់ៗ មួយគ្រាប់ ទ្រង់ត្រាស់បង្គាប់ឲ្យដើរទៅសព្វមណ្ឌលនៃជម្ពូទ្វីប ឲ្យយកទៅសាងព្រះស្តូបនៅក្នុងគ្រប់ៗប្រទេស ដែលមានមនុស្សចំនួនមួយកោដិ កាលបានតែងដូចសំដែងមកនេះ យក្សនិងទេពតាទាំងឡាយ ក៏បាននាំយកព្រះបរមសារីរិកធាតុទាំងអស់នោះ ដង្ហែទៅក្នុងទិសទាំង ៤ ដើម្បីនឹងសាងព្រះស្តូបទាំងនោះ ។

គ្រានោះ មានយក្សម្នាក់ បានទទួលព្រះសារីរិកធាតុមួយគ្រាប់ ហើយនាំទៅកាន់នគរតក្កសិលា ចំណងនឹងសាងព្រះស្តូបមួយនៅទីក្រុងនោះ តែពួកអ្នកប្រទេសនោះបាននិយាយថា៖ "មនុស្សនៅក្នុងប្រទេសយើងមានចំនួន ៣៦ កោដិ បើដូច្នោះ ត្រូវអ្នកឲ្យប្រអប់ ៣៦ មកយើង" ។

គ្រានោះ យក្សនឹងទេពតា ក៏ត្រឡប់មកក្រាបទូលសេចក្ដីនោះដល់ព្រះមហាក្សត្រិយ៍វិញ ព្រះអង្គមានព្រះដម្រេះថា៖ " មនុស្សទាំងឡាយ

មានចំនួនច្រើនណាស់ ប្រសិនបើធ្វើតែយ៉ាងនេះ ព្រះបរមសារីរិកធាតុនឹងមិនបានផ្សាយទូទៅសព្វជម្ពូទ្វីបទាំងមូលទេ បើដូច្នេះ ត្រូវរកឧបាយនឹងបញ្ចប់ការចែកចាយត្រឹមនេះ" ។ ខណៈនោះ ព្រះរាជាទ្រង់ត្រាស់ឲ្យយក្សត្រឡប់ទៅប្រាប់ដល់មនុស្សទាំងនោះថា: "ក្នុងប្រទេសនេះត្រូវបន្ថយមនុស្ស ៣៩ កោដិចេញ ឲ្យនៅតែត្រឹមមួយកោដិ ដែលនឹងត្រូវបានព្រះបរមសារីរិកធាតុមួយគ្រាប់ប៉ុណ្ណោះ" ។

ពួកអ្នកស្រុកនៅក្នុងប្រទេសនោះ ភិតភ័យតក្កមា នាំគ្នានិយាយអង្វរថា: "ពួកយើងចង់បានប្រអប់៣៦នោះណាស់ទៅហើយ តែបើដូច្នោះនឹងឲ្យប្រអប់តែមួយមកយើងក៏បាន សូមកុំឲ្យតែសម្លាប់ពួកយើង" ។ គ្រានោះ ពួកយក្សក៏ព្រមតាមសេចក្តីអង្វរ ហើយប្រគល់ប្រអប់ដែលដាក់ព្រះសារីរិកធាតុនោះឲ្យមួយទៅ ។

មានហេតុដូចខាងលើនេះ ព្រះរាជាទើបទ្រង់ត្រាស់ថា: "ក្នុងប្រទេសដែលមានមនុស្សច្រើនជាងពីមួយកោដិទៅ អ្នកចូរកុំឲ្យព្រះបរមសារីរិកធាតុ ឲ្យលើសទៅតាមចំនួនពួកមនុស្សនោះ ក្នុងប្រទេសដែលមានមនុស្សតិចជាងពីមួយកោដិទៅ អ្នកចូរកុំឲ្យព្រះបរមសារីរិកធាតុទៅប្រទេសនោះឡើយ" ។ ទ្រង់មានព្រះបន្ទូលដូច្នេះហើយ ទើបស្តេចយាងចូលទៅវត្តកុក្កុដារាម លុះដល់ហើយ ទ្រង់យាងទៅជួបនឹងព្រះថេរៈព្រះនាមយស (១) ទ្រង់ប្រណម្យអញ្ជលីនមស្សការហើយត្រាស់ថា:

១–មហាវង្ស ព្រះយសត្ថេរនេះ លោកជាអធិបតីក្នុងកាលធ្វើទុតិយសង្គាយនា ឯក្នុងគ្រាព្រះបាទអសោកនេះ គឺព្រះមោគ្គលីបុត្តតិស្សត្ថេរជាអធិបតីវិញ ។

« ឥឡូវនេះ ខ្ញុំមានប្រាថ្នានឹងសាងព្រះស្តូប៨៤.០០០ដោយវត្ថុមាន ដំរៀប ដាក់ទុកក្នុងជម្ពូទ្វីប » ។

ព្រះថេរៈថ្វាយព្រះពរតបថា: "ប្រពៃហើយ ! ប្រពៃហើយ !! មហាពរ បើទ្រង់ប្រាថ្នានឹងសាងព្រះស្តូបទាំងអស់នោះ ឲ្យសម្រេចព្រមគ្នា ក្នុងពេលមួយជាមួយគ្នា លុះដល់ពេលដែលមហាបពិត្រកំពុងកសាងព្រះស្តូបនោះ អាត្មាភាពនឹងបាំងដួងព្រះអាទិត្យថ្វាយដោយបាតដៃ សូមចេញព្រះរាជានុញ្ញាតទៅក្នុងប្រទេសទាំងអស់ឲ្យបានដឹងថា ក្នុងពេលដែលអាត្មាភាពបាំងដួងព្រះអាទិត្យដោយបាតដៃ ស្រុកអ្នកទាំងអស់គ្នា សាងព្រះស្តូបឲ្យហើយស្របស្មើគ្នា" ។

លំដាប់តពីនោះមក ព្រះថេរៈបានបាំងដួងព្រះអាទិត្យដោយបាតដៃ ក៏អ្នកនគរទាំងឡាយបានសាងព្រះស្តូបទាំងអស់នោះ ក្នុងពេលមួយជាមួយគ្នា គ្រប់ប្រទេសក្នុងជម្ពូទ្វីប កាលសាងរួចស្រេចអស់ហើយ ពួកអ្នកនគរទាំងអស់ បានថ្វាយព្រះនាមដល់ស្តេចថា: "អសោកធម្មិករាជ" ទ្រង់បានព្យាយាមផ្សាយសេចក្តីក្សេមក្សាន្តជាសុខសួស្តីទៅសព្វសត្វទាំងអស់ នៅលើផ្ទៃនៃភូមិប្រទេស ទ្រង់បានចារឹកព្រះស្តូបនិងព្រះវិហារទាំងឡាយ ក៏សេចក្តីល្អរបស់ព្រះអង្គរីករីកកាន់តែចំរើនធំទូលាយឡើង ព្រះនាមព្រះអង្គថា: "ចណ្ឌាសោក" ក៏វិនាសបាត់ទៅ ហើយក្នុងលោកទាំងមូល គេនាំគ្នាហៅព្រះអង្គថា: "ធម្មាសោក" ទៅវិញ ។

កាលបើព្រះបាទអសោកសាងព្រះស្តូបរួចស្រេចហើយ ទ្រង់មានព្រះរាជហឫទ័យសោយបីតិសប្បាយរីករាយពន់ពេក ព្រះអង្គមានពួកសេវកាមាត្យជាច្រើនពាន់ចោមរោមជាបរិវារ ស្តេចយាត្រាទៅកាន់វត្តកុក្កុដារាម ទ្រង់ទៅថ្វាយបង្គំព្រះមហាថេរ ហើយត្រាស់សួរថា: “ ក្នុងជម្ពូទ្វីបនេះ មានមហាជនជាច្រើន តែក្រែងមានអ្នកណាមួយបានពុទ្ធទំនាយជាមួយនឹងខ្ញុំដែរឬទេ ? ” ។

គ្រានោះ ព្រះយសត្ថេរថ្វាយព្រះពរព្រះមហាក្សត្រិយ៍ថា: “ មនុស្សឯទៀតក៏បានពុទ្ធព្យាករជាមួយនឹងមហាបពិត្រដែរ ” ។ ក្នុងអតីតកាលពេលដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ប្រថាប់នៅក្នុងរាជធានីឧទ្ទិយានរនោះ ព្រះអង្គបានផ្ចាញ់នូវស្តេចនាគឲ្យចុះចាញ់ព្រះអង្គ ។ គ្រាកាលដែលទ្រង់ប្រថាប់នៅក្នុងរាជធានីកស្មីរៈនោះ ព្រះអង្គបានញ៉ាំងព្រាហ្មណមហាសាលឲ្យចុះចូលព្រះអង្គ ។ គ្រាកាលដែលទ្រង់ប្រថាប់នៅក្នុងរាជធានីគន្ធារៈនោះ ព្រះអង្គបានញ៉ាំងមនុស្សបណ្ដាលឲ្យចុះចូលព្រះអង្គ ។ គ្រាកាលដែលទ្រង់ប្រថាប់នៅក្នុងរាជធានីគន្ធារៈដដែលនោះ ព្រះអង្គបានផ្ចាញ់គោចសករាជ និងនាគរាជឲ្យចុះចាញ់ព្រះអង្គ លុះព្រះអង្គបានធ្វើសម្រេចកិច្ចដូចសំដែងមកហើយនោះ ទើបទ្រង់យាងទៅកាន់រាជធានីមថុរាទៀត ទ្រង់មានព្រះពុទ្ធដីកានឹងព្រះអានន្ទថា: “ ក្នុងមួយរយឆ្នាំទៀត រាជធានីមថុរានឹងមានគហបតីម្នាក់ឈ្មោះគុប្តៈ មានកូនប្រុសមួយឈ្មោះឧបគុប្តៈ ។

នេះ បើទុកជាមិនមានទ្វត្តឹសមហាបុរិសលក្ខណៈទេ ក៏គង់អាចធ្វើឲ្យមនុស្សទាំងឡាយជ្រះថ្លាចុះចូលដូចជាព្រះពុទ្ធមួយព្រះអង្គដែរ ៗ ១ បុគ្គលៈនោះ មិនបាច់ចូលឈានសមាបត្តិ ក៏គង់អាចកំណត់ដឹងចិត្តគំនិតនៃសត្វលោកបានចំនួនមួយយោជន៍ លោកនោះ នឹងបានជាប្រធាននៃអ្នកទ្រទ្រង់ធម្មវិន័យទាំងអស់ ដោយការរៀបចំឲ្យបានត្រឹមត្រូវចំរើនល្អឡើងគ្រប់យ៉ាង ខ្លួនលោកនោះ នឹងត្រូវទទួលកិច្ចដែលជានាទីនៃព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់បាន" ៗ

ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធត្រាស់នឹងព្រះអានន្ទថែមទៀតថា: " ឥឡូវនេះ អ្នកឃើញព្រៃនេះ កំពុងតែមានពណ៌ខៀវស្រស់ខ្ចីឬទេ ?" ព្រះអានន្ទក្រាបទូលតបថា: " ខ្ញុំព្រះអង្គឃើញហើយ " ៗ

ព្រះពុទ្ធភគវន្តទ្រង់មានព្រះបន្ទូលថែមទៀតថា: " មានភូមិមួយឈ្មោះឧរុមណ្ឌ ទីនោះមានទីអាស្រមជាស្ថានតាំងនៅក្នុងការណ្យប្រទេសឈ្មោះនដភដិកា បរិបូណ៌ដោយផ្ទះនិងមន្ទីរធំៗ ដែលជាប្រធាននៃទីកន្លែងឯទៀតទាំងអស់ ជាស្រុកដែលគេអាចធ្វើឈានសមាបត្តិឲ្យកើតបាន" ៗ ចំនាយនោះ នឹងចំនាយមហាកផតាំងពីនេះហើយដែលព្រះពុទ្ធទ្រង់ពាយមក ៗ

ព្រះកជាទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ថេរវាទនេះហើយ ទើបត្រាស់នឹងព្រះថេរៈថា: ព្រះមហាថេរដ៏បរិសុទ្ធអង្គនោះ បានឧប្បត្តិឡើងក្នុងលោកហើយឬ ?

ព្រះយសត្ថេរថ្វាយព្រះពរតបថា: " លោកឧប្បត្តិហើយ លោកបាន

ទាំងបំបាត់បង់នូវតណ្ហាជាគ្រឿងចងក្នុងភពទាំងឡាយហើយ បានសម្រេចព្រះអរហត្ត ហើយមានពួកព្រះអរហន្ត ១៨.០០០ ហែមកជាបរិវារ នៅលើភ្នំទ្រមុណ្ឌ ក្នុងការណ្យប្រទេសឈ្មោះ ឧដកជិកា (នោះ) ។ ព្រះថេរៈអង្គនោះ បានសម្រេចព្រះអរហត្តផល ព្រមទាំងបដិសម្ភិទាញាណដ៏បរិសុទ្ធផុតគ្រឿងសៅហ្មង លោកជាទីពេញចិត្តនៃពួកបណ្ឌិត, ពួកអរហន្តនិងសត្វលោកទាំងអស់ លោកបានបើកទ្វារនៃព្រះធម៌ ដោយការទេសនារបស់លោក ។ ពួកទេវតា, (នាគ), យក្ស, មនុស្ស(និងពួកសត្វតិរច្ឆាន) ទាំងអស់ សឹងតែបានចូលក្នុងបុរីគឺអមតមហានិព្វាន ដោយសារគុណ គឺទព្វរបស់លោក ”

ព្រះរាជាទ្រង់ត្រាស់ទៅនឹងពួកសេនាបតីថា : “ ចូរអ្នកទាំងឡាយប្រុងប្រៀបឲ្យប្រញាប់ ត្រៀមទុកនូវពលរថ ព្រមដោយពលថ្មើរជើង និងពលសេះ ពលដំរីផង យើងមានប្រាថ្នានឹងឡើងទៅលើភ្នំទ្រមុណ្ឌឥឡូវនេះ ដើម្បីនឹងបានឃើញព្រះថេរៈទាំងឡាយជាច្រើនពាន់ដែលលោកបានសម្រេចព្រះអមតមហានិព្វានហើយ ព្រមទាំងបានឃើញព្រះថេរឧបគុត្តៈដែលលោកបានផ្តាច់បង់នូវកិលេសវដ្តអស់ហើយនោះផង ” ។

ពួកសេនាបតីក្រាបទូលតបព្រះមហាក្សត្រិយ៍ថា: “បពិត្រមហារាជ នគរនោះបន្ទៀតពេក ចំណែកពួកពលយើងច្រើនណាស់ណាន់តាន់តាប់ គួរតែព្រះអង្គបញ្ជូនរាជទូតម្នាក់ ឲ្យទៅនិមន្តព្រះឧបគុត្តៈនោះមក លោកក៏គង់តែនឹងនិមន្តមកមិនខាន ” ។

ព្រះរាជាត្រាស់ថា: "ត្រូវយើងទៅជួបឥសីលោក ព្រោះហេតុអ្វី ? ព្រោះថា យើងមិនទាន់បានញាណដែលដូចជាពេជ្រ(១)(វជិរៈ)នៅឡើយ យើងមិនគួរបន្ថោកមនុស្សដែលមានភាពដូចជាព្រះពុទ្ធនោះទេ" ។ គ្រានោះ ព្រះអង្គទ្រង់បញ្ជូនរាជទូតទៅទូលព្រះថេរឧបគុត្តៈថា: "បពិត្រព្រះថេរៈ ពេលនេះខ្ញុំមានប្រាថ្នាចង់ទៅជួបឥសីលោកម្ចាស់ ចង់សាកសួរប្រស្នាឥសីលោកម្ចាស់ផង" ។

លុះរាជទូតក្រាបទូលព្រះថេរៈដូច្នោះហើយ ក៏ព្រះថេរៈត្រិះរិះថា: "បើប្រសិនជាគាត់អញ្ជើញបណ្ដោយឲ្យស្ដេចយាងមកក្នុងនគរនេះ ទឹកដីបន្ទៀតពេក ហើយពួកមហាជនក៏ក្រៃក្រលំបាកណាស់ផង គួរតែអាត្មាអញចូលទៅឯព្រះរាជដំណាក់វិញទើបស្រួល" ។ ព្រះថេរៈចាត់ការប្រមូលទូកចងភ្ជាប់ជាក្បូនដ៏ធំទូលាយចំនួន ១៤ យោជន៍ លោកឡើងជិះលើទូកឃ្នាបនោះ ព្រមទាំងព្រះអរហន្ត ១៨.០០០ ក៏និមន្តចូលទៅកាន់ក្រុងបាតលិបុត្រ ដោយព្រះកិត្តិយសដ៏រុងរឿង គ្រានោះ មានរាជបុរសម្នាក់ចូលទៅក្រាបទូលព្រះមហាក្សត្រិយ៍ថា:

"ព្រះថេរឧបគុត្តៈនិមន្តមកដល់ហើយ ដើម្បីសេចក្ដីចំរើនដ៏ជាប្រយោជន៍ដល់ព្រះរាជា លោកម្ចាស់អង្គនោះមានបរិវារជាច្រើន ខ្លួនលោកជាបក្ខិកនៃនាវាដ៏ធំរបស់លោកនោះ(២)" ។

១– ក្នុងអាយុ–វង–ក៏ង: ប្រាជ្ញាព្រះឧបគុត្តៈមុតស្រួចជាពេជ្រ ។ ក្នុងទិវ្យាវទាន: ខ្លួនព្រះឧបគុត្តៈជាវិការៈនៃពេជ្រ ។ ២– ក្នុងទិវ្យាវទាន: ព្រះថេរៈនោះលោកជាបន្ទុកនៃសាសនា ។ ក្នុងអាយុ–វង–ក៏ង: "ធម៌របស់ព្រះពុទ្ធទូលជានាវា ។ ព្រះរាជា/ ដោយធម៌ជាកុសលនឹងហើយដែលគេអាចឆ្លងបានផុតវដ្ដៈ គឺភពទាំងបីហើយដល់នូវត្រើយ គឺព្រះនិព្វាន" ។

កាលទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ដំណឹងនោះហើយ ព្រះបាទអសោកមានព្រះរាជហឫទ័យសោមនស្សក្រៃពេក ទ្រង់ដោះព្រះសង្វារអំពីព្រះសូរង ដែលជារបស់មានដំឡៃមួយសែនដំឡឹងមាស ព្រះរាជទានជារង្វាន់ដល់អ្នកថ្វាយដំណឹងនោះ ។

ស្ដេចទ្រង់ត្រាស់បង្គាប់ឲ្យរាជបុរសខ្លួនដើរប្រកាសដំណឹងថា៖ "អ្នកណាដែលមានប្រាថ្នាចង់បានសម្បត្តិដ៏ធំក្នុងលោកនេះ ដែលចង់បានទៅកើតជាទេវតា និងអ្នកដែលប្រាថ្នានូវអមតមហានិព្វាន ព្រមទាំងអ្នកចង់ឃើញព្រះតថាគត អ្នកទាំងឡាយនោះចូរមកជាមួយគ្នា ដើម្បីនឹងទៅធ្វើសក្ការបូជាដល់ព្រះថេរឧបគុត្ត៖ " ហើយទ្រង់សូត្រនូវគាថាតទៅនេះថា៖

" ពួកសត្វលោកដែលប្រាថ្នាចង់ឃើញព្រះថេរៈ លោកជាកំពូលនៃសត្វទ្វេបាទ លោកប្រកបដោយសេចក្ដីករុណាដ៏ធំទូលាយ លោកជាអ្នកអង់អាច លោកជាអ្នកត្រាស់ដឹងខ្លួនឯងដោយឥតគ្រូ ទព់ទរបស់លោកក៏ជាប្រទីបពន្លឺក្នុងត្រៃភពដូចជាព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធដែរ ក៏ពួកសត្វទាំងនោះចូរមកជួបជុំរួបរួមគ្នាទាំងអស់ក្នុងទីនេះ ហើយយើងទៅជួបនឹងព្រះថេរអគ្គនោះទាំងអស់គ្នា " ។

កាលព្រះបាទអសោកបានសូត្រគាថាប្រកាសដូច្នេះហើយ ទ្រង់ចាត់ការឲ្យរៀបចំតាក់តែងទីក្រុង និងឲ្យលាងសំអាតគ្រប់ផ្លូវទាំងអស់

ហើយ ព្រះអង្គមានពួកសេវកាមាត្យ និងពួកអ្នកនគរតាមហែហមហោមរោមស្តេចទៅ ព្រមដោយភ្លេងតូរ្យតន្ត្រី និងគ្រឿងក្រអូប មានគន្ធពិដោរឈ្ងុយឈ្ងប់គ្រប់យ៉ាង ស្តេចយាងចេញចាកក្រុងបាតលិបុត្រ ទៅតាមលំដាប់មាគ៌ា ទៅដល់ទីចំនួនកន្លះយោជន៍ ។ ព្រះអង្គទតឃើញព្រះថេរៈមានព្រះអរហន្ត ១៨.០០០ អង្គហោមរោមហែជាជួរតាំងខាងស្តាំតាំងខាងឆ្វេង ហាក់ដូចជាដួងអឌ្ឍចន្ទ្រ (ព្រះចន្ទមួយចំហៀង) ។ ពេលនោះព្រះរាជាចុះចាកព្រះទីនាំងដំរី ស្តេចយាងដោយព្រះបាទទៅកាន់ច្រាំងទន្លេ ព្រះអង្គទ្រង់ឈានព្រះបាទម្ខាងទៅលើនាគ ព្រះបាទម្ខាងស្ថិតនៅលើផែនដី ទ្រង់ទទួលព្រះមហាថេរថ្នាក់ថ្នមដោយព្រះហស្ត នាំឡើងមកលើគោក ហើយក្រាបថ្វាយបង្គំដោយគោរព ប្រកបដោយអង្គ ៥ មានព្រះកាយផ្ទាល់នឹងផែនដី ព្រះអង្គផ្ទប់ព្រះបាទព្រះថេរៈ (១) ហើយទតសំឡឹងមើលដោយគោរព ចំពោះព្រះភក្ត្រនៃព្រះមហាថេរ លើកព្រះហស្តឡើងប្រណម្យត្រាស់ថា :

« ឥឡូវនេះ ខ្ញុំបានបង្ក្រាបសឹកសត្រូវអស់ហើយ ខ្ញុំបានធ្វើជម្ពូទ្វីបដែលប្រដាប់ដោយទីក្រុង ភ្នំ, មហាសមុទ្រ គោកសមុទ្រ និងមនុស្សទូទៅក្នុងលោកទាំងមូល ឲ្យនៅក្រោមអំណាចខ្ញុំហើយ ។ ឱមហាថេរ ! មិនមានពេលឯណាដែលសប្បាយរីករាយកន្លងហួសទៅ ហើយទាំងពុំបានឲ្យមានសទ្ធាក្លាហានរីករាយចិត្ត ដូចជាឃើញលោកម្ចាស់ច្បាស់នឹងចក្ខុ

១– ក្នុងទិវ្យាវទាន និងអហ្គុ រង់កិតៈ សិរ្ទុក្កព្រះបាទទាំងគួរអំណាយព្រះពុទ្ធ ។

ក្នុងកាលឥឡូវនេះឡើយ ព្រោះហេតុអ្វី ! បពិត្រព្រះមហាថេរ ព្រោះថា ឃើញលោកម្ចាស់ក្នុងពេលនេះ ដូចជាឃើញព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធដែរ" ។

ដោយព្រះសទ្ធារឹងរឹតតែតាស់ក្លាឡើង ហើយសេចក្ដីគោរពចំពោះព្រះរតនត្រ័យក៏កាន់តែចំរើនឡើង ព្រះអង្គទើបទ្រង់បន្លឺនូវគាថាតទៅនេះថា :

"ឱព្រះថេរៈ ! ទុកជាព្រះពុទ្ធព្រះអង្គនោះចូលបរិនិព្វានហួសទៅហើយ គង់បានលោកម្ចាស់ដែលមានព្រះជន្មនៅជាជំនួសស្នងព្រះអង្គ ។ ឱព្រះថេរៈ ! ព្រះពុទ្ធជាអាទិត្យវង្សទ្រង់អស្ដង្គតទៅ លោកម្ចាស់បានទទួលស្នើនោះ ធ្វើឲ្យភ្លឺពណ្ណរាយរុងរឿងឡើង ឥឡូវនេះ ខ្ញុំសូមឲ្យលោកម្ចាស់ឲ្យទានឱវាទដល់ខ្ញុំនឹងប្រព្រឹត្តតាមឱវាទនោះ" ។

គ្រានោះ ព្រះថេរៈស្ទាបអង្អែលព្រះសិរព្រះមហាក្សត្រាធិរាជដោយព្រះហស្ដខាងស្ដាំ ហើយថ្វាយព្រះពរគប់ដោយគាថានេះថា :

សូមព្រះអង្គកុំប្រមាទ សូមទ្រង់តាំងព្រះរាជហឫទ័យក្ស័យខ្ជាប់ (សេចក្ដីទុក្ខក្នុងវដ្ដសង្សារ) សូមទ្រង់ប្រយ័ត្នកុំបន្ធយ ! ភាពជាស្ដេចព្រមទាំងព្រះរាជទ្រព្យ ជារបស់មិនងាយនឹងគ្រប់គ្រងទេ គ្រប់ៗគ្នាត្រូវតែចំពឹងព្រះនិព្វាន ។ លោកនេះ មិនមែនតាំងនៅទៀងទាត់ទេ ព្រះរតនត្រ័យក៏ជាវត្ថុមិនងាយនឹងបានជួបប្រសព្វទេ បើបានជួបប្រសព្វហើយ សូមទ្រង់គោរពប្រតិបត្តិជានិច្ចកុំខាន ។

« បពិត្រមហារាជ សម្ដេចព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ប្រទានពាក្យព្រះអង្គរក្សាព្រះធម្មវិន័យជាមួយនឹងភាតាភាព ; យើងគួរធ្វើសេចក្ដីព្យាយាមជាជួយគ្នា ដើម្បីថែរក្សាគ្រប់គ្រងទុកឲ្យហ្មត់ចត់ នូវទ្រព្យជាមតិកដែលព្រះអង្គប្រទានឲ្យ » ។

ព្រះរាជាបានត្រាស់នូវគាថានេះទៀតថា :

« ការដែលព្រះពុទ្ធដាក់ភារៈឲ្យខ្ញុំនោះ ខ្ញុំបានប្រតិបត្តិតាមៈស្រេចហើយ ខ្ញុំបានប្រដាប់តាក់តែងប្រថពីមណ្ឌលដោយព្រះស្តូបនឹងព្រះវិហារវិចិត្រ ដូចជាអារណ្យប្រទេសដ៏ដេរដាសទៅដោយភ្នំទាំងឡាយ ខ្ញុំប្រកបដោយសទ្ធាចិត្ត បានតាក់តែងព្រះស្តូបទាំងនោះ ដោយទង់ជ័យ ទង់ទ្រូងនឹងស្វេតច័ត្រដ៏មានដំរៀ ហើយខ្ញុំបានរំលេចក្បាច់វិចិត្រដោយគេនរក្ដុជច្រើនប្រការ ៗ ដើម្បីនឹងធ្វើប្រដាប់ឲ្យបរិសុទ្ធល្អរុងរឿងថៃថ្លាបំផុត ហេតុពេញទាំងផែនប្រថពី ខ្ញុំបានបញ្ចុះព្រះសារីរិកធាតុក្នុងជម្ពូទ្វីបជាចំនួនច្រើន ៗ ខ្លួនខ្ញុំ, ភរិយា, បុត្រនឹងពិតា កោដ្ឋាគារ (ឃ្លាំង) ព្រះរាជពាំងនឹងព្រះរាជដំណាក់, ប្រជាជនជាចំណុះខ្ញុំ ព្រមទាំងផ្ទៃនៃផែនដីទាំងមូលខ្ញុំសូមវេរប្រគេននូវវត្ថុទាំងអស់នោះដោយគោរព ចំពោះទៅព្រះពុទ្ធព្រះធម៌នឹងភិក្ខុសង្ឃ » ។ ព្រះថេរៈថ្វាយព្រះពរសរសើរថា: ប្រពៃហើយ ! ប្រពៃហើយ ! មហារាជ ! ទ្រង់ធ្វើដូច្នោះគួរហើយៗ បើនឹងប្រៀបផ្ទឹមគ្នា

ដោយកាយ ដោយជីវិត ឬដោយទ្រព្យសម្បត្តិនោះ(១) ព្រះធម៌ថ្លៃជាសភាពដ៏រឹងមាំមួនបំផុត ហេតុនេះបានជាគេលះបង់ផុតស្លាយ (របស់តាំងនោះ) ហើយគេបានទៅកើតក្នុងទេវលោក ។

ព្រះថេរៈថ្វាយព្រះពរយ៉ាងនេះហើយ ក៏ព្រះរាជាទ្រង់និមន្តព្រះថេរៈឲ្យចូលទៅក្នុងព្រះបរមរាជវាំង ទ្រង់ចាត់ឲ្យរៀបចំ (គ្រែស្នែង) ហើយលើកព្រះថេរៈដោយកំឡាំងព្រះពាហារបស់ព្រះអង្គ ឲ្យគង់លើនោះ កាយរបស់ព្រះថេរៈមានសម្ផស្សដ៏ទន់ក្រៃជាក់ដូចជាសំឡី ព្រះរាជាប្រណម្យអញ្ជលី ហើយត្រាស់នឹងព្រះថេរៈថា៖ "កាយរបស់ព្រះថេរៈទន់ដូចជាសំឡី ឯខ្ញុំដែលមានកុសលតិចតួចស្តួចស្តើង កាយរបស់ខ្ញុំគ្រោតគ្រើមមានសម្ផស្សដ៏រឹង" ។

ព្រះថេរៈថ្វាយព្រះពរថា៖ "កាលពីអតីត អាត្មាភាពបានធ្វើគ្រឿងសក្ការបូជាតែតែដែលបរិសុទ្ធ ស្អាតរកអ្វីប្រៀបមិនបានជានិច្ច អាត្មាភាពមិនបានតាក់តែងជុំជះដើម្បីធ្វើគ្រឿងសក្ការបូជាឡើយ" ។

ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ត្រាស់តបថា៖ "កាលពីអតីត ខ្ញុំនេះជាតារក ជាមនុស្សស្លូតត្រង់ក្រៃលែងទៀត ខ្ញុំបានជួបនឹងព្រះពុទ្ធករតែដែលជាបុញ្ញក្ខេត្ត

១–តាមសៀវភៅលោក ប៊ូកឡូ ដែលប្រែមកពី អាយ៉ុ–វង–កឹង បុគ្គលដែលខ្នាតរាងកាយរបស់ខ្លួនក្នុងសេចក្ដីចំរើនដ៏ល្អ និងប្រើវត្ថុគ្រឿងទំនុកបំរុងដល់ការចិញ្ចឹមជីវិតដ៏សមគួរ បុគ្គលនោះនឹងមិនសោយសោកក្នុងពេលជាទីស្លាប់ដោយគតិដ៏អាក្រក់ ហើយនឹងទៅកាន់ទេវលោកដែលជាទីប្រាថ្នា (របស់ខ្លួន) ។

ផលទេក្ខដែលឲ្យត្រឹមស្មើ ហើយខ្ញុំបានថ្វាយដុំដីដល់ព្រះអង្គ ព្រោះវិបាក នៃកម្មរបស់ខ្ញុំនោះ ទើបបានមកជាយ៉ាងនេះឯង" ។

ព្រះថេរៈប្រាថ្នានឹងបំបាត់វិប្បដិសាររបស់ព្រះរាជា ទើបសំដែងទឹកព្រះភក្ត្រកក់ពាក់ស្រស់ស្រាយ ហើយថ្វាយព្រះពរថា: "លោកដែលជាបុញ្ញក្ខេត្តផលទេក្ខដែលឲ្យត្រឹមស្មើ សូម្បីថ្វាយតែដុំដី ក៏អាចធ្វើផលឲ្យសម្រេចបានថ្កើនរុងរឿងថ្លៃថ្លាយ៉ាងនេះ" ។

ព្រះរាជា កាលបានទ្រង់ព្រះសណ្តាប់នូវថេរពាក្យនោះហើយ ព្រះអង្គមានព្រះរាជហឫទ័យសប្បាយរីករាយ ដោយមិនធ្លាប់បានជួបប្រទះពាក្យនេះឡើយ ទើបទ្រង់អនុញ្ញាតឲ្យដល់ពួកសេនាបតីថា:

"ព្រោះតែខ្លួនខ្ញុំបានធ្វើទានដោយដុំដី ទើបខ្ញុំបានជាស្តេចចក្រពត្តិ បើដូច្នោះ ត្រូវតែយើងនាំគ្នាមានចិត្តព្យាយាម ធ្វើសក្ការបូជាដល់ព្រះរតនត្រ័យ" ។

ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ត្រាស់នឹងព្រះថេរៈថា: "ក្នុងកន្លែងដែលជាទីគោចរនៃព្រះពុទ្ធ ទីស្ថានដែលព្រះអង្គបានយាងទៅ ហើយនឹងទ្រង់អាស្រ័យនៅតាំងពីមុនមក ខ្ញុំប្រាថ្នាចង់សាងព្រះស្តូបបូជាក្រង់ទីស្ថាននោះៗ ឲ្យបានសព្វអន្លើ ព្រោះហេតុអ្វី ? ព្រោះថា សម្រាប់ពួកសត្វណាអ្នកមានសទ្ធាជ្រះថ្លាគោរពនមស្សការតទៅក្នុងអនាគត" ។

ព្រះថេរៈថ្វាយព្រះពរសរសើរកុសលនោះថា: "ប្រពៃពេកហើយ !

ប្រពៃហើយ ! មហារាជ ! ពេលនេះ ត្រូវអាត្មាភាពទៅបង្ហាញទីស្ថានទាំងនោះថ្វាយព្រះអង្គ " ។

ព្រះបាទអសោក បានទ្រង់នាំគ្រឿងសក្ការបូជា គឺសុគន្ធបុប្ផា, ធូបមាលា គ្រឿងក្រអូប និងគ្រឿងលាបជាច្រើនយ៉ាង ប្រគេនដល់ព្រះឧបគុប្តថេរ ទ្រង់ប្រដាប់ចតុរង្គិនីសេនាសព្វគ្រប់ហើយ ស្តេចយាងហែហមព្រះឧបគុប្តថេរ ចូលកាន់សួនលុម្ពិនី ព្រះថេរៈបានលើកព្រះហស្តចង្អុលបង្ហាញព្រះមហាក្សត្រិយ៍ថា :

"ត្រង់ទីនេះហើយព្រះអង្គ ជាស្ថានដែលព្រះពុទ្ធប្រសូតចាកព្រះឧទរព្រះមាតា " ។ ព្រះស្តូបនេះ គេបានសាងមុនដំបូងបំផុត គឺត្រង់ទីនេះហើយ ដែលព្រះពុទ្ធជាឯកអគ្គបុគ្គលបានទ្រង់ព្រះដំណើរ ៧ ជំហាន ក្នុងថ្ងៃដែលប្រសូតនោះ ព្រះអង្គទ្រង់ទស្សនាការគ្រប់ចំណែកនៃទិសទាំង ៤ ហើយលើកព្រះហស្តឡើងបន្លឺឧទានវាចាថា : " នេះជាភពជាន់ក្រោយបំផុតរបស់យើងហើយ " ។

លុះទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ពាក្យនោះហើយ ព្រះមហាក្សត្រាធិរាជ ស្តេចធ្វើក្រពុំនៃអញ្ជលីប្រណម្យឡើង ប្រកបដោយបញ្ចង្គប្រតិស្ឋាន ក្រាបផ្ទាល់ចុះលើផែនដីដោយសេចក្តីគោរព លើកព្រះហស្តឡើងប្រណម្យ ស្តេចទ្រង់ព្រះពិលាបហើយត្រាស់ព្រះគាថានេះថា :

"បុគ្គលឯណាអ្នកបានឃើញព្រះមុនីកតកែ ឬពុំនោះសោត អ្នកបាន

ឃើញព្រះពុទ្ធ កាលដែលព្រះអង្គស្ដេចមកកាន់លោកនេះ នឹងអ្នកដែលបានស្ដាប់ព្រះសូរសៀងដ៏ពីរោះរបស់ព្រះអង្គ ពួកបុគ្គលនោះ រមែងបានបុណ្យដ៏ឧត្ដម ហើយបានផលប្រយោជន៍ជាទីក្សេមក្សាន្តចិត្ត ។ ខ្ញុំជាមនុស្សឥតវាសនាដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ខ្ញុំមិនបានឃើញព្រះតថាគត ខ្ញុំមិនបានឃើញគ្រាកាលព្រះអង្គប្រសូត ទាំងមិនបានស្ដាប់ព្រះសូរសៀងដ៏ពីរោះរបស់ព្រះអង្គ" ។

"គ្រានោះ ព្រះឧបគុត្តថេរ ចង្អុលបង្ហាញព្រះបរមក្សត្រិយ៍ត្រង់ស្ថានទីដែលព្រះនាងមាយាទេវីឈោងតោងមែកឈើ ហើយប្រសូតព្រះពោធិសត្វមក ព្រះថេរៈលើកព្រះហស្ដឡើង ប្រកាសបួងសួងរុក្ខទេវតា លោកអ្នកដែលបានឃើញព្រះពុទ្ធ ឥឡូវនេះ ត្រូវអ្នកសំដែងកាយរបស់អ្នក ឲ្យប្រាកដឡើងបង្ហាញព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ដើម្បីឲ្យស្ដេចបានឃើញខ្លួនអ្នក ឲ្យព្រះអង្គទ្រង់មានព្រះរាជសទ្ធាតាស់ភ្ញាក់ក្រៃលែងឡើង " ។

គ្រានោះ រុក្ខទេវតាសំដែងកាយចេញមក ព្រះថេរឧបគុត្តៈថ្វាយព្រះពរស្ដេចថា: "រុក្ខទេវតានេះ បានឃើញព្រះពុទ្ធ គ្រាកាលព្រះអង្គប្រសូតចាកព្រះឧទរព្រះមាតា " ។

គ្រានោះ ព្រះរាជាទ្រង់ប្រណម្យព្រះហស្ដ យាងប្រទក្សិណរុក្ខទេវតា ហើយត្រាស់គាថានេះថា:

"អ្នកបានឃើញព្រះអង្គបុរស ប្រកបដោយសុភលក្ខណ៍ដ៏ស្រស់បញ្ចន់ ក្នុងពេលដែលទ្រង់ប្រសូតចាកព្រះឧទរ ព្រះអង្គមានព្រះកាយ

ប្រកបដោយអាការៈ នឹងអនុព្យញ្ជនៈ អ្នកបានឃើញព្រះនេត្រដ៏វែងទូលាយ ដូចជាក្របកនៃផ្កាឈូកស្រស់ដែរឬ ? អ្នកបានឮព្រះវាចាដ៏ទន់ពីរោះ របស់វីរបុរស ដូចជាសំឡេងនៃគោឧសភពជនោះដែរឬ ? " ។

គ្រានោះ រុក្ខទេព្តា កាលដែលនឹងទូលតបមកវិញ បានពោលនូវគាថានេះថា :

" ខ្ញុំបានឃើញព្រះអគ្គបុរស ព្រះអង្គមានសម្បុរស្រស់ដូចជាពណ៌នៃមាសឆ្អិន ព្រះអង្គប្រសើរបំផុតជាងសត្វទ្វេបាទទាំងឡាយ ទ្រង់បានលើកព្រះបាទឈានទៅ ៧ ជំហាន ខ្ញុំបានតាំងស្តាប់ព្រះសូរសៀងរបស់ព្រះភគវ័ត (នោះផង) " ។

ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ត្រាស់សួរតទៅទៀតថា : " កាលដែលព្រះអគ្គបុរសទ្រង់ប្រសូត ព្រះអង្គប្រកបដោយសុភលក្ខណ៍ដូចម្តេចខ្លះ ? "

រុក្ខទេព្តាតបថា : " ព្រះអង្គមានព្រះសូរសៀងមិនអាចនឹងអធិប្បាយប្រាប់ឲ្យច្បាស់លាស់កើតឡើយ ពាក្យពេចន៍ទាំងនោះ មិនអាចនឹងសំដែងពន្យល់គ្នាបានទេ តែឥឡូវនេះ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងទូលដោយសេចក្តីបំប្រួញ " ។ គ្រានោះ រុក្ខទេព្តាពោលគាថានេះថា :

" ព្រះកាយរបស់ព្រះអង្គ ក៏ស្រស់បញ្ចង់រុងរឿងពណ្ណរាយ ដោយស្មើនឹងពណ៌មាសមុខគួរ-អស្ចារ្យ ពួកមនុស្សនិងទេវតាបានសោយបីតិសប្បាយរីករាយ ដោយបានឃើញច្បាស់នឹងភ្នែក ឯផ្ទៃនៃប្រថពី ព្រមទាំង

បពិតទាំងឡាយ ក៏កក្រើករំកើបញាប់ញ័រ " រហូតចុះមកដល់ឆ្នេរនៃមហាសមុទ្រ ហាក់ដូចជានាវា ត្រូវរលកបោកមកគ្រាំគ្រេងទៅកណ្ដាលសមុទ្រ " ។

ព្រះកជា បានបូជាទ្រព្យមួយសែនដំឡឹងមាស ទ្រង់ចាត់ឲ្យសាងព្រះស្តូបមួយនៅត្រង់កន្លែងនោះ ហើយទើបស្ដេចយាងចេញទៅទៀត ។

ព្រះថេរៈបាននាំស្ដេចតអំពីទីនោះទៅកាន់ក្រុងកបិលពស្តុ ក្នុងទីនេះ លោកបានលើកព្រះហស្តខាងស្ដាំឡើងថ្វាយព្រះពរថា: " ត្រង់ស្ថានទីនេះហើយព្រះអង្គ ដែលគេថ្វាយព្រះបរមពោធិសត្វដល់ព្រះបាទសុទ្ធោទនៈ" ហើយនាំទៅបង្ហាញមន្ទីរដែលគេសម្រាប់ធ្វើសក្ការបូជាដល់ទេវតាជារបស់នៃសាក្យ ត្រង់គ្រាគេនាំព្រះបរមពោធិសត្វចូលទៅ ដើម្បីគោរពដល់ទេវរូបតាំងនោះ តែទេវរូបតាំងនោះ ដែលគេធ្វើអំពីឈើនឹងដីឥដ្ឋ ក៏ត្រឡប់ជារំកិលចុះមក ធ្វើគោរពនមស្សការលុតជង្គង់ប្រណម្យចុះក្នុងទីចំពោះព្រះភក្ត្រព្រះពោធិសត្វវិញ ។ ព្រះបាទសុទ្ធោទនៈ ជ្រាបហេតុដូច្នោះ ទើបថ្វាយព្រះនាមថា: " ទេវតាក្នុងពួកនៃទេវតា[១] " ។

តពីនោះមក ព្រះថេរៈបានបង្ហាញស្ថានទីដែលគេបានប្រជុំពួកព្រាហ្មណ៍មហាសាល ដើម្បីទឹងទាយលក្ខណៈព្រះពោធិសត្វ ហើយបានបង្ហាញស្ថានទីដែលអសិតតាបស (២) ពិចារណាមើលលក្ខណៈព្រះ

១– ទិវ្យាវទានៈ ទេវាតិទេវៈ អាយុ–វង–កាំងៈ ទេវតាប្រសើរលើសជាងទេវតាទាំងឡាយ ។

២– បឋមសម្ពោធិ, កាលទេវិលតាបស ។ អសិតៈ ប្រែថាមិនស; កាឡៈ ប្រែថាខ្មៅ ជាឈ្មោះល្មមជំនួសគ្នាបាន ។

ពោធិសត្វ ហើយឃើញថាទ្រង់បានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធមួយព្រះអង្គជា ប្រាកដ ។ លំដាប់ពីនោះមក ព្រះថេរៈបានបង្ហាញព្រះរាជា ត្រង់ស្ថានទី ដែលព្រះនាងបជាបតីចិញ្ចឹមរក្សាព្រះពោធិសត្វ ហើយបង្ហាញស្ថានទីដែល ព្រះពោធិសត្វបានសរសេរអក្សរ; ក្នុងទីដែលព្រះពោធិសត្វហាត់ឡើងគង់ យានដំរី; ស្ថានទីដែលព្រះពោធិសត្វហាត់ឡើងគង់យានសេះ; ស្ថានទី ដែលព្រះពោធិសត្វហាត់ឡើងគង់ព្រះរាជរថ; ស្ថានទីដែលព្រះពោធិសត្វ ហាត់បាញ់ធ្នូ; ស្ថានទីដែលព្រះពោធិសត្វសំណាក់អាស្រ័យ, ស្ថានទី ដែលព្រះពោធិសត្វទ្រង់ប្រថាប់ ជាទីស្រស់ស្រាយជាមួយនឹងពួកស្រីតាំង ៦ម៉ឺន. ស្ថានទីដែលព្រះពោធិសត្វទ្រង់រំពឹង (ដល់លោក) ដោយទ្រង់បាន ឃើញមនុស្សចាស់, មនុស្សឈឺ, មនុស្សស្លាប់ នឹងជាតិកំណើត ហើយទ្រង់យាង (ជាមួយនឹងព្រះបិតា) ទៅកាន់អារណ្យប្រទេស ។

តពីនោះមក ព្រះថេរៈបាននាំស្តេចទៅកាន់ដើមជម្ពូព្រឹក្ស ហើយ លើកព្រះហស្តឡើងចង្អុលបង្ហាញថា : គឺត្រង់ស្ថានទីនេះហើយមហារាជ ដែលព្រះពោធិសត្វទ្រង់ប្រថាប់នៅក្រោមម្លប់ឈើ, ដោយវិធីរំពឹងគិត ពិចារណាព្រះអង្គ.ដើម្បីរំលៀកខ្លួនចេញចាកកាមតណ្ហា, ចាកពុតកំណាច នឹងអំពើដ៏លាមក ព្រះអង្គបានយល់ជាក់ស្តែង (ថាជាទោស) ទើបទ្រង់ តាំងនៅក្នុងសមាធិ (អានាបាណស្សតិកម្មដ្ឋាន) ហាក់ដូចជាមិនមែនកុមារ តូច ស្តេចចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ទ្រង់សោយនូវវិមុត្តិសុខ ជាទីសប្បាយ

ក្នុងឈាននោះ ៗ ខណៈនោះ ម្លប់នៃឈើឯទៀត ក៏វិលទៅតាមមណ្ឌលព្រះអាទិត្យ តែម្លប់ជម្ពូព្រឹក្សនោះ មិនបានលះបង់ចោលព្រះពោធិសត្វទៅឡើយ ៗ គ្រានោះ ព្រះបាទសុទ្ធោទនៈបានទតឃើញដូច្នោះហើយ ទើបក្រាបថ្វាយបង្គំផ្ទាល់នឹងផែនដី ដោយបញ្ចង្គប្រតិស្ឋានចំពោះព្រះពោធិសត្វ ៗ

លំដាប់ពីនោះទៅ ព្រះថេរៈបានបង្ហាញទ្វារក្រុង ហើយថ្វាយព្រះពរថា :

“ គឺតាមស្ថានទីនេះហើយព្រះអង្គ ដែលព្រះពោធិសត្វមានទេវតាតាំងមួយសែនជាបរិវារ ស្តេចយាត្រាចេញពីក្រុងកបិលពស្តុ” ព្រះថេរៈបានបង្ហាញស្ថានទីដែលព្រះពោធិសត្វប្រទានសេះកណ្ឋកៈ និងគ្រឿងរាជាភរណៈដល់នាយឆន្នៈ (ឆន្នអមាត្យ) ហើយទ្រង់ត្រាស់ឲ្យត្រឡប់វិលកាន់បុរីវិញ ៗ តពីនោះមក ព្រះថេរៈបានបង្ហាញស្ថានទីដែលព្រះពោធិសត្វ ស្តេចយាងចូលទៅក្នុងព្រៃតែមួយព្រះអង្គ ៗ តពីនោះមក ព្រះថេរៈបានបង្ហាញស្ថានទីដែលព្រះពោធិសត្វ ទ្រង់កាត់ព្រះកេសាព្រះអង្គដោយកាំបិតដែលធ្លាក់មកអំពីអាកាស ហើយនឹងកន្លែងដែលសក្កទេវេន្ទ្រ(១) បានទទួលព្រះកេសាដោយសេចក្តីគោរព ៗ តពីនោះមក ព្រះថេរៈបានបង្ហាញស្ថានទីដែលព្រះពោធិសត្វ ទ្រង់ប្តូរព្រះភូសាដ៏មានដំឡៃ

១– សក្កទេវេន្ទ្រ ជាឈ្មោះរបស់ព្រះឥន្ទ្រ ។

នឹងសំពត់កាសាយៈអំពីព្រានម្នាក់ (១) ។ តពីនោះមក ព្រះថេរៈបានបង្ហាញស្ថានទីដែលព្រះបាទពិម្ពិសារៈបានទូលអញ្ជើញពោធិសត្វ ដោយទ្រង់ថ្វាយនគរពាក់កណ្ដាល ។ តពីនោះមក ព្រះថេរៈបានបង្ហាញស្ថានទីដែលព្រះពោធិសត្វ ស្ដេចយាងទៅជួបនឹងអាឡារកាលាម (អាឡារតាបសកាលាមគោត្រ) នឹងឧទ្ទករាម (ឧទកតាបសរាមបុត្រ) ។ តពីនោះមក ព្រះថេរៈបានបង្ហាញស្ថានទីដែលព្រះពោធិសត្វ ទ្រង់បំពេញទុក្ករកិរិយាយ៉ាងតឹងក្រៃលែង អស់វេលា ៦ឆ្នាំ ហើយទើបព្រះថេរៈពោលព្រះគាថានេះថា :

"ក្នុងវេលា ៦ឆ្នាំ ព្រះពោធិសត្វទ្រង់បំពេញទុក្ករកិរិយាយ៉ាងតឹងក្រៃលែង ស្ដេចផ្ទំតែលើផែនដីលើបុទ្ធា ទើបទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ក្នុងព្រះចិត្តថា: សេចក្ដីប្រព្រឹត្តដ៏តឹងនេះមិនសមគួរ មិនមែនជាផ្លូវដ៏ត្រូវពិតទេ ហើយទ្រង់លះបង់ចោលអំពើនោះទៅ ទើបប្រព្រឹត្តនូវធម៌ពិតឡើង" ។ ព្រះថេរៈបានបង្ហាញតទៅទៀតថា: "ស្ថានទីនេះហើយមហារាជ ដែលព្រះពោធិសត្វទ្រង់ទទួលបាយាសលាយដោយទឹកដោះគោ (២) មានឱជារសមួយរយយ៉ាង អំពីនាងនន្ទពណ៌ នឹងនាងនន្ទា(៣)" ។ តពីនោះមក

១-សៀវភៅព្រះពុទ្ធសាសនារបស់លោកស៊ី-ហ៊្វណូត់ដែលលោកនុំ-ម៉ៅប្រែជាខ្មែរ ឃដិការមហាព្រហ្មបានយកចីវរនឹងគ្រឿងបរិក្ខារសម្រាប់សមណមកថ្វាយ ។ ២- ទិវ្យាវទានៈ ថ្វាយទឹកឃ្មុំនឹងទឹកដោះគោ ដែលបានចំរើនកើនឡើងឯងជាតិថ្វាយ ១០ភាគ ។ អាយុ-វង-កីង: បានទទួលបាយាសលាយដោយទឹកដោះគោដែលចម្រាញ់ ១៦ ដង ។ ៣-បឋមសម្ពោធិ: នាងសុជាតា នឹងនាងបុណ្ណា ។

ព្រះថេរៈបានបង្ហាញស្ថានទីដែលព្រះពោធិសត្វ ស្តេចយាងឆ្ពោះទៅកាន់ពោធិព្រឹក្ស ។

ព្រះរាជា ទ្រង់ប្រោសឲ្យសាងព្រះស្តូបមួយ ៗ ក្នុងស្ថានទីដែលព្រះថេរៈបង្ហាញហើយទាំងអស់នោះ ។

ម្យ៉ាងទៀត ព្រះថេរៈបានបង្ហាញស្ថានទីដែលកាលនាគរាជ (១) បានពោលពាក្យសរសើរព្រះពោធិសត្វ លុះទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ដូច្នោះ ទើបព្រះបរមក្សត្រាធិរាជថ្វាយបង្គំព្រះបាទព្រះថេរៈ ហើយលើកព្រះហស្តប្រណម្យឡើងត្រាស់ថា: "ឥឡូវនេះ ខ្ញុំមានប្រាថ្នាចង់សួរកាលនាគរាជនោះ ដែលជាអ្នកបានឃើញព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ តើឃើញព្រះអង្គស្តេចទ្រង់ពុទ្ធដំណើរទៅក្នុងមាគ៌ាណាខ្លះ ? " ។

គ្រានោះ ព្រះថេរៈហៅកាលនាគរាជថា: " ចូរអ្នកមកឲ្យឆាប់ ! ចូរអ្នកមកឲ្យឆាប់ ! ព្រះរាជាចង់សួរអ្នកអំពីកាលដែលអ្នកបានឃើញព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ តើឃើញព្រះអង្គស្តេចទ្រង់ពុទ្ធដំណើរទៅក្នុងមាគ៌ាណាខ្លះ (២) " ។

ក្នុងខណៈនោះ កាលនាគរាជក៏ប្រាកដឡើងចូលមកជិតព្រះថេរៈ លើកដៃប្រណម្យទូលថា: " ឱព្រះថេរៈម្ចាស់ ! ព្រះករុណាមានត្រូវការអ្វី ? " ។

១– ទិវ្យាវទាន: កាលិកនាគរាជ ។ ២– មហាវង្ស ស្តេចប្រើច្រវាក់មាសដោយឫទ្ធិ ឲ្យទៅចងនាំកាលនាគរាជមកថ្វាយព្រះអង្គ ។

ព្រះថេរៈថ្វាយព្រះពរព្រះមហាក្សត្រិយ៍ថា: " អ្នកនេះឯងហើយជាកាលនាគរាជ ដែលបានសូត្រគាថាសរសើរព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធនោះ" ។

គ្រានោះ ព្រះរាជាប្រណម្យព្រះហស្តឡើង ត្រាស់នូវគាថានេះថា: " អ្នកបានឃើញព្រះភគវ័ត ព្រះអង្គឥតបុគ្គលប្រៀបស្មើ ព្រះអង្គមានឆវីវណ្ណគឺផ្ទៃគ្រប់ៈ ហាក់ដូចជាពណ៌នៃមាសឆ្អិន ព្រះអង្គមានវង្វង់ព្រះភក្ត្រដូចជាដួងព្រះចន្ទដ៏ពេញវង់ ចូរអ្នកសំដែងប្រាប់ខ្ញុំ អំពីគុណសម្បត្តិរបស់ព្រះអង្គ គ្រាកាលដែលទ្រង់យាងស្តេះទៅកាន់ពោធិព្រឹក្សនោះ" ។

នាគរាជទូលតបថា: ដើម្បីនឹងនិយាយសរសើរសេចក្តីរុងរឿងរបស់ព្រះមហាមុនីនោះ មិនមានពាក្យដែលនឹងពោលសរសើរឲ្យត្រឹមស្មើបានទេ ឥឡូវនេះ ខ្ញុំនឹងថ្លែងដោយសង្ខេប ហើយនាគរាជពោលនូវគាថានេះថា:

" កាលដែលព្រះពុទ្ធដាក់ព្រះបាទជាប់នឹងផែនប្រថពី ក៏ក្នុងទីឯទន្ទាំងឡាយ ដែលតាំងនៅលើផែនដីទាំងមូលប៉ោងខ្ពស់ឡើង ហើយមហាប្រថពីក៏ញាប់ញ័រ ៦ ដង ព្រះរស្មីផ្សាយអំពីកាយព្រះតថាគត គ្របទៅលើពន្លឺព្រះចន្ទនឹងព្រះអាទិត្យ ហើយភ្លឺរុងរឿងចៀលធ្លាក់ ចាំងទៅក្នុងទិសទាំង ១០ ដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់សត្វលោកទាំងពួង " ។

ខាងក្រោយការសន្ទនានោះ ព្រះមហាក្សត្រាធិរាជ បានប្រោសឲ្យសាងព្រះស្តូបមួយឡើងក្នុងស្ថានទីនោះ ហើយស្តេចយាងហួសទៅទៀត ។

កន្លែងជាប់នោះ ព្រះថេរៈនិមន្តឆ្ពោះទៅកាន់ពោធិព្រឹក្ស លុះដល់ហើយ លើកព្រះហស្តចង្អុលបង្ហាញព្រះរាជាថា: "គឺត្រង់ស្ថានទីនេះឯងហើយ ដែលព្រះពោធិសត្វទ្រង់មានព្រះមហាករុណាដ៏ធំដល់លោក ទ្រង់បានឈ្នះនូវមារនិងពលនៃមារ ហើយបានអនុត្តរសម្ពោធិញ្ញាណ ព្រះរាជាទ្រង់ប្រោសឲ្យសាងព្រះស្តូបមួយនៅត្រង់ស្ថានទីនោះ ហើយទ្រង់ព្រះរាជទានទ្រព្យមួយសែនដំឡឹងមាស ។ ព្រះថេរៈបានបង្ហាញថា: "គឺត្រង់ស្ថានទីនេះហើយ ដែលចាតុម្មហារាជបានថ្វាយបាត្រ ៤ ដល់ព្រះពុទ្ធ ព្រះតថាគតទទួលបាត្រនោះហើយ ទ្រង់ទះរួបបាត្រទាំងនោះដោយព្រះហស្ត (១) ហើយអធិដ្ឋានធ្វើជាបាត្រមួយ" ។

តពីនេះមក ព្រះថេរៈបានបង្ហាញស្ថានទីដែលពាណិជទាំងប្រាំរយ(២)បានថ្វាយភោជនាហារ (ដល់ព្រះពុទ្ធ) ហើយបង្ហាញស្ថានទីដែលព្រះពោធិសត្វ(៣) ស្តេចចូលទៅកាន់សំណាក់ស្ត្រីនៅបេណារែស (ពារាណសី) ។

តពីនោះមក ព្រះថេរៈបានបង្ហាញស្ថានទីដែលព្រាហ្មណ៍ម្នាក់ពោលសរសើរព្រះពុទ្ធ ។ ព្រះរាជាបានប្រោសឲ្យសាងព្រះស្តូបនៅទី

១- សៀវភៅព្រះពុទ្ធសាសនារបស់លោកល្វី-ហ្វីណូត៍ ដែលលោក ជុំ-មៅ ប្រែជាខ្មែរថា ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធគម្រួតបាត្រទាំង៤ធ្វើជាបាត្រ១ដោយឫទ្ធានុភាពរបស់ព្រះអង្គ ។ ២-សៀវភៅព្រះពុទ្ធសាសនារបស់លោកល្វី-ហ្វីណូត៍ថា ពាណិជពីរនាក់បានយកនំធ្វើពីអង្ករ១ពីទឹកឃ្មុំ១ទៅថ្វាយព្រះអង្គ ។ ៣- គួរជាព្រះពុទ្ធ ដែលធ្លាប់ដើមជាព្រះពោធិសត្វឡើះ ។

គ្រប់កន្លែង ដែលព្រះថេរៈបានបង្ហាញហើយនោះ ៗ លំដាប់ពីនោះមក ព្រះថេរៈបាននាំព្រះរាជាទៅក្នុងព្រៃឬសីបតនៈ ហើយលើកព្រះហស្តខាងស្តាំឡើង ចង្អុលបង្ហាញព្រះមហាក្សត្រិយ៍ថា: "ត្រង់ទីនេះហើយមហារាជ ដែលព្រះតថាគត ព្រះអង្គបានញុំាងធម្មចក្រដ៏បវរឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ" ។

ព្រះរាជា បានប្រោសឲ្យសាងព្រះស្តូបមួយ ហើយព្រះរាជទានទ្រព្យមួយសែនដំឡឹងមាស ។ ព្រះថេរៈបានបង្ហាញតទៅទៀត នូវស្ថានទីដែលព្រះតថាគត ព្រះអង្គញុំាងជដិលទាំងមួយពាន់ឲ្យកាន់យកភេទជាភិក្ខុ ហើយបានបង្ហាញស្ថានទីដែលព្រះបាទពិម្ពិសារៈទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់នូវព្រះធម៌ទេសនា. ហើយទ្រង់បានឃើញច្បាស់នូវសច្ចធម៌ ស្ថានទីដែលស្ដេចនៃទេវតាទាំង ៨៤.០១០ បានញុំាងកិលេស គឺសេចក្ដីសៅហ្មងឲ្យឃ្លាតចេញពីខន្ធសន្តានបានបរិសុទ្ធល្អ ព្រមទាំងបានធម្មចក្ខុគ្រប់ៗគ្នា ស្ថានទីដែលពួកព្រាហ្មណ៍និងពួកគហបតីជាច្រើនពាន់ បានសម្រេចនូវសោតាបត្តិផល ។

ព្រះថេរៈបានបង្ហាញតមកទៀត នូវស្ថានទីដែលសក្រទេវេន្ទ្រ (ព្រះឥន្ទ្រ) មានសេចក្ដីជ្រះថ្លា ស្ថានទីដែលព្រះតថាគត ទ្រង់សំដែងយមកប្បាដិហារ្យជាអស្ចារ្យ ហើយនិងស្ថានទីដែលព្រះតថាគត ស្ដេចយាងចុះមក អំពីខាងក្រោយដែលស្ដេចទៅចាំវស្សានៅក្នុងស្ថានតាវតឹង្ស ដើម្បីនឹងសំដែងធម៌ប្រោសព្រះពុទ្ធមាតា ។

ព្រះរាជា បានទ្រង់ប្រោសឲ្យសាងព្រះស្តូបដ៏មានដំលៃ ក្នុងស្ថានទីដែលព្រះថេរៈបានបង្ហាញហើយនោះ ។

តពីនោះមក ព្រះថេរៈបាននាំព្រះបរមក្សត្រិយ៍ទៅក្រុងកុសិនគរ (កុសិនារា) ហើយលើកព្រះហស្តឡើងចង្អុលបង្ហាញថា: "គឺត្រង់ស្ថានទីនេះហើយ ដែលព្រះតថាគត ស្តេចចូលកាន់និព្វានក្នុងកាលជាខាងក្រោយ ដែលទ្រង់បំពេញពុទ្ធកិច្ចបរិបូណ៌ហើយ" ។

ព្រះរាជា ទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ពាក្យនោះហើយ ព្រះអង្គក្រាបចុះទៅលើផែនដី ស្តេចទ្រង់ព្រះពិលាបរហូតដល់បាត់ស្មារតី សូន្យសញ្ញាភាព ពួករាជបរិពារបានយកទឹកមកប្រស់ព្រំស្រប់ព្រះភក្ត្រហើយ ទើបស្តេចត្រឡប់បានព្រះស្មារតីកើនឡើង បានទ្រង់ព្រះរាជទានទ្រព្យមួយសែនដំឡឹងមាស នឹងប្រាក់ឲ្យសាងព្រះស្តូបមួយនៅត្រង់ស្ថានទីនោះ ។

លំដាប់នោះ ព្រះរាជាប្រណម្យព្រះហស្តថ្វាយបង្គំដោយគោរព ចំពោះព្រះបាទព្រះថេរៈ ហើយត្រាស់ទៀតថា: "ឥឡូវនេះ ខ្ញុំមានប្រាថ្នានឹងនមស្សការព្រះស្តូប នៃពួកមហាសាវករបស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ (ទៀត)" ។

ព្រះថេរៈថ្វាយព្រះពរសរសើរថា: "សាធុ! សាធុ! ឱព្រះរាជា! ព្រះអង្គមានព្រះរាជហឫទ័យ ប្រកបដោយប្រសាទសទ្ធាដ៏ក្លា នឹងសេចក្តីគោរពដ៏វិសេស" ។

ខណៈនោះ ព្រះថេរៈបាននាំព្រះមហាក្សត្រិយ៍ទៅក្នុងសួនជេតវ័ន ហើយលើកព្រះហស្តឡើងថ្វាយព្រះពរថា៖ " បពិត្រមហារាជ នេះហើយ ព្រះស្តូបរបស់ព្រះសារីបុត្រ សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះរាជទានគ្រឿងសក្ការៈបូជា " ។

ព្រះរាជា ត្រាស់សួរថា៖ " គុណវិសេសរបស់លោកម្ចាស់អង្គនោះ ដូចម្តេចទៅ ? "

ព្រះថេរៈថ្វាយព្រះពរតបថា៖ " លោកជាសាវកទី១ ជាធម្មសេនាបតី របស់ព្រះភគវ័ត លោកជាអ្នកស្ទាត់ជំនាញក្នុងការញុំាងធម្មចក្រដ៏បវរឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ " ។

" ព្រះតថាគត ទ្រង់លើកដម្កើងលោកជាចំបង លើសជាងពួកសាវកអ្នកមានប្រាជ្ញា ។ ប្រាជ្ញានៃសត្វលោកទាំងអស់ វៀរលែងតែប្រាជ្ញាព្រះតថាគតមួយចេញ ក៏មិនមានប្រាជ្ញាអ្នកណាមួយ ស្មើនឹងប្រាជ្ញារបស់ព្រះសារីបុត្តត្រឹមតែមួយចំណិត ដែលចែកជា ១៦ ដងហើយ ។ គេអាចនិយាយបានតែដោយសង្ខេបយ៉ាងនេះ អ្នកណាឡើយ នឹងអាចសំដែងអំពីឃ្លាំងប្រាជ្ញារបស់លោកឲ្យសព្វគ្រប់បាន " ។

កាលដែលព្រះថេរៈថ្វាយព្រះពរដូច្នោះហើយ ព្រះរាជាមានសេចក្តីជ្រះថ្លាពន់ពេក ទ្រង់ព្រះរាជទានទ្រព្យមួយសែនដំឡឹងមាស ដល់ព្រះស្តូបនោះ ។ កាលព្រះអង្គថ្វាយបង្គំព្រះសារីបុត្ត ទ្រង់ត្រាស់នូវគាថានេះថា៖

"លោកជាអ្នកបានកំចាត់បង់នូវចំណង់នៃភព ល្បីល្បាញកេរ្តិ៍ឈ្មោះរបស់លោកសាយសព្វទៅទាំងលោក បណ្ដាអ្នកដែលមានប្រាជ្ញាទាំងឡាយ មានតែលោកជាចម្បង លើសជាងគេទាំងអស់" ។

តពីនោះមក ព្រះថេរៈបានបង្ហាញព្រះស្តូបនៃព្រះមោគ្គល្លាយនៈ (មោគ្គល្លាន) ដល់ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ថ្វាយព្រះពរឲ្យស្ដេចព្រះរាជទានគ្រឿងសក្ការបូជា ។

ព្រះរាជា ត្រាស់សួរទៀតថា: "គុណវិសេសរបស់លោកអង្គនោះដូចម្ដេចទៅ ?" ។

ព្រះថេរៈថ្វាយព្រះពរថា: "លោកជាចម្បង លើសពួកអ្នកដែលមានឫទ្ធិបាទ (ឥទ្ធិបាទ) ; លោកអាចឈានតែជើងខាងស្ដាំរបស់លោកទៅដល់បុរីនៃសក្រទេវេន្ទ្រ (ព្រះឥន្ទ្រ) បាន" ។ ម្យ៉ាងទៀត លោកអាចផ្ចាញ់នាគរាជឈ្មោះនន្ទោបនន្ទឲ្យចុះចាញ់បាន ។ អាត្មាភាពសំដែងគុណវិសេសរបស់លោក បានតែដោយសង្ខេបថា គេឆ្លងដល់ត្រើយខាងនាយនៃមហាសមុទ្រសង្សារសាគរបាន ដោយសារពេបាជាគុណធម៌របស់លោកអង្គនោះ" ។

ព្រះរាជា បានព្រះរាជទានទ្រព្យមួយសែនដំឡឹងមាស ដល់ព្រះស្តូបនោះ ព្រះរាជទានហើយ ទើបប្រណម្យព្រះហស្តឡើងត្រាស់គាថានេះគ្រានោះថា :

" ខ្ញុំសូមនមស្សការព្រះមោគ្គល្លានៈ ដែលមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះល្បីល្បាញ លោកជាចម្បង លើសជាងពួកអ្នកដែលបានឫទ្ធិបាទទាំងឡាយ លោកបានកំចាត់បង់នូវជាតិ, ជរា, សេចក្តីសោកនិងសេចក្តីទុក្ខព្រួយ ! ។

លំដាប់ពីនោះមក ព្រះថេរៈបានបង្ហាញព្រះស្តូបព្រះកស្សប ដល់ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ លើកព្រះហស្តឡើងថ្វាយព្រះពរថា៖ " ស្ថានទីនេះហើយជាព្រះស្តូបនៃព្រះមហាកស្សប សូមទ្រង់ព្រះរាជទានគ្រឿងសក្ការបូជាគ្រប់ស្ថានទីនេះផង " ។

ព្រះរាជា ត្រាស់សួរថា៖ "គុណវិសេសរបស់លោកអង្គនោះដូចម្តេចទៅ ?" ។

ព្រះថេរៈថ្វាយព្រះពរតបថា៖ " លោកជាអ្នកប្រាថ្នាតិច ចូលចិត្តតែរបស់តិច លោកជាចម្បង លើសជាងពួកអ្នកដែលប្រព្រឹត្តធុតង្គវត្ត ។ ព្រះតថាគតបានប្រទានទីសេនាសនៈសម្រាប់ព្រះអង្គឲ្យលោកគង់ ។ ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ទ្រង់ដោះចីវររបស់ព្រះអង្គ ប្រទានដល់ព្រះមហាកស្សប ។ ព្រះថេរៈអង្គនោះ តែងមានព្រះហឫទ័យមេត្តាដល់អ្នកខ្សត់ទុគ៌ត និងអ្នកមានទុក្ខព្រួយ លោកជាអ្នកគ្រប់គ្រងរក្សានូវធម៌វិន័យរបស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ដែលអាត្មាភាពសំដែងឥឡូវនេះ គឺនិយាយដោយសង្ខេប អ្នកណាឡើយ នឹងអាចសំដែងអំពីគុណវិសេសនៃការប្រព្រឹត្តតឹងរបស់លោក ឲ្យសព្វគ្រប់បាន !" ។

ព្រះរាជា ទ្រង់ប្រោសព្រះរាជទានទ្រព្យមួយសែនដំឡឹងមាស ដល់ព្រះស្តូបនៃព្រះមហាកស្សបៈនោះ ក្រាបបូជាហើយ ក៏ប្រណម្យព្រះហស្តឡើង ត្រាស់គាថានេះថា: "លោកជាអ្នកគង់នៅក្នុងគុហានៃភ្នំ ជាអ្នកបានបន្សាត់បង់នូវការវិវាទ មិនបានប្រព្រឹត្តទៅតាមអំណាចនៃទោសៈទាំងពួង លោកបានចំរើនឈ្យាន (ឈាន) នឹងសមាបត្តិជាប្រក្រតី លោកជាអ្នកប្រាថ្នាតិច ចូលចិត្តតែរបស់តិច គុណវិសេសរបស់លោកឥតគូនឹងប្រៀបផ្ទឹម ឥឡូវនេះ ខ្ញុំសូមនមស្ការចំពោះលោកម្ចាស់អង្គនោះ ដោយការបន្ទន់ព្រះសិរ ខ្ញុំសូមថ្វាយបង្គំចំពោះលោកម្ចាស់អង្គនោះ ដោយអស់អំពីចិត្ត" ។

តពីនោះមក ព្រះថេរៈបានបង្ហាញព្រះស្តូបព្រះវក្កុលត្ថេរពាកុល ដល់ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ថ្វាយព្រះពរឲ្យស្តេចព្រះរាជទានគ្រឿងសក្ការបូជា ។

ព្រះរាជា ត្រាស់សួរថា: "គុណវិសេសរបស់លោកម្ចាស់អង្គនោះ ដូចម្តេចទៅ ?" ។

ព្រះថេរៈថ្វាយព្រះពរតបថា: "ព្រះតថាគត បានលើកលោកជាចម្បងលើសជាងពួកអ្នកដែលមានសេចក្តីអត់ទ្រាំនឹងរោគ ហើយនឹងពួកអ្នកដែលប្រាថ្នាតិច លោកមិនដែលសំដែងគាថា ១ ប្រកបដោយបាទ ៤ ដល់មនុស្សណាមួយសោះឡើយ" ។

គ្រានោះ ព្រះរាជាទ្រង់ប្រោសឲ្យព្រះរាជទានមាសមួយពៃ ដាក់ទៅលើព្រះស្តូបនៃព្រះថេរៈអង្គនោះ ពួកអមាត្យក្រាបទូលសួរថា: "ព្រះស្តូប

អាស្រ័យបាន លោកបញ្ញាណិ៍ដោយសេចក្ដីល្អ នឹងពេញទៅដោយគុណសម្បត្តិគ្រប់យ៉ាងលោកជាឃ្លាំងមួយដែលពេញណែនចង្អៀកទៅដោយព្រះធម៌ " ។

ព្រះរាជា កាលទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ពាក្យនោះហើយ មានព្រះរាជហឫទ័យពេញទៅដោយបីតិនិងប្រាមោទ្យ ទ្រង់ព្រះរាជទានទ្រព្យមួយកោដិដំឡឹងមាស ដល់ព្រះស្តូបនោះ ។

ពួកអមាត្យក្រាបទូលសួរថា: " ព្រោះហេតុអ្វី បានជាទ្រង់ព្រះរាជទានគ្រឿងបូជាច្រើនស្ថានទីនេះ ច្រើនលើសជាងស្ថានទីតាំងពួង ? " ។

ព្រះរាជា ត្រាស់តបថា: "ព្រោះព្រះថេរៈអង្គនេះ លោកជាពហុស្សូតក្នុងធម៌វិន័យ លោកបានផ្សាយព្រះធម៌ឲ្យជាប្រទីបដ៏ភ្លឺរុងរឿង រហូតដល់មកថ្ងៃនេះ ឥតមានបាត់បង់យ៉ាងនេះឯង ស្នាមជើងគោមិនអាចនឹងទទួលយកទឹកមហាសមុទ្របានទេ នោះក៏ពិតមែនហើយ តែសមុទ្រគឺប្រាជ្ញារបស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ព្រះអានន្ទអាចទទួលបាន ព្រោះដូច្នោះ ទើបយើងបូជាស្ថានទីនេះ ច្រើនលើសជាងស្ថានទីតាំងពួង " ។

កាលដែលព្រះរាជា បានបូជាព្រះស្តូបនៃពួកមហាសាវករួចហើយ ទ្រង់សប្បាយរីករាយក្នុងព្រះរាជហឫទ័យពន់ពេក ស្ដេចក្រាបថ្វាយបង្គំទៀបព្រះបាទព្រះថេរៈ ហើយលើកព្រះហស្តប្រណម្យឡើងដោយគោរព ត្រាស់គាថានេះថា:

" ខ្ញុំបានសម្រេចអត្តភាពជាមនុស្ស បានបរិច្ចាគនូវទានតាំងសែនរាំ

អធ្យាស្រ័យបាន លោកបរិបូណ៌ដោយសេចក្ដីល្អ និងពេញទៅដោយគុណសម្បត្តិគ្រប់យ៉ាងលោកជាឃ្លាំងមួយដែលពេញណែនចង្អៀតទៅដោយព្រះធម៌ ” ។

ព្រះរាជា កាលទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ពាក្យនោះហើយ មានព្រះរាជហឫទ័យពេញទៅដោយបីតិនិងប្រាមោទ្យ ទ្រង់ព្រះរាជទានទ្រព្យមួយកោដិដុំឡិងមាស ដល់ព្រះស្ថូបនោះ ។

ពួកអមាត្យក្រាបទូលសួរថា: “ ព្រោះហេតុអ្វី បានជាទ្រង់ព្រះរាជទានគ្រឿងបូជាក្រន់ស្ថានទីនេះ ច្រើនលើសជាងស្ថានទីតាំងពួង ? ” ។

ព្រះរាជា ត្រាស់តបថា: “ ព្រោះព្រះថេរៈអង្គនេះ លោកជាពហុស្សូត្រក្នុងធម៌វិន័យ លោកបានផ្សាយព្រះធម៌ឲ្យជាប្រទីបដ៏ភ្លឺរុងរឿង ហេតុដល់មកថ្ងៃនេះ ឥតមានបាត់បង់យ៉ាងនេះឯង ហ្មាមដើងគោមនអាចនឹងទទួលយកទឹកមហាសមុទ្របានទេ នោះក៏ពិតមែនហើយ តែសមុទ្រគឺប្រាជ្ញារបស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ព្រះអានន្ទអាចទទួលបាន ព្រោះដូច្នោះទើបយើងបូជាស្ថានទីនេះ ច្រើនលើសជាងស្ថានទីតាំងពួង ” ។

កាលដែលព្រះរាជា បានបូជាព្រះស្ថូបនៃពួកមហាសាវករួចហើយ ទ្រង់សប្បាយរីករាយក្នុងព្រះរាជហឫទ័យពន់ពេក ស្ដេចក្រាបថ្វាយបង្គំទៀបព្រះបាទព្រះថេរៈ ហើយលើកព្រះហស្តប្រណម្យឡើងដោយគោរពត្រាស់គាថានេះថា:

“ ខ្ញុំបានសម្រេចអត្តភាពជាមនុស្ស បានបរិច្ចាគនូវទានតាំងសែនរំ

ផ្លូវនេះ ខ្ញុំបានធ្វើកិច្ចរបស់ខ្ញុំនោះរួចស្រេចហើយ មិនមែនជាការឥតអំពើទេ ដែលខ្ញុំបានទទួលអត្តភាពនេះ ។ ខ្ញុំបានជួបនឹងបុញ្ញក្ខេត្តដ៏ប្រសើរ ខ្ញុំបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ដល់ផលសម្រាប់អត្តភាពជាមនុស្ស ។ ដោយសារទ្រព្យសម្បត្តិ ដែលជារបស់ប្រកបដោយទោស ហើយពុករលួយទៅ ៗ ងាយ ៗ ខ្ញុំបានបំពេញកុសលឲ្យបានសម្រេចផលដ៏មាំមួនដល់ព្រះធម៌ជាម្ចាស់ ។ ព្រះស្តូបតាំងឡាយ ដែលខ្ញុំបានកសាងទុកជាគ្រឿងលំអនៃជម្ពូទ្វីប ដ៏ដេរដាសដូចជាពពកមានពណ៌ស ដែលជាគ្រឿងលំអនៃអាកាសវេហាស៍ ។ ខ្ញុំបានជួបប្រសព្វនឹងព្រះធម៌របស់ព្រះពុទ្ធ ដែលជាសភាវៈដ៏បរិសុទ្ធផុតគ្រឿងសៅហ្មង " ។

កាលទ្រង់ត្រាស់នូវគាថានេះចប់ហើយ ព្រះរាជាទ្រង់ថ្វាយបង្គំលាថយចេញចាកទីនោះទៅ ។ ទុកជាព្រះបាទអសោក បានព្រះរាជទានទ្រព្យ១ សែនដំឡឹងមាស ដល់ព្រះស្តូបមួយៗ គ្រប់កន្លែង (ចួនព្រះស្តូបតាំង ៤) គឺព្រះស្តូបនៅទីប្រសូតព្រះពុទ្ធម្ចាស់ ព្រះស្តូបនៅទីដើមពោធិព្រឹក្ស ព្រះស្តូបនៅទីញ៉ាំងធម្មចក្រដ៏បវរឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ នឹងព្រះស្តូបនៅទីនិព្វាន ក៏ព្រះអង្គគង់អោនព្រះរាជសទ្ធាដ៏វិសេសបំផុត ចំពោះតែត្រង់ព្រះស្តូបនៅពោធិព្រឹក្សនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ? ព្រោះថា ទីនោះព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ បានទ្រង់ត្រាស់សម្មាសម្ពោធិញ្ញាណ បានជាព្រះរាជាទ្រង់ព្រះរាជទានគ្រឿងប្រដាប់គេនវត្ថុដ៏មានដំឡៃជាច្រើនប្រការ ដល់ព្រះស្តូបនេះពោធិព្រឹក្សនោះ ។

ព្រះអគ្គមហេសីទី១ របស់ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ទ្រង់ព្រះនាមព្រះនាងតិស្សរក្ខិតា (១) កាលឃើញព្រះរាជសទ្ធារបស់ព្រះបាទអសោកដូច្នោះ ទើបព្រះនាងត្រិះរិះដូច្នេះថា៖ "រតនវត្ថុមានថ្លៃ ដែលព្រះអង្គមានទាំងប៉ុន្មាន ទ្រង់ព្រះរាជទានដល់ពោធិព្រឹក្សទាំងអស់ហើយ" ខណៈនោះ ព្រះនាងមានព្រះសវនីយ៍ ហៅមនុស្សចណ្ឌាលឈ្មោះមាតង្គៈមកគាល់ ហើយត្រាស់ថា៖ "អ្នកអាចនឹងទំលាយដើមពោធិព្រឹក្សដោយវេទមន្តបានឬទេ ?"

មាតង្គបុរសតបថា៖ 'ប្រសិនបើព្រះនាងប្រទានរង្វាន់ជាមាសដល់ខ្ញុំ ខ្ញុំនោះនឹងអាចបំផ្លាញបាន ។'

គ្រានោះ ព្រះនាងសន្យាថា នឹងប្រទានរង្វាន់ជាមាសដល់មនុស្សចណ្ឌាលនោះ ក៏មាតង្គបុរសលាក់អាថ៌កំបាំងនោះទុកដោយលោភចិត្តនៃខ្លួន វាបានដើរសំដៅទៅដើមពោធិព្រឹក្ស ហើយវាយកខ្សែចងព័ទ្ធសមាជុំវិញដើមពោធិព្រឹក្សនោះ វាបំណាច់នឹងសម្លាប់ដោយវេទមន្តរបស់វា ក្នុងមួយរំពេចនោះ ដើមឈើក៏ស្វិតស្រពោនរញ្ញមចុះសន្សឹមៗទៅ ។

ពួករាជបុរសអ្នករក្សានូវដើមឈើនោះ ឃើញដូច្នោះ ក៏មកក្រាបទូលដល់ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ថា៖ "ឥឡូវនេះ ដើមពោធិព្រឹក្សកំពុងតែស្វិតស្រពោនទៅឯងៗ" ។ ខណៈនោះ ពួករាជបុរសពោលនូវគាថានេះថា៖

"នៅត្រង់ស្ថានទីដែលព្រះតថាគតបានត្រាស់ដឹងនូវវិជ្ជាក្នុងលោក ទ្រង់ប្រព្រឹត្តទៅតាមផ្លូវនៃពោធិញ្ញាណ ឥឡូវនេះ ដើមឈើនោះឯង

១–មហាវង្ស៖ តាំងអំពីអសន្ធិមិត្តាអគ្គមហេសីទិវង្គតទៅបាន ៤ ឆ្នាំ ទើបព្រះបាទអសោកតាំងនាងតិស្សរក្ខិតាទៅជាអគ្គមហេសីឯកឡើង តែនាងនេះមិនមានសទ្ធាជ្រះថ្លាក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ។

កាន់តែថយកំឡាំងណាស់ទៅហើយ កាន់តែស្វិតស្រពោនចុះសន្សឹមៗទៅហើយ" ។

ព្រះរាជា កាលទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ពាក្យនោះហើយ ទ្រង់ក៏អស់ព្រះស្មារតី ដួលចុះទៅលើផ្ទៃប្រថពី លុះទ្រង់បានទទួលទឹកប្រស់ព្រំស្រប់ព្រះភក្ត្រយូរបន្តិចមក ទើបត្រឡប់បានព្រះស្មារតីឡើង ហើយទ្រង់ព្រះពិលាបរៀបរាប់ថា: " កាលខ្ញុំឃើញពោធិព្រឹក្ស ក៏ហាក់ដូចជាបានឃើញព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ដែរ ប្រសិនបើដើមពោធិព្រឹក្សនោះស្វិតស្រពោនទៅហើយ ខ្ញុំនឹងស្លាប់ទៅជាមួយផងជាប្រាកដ" ។

ព្រះនាងតិស្សរក្ខិតា ក្រាបទូលល្បួងលោមព្រះរាជាថា: "បើទុកជាដើមពោធិព្រឹក្សក្ស័យជីវិតទៅ ខ្ញុំម្ចាស់ឯងនឹងអាចបំរើមហារាជ ឲ្យព្រះអង្គទ្រង់ព្រះសម្រាន្តព្រះរាជហឫទ័យតរៀងទៅ" ។

ព្រះរាជា ត្រាស់ថា: "មានតែដើមពោធិព្រឹក្សនោះ អាចធ្វើសេចក្ដីសុខដល់ខ្ញុំអញ ឯជាតិស្ត្រីភាពណានឹងធ្វើបាន / គឺត្រង់ទីនោះឯងហើយ ដែលព្រះសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ ព្រះអង្គបានត្រាស់ដឹងនូវសម្មាសម្ពោធិញ្ញាណ"។

ព្រះរាជា គ្រាន់តែមានព្រះទុក្ខរំពៃប៉ុណ្ណោះ ក៏ព្រះនាងតិស្សរក្ខិតារំជួលក្ដៅក្នុងចិត្ត កើតវិប្បដិសារីឡើង ទើបនិយាយនឹងបុរសឈ្មោះមាគន្ធៈថា: " ឥឡូវនេះ អ្នកអាចធ្វើដើមពោធិព្រឹក្សឲ្យរស់ឡើងវិញបានឬទេ ?"

មាតង្គបុរស ក្រាបទូលតបព្រះនាងថា: " ប្រសិនបើឈើនោះមិនទាន់ស្វិតក្រៀមនៅឡើយ ហើយនៅមានជីវិតសូម្បីតែបន្តិចបន្តួច ខ្ញុំនឹងអាចធ្វើឲ្យបានដូចដើមឡើងវិញ " ។

ខណៈនោះ មាតង្គបុរសស្រាយខ្សែអម្បោះ ដែលចងក័ន្ទសីមាបណ្តើរ សូត្រកាយមន្តដោះបណ្តើរ ដោយសេចក្តីព្យាយាមពេញបន្ទុក ទំស្រោចពោធិព្រឹក្សនោះ ដោយទឹកដោះគោមួយពាន់ក្អម តពីនោះមកមួយស្របក់ ដើមឈើនោះក៏រស់ឡើងវិញជាប្រក្រតីដូចដើម ។

ពួកពជបុរសអ្នកតក្ក បានឃើញឈើនោះលូតលាស់ស្រស់សន្ទុក ឡើងវិញ ក៏មកក្រាបទូលដល់ព្រះរាជាថា: "បពិត្រមហារាជ ពោធិព្រឹក្សរស់ឡើងវិញហើយ មិនបានប្លែកអំពីកាលជាន់មុននោះទេ " ។

លុះព្រះរាជា ទ្រង់ព្រះសណ្តាប់នូវពាក្យតែប៉ុណ្ណោះ ក៏មានព្រះបីតិសោមនស្ស ស្តេចយាងទៅជិតដើមពោធិព្រឹក្ស ព្រះអង្គទតគ្រង់ទៅដើមឈើនោះ ទ្រង់ត្រាស់ថា: "រាជកិច្ចឯណាដែលស្តេចពិម្ពិសារទើងពួកស្តេចឯទៀត មិនទាន់បានធ្វើឲ្យសម្រេចនៅឡើយ រាជកិច្ចនេះ ខ្ញុំនឹងធ្វើឲ្យនេះឲ្យបានចំណែកពីរយ៉ាង ។ ចំណែក ២ យ៉ាងគឺអ្វីខ្លះ ? គឺចំណែក ១ ខ្ញុំនឹងធ្វើឲ្យមានមហាកម្មសក្ការខ្សត្តង ព្រមទាំងឲ្យធ្វើក្អមមួយពាន់ ដោយវត្ថុមានដំឡៃ ដាក់ពេញទៅដោយសុគន្ធជាតិសម្រាប់ស្រោចដើមពោធិព្រឹក្ស

បំណែកមួយទៀត ខ្ញុំនឹងលៀងព្រះអរិយសង្ឃជាច្រើន ឲ្យអស់កាលនៃរដូវភ្លៀង (១) ៤ ខែ ។

គ្រានោះ ព្រះរាជាត្រាស់ឲ្យធ្វើក្អមដ៏ប្រសើរចំនួនមួយពាន់ ជាវិការនៃមាស, ប្រាក់នឹងកែវវៃទូរ្យ ទ្រង់ឲ្យបំពេញដោយសុគន្ធវារី ហើយឲ្យស្រោចដើមពោធិព្រឹក្សនោះ ព្រះអង្គឲ្យធ្វើប្រដាប់ស្អិតស្អាងដើមឈើនោះ ដោយកម្រងផ្កា ដោយលំអិតសុគន្ធជាតិ និងគ្រឿងលាបលនទាំងឡាយដ៏ច្រើន ៗ ព្រះរាជាស្រង់ព្រះវារីហើយ ទ្រង់ព្រះពស្ត្រថ្មីដ៏បរិសុទ្ធស្អាតល្អ ព្រះអង្គសមាទាននូវអដ្ឋង្គឧបោសថ ស្តេចឡើងទៅលើខឿនពោធិព្រឹក្សនោះ ពិចារណាមើលគ្រប់ទិសទាំង ៤ ហើយត្រាស់ថ្លែងសួងថា: "ខព្រះអរិយសង្ឃទាំងឡាយដ៏ច្រើន លោកជាសាវកនៃព្រះសម្ពុទ្ធម្ចាស់ លោកប្រតិបត្តិដើម្បីបំពេញនូវការយល់ត្រូវ លោកជាអ្នកផ្តាច់បង់នូវបំណងនៃតណ្ហា បានដោយឫសនៃកុសលរបស់លោក ដែលកើតព្រមដោយសមាធិ លោកជាអ្នកមានគុណធម៌ គួរពួកមនុស្ស ពួកទេវតា និងពួកអសុរគោរព ខ្ញុំសូមឲ្យពួកលោកទាំងអស់នោះ និមន្តមកជួបនឹងខ្ញុំ ដោយមេត្តាចិត្តរបស់លោកដល់ខ្ញុំ សូមឲ្យព្រះករុណាទាំងអស់នោះ ព្រមទទួលនូវនិមន្តរបស់ខ្ញុំ" ។

"ពួកលោកទាំងអស់ ដែលជាអ្នកសោយនូវបីតិក្នុងជ្ឈាន (ឈាន)

១– ក្នុង អាយុ – នេ – កឹង បញ្ចវស្សិ ប្រែថា: "ប្រជុំសង្ឃជាច្រើនមកធ្វើកុសលអស់ ៥ឆ្នាំ" តែបើពិនិត្យមើលតាមកំណើតដើមរបស់ពាក្យ បញ្ចវស្សិ គួរនឹងប្រែថា: "អស់កាលនៃរដូវភ្លៀងប្រាំខែ" ហៅថា: ធ្វើបញ្ចវស្សិ ។

និងសមាបត្តិ មានប្រាជ្ញាចក្ខុកើតឡើងព្រមហើយ ជាអង្គនៃព្រះអរិយសង្ឃ ដែលបានសម្រេចនូវព្រះអមតមហានិព្វាន លោកជាកុលបុត្រដ៏ពិតជាបុគ្គលប្រៀបផ្ទឹម ជាអ្នកបានទទួលរក្សាទុកនូវព្រះធម៌ ជាមត៌ករបស់ព្រះសុគត សូមឲ្យព្រះករុណាទាំងអស់អង្គនោះ ព្រមទទួលនូវការនិមន្តរបស់ខ្ញុំ ដោយមេត្តាចិត្ត ” ។

“ ពួកលោកដែលគង់នៅក្នុងដែនកស្មិរៈ ជាអ្នករួចផុតចាកភ័យអន្តរាយទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ ព្រមទាំងលោកជាអ្នកប្រព្រឹត្តនៅក្នុងព្រៃមហាវ័ននិងព្រៃរេវតៈ សូមនិមន្តមកផង ដោយមេត្តាចិត្តរបស់លោក សូមឲ្យព្រះករុណាទាំងអស់នោះ ព្រមទទួលនូវការនិមន្តរបស់ខ្ញុំ ” ។

“ពួកលោកដែលគង់នៅស្ថានទមិឡហេស្វី ទៀបមាត់ស្រះដ៏ធំឈ្មោះអនវតប្ត និងពួកលោកដែលគង់នៅ នាមាត់ទន្លេ នាជ្រោះជ្រលងភ្នំ និងនាគុហាឈ្មោះសេរីសកៈ ព្រមទាំងពួកលោកដែលគង់នៅនាភ្នំគន្ធមាទនៈ សូមនិមន្តមកដោយមេត្តាចិត្តរបស់លោក សូមឲ្យព្រះករុណាទាំងអស់នោះ ព្រមទទួលនូវការនិមន្តរបស់ខ្ញុំ ” ។

កាលព្រះរាជាបានអធិដ្ឋានការនិមន្តយ៉ាងនេះហើយ ពួកព្រះថេរៈទាំងនេះ ក៏និមន្តមកអំពីទិសទាំងបួន ចំនួនបីសែនអង្គ ៗ មួយសែនអង្គជាព្រះអរហន្ត ពីរសែនអង្គជាព្រះសោតាបន្ន ព្រះសក្ទាគាមិន (សកទាគាមី) និងព្រះអនាគាមិន (អនាគាមី) មានទាំងពួកមនុស្សជាសាមញ្ញបុថុជ្ជន

ទីដ៏ពួកជនអ្នកមានចិត្តដ៏បរិសុទ្ធ ក៏មកអង្គុយប្រជុំគ្នា នៅសល់តែកន្លែងមួយសម្រាប់ព្រះមហាថេរ ជាកន្លែងទំនេរមិនមានអ្នកណាមួយហ៊ានចូលទៅអង្គុយឡើយ ។

ព្រះរាជា ត្រាស់សួរព្រះយសត្ថេរថា : " ព្រោះហេតុអ្វីបានជាទុកទីសេនាសនៈនេះឲ្យនៅទំនេរ ? " ។

ព្រះថេរៈថ្វាយព្រះពរតបថា : " ទីដ៏មានព្រះមហាថេរមួយអង្គទៀត ត្រូវលោកអង្គនោះ គង់នៅត្រង់ទីសេនាសនៈនេះ " ។

ព្រះរាជា ត្រាស់សួរទៀតថា: " ព្រះមហាថេរមួយអង្គនោះ ចំជាងលោកម្ចាស់ឬ ? " ព្រះថេរៈថ្វាយព្រះពរតបថា: " ក្នុងកាលមុនព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ទ្រង់ប្រកាសថា: " ភិក្ខុដែលជាចម្បង លើសជាងពួកអ្នកដែលបន្លឺសីហនាទ (នោះ) ឈ្មោះបិណ្ឌោលភារទ្វាជៈ ព្រះថេរៈអង្គនោះ លោកចាស់ជាងអាត្មាភាព " ។

កាលព្រះរាជា ទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ពាក្យនេះហើយ ក៏ព្រឺរោម ព្រឺស្បែកខ្លាក់ឡើង ដូចជាឈើកទម្ពៈ (ក្តម្ព) ដែលកំពុងមានផ្ការីកស្គុះស្គាយ ទ្រង់មានព្រះបន្ទូលទៀតថា : " លោកដែលបានទាន់ បានឃើញព្រះតថាគត មានច្រើនអង្គឬ ? " ។

ព្រះថេរៈថ្វាយព្រះពរតបថា: "មានតែព្រះអរហន្ត ព្រះនាមបិណ្ឌោលមួយព្រះអង្គនោះ ដែលបានទាន់ បានឃើញព្រះពុទ្ធ កាលព្រះអង្គដែលទ្រង់ព្រះជន្មនៅក្នុងលោកនេះ " ។

ព្រះរាជា ត្រាស់សួរថា: " ខ្ញុំនឹងឃើញព្រះអរហន្តនោះផងបាន ឬទេ ? " ។

ព្រះថេរៈថ្វាយព្រះពរថា : " ព្រះអង្គនឹងបានឃើញលោកអង្គនោះនឹងនិមន្តមកជួប នឹងមហារាជក្នុងកាលឥឡូវនេះ " ។

ព្រះរាជា ត្រាស់ដោយពេញព្រះរាជហឫទ័យថា : " ខ្ញុំនឹងបានសម្រេចប្រយោជន៍ដ៏ធំទូលាយហើយ ប្រសិនបើខ្ញុំបានឃើញព្រះថេរៈបិណ្ឌោលជាបឋម ក្នុងកាលឥឡូវនេះ ព្រោះហេតុតែមេត្តាចិត្តរបស់លោកដល់ខ្ញុំ " ៖ ខណៈនោះ ព្រះរាជាប្រណម្យព្រះហស្តរង់ចាំ ប្រឹងទតសំឡឹងឆ្ពោះទៅឯអាកាសវេហាស៍ លុះព្រះអង្គទស្សនាការព្រះថេរៈបិណ្ឌោលដែលគួរនាដូចជាអង្គនៃអឌ្ឍចន្ទ្រ ហើយប្រហែលគ្នានឹងរាជហង្ស មានព្រះអរហន្តជាច្រើនពាន់អង្គចោមរោមជាបរិវារ លោកនិមន្តចុះមកក្នុងទីនោះ ចូលទៅគង់លើសេនាសនៈជាខាងមុខព្រះយសត្ថេរ ក៏ពួកព្រះថេរៈទាំងបីសែន ដែលគង់នៅក្បែរគ្រា ក្រោកឡើងព្រមគ្នាទាំងអស់ ធ្វើសេចក្តីគោរពចំពោះព្រះមហាថេរអង្គនោះ ។ ព្រះមហាក្សត្រិយ៍បានទ្រង់ទស្សនាការព្រះបិណ្ឌោលត្ថេរ លោកមានព្រះកេសដ៏សព្រោង មានចិញ្ចើមដ៏ក្រាស់ មានព្រះកាយដ៏ប្រដាប់ដោយសុភលក្ខណៈ និងអនុព្យញ្ជនៈទាំងឡាយ ជារបស់នៃព្រះប្រត្យេកពុទ្ធ (បច្ចេកពុទ្ធ) ក៏ព្រះរាជាលុតព្រះជានុចុះផ្ទាល់នឹងផែនដី លើកកំបង់អញ្ជលីថ្វាយបង្គំ

ប្រកបដោយអង្គប្រាំ ទ្រង់ទនដប់ព្រះបាទព្រះថេរៈហើយងើបឡើង ព្រះអង្គបញ្ឈរព្រះជានុ ហើយត្រាស់នូវគាថានេះថា:

“ ឱព្រះថេរៈ ! ទុកជាព្រះតថាគត ព្រះអង្គនោះ ចូលព្រះនិព្វានហួសទៅហើយ គង់បានលោកម្ចាស់ដែលមានព្រះជន្មនៅជាជំនួសស្នងព្រះអង្គ ។ ដោយសេចក្ដីមេត្តាចិត្តរបស់លោកម្ចាស់ដល់ខ្ញុំ សូមលោកម្ចាស់ឲ្យបាននូវឱវាទ ដើម្បីខ្ញុំនឹងបានដាស់តឿនគំនិតមារយាទខ្ញុំទៅតាមឱវាទនោះ [១] ។

កាលទ្រង់សូត្រគាថានេះចប់ហើយ ព្រះរាជា ស្ដេចសួរព្រះថេរៈថា: “ លោកម្ចាស់បានទាន់ បានឃើញព្រះតថាគតមែនឬ ? ” ។

ព្រះថេរៈថ្វាយព្រះពរថា : “ បពិត្រមហារាជ អាត្មាភាពបានឃើញព្រះតថាគត ព្រះអង្គនោះ មានព្រះឆវីវណ្ណផពណ្ណកាយដូចជាដុំនៃមាសឆ្អិន ព្រះភក្ត្រព្រះអង្គដូចជាព្រះចន្ទពេញវង់ ព្រះកាយព្រះអង្គប្រដាប់ដោយលក្ខណៈតាំង ៣២ ព្រះសូរសៀងព្រះអង្គធុនជ្រៅមុត ហើយពីរោះអស្ចារ្យ (ហាក់ដូចជាសំឡេង) នៃព្រហ្ម ព្រះមហាករុណា ព្រះអង្គមានគុណជាវិសេសនាសនៈ ” ។

ព្រះរាជា ត្រាស់សួរទៀតថា: “ លោកម្ចាស់បានឃើញព្រះមហាមុនី នៅត្រង់ទីណាខ្លះ ? ” ។

ព្រះថេរៈថ្វាយព្រះពរថា : “ កាលដែលព្រះសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ព្រះ

១—កាលព្រះបាទអសោកជួបនឹងព្រះថេរឧបគុប្តនោះ ក៏សរសេរគាថានេះដែរ ។

អង្គអាស្រ័យនៅជាមួយនឹងពួកព្រះអរហន្តទាំងប្រាំរយអង្គ ក្នុងទីសម្រាប់នៅសំបកក្នុងគិម្ហរដូវ ជិតក្រុងរាជគ្រឹះនោះ អាត្មាភាពក៏នៅក្នុងទីនោះដែរ អាត្មាភាពបានតាំងចិត្តចិញ្ចឹមជីវិតដោយលាភៈ នឹងសក្ការៈនៃបុញ្ញក្ខេត្តនោះផង " ។

" កាលព្រះអង្គគង់នៅក្នុងនគរសាវត្ថី ព្រះអង្គបានសំដែងយមកបាដិហារ្យដ៏ធំសម្បើមអស្ចារ្យ ដើម្បីនឹងផ្ចាញ់ផ្ចាលពួកតិរ្ថិយ ទ្រង់និម្មិតជាព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ដ៏ច្រើនរុងរឿងមុខគួរអស្ចារ្យពេក ហើយព្រះអង្គថ្លែងដោយឫទ្ធិ ឲ្យបានឃើញជាក់ច្បាស់នឹងភ្នែកគ្រប់ៗគ្នា ព្រះស្មឹក្តីផ្ទុកចៀលផ្ទាត់ឡើងទៅអាកាស តាំងហោះដល់ទៅស្ថានព្រហ្មឈ្មោះអកនិដ្ឋ ពេលនេះ អាត្មាភាពក៏នៅក្នុងទីនោះដែរ " ។

"ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ នៃការសំដែងធម៌ប្រោសព្រះពុទ្ធមាតានៅស្ថានតាវតឹង្ស ព្រះពុទ្ធស្ដេចយាងចុះមក មានពួកទេវតាហែហមអមព្រះអង្គ អាត្មាភាពក៏នៅក្នុងទីនោះដែរ " ។

" កាលព្រះអង្គ ស្ដេចយាងដល់មាត់ទ្វារនគរសង្កស្ស អាត្មាភាពក៏នៅក្នុងទីនោះដែរ " ។

" កាលនាងភិក្ខុនីឈ្មោះឧប្បលវណ្ណា សំដែងបាដិហារ្យនិម្មិតធ្វើជាស្ដេចចក្រពត្តិ មានព្រះរាជបុត្រាមួយពាន់គត់ មកថ្វាយបង្គំទៀបព្រះពុទ្ធនោះ អាត្មាភាពក៏នៅក្នុងទីនោះដែរ " ។

"កាលដែលនាងសុមាគធាក្នុងក្រុងបូណ៌វទ្ធនៈ បាននិមន្តព្រះសម្មា-

សម្ពុទ្ធទៅ គឺពួកព្រះអរហន្តទាំងប្រាំរយអង្គ បានសំដែងឫទ្ធិបាដិហារ្យគ្រប់ៗអង្គ ហើរទៅដល់ក្រុងបូណ៌វ័ធនៈ ពេលនោះ ខ្ញុំអាត្មាភាពឯងបានតាំងសំដែងឫទ្ធិបាដិហារ្យអង្គុយនៅក្នុងរតនគុហា នាភ្នំគន្ធបព៌ត ហើយអាត្មាភាពក៏បានចូលទៅក្នុងក្រុងបូណ៌វ័ធនៈនោះដែរ (១) " ។

" កាលដែលព្រះពុទ្ធចូលទៅក្នុងក្រុងរាជគ្រឹះ ព្រះអង្គកំពុងស្ដេចយាងទៅបិណ្ឌបាត គ្រានោះ មហារាជបានថ្វាយដុំដីដល់ព្រះអង្គនោះ ពលគុប្តៈបានប្រណម្យដៃជួយអនុមោទនាផង ពេលនោះ ព្រះពុទ្ធបានព្យាករឲ្យមហារាជ អាត្មាភាពក៏បានឃើញដែរ" ។

ព្រះមហាក្សត្រាធិរាជ ត្រាស់សួរម្ដងទៀតថា: "ឱព្រះថេរៈ ! លោកម្ចាស់គង់នៅឯណា អម្បាញ់មិញនេះ ?" ។

ព្រះថេរៈថ្វាយព្រះពរថា: " ថ្វាយព្រះពរមហារាជ ! អាត្មាភាពនៅលើភ្នំគន្ធមាទនបព៌ត " ។

ព្រះរាជា ត្រាស់សួរថា : " មានភិក្ខុជាបរិវារលោកម្ចាស់ប៉ុន្មានអង្គ ?" ។

១– ធម្មបទអដ្ឋកថា: " នាងចូឡសុភទ្ទាជាធីតានៃអនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ដែលបានស្វាមីទៅនៅឧគ្គនគរ បានរលឹកពុទ្ធគុណ ហើយចាប់ផ្កាម្លិះ ៨ ក្ដាប់អធិដ្ឋានឲ្យទៅនិមន្តព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធមកទទួលភត្ត ព្រះអង្គបានជ្រាប ក៏និមន្តមកជាមួយនឹងព្រះអរហន្តទាំងប្រាំរយ ដោយឥទ្ធិប្បាដិហារ្យជាសិរីសួស្ដីដ៏ប្រសើរអស្ចារ្យ ពួកអ្នកនគរនោះមានសេចក្ដីជ្រះថ្លា បានកាន់វែងធ្វើមហាទានរហូតអស់ ៧ ថ្ងៃ ។

ព្រះថេរៈថ្វាយព្រះពរថា : " ភិក្ខុទាំងអស់ ៦ ម៉ឺន មហារាជ ! ពេលល្មមហើយ ! ព្រោះហេតុអ្វី បានជាទ្រង់ត្រាស់សួរអាត្មាភាពច្រើនម្ល៉េះ ? ល្មមពេលដែលនឹងព្រះរាជទានភត្តដល់ព្រះភិក្ខុសង្ឃហើយ លុះកាលជាខាងក្រោយភត្ត អាត្មាភាពនឹងជំណាលរឿងរ៉ាវអាត្មាភាពថ្វាយព្រះអង្គទៀត " ។

ព្រះរាជា ត្រាស់ថា: "ឧព្រះថេរៈ ខ្ញុំប្រាថ្នានឹងប្រព្រឹត្តតាមដំបូន្មានលោកម្ចាស់ហើយ ប៉ុន្តែគំនិតរបស់ខ្ញុំ ដែលបានផ្តួចផ្តើមឡើងកាលជាដំបូង ចំពោះត្រង់ទៅព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ខ្ញុំសូមស្រោចពោធិព្រឹក្សសិនហើយក៏ទៅ ខ្ញុំនឹងប្រគេនភត្តដល់ព្រះភិក្ខុសង្ឃ ។ ព្រះបរមក្សត្រិយ៍ ទ្រង់ត្រាស់ហៅសរិមិត្រ ជាអ្នកចាត់ចែងក្នុងការបរិច្ចាគទាន ហើយមានព្រះរាជន្ទូលថា: ខ្ញុំបូជាទ្រព្យមួយសែនដំឡឹងមាស ដល់ព្រះសង្ឃ ខ្ញុំនឹងស្រោចដើមពោធិព្រឹក្ស ដោយទឹកសុគន្ធជាតិ នឹងក្អមដ៏មានដំឡៃទាំងមួយពាន់ៗ អ្នកទាំងឡាយចូរវាយគងប្រកាសប្រាប់ឈ្មោះខ្ញុំថាជាទានបតី ដែលជាអ្នកធ្វើទានដល់ប្រជុំសង្ឃដ៏ច្រើន អស់កាលនៃរដូវភ្លៀង ៤ ខែ(១) ។

គ្រានោះ ព្រះកុនាលរាជឧរស ក្រោកឈរឡើងនៅទីខាងស្តាំ ព្រះមហាក្សត្រិយ៍នៅស្ងៀមពុំស្រដី គ្រាន់តែលើកម្រាមព្រះហស្តពីរឡើង ដែលសំគាល់ថា: "ខ្ញុំនឹងបូជាទ្វេគុណ" ហេតុនោះ ពួកជនទាំងអស់ នាំគ្នា

១–មើលទំព័រ ១០០ លេខយោង១ ។

សើចតឹកកងឡើង ទាំងព្រះរាជាក៏ទ្រង់ព្រះសម្រួលដែរ ហើយព្រះអង្គត្រាស់សួររាជគុប្តសេនាបតីថា: "អ្នកណាហ៊ានធ្វើអ្វីដូច្នោះ ?" ។

រាជគុប្តសេនាបតី ក្រាបទូលតបថា: "សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស ក្នុងពួកមនុស្សជាច្រើនពាន់នេះ មានមនុស្សជាចំនួនច្រើន ដែលជាអ្នកបន់ធ្វើបុណ្យកុសលដោយក្រៃលែង" ។

ព្រះរាជា ត្រាស់បន្ថែមទៀតថា: "អញនឹងបូជាទ្រព្យប៉ែសែនដំឡឹងមាស ដល់ព្រះសង្ឃ អញនឹងស្រោចដើមពោធិព្រឹក្ស ដោយទឹកសុគន្ធជាតិ នឹងក្អមទាំងបីពាន់សុទ្ធសឹងមានដំឡៃ" ។

ខណៈនោះ ព្រះកុនាលរាជឱរស លើកម្រាមព្រះហស្ត ៤ ឡើងម្ដងទៀត ។

ព្រះរាជា ត្រាស់សួររាជគុប្តសេនាបតីថា: "អ្នកណាហ្នឹងហ្ន៎ ! ហ៊ានតតាំងនឹងអញ ?" ។

រាជគុប្តសេនាបតីលុតជង្គង់ចុះ ហើយក្រាបបង្គំទូលថា: "សូមទេវៈ ! នរណាឡើយ ហ៊ានតតាំងនឹងព្រះនរិន្ទ្រនេះ ! មានតែព្រះកុនាលៈ ជារាជឱរស ហើយជាកុមារតូច ដែលតែងក្រសាលលេងជាមួយនឹងព្រះរាជបិតា" ។

ព្រះមហាក្សត្រាធិរាជ ទតសំឡឹងឆ្ពោះទៅខាងស្ដាំ ព្រះអង្គបានទតស្រនោ ព្រះកុនាលរាជឱរស ហើយទើបត្រាស់នឹងព្រះមហាថេរថា: ខ្ញុំសូម

ទង្វិសឃ្លាំងរតនវត្ថុ (១) របស់ខ្ញុំ, បាទបរិចារិកាទាំងអស់របស់ខ្ញុំ, ពួកមុខមន្ត្រីរបស់ខ្ញុំ ព្រមទាំងខ្លួនខ្ញុំ កូនខ្ញុំឈ្មោះកុណាលៈនិងមនុស្សដទៃទៀត ប្តូរជាវត្ថុទាំងអស់នេះទៅព្រះភិក្ខុសង្ឃ ។ ខ្ញុំប្រាថ្នាបន្តឲ្យគេប្រកាសនាមៈរបស់ខ្ញុំ ឲ្យបានជាក់ច្បាស់ថាជាអ្នកបរិច្ចាគទានដល់ប្រជុំសង្ឃដ៏ច្រើន អស់កាលនៃរដូវភ្លៀង ៥ខែ ” ។

កាលទ្រង់បរិច្ចាគទានរួចស្រេចហើយ ក៏ពួកភិក្ខុសង្ឃអនុមោទនាថ្វាយព្រះពរ លុះព្រះអង្គទទួលក្រេកអរនឹងអនុមោទនាពរនេះ ស្ដេចប្រោសឲ្យសាងកំពែងក្នុងទិសទាំង ៤ នៃពោធិព្រឹក្ស ហើយស្ដេចយាងទៅលើខឿនពោធិព្រឹក្សនោះ ទ្រង់យកក្អមទាំង៤ពាន់ដ៏មានដំឡៃ ពេញដោយសុគន្ធវារី ព្រះអង្គស្រោចដើមពោធិព្រឹក្សនោះ លុះទ្រង់ស្រោចរួចហើយ ទើបប្រគេនភត្តដល់ព្រះភិក្ខុសង្ឃ ។

ព្រះយសត្ថេរថ្វាយព្រះពរថា: “ ឱព្រះរាជា ! ព្រះអង្គបានជួបនឹងបុញ្ញក្ខេត្តមួយដ៏ឧត្តមបំផុត សូមទ្រង់កុំព្រួយព្រះរាជហឫទ័យថានឹងបានទទួលព្រះកិត្តិយសដទៃផ្សេងទៅទៀតឡើយ ” ។

ព្រះរាជា ស្ដេចអង្គាសភោជនាហារដោយផ្ទាល់ខ្លួនព្រះអង្គ រហូតដល់ពួកសាមណេរតូចៗ ។

គ្រាមួយៈ មានសាមណេរពីររូប ជាមិត្រសំឡាញ់ភ្ជាប់គោរពដល់គ្នានឹងគ្នា សាមណេរមួយរូបចាប់ព្រាបប្រគេនទៅសាមណេរមួយ ហើយ

១– ក្នុងទិវ្យាវទាននិងអាយុ-វង-កំង ស្តេចរក្សាឃ្លាំងរតនវត្ថុទុក ។

សាមណេរនោះ ប្រគេនច្រាបក្រឡប់មកវិញដដែល ៗ សាមណេរមួយរូប ប្រគេនចំកឹងទៅសាមណេរមួយ ហើយសាមណេរនោះ ប្រគេនចំកឹងមកវិញដដែល ៗ សាមណេរមួយរូប ប្រគេនដំណាប់ទៅសាមណេរមួយ ហើយសាមណេរនោះ ក៏ប្រគេនដំណាប់មកឲ្យវិញដដែល ឲ្យគ្នាទៅវិញទៅមកយ៉ាងនេះ ព្រះមហាក្សត្រាធិរាជទតឃើញ ទើបស្ដេចទ្រង់ព្រះសម្រួលដោយព្រះតម្រិះថា: "សាមណេរទាំងពីរនុះ លេងទៅវិញទៅមកដូចជាទារក" ៗ លុះទ្រង់អង្គាសភោជនាហារ រហូតទៅដល់មុខព្រះថេរៈ ៗ ក៏បានថ្វាយព្រះពរសួរថា: "ឱព្រះរាជា! កាលបើព្រះអង្គទតឃើញវត្ថុណាមួយផុតចក្ខុវិស័យ ទ្រង់នឹងមិនបាននឹកនិន្ទាក្នុងព្រះរាជហឫទ័យទេឬ?" ៗ

ព្រះរាជា ត្រាស់តបថា: "ទេ លោកម្ចាស់ តែពេលនេះ ខ្ញុំឃើញច្បាស់នឹងភ្នែកថាសាមណេរទាំងពីររូបនោះ កំពុងលេងដូចជាទារកតូចៗ" ៗ

ព្រះថេរៈថ្វាយព្រះពរថា: "បពិត្រមហារាជ! កុំស្ដេចនិន្ទាឡើយ សាមណេរទាំងពីររូបនុះ ជាព្រះអរហន្តបានក្រេបផឹកនូវទឹកអម្រឹតមហានិព្វានហើយ" ៗ

ព្រះបរមក្សត្រិយ៍ ទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ថេរវាចានោះហើយ ព្រះរាជហឫទ័យពេញទៅដោយសេចក្ដីរីករាយ ទើបទ្រង់ព្រះដម្រិះថា: "អាត្មាអញនឹងប្រគេនសំពត់មានសាច់ម៉ដ្ឋ ដល់ព្រះសង្ឃឲ្យបានគ្រប់រូបទាំងអស់" ៗ

ខណៈនោះ សាមណេរទាំងពីររូប ដឹងព្រះរាជដម្រិះដូច្នោះ ទើប

ប្រឹក្សាគ្នាថា: "ឥឡូវនេះ យើងគួរនឹងធ្វើឲ្យព្រះរាជាទ្រង់មានព្រះរាជសទ្ធា ព្រមទាំងសេចក្ដីគោរពទៅក្នុងគុណឡើងទៀត" ។

គ្រានោះ សាមណេរទាំងពីររូបនោះ សាមណេរមួយរូប ប្រុងប្រៀបស្លកសម្រាប់ជ្រលក់ មួយរូបទៀត នាំយកនូវគ្រឿងជ្រលក់មកក្នុងទីនោះ ។

ព្រះរាជា ទ្រង់ទតឃើញដូច្នោះ ទើបមានព្រះបន្ទូលនឹងសាមណេរទាំងពីរនោះថា: "លោកម្ចាស់ នាំគ្នាធ្វើអ្វីហ្នឹង ញាប់ដៃម្ល៉េះ?" ។

សាមណេរថ្វាយព្រះពរថា: "ព្រោះតែអាត្មាភាពទាំងពីររូបនេះ ទើបព្រះអង្គមានព្រះរាជបំណងនឹងព្រះរាជទានសំពត់មានសាច់ម៉ដ្ឋ ដល់ព្រះភិក្ខុសង្ឃទូទៅ គ្រានេះ អាត្មាភាពទាំងពីររូប ប្រុងប្រៀបគ្រឿងជ្រលក់ត្រៀមទុកឲ្យហើយ ដើម្បីនឹងជ្រលក់សំពត់ទាំងនោះ" ។

គ្រាទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ពាក្យនោះហើយ ព្រះរាជាស្ដេចទ្រង់ព្រះចិន្ដាថា: "សាមណេរទាំងពីររូបនេះ ដឹងនូវគំនិតរបស់អញ" ហើយស្ដេចទ្រង់សោមនស្សរីករាយខ្លាំងឡើងទៀត ទើបព្រះអង្គថ្វាយបង្គំផ្ដាល់នឹងផែនដី ដោយបញ្ចង្គប្រតិស្ឋាន គោរពចំពោះព្រះបាទ សាមណេរទាំងពីររូបនោះ ស្ដេចងើបឡើងប្រណម្យព្រះហស្ដត្រាស់ថា: "ពួកញាតិមិត្រនឹងពួកពលជាបរិវាររបស់ខ្ញុំ បានសេចក្ដីចំរើនផលដ៏ធំទូលាយ ដោយបានជួបនឹងបុញ្ញក្ខេត្តយ៉ាងប្រសើរបំផុតនេះ, ឥឡូវនេះ ខ្ញុំនឹងបរិច្ចាគវត្ថុដែលខ្ញុំគាប

នឹងបូជាបានទាំងអស់នោះ " ។ ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ត្រាស់នឹងសាមណេរទាំងពីររូបនោះថា : " ព្រោះដោយសារគុណានុភាពលោកម្ចាស់ ទើបខ្ញុំបានបូជាត្រៃចីវរ ដល់ព្រះភិក្ខុសង្ឃគ្រប់រូបទូទៅ " ។

តពីនោះមក ព្រះបាទអសោក បានធ្វើបុណ្យបញ្ចវស្សិកហើយ ព្រះអង្គបានព្រះរាជទានទ្រព្យមួយសែនដំឡឹងមាស, ព្រះរាជធានីរបស់ព្រះអង្គ, ពួកបាទបរិចារិកា, ពួកសេនាបតី ខ្លួនរបស់ព្រះអង្គ ព្រះរាជឱរសព្រះនាមកុណាលៈ នឹងវត្ថុឯទៀតជាច្រើនដល់ព្រះសង្ឃ ហើយស្តេចយាងត្រឡប់ទៅរាជនិវេសន៍ព្រះអង្គវិញ ។

ខាងក្រោយ ដែលព្រះបាទអសោកទ្រង់មានព្រះរាជសទ្ធាជ្រះថ្លា នឹងធ្វើសេចក្តីគោរព (ចំពោះព្រះធម៌របស់ព្រះពុទ្ធនោះមក) ទ្រង់បានសាងព្រះស្តូប ៨៤.០០០ នឹងធ្វើកិច្ចបញ្ចវស្សិនោះ ក៏ពួកអ្នកស្រុក នឹងអ្នកនគរពេញទាំងសកលជម្ពូទ្វីប នាំគ្នាមានប្រសាទសទ្ធាជ្រះថ្លា ក្នុងព្រះពុទ្ធព្រះធម៌ឡើង ។

អវទានពៃព្រះអនុជរបស់ព្រះបាទអសោក

ព្រះអនុជរបស់ព្រះបាទអសោក ព្រះនាមវីតសោក[1] ជាអ្នកមាន

១– ច្បាប់ដើមដាក់តាមពាក្យចិនថា: សុគតោ អ្នកប្រែថា សុខទុក្ខ ? បើតាមបែបនេះរកប្រាកដមិនបាន តែដែលខ្ញុំដាក់ថា សេចក្តីវីតសោកនោះ ដោយអាងខាងដើមថា: ព្រះមាតារបស់អសោក មានព្រះរាជបុត្រមួយទៀតឈ្មោះវីតសោក ។ ក្នុងច្បាប់អាយុវេង–ក៏ឯនឹងទិវ្យាវទានក៏ថាវីតសោកដែរ ហេតុនោះវីតសោកទើបត្រូវជាង, បើសុំឡឹងយកសេចក្តីជាប្រមាណ ឃើញជាមិនប្លែកគ្នាទេ ព្រោះសុខទុក្ខ ប្រែថាឲ្យសុខ ឯ វីតសោក (គឺថាបានសុខទួបញ្ញា) ។

សទ្ធាជឿក្នុងធម៌វិន័យរបស់ពួកតិរ្ថិយ គោរពរាប់អានតែពួកតិរ្ថិយនោះ តែងតែត្មះតិះដៀលព្រះធម៌ ជាពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធ ព្រះអនុជចូលចិត្តជឿថា: "ពួកសមណៈជាសាក្យបុត្តិយ៍ ដែលចេញបួសហើយបានអមតមហានិព្វាននោះ សូម្បីតែម្នាក់ក៏គ្មានផង" ។

គ្រានោះ ព្រះបាទអសោក ត្រាស់នឹងវីតសោកថា: "ដូចម្តេចបានជាអ្នកដឹងបានយ៉ាងនោះ ?" ។

ព្រះអនុជក្រាបទូលថា: "ព្រោះពួកសមណៈជាសក្យបុត្តិយ៍ទាំងនោះ លោកវៀរចាកសេចក្តីប្រតិបត្តិដ៏លំបាក ហើយស្វែងរកតែសេចក្តីសុខសម្រាន្ត" ។

ព្រះមហាក្សត្រយ៍ ត្រាស់នឹងវីតសោកជាព្រះអនុជថា: "ចូរអ្នកបិទទុកឲ្យជិត កុំជឿវត្ថុដែលគេមិនគួរជឿដូច្នោះឡើយ ហើយកុំត្មះតិះដៀលដល់អ្នកមានសទ្ធាល្អឲ្យសោះ ត្រូវតែអ្នកមានសទ្ធាដ៏ជ្រៅទូលាយ ជឿក្នុងព្រះពុទ្ធ ក្នុងព្រះធម៌ និងព្រះសង្ឃឡើង" ។ ក្នុងខណៈដទៃទៀត ព្រះបាទអសោក ស្តេចកំពុងយាងប្រពាត (បរបាញ់) ជាមួយនឹងព្រះវីតសោកជាព្រះអនុជ ទ្រង់ទស្សនាការព្រាហ្មណ៍ម្នាក់ កំពុងតែកំដៅខ្លួនដោយគំនរភ្លើងទាំងប្រាំភ្នក់ វីតសោកជាព្រះអនុជ មានចិត្តពេញទៅដោយសទ្ធានឹងសេចក្តីគោរព ទើបចូលទៅជិត ទ្រង់ថ្វាយបង្គំជើងព្រាហ្មណ៍ ហើយត្រាស់សួរថា: "លោកប្រព្រឹត្តទុក្ករកិរិយាដ៏លំបាកនេះ ប៉ុន្មានឆ្នាំមកហើយ" ។

ព្រាហ្មណ៍តបថា: "ដប់ពីរឆ្នាំហើយ" ។

" លោកទំលាប់បរិភោគអ្វីជាអាហារ ? " ព្រាហ្មណ៍តបថា: " បរិភោគតែផ្លែឈើនិងមើមឈើ លោកបិទបាំងកាយដោយសំលៀកបំពាក់អ្វី អាត្មាបិទបាំងកាយតែដោយសំលៀកបំពាក់ស្មៅ " ។

" លោកយកអ្វីធ្វើជាទីដេក ? " ។

ព្រាហ្មណ៍តបថា : "កម្រាលស្មៅជាគ្រែដេករបស់អាត្មា" ។

(ព្រះវីតសោក) សួរថា : "កិច្ចដែលលោកធ្វើទាំងនោះ មានវត្ថុអ្វី ដែលលំបាកក្រៃលែងជាងគេទៀត ? " ។

ព្រាហ្មណ៍តបថា: " កាលបើអាត្មាឃើញសត្វម្រឹគក្នុងរដូវដែលរត់ ក្ញាញីឈ្មោលរត់ កំភ្លើងកតែក្នុងខ្លួនអាត្មា ធ្វើឲ្យរកប់រសល់សព្វសរពាង្គ ទុះឯងជាកិច្ចដែលលំបាកបំផុតរបស់អាត្មា " ។

វីតសោក ទើបត្រាស់ថា: "ឱហ្ន៎ ! លោកអ្នកបិទបាំងកាយតែដោយសំលៀកបំពាក់ដ៏សៅហ្មង បរិភោគតែអាហារដ៏សៅហ្មង ហើយលោកនៅតែមានកាមតណ្ហានៅឡើយទៀត ចំណង់បើពួកសមណៈជាសក្យបុត្តិយ៍ ដែលបិទបាំងកាយតែដោយសំលៀកបំពាក់ដ៏ប្រសើរ បរិភោគតែអាហារមានរសឆ្ងាញ់ ដូចម្ដេចឡើយនឹងរម្ងាប់កាមតណ្ហាបាន គឺស្ដេចអសោកជាព្រះជេដ្ឋាអញ មិនដែលដឹងរឿងប្រព្រឹត្តគបធម៌នេះសោះឡើយ បានជាស្ដេចចាញ់បោកពួកសមណៈជាសក្យបុត្តិយ៍ដល់ម្លោះ " ។

ព្រះបាទអសោក ទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ពាក្យព្រះអនុជហើយ ទើបទ្រង់

ត្រាស់នឹងពួកសេនាបតីព្រះអង្គថា: “ យើងត្រូវប្រើឧបាយកលយ៉ាងវិសេសមួយ ដើម្បីនឹងឲ្យវីតសោក មានប្រសាទសទ្ធាជ្រះថ្លា ក្នុងព្រះធម៌របស់ព្រះសក្យមុនី ហើយនឹងព្រះអមតមហានិព្វាន ” ។

ពួកសេនាបតី ក្រាបទូលថា: “បពិត្រមហារាជ យើងនឹងតាមព្រះរាជឱង្ការព្រះអង្គ ” ។

ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ទ្រង់ដោះគ្រឿងប្រដាប់ព្រះសិរ នឹងមកុដដែលជាគ្រឿងសំគាល់នៃព្រះរាជា ហើយទើបទ្រង់ព្រះពស្ត្រសម្រាប់ស្រង់ ស្ដេចយាងចូលទៅស្រង់ទឹកក្នុងបន្ទប់ វេលានោះ ពួកសេនាបតីក្រាបទូលព្រះអង្គម្ចាស់វីតសោកថា : “ កាលបើព្រះបាទអសោកទិវង្គតទៅ ព្រះអង្គនឹងជាក្សត្រិយ៍តំណាងឡើង ពេលនេះ សូមព្រះអង្គទ្រង់គ្រឿងប្រដាប់ព្រះសិរ នឹងមកុដនេះលមើល នឹងបានឃើញថា: “ ព្រះអង្គល្អសមរម្យជាក្សត្រិយ៍យ៉ាងណាដែរឬទេ ? ” ។

ព្រះវីតសោក ក៏ជឿតាមពាក្យពួកសេនាបតី បានប្រដាប់ព្រះកាយដោយខត្តិយាភរណៈដូច្នោះហើយ ស្ដេចឡើងប្រថាប់លើបល្ល័ង្ករាជ្យ ស្រាប់តែព្រះរាជាស្ដេចចេញចាកបន្ទប់ទឹក ទ្រង់ទតឃើញវីតសោកជាព្រះអនុជ ប្រថាប់លើបល្ល័ង្ករាជ្យ ក៏ព្រះអង្គត្រាស់គម្រាមថា: “ អញមិនទាន់ស្លាប់នៅឡើយ ឯងហ៊ានសោយរាជ្យទៅហើយឬ?” ខណៈនោះ ព្រះរាជាទ្រង់ត្រាស់ព្រះសុរសៀងដ៏ខ្លាំងថា : “ យើអ្នកណាហ្នឹងវើយ! ” គ្រានោះ

ពួកបណ្ដាល់ (ពេជ្ឈឃាត) ដៃម្ខាងកាន់ដាវ ដៃម្ខាងកាន់គាំង លេបឡើងស្រមក នាំគ្នាចូលទៅក្រាបទូលព្រះរាជាថា: " សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស ព្រះអង្គមានព្រះរាជប្រាជ្ញាឲ្យបាត់ការយ៉ាងណា ?

ព្រះបរមក្សត្រិយ៍ ត្រាស់តបថា : " គ្រានេះ ត្រូវយើងលះបង់ទៅវីតសោកចោល យើងអនុញ្ញាតឲ្យអ្នកកាល់គ្នាវាយប្រហារផ្ដាញ់ផ្ដាលវាឲ្យយើង " ។

ពួកសេនាបតី ក្រាបទូលសូមទោសថា:"ព្រះវីតសោក ជាព្រះអនុជព្រះអង្គពិតប្រាកដណាស់ សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស ទ្រង់ព្រះរាជទានទោស កុំផ្ដន្ទា កុំផ្ដាញ់ផ្ដាលឡើយ " ។

ព្រះរាជា ត្រាស់ថា: "យើងអនុកូលតាមពាក្យអ្នកទាំងឡាយ យើងព្រមឲ្យវាសោយរាជ្យបានត្រឹម ៧ ថ្ងៃសិនចុះ ផុតទៅទើបត្រូវពិឃាតជីវិតបង់ " ។

ក្នុងពេល៧ថ្ងៃនោះ គេលេងតូរ្យតន្ត្រីរាប់ដោយសែនគ្រឿង ពួកព្រាហ្មណ៍ទាំងមួយសែន ក៏មកប្រជុំគ្នាចំពោះព្រះភក្ត្រ ប្រណម្យដៃពោលសរសើរគុណព្រះចៅវីតសោក ពួកស្រីគំនាល់ទាំងមួយសែន ពោមរោមគាល់បំរើត្រៀបត្រា ឯពួកបណ្ដាល (ពេជ្ឈឃាត) ទាំងបួន មានដៃប្រឡាក់ដោយឈាមនៅស្រស់ ១ ធ្វើអាការហាក់ដូចជាចង់ពិឃាតអ្នកណាមួយ ស្រែកសូរស័ព្ទច្រំហឹងអឹងកងនៅមាត់ទ្វារទាំង ៤ ថា: " រាត្រី

មួយបានកន្លងផុតទៅហើយ នៅតែ ៦ រាត្រីទៀតទេ យើងនឹងទំលាយ កាយអ្នកឯង យើងនឹងផ្តាច់បង់អាយុះអ្នកឯង យើងនឹងពិឃាតជីវិត អ្នកឯង សេចក្តីស្លាប់របស់អ្នកឯងជិតហើយ " ពួកវាធ្វើអាការកន្លងថ្ងៃ ទី ១ ផុតធ្លោះហើយ វាធ្វើវៀនវាមក រហូតមកដល់ថ្ងៃទី ៧ វាស្រែកតែ ស្ទួរសំឡេងខែបច ៗ

លុះថ្ងៃទី៧កន្លងផុតហើយ គេនាំព្រះវីតសោកទៅគាល់ព្រះរាជា ស្តេចទ្រង់ត្រាស់សួរព្រះអនុជថា: " ក្នុងពេល ៧ ថ្ងៃនេះ ឯងសប្បាយ ចិត្តណាស់ទៅឬ ? "

ព្រះវីតសោកតបថា: ក្នុងពេល ៧ ថ្ងៃនេះ ចក្ខុំមិនបានឃើញ រូបារម្មណ៍អ្វីទេ, អណ្តាតខ្ញុំមិនបានលិទ្ធភ្លក់សារម្មណ៍អ្វីទេ ព្រោះអ្វី ? ព្រោះថា ខ្ញុំបានឃើញពួកចណ្ឌាល (ពេជ្ឈឃាត) វាស្រែកផង លើក ដាវផ្គាំឡើងផង គាំងតែពីថ្ងៃទី១កន្លងហើយ វាថា: "ឯងសោយរាជ្យបាន ១ថ្ងៃហើយ ឯងនៅតែត្រឹម ៦ ថ្ងៃទៀតទេ" តែថែនេះរាល់ថ្ងៃ រហូតមក ដល់ថ្ងៃទី៧ ខ្ញុំព្រះអង្គជាទុក្ខព្រួយ ស្រៀវសាច់នឹងមរណភ័យមកយាយី ខ្ញុំព្រះអង្គរពឹងគិតបបារម្ភស្រងំខ្លាច ក្នុងពេលរាត្រីតាំងអស់នោះ ខ្ញុំព្រះអង្គមិនអាចនឹងដេកបានទេ បើដូច្នេះ តើសេចក្តីសុខសម្រាន្តនឹងមាន ដល់ខ្លួនខ្ញុំព្រះអង្គដូចម្តេច ? ។

ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ត្រាស់តបថា: " គ្រាន់តែជាទុក្ខនឹងមរណភ័យ

ដែលទីងបំផ្លាញជីវិតមួយប៉ុណ្ណោះ ឯងជាមិនដឹងរសនៃសេចក្ដីសុខក្នុងភាពជាក់ជាតិចតែទៅហើយ ចំណង់បើពួកសមណៈជាសក្យបុត្តិយ៍ លោកតែងនឹកដញ្ញឹង ជាទុក្ខព្រួយ ដល់សេចក្ដីលំបាកនានា ដែលធ្វើឲ្យកើតទុក្ខ គឺៈ ជាតិ, ជរា, ព្យាធិ និងមរណៈ សេចក្ដីលំបាកនៃពួកអ្នកដែលធ្លាក់ទៅសោយទុក្ខក្នុងនរក មានភ្លើងឆេះផ្សាក្ដៅចផ្សេងៗគ្រប់យ៉ាង សេចក្ដីលំបាកនៃពួកសត្វតិរច្ឆាន ដែលមានសេចក្ដីតក់ស្លុតជាទម្ងន់ និងការត្រូវពួកសត្វដទៃទៀតស៊ីជាអាហារ សេចក្ដីលំបាកនៃពួកប្រេត ដែលក្រហល់ក្រហាយដោយសេចក្ដីស្រេកឃ្លាន ៗ ក្នុងពួកមនុស្សនេះ អ្នកណាដែលជាអ្នកមានសេចក្ដីសុខ គង់តែមានសេចក្ដីទុក្ខលំបាកជាប់តាមមក ចាំបាច់និយាយទៅថ្វី ដល់ពួកសត្វដែលមិនមានសេចក្ដីសុខនោះ សូម្បីទេវតាទាំងឡាយ ដែលជាអ្នកសោយតែសេចក្ដីសុខផងក៏ដោយ ក៏គង់តែមានទុក្ខព្រួយ និងការច្យុតទៅក្នុងអនាគតដែរ ៗ ក្នុងកិរិយាប្ដូររូបនៃភពទាំង ៣ សត្វដែលមានជីវិតទាំងឡាយគ្រប់ចំពូក រមែងឈឺកាយឈឺចិត្ត ហើយសេចក្ដីលំបាកទាំងអស់នោះ បង្ខំជម្រុញទៅរកសេចក្ដីស្លាប់ និងធ្វើទុក្ខបុកម្នេញពួកសត្វ ឲ្យបានសេចក្ដីក្រហល់ក្រហាយ ៗ ខន្ធទាំងឡាយ៥ដូចជាពួកចណ្ឌាល (ពេជ្ឈឃាត) ដែលកាន់ដាវដើរទៀងនឹងប្រហារជីវិត ៗ អាយតនៈទាំងឡាយ៦ ដូចជាភូមិដែលគេបំផ្លាញហើយ ៗ អារម្មណ៍ទាំងឡាយ[១] ៥ ដូចជាចោរប្លន់ដែលជាខ្មាំងសត្រូវៗពួកសត្វទាំងអស់

១- រូប, សំឡេង, ក្លិន, រស និងសម្ផស្ស ។

ក្នុងភពទាំង ៣ សុទ្ធតែត្រូវភ្លើង គឺអនិច្ចតាធម៌ ឆេះបំផ្លាញនៅជានិច្ច ៗ វត្ថុទាំងអស់ មិនទៀង, ជាទុក្ខ, សូន្យទៅទទេ, មិនមានជារបស់ខ្លួន ព្រោះហេតុដូច្នោះ បានជាគេថា: ពួកសមណៈជាសក្យបុត្តិយ៍ មិនបាច់ប្រព្រឹត្តក្រឹត្យកិរិយាដ៏លំបាក ហើយលោកបានដល់នូវអមតមហានិព្វាន មិនមែនឬ? ចិត្តរបស់ពួកសមណៈ មិនមែនសៅហ្មងដោយកាមរាគទេ កាមរាគនោះ ដូចជាទឹកដែលមិនស្ថិតជាប់នៅលើត្របកនៃផ្កាឈូកឡើយ ពួកសមណៈទាំងនោះ មានចិត្តនឿយណាយនឹងវដ្តសង្សារ ហើយទើបលោករួចខ្លួនចេញចាកភពទៅបាន ចុះបើលោកប្រព្រឹត្តធ្វើយ៉ាងដូច្នោះហើយ ដូចម្តេចបានជាមិនបានសម្រេចផលគឺអមតមហានិព្វាននៅឡើយ?” ៗ

ព្រះបាទអសោក ទ្រង់ទូន្មានព្រះវីតសោក ជាព្រះអនុជគ្រប់បែបយ៉ាងដូច្នេះហើយ ខណៈនោះ វីតសោកប្រណម្យព្រះហស្ត ហើយទូលព្រះរៀមថា: “បពិត្រមហារាជ! ពេលនេះ ខ្ញុំសូមដល់នូវព្រះរតនត្រ័យជាទីពឹងទីរលឹក” ៗ

គ្រានោះ ព្រះបាទអសោកកៀកព្រះសូរងព្រះអនុជ ហើយត្រាស់ថា: “យើងមានប្រាថ្នាចង់ឲ្យឯង ឲ្យមានប្រសាទសទ្ធាជ្រះថ្លា ក្នុងព្រះធម៌របស់ព្រះពុទ្ធ ហើយឲ្យឯងគិតនឹករលឹកព្រះធម៌នោះឡើង ព្រោះដូច្នោះ បានជាយើងធ្វើឧបាយកលនេះ ដោយពិតនោះ យើងមិនសម្លាប់ឯងទេ” ៗ

គ្រានោះ ព្រះវីតសោក បានថ្វាយគ្រឿងសុគន្ធជាតិនិងផ្កាកម្រង

ដល់ព្រះស្តូបតាំងឡាយរបស់ព្រះពុទ្ធហើយ បាននៅស្តាប់ធម៌ទេសនា ទ្រង់បានធ្វើសក្ការបូជាដល់ពួកភិក្ខុសង្ឃ ហើយស្តេចយាងដម្រង់ចូលទៅកាន់វត្តកុក្កុដារាម លុះស្តេចយាងទៅដល់ ថ្វាយបង្គំព្រះយសត្ថេរ ហើយទើបប្រថាប់នៅក្នុងទីចំពោះព្រះភក្ត្រព្រះថេរៈ ស្តាប់ធម៌ទេសនាៗ លំដាប់នោះ ព្រះថេរៈពិចារណាមើលឧបនិស្ស័យ ក្នុងភពមុនរបស់ព្រះវីតសោក ក៏ជ្រាបតាម រហូតដល់កុសលមូលជាបារមីរបស់ព្រះអង្គ ដែលបានសាងមកទុំហើយ ជាតិនេះជាបច្ឆិមជាតិ ត្រូវព្រះអង្គស្តេចចូលកាន់ព្រះនិព្វានក្នុងអត្តភាពជាបច្ចុប្បន្ននេះឯង ព្រោះហេតុនោះ ព្រះថេរៈទើបសំដែងសរសើរការបំពេញព្រហ្មចារ្យ ដើម្បីដឹកនាំឲ្យស្តេចទ្រង់បព្វជ្ជា ។

ព្រះវីតសោក លុះបានស្តាប់ធម៌ព្រះថេរៈនោះហើយ ក៏កើតបីតិផ្សព្វផ្សាយឡើង ព្រះអង្គមានសេចក្តីចំណង់នឹងសូមផ្នួសក្នុងធម្មវិន័យរបស់ព្រះពុទ្ធ ទើបស្តេចងើបឡើងប្រណម្យអញ្ជលី ហើយត្រាស់នឹងព្រះថេរៈថា៖ "ឥឡូវនេះ ខ្ញុំប្រាថ្នាចង់សូមបព្វជ្ជាក្នុងធម្មវិន័យរបស់ព្រះពុទ្ធ នឹងបានសិក្សាក្នុងផ្លូវដ៏ប្រសើរនេះ " ។-

ព្រះថេរៈតបថា៖ " កូនអើយ ព្រះអង្គចូរទូលសេចក្តីប្រាថ្នាឲ្យព្រះរាជាទ្រង់ជ្រាបជាមុនសិន " ។

គ្រានោះ ព្រះវីតសោក ក៏ស្តេចទៅទូលព្រះរៀមថា៖ " បពិត្រមហារាជ ! សូមព្រះអង្គព្រះរាជទានព្រះរាជានុញ្ញាតបព្វជ្ជាដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ

កាលពីមុននេះ ខ្ញុំព្រះអង្គជាមនុស្សពាលឃោរឃៅ ដូចជាកុញ្ជរចុះប្រេង ហើយឥតកន្ទ្រ (ទីងប្រដៅ); ឱព្រះរាជា ! ព្រះអង្គបានដម្រង់ខ្ញុំដោយកន្ទ្រ ព្រះអង្គបានហ្វឹកហ្វឺនខ្ញុំឲ្យបានសុភាពរាបសាឡើង សូមព្រះមហាករុណាធិគុណ ទ្រង់ព្រះរាជតាំងព្រះរាជានុញ្ញាតបព្វជ្ជាក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ក្នុងទីដែលជាប្រទីបពន្លឺក្រោនក្រោយឲ្យដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ " ។

ព្រះបរមក្សត្រិយ៍ លុះទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ពាក្យនោះហើយ ស្ដេចកៀកព្រះស្មងព្រះអនុជ មានអស្សុជលជំពេញនេត្រា ស្ដេចទ្រង់ព្រះកន្សែងខ្សឹកខ្សួលរៀបរាប់ថា: "ឱអនុជអើយ ! ចូរឯងលះចោលសេចក្ដីប្រាថ្នានេះចេញ ! ព្រោះហេតុអ្វី ? ព្រោះថា បព្វជិតតែងប្រព្រឹត្តចិញ្ចឹមជីវិត ជាមួយនឹងនរជាតិជាកតាបសក្ដិ តែងប្រើប្រាស់សំពត់បង្សុកូល ដែលរើសមកពីគំនរសម្រាម ជារបស់ដែលគេសះគេបោះបង់ចោល ចំណែកអាហារសោត ក៏សូមបានតែសំណល់អាហារអំពីគេមកបរិភោគ ពេលយប់នៅតែក្រោមព្រឹក្ស មានស្មៅទីងស្មឹកឈើជាកម្រាល ក្នុងពេលអាពាធព្យាបាលជម្ងឺតែដោយឱសថអស់ជំរើសពីគេ ។ តាំងតែពីកុមារមក ឯងជាសុខុមាលជាតិ គួរជាទីពិតពិលរមិលមើល ឯងនឹងមិនអាចអត់ធន់សេចក្ដីក្រេកឃ្លាន, កំដៅថ្ងៃ នឹងខ្យល់ដ៏ត្រជាក់រងាបានឡើយ ចូរទប់ចិត្តក្នុងសេចក្ដីប្រាថ្នានេះចេញហ្ន៎អនុជ ! " ។

ព្រះវីតសោក ក្រាបទូលស្នងថា: " ខ្ញុំប្រាថ្នាចង់បួសឥឡូវនេះ

មិនមែនព្រោះខ្ញុំនឿយណាយនឹងរាជសម្បត្តិទេ មិនមែនព្រោះខ្ញុំមើលងាយសេចក្ដីសុខ ដែលគេសោយក្នុងស្ថានទេវតាទេ មិនមែនព្រោះគេធ្វើទុក្ខបុកម្នេញឲ្យលំបាកចិត្ត ហួតដល់ធុញទ្រាន់នឹងព្រះរាជទ្រព្យ ហើយនឹងព្រះឃ្លាំងទេ មិនមែនព្រោះខ្ញុំខ្លាចរំជួលចិត្តថ្មើម អ្នកដែលជាបច្ចាមិត្រត្រូវបំផ្លាញយើងនោះទេ គឺខ្ញុំព្រះអង្គភ័យខ្លាចសេចក្ដីលំបាកក្នុងជាតិ, ជរា, ព្យាធិ និងមរណៈ បានជាខ្ញុំព្រះអង្គប្រាថ្នាបួស ដើម្បីនឹងបានសម្រេចនូវព្រះនិព្វាន ជាស្ថានទីរលត់ទុក្ខទាំងនោះ" ។

ព្រះរាជា កាលទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ពាក្យនោះហើយ ស្ដេចទ្រង់ព្រះពិលាប ស្រែកទ្រហោយំរឹតតែខ្លាំងឡើង តែព្រះវីតសោក មានប្រាថ្នានឹងលួងលោមព្រះរាជហឫទ័យ ទើបក្រាបទូលថា៖ "ឱព្រះរាជា! ព្រះអង្គមិនគួរនឹងសោយសោកទេ សង្ខារចក្រវិលទៅឥតស្រាកទេ អ្នកដែលទៅរួមជាមួយគ្នា ត្រូវតែព្រាត់ប្រាសនិរាសចាកគ្នាទៅជាធម្មតា ព្រះអង្គសោយសោកព្រោះហេតុនេះ តើមានប្រយោជន៍អ្វី?" ។

ព្រះរាជា ត្រាស់តបថា៖ "ឥឡូវនេះ ត្រូវតែឯងប្រព្រឹត្តបិណ្ឌបាតចារិកវត្ត ចូរឯងអង្គុយតែក្រោមព្រឹក្សាទាំងឡាយ ហើយក្នុងរាត្រី ចូរឯងប្រព្រឹត្តនៅតែលើកម្រាលស្មៅមើលសិន" ។ រឿងក៏ដូចសំដែងមកហើយនេះ ទើបព្រះរាជាព្រះរាជទានបាត្រនឹងប្រដាប់សម្រាប់បព្វជិត ហើយត្រាស់បង្គាប់ឲ្យត្រាច់បិណ្ឌបាតត្រង់ស្រីក្នុងវាំងជាវេនគ្នា កំពូកស្រី

ក្នុងវាំងបានដាក់បាត្រដោយអាហារយ៉ាងឧត្តម ព្រះរាជាទ្រង់ជ្រាបដូច្នោះ ទើបត្រាស់បង្គាប់ពួកស្រីទាំងនោះថា៖ "ហេតុអ្វី បានជានាងឲ្យអាហារដ៏ឧត្តមនោះទៅវីតសោក ? ចូរនាងឲ្យតែអាហារគ្រោតគ្រាត ហើយនឹងអាហារដ៏សៅហ្មងទៅ ដើម្បីឲ្យវីតសោកចំលាប់ខ្លួននឹងអាហារនោះ ពួកបាទបរិចារិកាទាំងនោះ ប្រតិបត្តិតាមព្រះរាជឱង្ការ បានថ្វាយអាហារគ្រោតគ្រាតនឹងសៅហ្មងដល់ព្រះវីតសោក ទ្រង់បានទទួលបិណ្ឌបាតនោះហើយសោយឥតមានផ្លាស់ប្ដូរឡើយ ព្រះបាទអសោក បានទតឃើញព្រះអនុជដូច្នោះហើយ ទើបទ្រង់ត្រាស់ថា៖ "យើងអនុញ្ញាតឲ្យឯងបួសហើយ កាលបើឯងបួសរួចហើយ ត្រូវតែមកសួរយើងផងកុំខាន" ។

ព្រះវីតសោក កាលបានព្រះរាជានុញ្ញាតហើយ ស្ដេចយាងទៅកុក្កុដារាម ហើយទ្រង់ព្រះតម្រិះយ៉ាងនេះថា៖ "ប្រសិនបើអញបួសនៅទីនេះ ក៏មិនផុតអំពីការទាក់ទាមដោយសេចក្ដីកង្វល់ នឹងសួរសព្ទដ៏ច្រើន"។ ខណៈនោះ ស្ដេចយាងចូលទៅក្នុងទីឯទៀត ទៅនៅក្នុងនគរដ៏ឆ្ងាយ ហើយទើបបួសជាភិក្ខុ សិក្សាផ្លូវប្រតិបត្តិតាមធម៌វិន័យ លោកបានប្រព្រឹត្តធ្វើសេចក្ដីព្យាយាមដ៏ហ្មត់ចត់ រហូតដល់បានសម្រេចព្រះអរហត្តផល ហើយទ្រង់រំពឹងដូច្នេះថា៖ "កាលពីមុន ស្ដេចអសោកបានធ្វើពាក្យប្ដេជ្ញានេះនឹងអាត្មាថា កាលបើឯងបួសរួចហើយ ត្រូវតែមកសួរយើងផង ឥឡូវនេះ គួរអាត្មាអញទៅសួរស្ដេចក្នុងពេលមុនបច្ចូសសម័យ",

ព្រះថេរៈតើនឡើងពីព្រលឹមកាន់យកបាត្រ ហើយយាងចំពោះទៅក្រុង បាតលិបុត្រ លោកនិមន្តឈប់បិណ្ឌបាតជាលំដាប់មក រហូតដល់ទ្វារ ព្រះរាជវាំង ទើបទ្រង់មានព្រះបន្ទូលនឹងនាយទ្វារបាលថា: “ភិក្ខុវីតសោក មានប្រាថ្នាចង់ជួបនឹងស្តេច ” ។

គ្រានោះ នាយទ្វារបាលក៏ចូលទៅទូលព្រះរាជាថា : “ ឥឡូវនេះ ព្រះថេរវីតសោក មានប្រាថ្នាចង់ចូលមកគាល់ព្រះរាជា ”: ។

ព្រះរាជា ត្រាស់តបថា: “ ចូរឯងទៅនិមន្តលោកឲ្យចូលមកឆាប់ៗ ” ។

ព្រះថេរវីតសោក ស្តេចយាងមកដល់មាត់ទ្វារព្រះរាជដំណាក់ ព្រះបាទអសោក ទ្រង់ទស្សនាការព្រះអនុជហើយ ស្តេចយាងចុះចាករាជបល្ល័ង្ក ក្រាបថ្វាយបង្គំប្រកបដោយអង្គ៥ផ្ទាល់ចុះលើផែនដី ក្នុងទីចំពោះព្រះភក្ត្រព្រះថេរៈ ហើយព្រះអង្គប្រណម្យអញ្ជលី ទតសំឡឹងមើលព្រះថេរវីតសោក ព្រះអង្គទ្រង់ព្រះកន្សែងត្រាស់នូវគាថាតទៅនេះថា : “បាណៈគ្រប់ចំពូក តែបាននៅរូបរម្មតា តែងតែសប្បាយរីករាយ ឥឡូវនេះខ្ញុំឃ្លាតសំឡឹងមើលព្រះនេត្រលោក មិនឃើញមានសំដែងអាការវិបល្លាសដោយការពេញចិត្តនឹងមូលក្រកូលនេះសោះ ខ្ញុំស្មានដោយឥតសង្ស័យថា: “ លោកច្បាស់ជាបានសម្រេចមគ្គផលហើយ ! ទឹកអម្រឹតផ្អែកពេញក្នុងហឫទ័យលោកម្ចាស់ហើយ ! ” ។

រាធគុត្តៈជាសេនាបតីទី ១ របស់ព្រះបាទអសោក បានឃើញព្រះ

ថេរីគេសោកឃ្លុំដោយចីវរបង្សុកូល កាន់បាត្រដី កាលកំពុងត្រាច់ដើរបិណ្ឌបាត លោកបានទទួលយកអាហារគ្រប់យ៉ាង គឺអាហារដ៏ទក្ខមខ្លះ គ្រោតគ្រាតខ្លះ ក៏ពង្គុបសនាបត់នោះ រត់ទៅទូលព្រះរាជា ហើយថ្វាយទូលគាថាតទៅនេះថា :

"សូមព្រះអង្គទតមើលភិក្ខុនីគេសោកចុះ ជនគ្រប់គ្នា គេតែងក្រែកក្រអាលក្នុងការបំពេញតាមនឹងលោក តែខ្លួនលោកជាអ្នកមានប្រាជ្ញាតិច ហើយបានពេញចិត្តនឹងរបស់តិច លោកបានសម្រេចកិច្ចដែលលោកត្រូវធ្វើនោះហើយ ព្រោះដូច្នោះ បានជាលោកមានចិត្តក្សេមក្សាន្ត ៗ លោកបានកាត់ចិត្តចោលរាជសម្បត្តិ ដែលជាមរតកត្រូវបានទទួលបានកល់បុក្រ ព្រះរាជទ្រព្យនឹងព្រះឃ្លាំងទាំងឡាយ ព្រមទាំងសក្តិយសនឹងសេចក្តីសុខ ក៏លោកកាត់ចោលអស់ឥតស្តាយ ៗ លោកបានញាក់ញីជាតិដ៏ទក្ខម របស់លោកដោយព្រះបាទ ដូចជាគេបង្ហូរទឹកក្នុងក្អមកក់ហាក់ចោល ៗ លោកលះវត្ថុទាំងអស់នោះចៀងទៅ ហេតុដល់លោកលះព្រះរាជវង្ស ដែលធ្វើឲ្យលោកបានចំរើនសក្តិយសដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់នោះផង" ៗ

កាលទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ពាក្យនេះហើយ ព្រះបាទអសោក បាននិមន្តឲ្យព្រះថេរីគេសោកគង់ប្រថាប់លើកៅអីបល្ល័ង្ក ហើយស្តេចទ្រង់ពាក់បែងកោដនាអាហារដ៏ថ្លៃវិសេសវិសាលបំផុត ប្រគេនដោយព្រះហស្តព្រះអង្គ ៗ លុះគ្រាជាខាងក្រោយភត្តកិច្ច ទ្រង់បានប្រគេនទឹកដ៏បរិសុទ្ធស្រេច

ហើយ ទើបទ្រង់កាន់យកនូវទីសេនាសនៈដ៏តូច ទ្រង់ប្រថាប់នៅក្នុងទីចំពោះព្រះភក្ត្រព្រះថេរៈ ទើបនិមន្តឲ្យព្រះថេរៈសំដែងធម៌ទេសនា ។

គ្រានោះ ព្រះថេរវីតសោក ត្រាស់សំដែងព្រះគាថាថ្វាយព្រះរាជាតទៅនេះថា :

"រាជសម្បត្តិ ជាធម្មជាតិគួរគេគោរព ហើយថ្លៃថ្លាថ្កើងថ្កានណាស់ ចូរទ្រង់កុំប្រមាទ (ក្នុងរាជកិច្ចរបស់ព្រះអង្គ) ព្រះរតនត្រ័យ ជាធម្មជាតិក្រនឹងបានជួបពេក សូមព្រះអង្គចូរទំនុកបំរុងគ្រឿងសក្ការបូជាដល់កែវទាំង ៣ ប្រការនោះ" ។

កាលព្រះថេរៈសំដែងនូវគាថានេះចប់ហើយ ទើបស្ដេចក្រោកចាករាជបល្ល័ង្ក, ព្រះរាជា ព្រមទាំងសេនាមាត្យទាំងប្រាំរយ និងពួកមហាជនដ៏ច្រើន បានតាមជូនព្រះថេរៈដោយសេចក្ដីគោរព រហូតដល់ទៅទ្វារខាងក្រៅ នេះជាអានិសង្សដ៏រុងរឿងរបស់សមណៈដែលឲ្យឃើញជាក់ច្បាស់ បានជាព្រះថេរវីតសោកត្រិះរិះដូច្នេះថា: "ក្នុងកាលមុនព្រះជេដ្ឋាភាតាអញបានធ្វើឧបាយកលជាច្រើនយ៉ាងដល់ភាតាអញ ទ្រង់ធ្វើឲ្យភាតាអញបានបួសក្នុងធម៌វិន័យរបស់សម្ពុទ្ធ ។ ឥឡូវនេះ គួរភាតាអញធ្វើស្ដេចឲ្យមានសេចក្ដីគោរព និងមានប្រសាទសទ្ធាជ្រះថ្លារឹងរឹតតែខ្លាំងឡើងទៅទៀត" ។

ខណៈនោះ ព្រះថេរៈម្ចាស់ ស្ដេចហោះឡើងទៅក្នុងអាកាសវេហាស៍ ហើយទ្រង់សំដែងបាដិហារ្យឲ្យប្រាកដឡើង ក្នុងកណ្ដាលប្រជុំជន

ទើបព្រះបាទអសោក មានពួកសេវកាអាមាត្យហែហមព្រះអង្គជុំវិញ ស្តេចទ្រង់លើកព្រះហស្តឡើងប្រណម្យ ហើយត្រាស់នូវគាថានេះថា:

" យាគនុគតាគ សាចសារលោហិត ដែលផ្ទាក់ផ្ទួមជាទីស្រឡាញ់ពេញចិត្ត ទើបលោកបោះអណ្តែតក្រសែតទៅក្នុងអាកាសវេហាស៍ ដូចជាសកុណជាតិបាន ៗ ឯខ្ញុំជាប់នៅក្នុងចំណង រួតរឹតដោយពលសម្បត្តិ ខ្ញុំក្រដាំងខ្លួននៅក្នុងលោកនេះ ដោយការទំនុកបំរុង នឹងជាប់ដោយការមូលក្រកូលរបស់ខ្ញុំ ៗ កាលមិនមានកំពូតគ្នល់ដោយខ្លួនរបស់លោក កាលខំប្រឹងព្យាយាមដោយកំឡាំងរបស់លោក ហើយលោកគាបក្រេបផឹកនូវរសដ៏ប្រសើរនេះ ព្រោះតែលោកហ៊ឺកហ៊ឺនចិត្តលោកបាន ៗ ផលនៃឈានទីងសមាបត្តិ ពួកមនុស្សអ័ប្បភព្រាជ្ញា កំបាំងគំនិតងងឹតតែកមើលមិនយល់ទេ ៗ បាដិហារ្យរបស់លោក ដែលអណ្តែតឡើងទៅនេះ ឈ្មោះថាលោកបានបំបាត់បង់នូវមានះរបស់ខ្ញុំ ទុកជាកំឡាំងប្រាជ្ញារបស់ខ្ញុំនៅខ្សត់ខ្សោយ លោកក៏បានធ្វើឲ្យខ្ញុំមានចិត្តសុភាពរៀបរយទៅបាន " ៗ

លុះស្តេចត្រាស់គាថានេះចប់ហើយ ព្រះថេរវីតសោក ក៏ហោះហូតដល់ទៅទីបំផុតនៃដែន លោកចេញទៅនៅវាន់ក្រៅជនបទណាបច្ច កមកវាន់ក្រោយ លោកទ្រង់ប្រឈួនជាទម្ងន់ណាស់ ហូតដល់ជ្រុះព្រះកេសាចេញអស់លើង ៗ ព្រះពជាទ្រង់ជ្រាបថា ព្រះថេរៈប្រឈួន ស្តេចបាន

បញ្ចូនពេទ្យយកឱសថទៅព្យាបាលព្រះថេរៈនៅទីនោះ កាលបើបានជាហើយ ព្រះភេសាក៏ត្រឡប់ដុះដូចពីដើមវិញ លោកក៏បញ្ចូនពេទ្យឲ្យត្រឡប់ទៅស្រុកវិញ ។ ព្រះថេរវីតសោក បានសោយព្រះក្រយាស្ងោយ ដែលគេផ្សំដោយទឹកដោះគោ លោកក៏មានកំឡាំងកំហែងរឹងប៉ឹងមាំមួនឡើងដូចដើម លោកនិមន្តទៅមកបានដោយស្រួល ហើយទើបនិមន្តទៅក្នុងព្រៃញាកសង្ឃារ ទៅប្រថាប់នៅក្បែរទីសំណាក់អាស្រ័យនៃពួកគង្វាលពពែ ។

សម័យមួយ ក្នុងប្រទេសបុណ្ឌវឌ្ឍនៈ មានពួកសិស្សគណនិគ្រន្ថបានឃើញព្រះពុទ្ធរូប ហើយក្លែងគូសគូសលុបធ្វើជារូបភាពនៃនិគ្រន្ថ ដែលជាទីគោរពរបស់ខ្លួន(១)។ គ្រានោះ ពួកឧបាសកដែលជាពួកពុទ្ធសាសនិកជនទើបក្រាបទូលរឿងនោះដល់ព្រះបាទអសោកថា: " ពួកសិស្សគណនិគ្រន្ថ បានឃើញព្រះពុទ្ធរូប ហើយក្លែងគូសគូរលុបលោងធ្វើជារូបភាពនៃនិគ្រន្ថ ដែលជាទីគោរពរបស់ខ្លួនវិញ " ។

ព្រះរាជា ទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ដំណឹងនោះហើយ ស្ដេចទ្រង់ព្រះពិរោធខ្លាំង ក្រាស់ដោយរួសរាន់ចាត់ឲ្យពួកយក្ខ(ទេវតា)ចាំស្កាត់គ្រប់ច្រក កំពស់ចំនួន ៤០ លី (មួយយោជន៍) ទៅក្នុងអាកាស ហើយពួកនាគប្រុងប្រយ័ត្ន

១- ទិវ្យាវទាននិងអាយុ-វង-កិង ដែលលោកប៊ួនូហ្វបានប្រែថា: " មនុស្សម្នាក់ដែលគ្រេះថ្នាក្នុងលទ្ធិព្រាហ្មណ៍ បានរំលើងព្រះពុទ្ធរូបឲ្យរលំទៅទៀបជើងនៃព្រាហ្មណ៍ម្នាក់ ហើយទំលាយចោលព្រះពុទ្ធរូបនោះទៅ " ។

រំពឹងថា : " ព្រោះអាស្រ័យអំពើទុច្ចរិតក្នុងកាលពីមុនរបស់អាត្មាអញជាប់ដិតតាមមក បានជាអាត្មាអញត្រូវទទួលកម្មផលរបស់ខ្លួន " ។ ខណៈនោះ អ្នកលេងនឹកស្មានថាជានិគ្រន្ថបុត្រ ក៏កាត់ព្រះសិរព្រះអង្គក្នុងមួយរំពេចនោះទៅ(១) លុះកាត់បានហើយ នាំយកព្រះសិរនោះមកថ្វាយដល់ព្រះរាជា សូមឲ្យស្ដេចទ្រង់ព្រះរាជទានផ្ដុំមាសម្ដោរ ព្រះរាជាទ្រង់ទស្សនាការព្រះសិរនោះ ស្គាល់ជាក់ជាព្រះសិរព្រះអនុជរឹតសោក ហើយទ្រង់ជ្រាបតទៅទៀត អំពីសេនាបតីម្នាក់ ក្នុងពួកសេនាបតីរបស់ព្រះអង្គក្រាបទូលថា : " ពួកសមណៈជាសក្យបុត្តិយ៍ គេស្មានថាជាពួកនិគ្រន្ថបុត្រ គេសម្លាប់ដោយការច្រឡំជាច្រើនរូបណាស់ហើយ ព្រោះពេលនេះពួកនិគ្រន្ថមានចំនួនតិចណាស់ហើយ " ។

កាលបានទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ពាក្យនោះហើយ ព្រះរាជាធិរាជ ស្ដេចទ្រង់ព្រួយព្រះរាជហឫទ័យពន់ពេកណាស់ ទ្រង់មានសេចក្ដីសោកស្ដាយទើបដួលចុះទៅលើផែនដី រាជបរិពារទាំងឡាយ បានយកទឹកមកប្រស់ព្រំស្រប់ព្រះកាយយូរបន្តិចទៅ ទើបព្រះអង្គបានព្រះស្មារតីឡើងវិញ ។ ពួកសេនាបតី បានក្រាបបង្គំទូលព្រះរាជាថា : " ពេលនេះ គេសម្លាប់ពួកសមណៈជាសក្យបុត្តិយ៍ ដោយការច្រឡំជាច្រើនណាស់ ៗ ឱព្រះរាជា !

១- ក្នុងទិវ្យាវទាន និងអាយុ-វង-ពាំង ព្រះអនុជរបស់ព្រះបាទអសោកមិនមែនទីវង្គតដោយអ្នកលេងសម្លាប់ទេ តែទ្រង់ទីវង្គតដោយអ្នកគង្វាលគោម្នាក់ ដែលបានថ្វាយទីសំណាក់អាស្រ័យនៃព្រះអង្គជាអ្នកសម្លាប់ ។

សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស អនុញ្ញាតឲ្យពួកសមណៈជាសក្យបុត្តិយ៍
បានក្សេមក្សាន្តផុតរួចចាកទុក្ខភ័យ ” ។ ខណៈនោះ ព្រះរាជាបានតែង
ព្រះរាជឧង្ការហាមប្រាមថា: “ ចាប់ដើមតាំងតែពីគ្រឹមថ្ងៃនេះទៅ មិនត្រូវ
អ្នកណាមួយសម្លាប់សមណៈទេ (១) ”

គ្រានោះ ភិក្ខុទាំងឡាយមានសេចក្ដីសង្ស័យ ទើបចូលទៅក្រាប
ទូលព្រះមហាថេរឧបគុត្តៈថា: “ ព្រោះហេតុអ្វី បានជាព្រះថេរវីតសោក
អង្គនោះ ត្រូវអ្នកលេងពិឃាតជីវិតបង់ដូច្នោះ ” ។

ព្រះថេរៈតបថា: “ ប្រសិនបើអ្នកទាំងឡាយចង់ដឹងរឿងលោកក្នុង
ជាតិមុន ចូរប្រុងស្ដាប់ចុះ ។ ក្នុងកាលដ៏កន្លងទៅហើយ គ្រាមួយ មានព្រាន
ម្រឹគម្នាក់ បានទៅរាយបង្គង់នៅក្បែរមាត់ទឹក មានព្រះបច្ចេកពុទ្ធមួយព្រះ
អង្គ បានស្ដេចស្វែងរកអាហារបិណ្ឌបាត ហើយទៅគង់នៅក្រោមដើម
ឈើមួយដើម ជិតបង្គង់ទាំងនោះ កាលព្រានមកដល់មិនឃើញមានម្រឹគ
ជាប់ក្នុងបង្គង់នោះសោះ ទើបរំពឹងគិតថា: “ ព្រោះហេតុអ្វី ឥឡូវនេះ
ម្រឹគមានច្រើនណាស់ ដូចម្ដេចបានជាក៏មិនមកជាប់បង្គង់អញសោះ ”
គ្រានោះ ព្រានខំសង្កេតមើលទីជិតខាងជុំវិញសព្វអន្លើទៅ បានឃើញ
ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ គង់នៅក្រោមដើមឈើជិតបង្គង់ទាំងនោះ ទើបគិតថា

១– ពុទ្ធឃោសៈសំដែងក្នុងកាលរឿងក៏ប្រហែលគ្នា អំពីការដែលឲ្យប្រជុំនិងធ្វើសង្គាយនា ដែលនៅក្រោមបង្គាប់នៃព្រះថេរមោគ្គលិបុត្តតិស្ស ។ ក្នុងសេចក្ដីនេះថា ព្រះអនុជរបស់ព្រះបាទអសោកដែលគេសម្លាប់ដោយកាត់ប្រឡំនោះ ព្រះនាមតិស្ស ។

ព្រោះតែគាត់នេះឯងបានជាផ្តើលម្រឹគអញតែបាត់អស់គ្មានសល់" ហើយហូតដាវពិឃាតផ្ដិលផ្ដាច់ព្រះសិរព្រះបច្ចេកពុទ្ធអង្គនោះទៅ ។

" ព្រានម្រឹគក្នុងកាលនោះ គឺព្រះថេរព្រះនាមវីតសោក ក្នុងកាលឥឡូវនេះ ព្រោះតែពីជាតិមុនបានពិឃាតព្រះបច្ចេកពុទ្ធ បានធ្លាក់ទៅទទួលសោយទុក្ខក្នុងនរក ជាវេលាច្រើនកោដិនៃកល្ប បានអត្តភាពជាតិស្លាប់កើតៗ ដោយទុក្ខវេទនាជាមហាវិបាក ទីបំផុតគេសម្លាប់ដោយដាវគ្រប់ៗជាតិ ក្នុងទីបំផុតនេះ ទុកជាបានលុះព្រះអរហត្តផលហើយ កំណត់ត្រូវអ្នកលេងពិឃាតជីវិតដោយដាវទៀត " ។

ភិក្ខុទាំងឡាយទូលសួរថា : "ព្រោះព្រះអង្គបានកសាងអ្វី ទើបលោកកើតក្នុងត្រកូលខ្ពស់ ហើយបានលុះព្រះអរហត្តផល ?" ។

ព្រះមហាថេរតបថា : "ក្នុងកាលដ៏កន្លងទៅយូរអង្វែងណាស់ហើយ ក្នុងសាសនកាលនៃព្រះពុទ្ធទ្រង់ព្រះនាមកស្សប លោកជាទាយកមានចិត្តជ្រះថ្លា បរិច្ចាគបិណ្ឌបាតទានដល់ព្រះភិក្ខុសង្ឃ ចាត់ចែងធ្វើទឹកបានៈដោយផ្លែឈើផ្សេងៗ ព្រោះវិបាកនៃបុញ្ញកម្មនេះ លោកទើបបានកើតក្នុងត្រកូលខ្ពស់ ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងគ្រាពុទ្ធកាលទ្រង់ព្រះនាមកស្សបនោះ លោកមានសទ្ធាជ្រះថ្លាណាស់ រហូតដល់បានបួសជាភិក្ខុ អស់វេលាមួយសែនឆ្នាំ បានតាំងប្រណិធានប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ដ៏ហ្មត់ចត់ ព្រោះអំណាចផលនៃបុញ្ញកម្មនោះ លោកទើបបានសម្រេចព្រះអរហត្តផលក្នុងជាតិនេះ " ។

ព្រះនាងបញ្ចាវតី (១) ជាអគ្គមហេសីនៃព្រះបាទអសោក ព្រះនាងនេះ មានព្រះរាជបុត្រមួយព្រះអង្គ ទ្រង់ព្រះនាមធម្មវិវឌ្ឍនៈ (ចំរើនឡើងដ៏វិសេសដោយធម៌) ។ មានសេនាបតីម្នាក់ ចូលទៅក្រាបបង្គំទូលព្រះរាជាថា : " ឱព្រះរាជា ! សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះក្សាន្តក្នុងព្រះរាជហឫទ័យ ព្រោះហេតុអ្វី ? ព្រោះថា ព្រះរាជបុត្រព្រះអង្គប្រសូតហើយ ព្រះរាជកុមារនោះ មានលក្ខណៈព្រះកាត្រដ៏សមរម្យល្អវិសេសអស្ចារ្យ មានព្រះនេត្រាដ៏ល្អឥតគូទីងប្រៀបឲ្យស្មើបាន " ។

ព្រះរាជា ទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ពាក្យនោះហើយ មានព្រះរាជហឫទ័យត្រេកអរសោមនស្សណាស់ ស្ដេចត្រាស់ថា: " រាជត្រកូលរបស់យើង បានថ្កើងរុងរឿងដល់ជាន់ខ្ពស់បំផុត ព្រោះតែយើងគ្រប់គ្រងរាជសម្បត្តិដោយធម៌ដ៏ប្រសើរ ទើបបានឱរស សូមឲ្យវានោះបានទំនុកបំរុងព្រះធម៌ឲ្យចំរើនក្រៃលែងតទៅទៀត ព្រោះហេតុនេះ ទើបគេហៅព្រះរាជកុមារនោះថា ធម្មវិវឌ្ឍនៈ ដែលប្រែថា: " ចំរើនឡើងដ៏វិសេសដោយធម៌ " ។ ពីលៀងបាននាំព្រះរាជឱរសមកគាល់ព្រះរាជា លុះទ្រង់ទស្សនាការហើយ ព្រះរាជាស្ដេចពេញទៅដោយសេចក្ដីស្នេហា ទ្រង់បន្លឺនូវទានគាថានេះថា :

" ចក្ខុរបស់ទារកនេះ ល្អលើសលុបឥតអ្វីប្រៀប កូននេះពេញ

១– សៀវភៅពុទ្ធសាសនារបស់លោកល្វី–ហ្វីណូត៍ដែលលោក ជុំ–ម៉ៅ ប្រែជាខ្មែរ និងគម្ពីរមហាវង្ស; អសន្ធិមិត្រាជាអគ្គមហេសី បានឱរសមួយអង្គព្រះនាមកុនាលៈ ។

ជាមហាកុសលយ៉ាងធំ រាហាក់ដូចជាផ្កាទក្យូល ដែលទើបនឹងរីកស្រស់ថ្មីៗ មុខរាំមូលស្រស់ល្អប្រិមប្រិយ ប្រហែលនឹងដួងព្រះចន្ទ្រដ៏ពេញវង់ អ្នកណាបានឃើញឧរទេសនេះហើយ អ្នកនោះនឹងបានសេចក្ដីសប្បាយរីករាយស្រួលចិត្តគ្រប់គ្នា ” ។

លុះទ្រង់ត្រាស់ព្រះគាថានេះចប់ហើយ ព្រះបរមក្សត្រិយ៍ មានព្រះរាជឧត្ដរនឹងសេនាបតីថា : “ មានគេធ្លាប់បានឃើញភ្នែកមនុស្ស ដែលដូចជាចក្ខុរបស់តារកនេះដែរឬ ? ” ។

សេនាបតីក្រាបទូលថា: “ បណ្ដាមនុស្សទាំងអស់ ខ្ញុំមិនដែលឃើញមានម្នាក់សោះ ទាំងមិនដែលឮគេនិយាយផងថា អ្នកណាមួយមានចក្ខុបែបយ៉ាងនេះទេ តែខ្ញុំព្រះអង្គបានឮដំណឹងថា ក្នុងហិមវន្តបពិត ដែលជាកំពូលនៃភ្នំទាំងឡាយ មានសត្វបក្សា ១ ឈ្មោះកុនាលៈ ដែលមានភ្នែកល្អជាបំផុត រាំតែងនៅអាស្រ័យលើភ្នំនោះ ” ។

គ្រានោះ ព្រះរាជា ទ្រង់ប្រទានព្រះរាជអាជ្ញាឲ្យដល់ពួកយក្សថា: “ ចូរអ្នកទាំងឡាយទៅឲ្យឆាប់ ចាប់យកសត្វកុនាលៈមួយអំពីហិមវន្តបពិតមក យើងប្រាថ្នាចង់មើលសត្វនោះ ក្នុងកាលឥឡូវនេះ ពេលនោះ មានយក្សម្នាក់ បានទទួលធ្វើតាមព្រះរាជអាជ្ញា ស្ទុះទៅតែមួយរំពេចនោះ ក៏ចាប់បានសត្វនោះមួយមក ហើយនាំមកថ្វាយដល់ព្រះរាជា កាលទ្រង់ព្រះពិចារណាមើលភ្នែករបស់សត្វនោះ ហើយត្រាស់ថា: “ភ្នែកតូចរបស់សត្វ

នេះល្អពន់ពេក មិនថ្លែកន្លាក់ពីនគ្រាននៃកុមាររូបនេះសោះ ព្រោះដូច្នោះ ទើបទ្រង់ប្រទានព្រះនាមកុមារនោះថា៖ "កុណាលៈ" ។ ព្រះនាមនោះ ក៏ផ្សាយទៅដឹងសាយសព្វគ្រប់មនុស្សទាំងអស់ លុះព្រះរាជកុមារព្រះនាមកុណាលៈ មានវ័យវត្សាការចំរើនហើយ គេបានថ្វាយនាងករណ. ម្នាក់ ឈ្មោះកាញ្ចនមាលា (ក្លងផ្កាមាស) ដើម្បីឲ្យជាព្រះជាយា ។

ថ្ងៃមួយ ព្រះរាជា និងព្រះរាជឱរស ស្តេចយាងចេញទៅកាន់វត្តកុក្កុដារាម ។ ខណៈនោះ ព្រះយសត្ថេរជាប្រមុខនៃសង្ឃ បានពិចារណាមើលរូបព្រះកុណាលរាជឱរស បានជ្រាបថា៖ ក្នុងពេលបន្តិចទៅខាងមុខព្រះអង្គខូចព្រះនេត្រជាប្រាកដ ទើបថ្វាយព្រះពរព្រះរាជាថា៖ "បពិត្រមហារាជ ព្រោះហេតុអ្វី បានជាទ្រង់មិនអនុញ្ញាតឲ្យព្រះអង្គម្ចាស់កុណាលៈជារាជឱរសស្តាប់ព្រះធម៌ឲ្យមានបែបបទឡើង ? " ។

គ្រានោះ ព្រះបរមក្សត្រិយ៍ ទ្រង់ព្រះអនុញ្ញាតឲ្យព្រះរាជឱរសដូច្នេះថា៖ "កុណាលៈ ឥឡូវនេះ ត្រូវឯងប្រព្រឹត្តតាមពាក្យឱវាទរបស់ព្រះថេរៈដែលលោកប្រៀនប្រដៅ" ។

ក្នុងគ្រានោះ ព្រះកុណាលរាជឱរសប្រណម្យអញ្ជលី ដោយក្រពុំនៃម្រាមទាំង ១០ ហើយចូលទៅទូលសួរជិតព្រះថេរៈថា៖ "លោកម្ចាស់អនុញ្ញាតឲ្យខ្ញុំធ្វើដូចម្តេចក៏ខ្ញុំទទួលកាន់តាមឱវាទនោះទាំងអស់" ។

ព្រះថេរៈថ្វាយឱវាទនេះ ដល់ព្រះរាជឱរសថា៖ "ចក្ខុនោះ១មិនមែន

ជារបស់ខ្លួនឡើយ សូមទ្រង់តាំងប្រណិធានព្យាយាមចំរើននូវសមថនិង វិបស្សនាកម្មដ្ឋាន ឲ្យកើតមានឡើងក្នុងព្រះអង្គជាដរាបទៅ " ។.

លុះទ្រង់បានស្ដាប់ទាំងនេះហើយ ព្រះកុនាលរាជទេវសក៏ទទួលសិក្សាតាម ហើយយាងចូលទៅក្នុងទីស្ងាត់មួយ នៅក្នុងព្រះបរមរាជវាំង តាំងផ្ដើមធ្វើសមាធិនោះឡើង ស្ដេចនឹករំពឹងពិចារណាថា : " ចក្ខុជាហេតុនៃសេចក្ដីទុក្ខ, ជារបស់ទទេ, ជារបស់មិនទៀង មិនមែនប្រាកដជាជារបស់ខ្លួនឡើយ " ។

ថ្ងៃមួយ ព្រះនាងតិស្សរក្សិតា ជាអគ្គមហេសីឯករបស់ព្រះបាទអសោក ព្រះនាងចូលទៅកាន់សំណាក់នៃព្រះកុនាលរាជទេវស ឃើញស្ដេចគង់នៅតែមួយព្រះអង្គ ព្រោះតែព្រះនាងជាប់ដោយសេចក្ដីស្រឡាញ់ព្រះនេត្រពេក អត់ទ្រាំមិនបាន ក៏ចាប់ឱបរឹតព្រះកុនាលរាជទេវសដោយដៃទាំងពីរ ហើយនិយាយប្រលោមថា: " ភ្លើងដែលកំពុងឆេះចូលដាបព្រៃស្បាតនៃភ្នំ មានអណ្ដាតព្រោលឡើងសន្ធោសន្ធៅព្រាលផ្ដៅក្ដីក្រោងព្រាយ ជាធម្មជាតិក្ដៅរោលរាល យ៉ាងណាមិញ ក៏រាគតណ្ហាដែលកំពុងឆេះក្នុងខ្លួនខ្ញុំ ក៏មានឧបមេយ្យដូច្នោះដែរ ព្រោះដូច្នេះ ពេលនេះ យើងត្រូវរួមសង្វាសជាមួយគ្នាដោយតាមរាគក្នុងទីនេះ " ។

ព្រះកុនាលរាជទេវស កាលទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ពាក្យនេះហើយ ស្ដេចយកព្រះហស្តបិទព្រះកាណ៌ទាំងសងរបស់ព្រះអង្គ ហើយត្រាស់គាថាការទៅនេះថា :

" ខ្ញុំចុកក្រពៀកខ្ញុំ ព្រោះខ្ញុំមិនបង់ឲ្យព្យាវចា ជាស្រីដ៏លើសហួសវិស័យ ហើយអពមង្គលនេះ ព្រះអង្គគឺជាមាតាមួយរបស់ខ្ញុំ ដូចម្តេចបានជាក្រឡេកមើលមកឱរសរបស់ព្រះអង្គ ដោយចិត្តប្រកបដោយរាគតណ្ហាទៅវិញ? តណ្ហាជាទុក្កដ្ឋទោស ដែលមិនត្រូវតាមគន្លងធម៌ដូច្នេះ នឹងនាំព្រះអង្គទៅកាន់ទុគ្គតិនរក " ។

ព្រះនាងតិស្សរក្ខិតា ឃើញមិនសមតាមប្រាថ្នា ហើយត្រាស់ទាំងខ្ញាល់ថា៖ " បើឯងមិនទទួលការនេះទេ ឲ្យតាំងទុកចុះ មិនយូរប៉ុន្មាន ប្រាកដជាអញនឹងបំផ្លាញជីវិតឯងឲ្យបាន " ។

ព្រះកុនាលរាជបុត្រតបដោយសូត្រគាថានេះថា៖

" ខ្ញុំពេញចិត្តលះបង់ជីវិត ដើម្បីសុចរិតធម៌ជាជាងការរស់នៅ ដែលពើបប្រះទៅលើសេចក្តីអាប់យស ដោយជម្រកក្នុងកាមតណ្ហា, អ្នកដែលបំផ្លាញគតិរបស់មនុស្ស នឹងទេវតា តែងតែបានទទួលពាក្យតិះដៀលអំពីអ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ " ។

តាំងដើមអំពីនោះមក ព្រះនាងតិស្សរក្ខិតា ចាំស្វែងរកហេតុដទៃ ដើម្បីនឹងចាប់ទោសព្រះកុនាលរាជបុត្រ ។

ដួនជាពេលមួយ មានវិជនមួយឈ្មោះគន្ធារៈ តាំងនៅក្នុងភូមិភាគខាងជើង ក្នុងវិជននោះ មានក្រុងមួយឈ្មោះតក្កសិលា ពួកអ្នកនគរក្នុងក្រុងនោះ កើតបះបោរជាចលាចល កាលព្រះរាជាទ្រង់ជ្រាបដំណឹងនោះ

ហើយ ទើបគាំងព្រះរាជហឫទ័យថា ស្ដេចនឹងយាងទៅបន្ក្រាបក្រុងនោះ ដោយព្រះអង្គឯង តែពួកសេនាបតីទូលទាស់ដូច្នេះថា: "បពិត្រមហារាជ! ព្រះអង្គមិនសមគួរនឹងយាងទៅក្នុងកិច្ចនោះទេ គ្រាន់តែបញ្ជូនព្រះរាជឱរសមួយអង្គ ក្នុងពួកព្រះរាជបុត្ររបស់ព្រះករុណា ឲ្យស្ដេចយាងទៅបន្ក្រាបក្រុងនោះ ឲ្យនៅក្រោមព្រះបារមីក៏បានហើយ" ។

ខណៈនោះ ស្ដេចត្រាស់សួរទៅព្រះកុមារៈជាព្រះរាជបុត្រថា: "កូនឯងអាចទៅបន្ក្រាបក្រុងតក្កសិលានោះបានឬទេ ?"

ព្រះកុមាររាជឱរសទូលតបថា: "សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងទៅបន្ក្រាបថ្វាយបាន" ។

កាលព្រះបរមក្សត្រិយ៍ ជ្រាបសេចក្ដីប្ដេជ្ញានៃព្រះរាជឱរសហើយ ព្រះអង្គមានព្រះហឫទ័យត្រេកអរសោមនស ហើយទ្រង់ប្រោសឲ្យតាក់តែងប្រុងប្រៀបមាគ៌ាក្នុងរាជធានី ឲ្យបានសម្រេចដោយឆាប់ ស្ដេចតាក់ព្រះរាជអាជ្ញាបង្គាប់ឲ្យពួកមនុស្សចាស់ជរា, មនុស្សឈឺ, សាកសព, មនុស្សទុព្វលភាព និងពួកស្មូម ទាំងអស់ ដែលនៅក្នុងទីនោះៗ ឲ្យចេញទៅឆ្ងាយផុតអំពីមាត់មាគ៌ានៃព្រះរាជដំណើរ ទើបព្រះបាទអសោក ព្រមទាំងព្រះរាជបុត្រ ស្ដេចឡើងគង់លើព្រះរាជរថមួយ មានវិជនីស្លាបសត្វ ហែហមអមព្រះអង្គ ស្ដេចចេញចាកក្រុងបាតលិបុត្រទៅដោយសួស្ដី កាលមុនស្ដេចនឹងយាងចាកព្រះឱរស ត្រឡប់ចូលកាន់ព្រះនគរវិញ ព្រះរាជា ទ្រង់កៀកព្រះ

សួរនឹងព្រះរាជបុត្រ ហើយទ្រង់ព្រះពិលាបថា : "អ្នកណាសំឡឹងមើលព្រះនេត្រកូនឯងនេះ អ្នកនោះរមែងបានសុខណាស់ហ្ន៎ ! " ។

តែពេលនេះ មានព្រាហ្មណ៍ម្នាក់ជាហោរាចារ្យ បានពិនិត្យមើលហោរាសាស្ត្រហើយទូលថា: "ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ពេញព្រះរាជហឫទ័យនឹងព្រះនេត្រព្រះរាជបុត្រព្រះអង្គនេះណាស់ តែព្រះនេត្រព្រះរាជបុត្រនោះ មិនយូរប៉ុន្មានទេ នឹងអន្តរធានទៅជាប្រាកដ ក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះ, មិនមានអ្នកណាមួយ មិនចង់ឃើញព្រះនេត្រនៃព្រះកុមារនេះឡើយ ប៉ុន្តែតទៅអនាគតកាល ដែលព្រះនេត្រនោះអន្តរធានទៅហើយ នឹងបានទទួលសេចក្ដីខ្ពើមទៅគ្រប់មនុស្សទាំងអស់ " ។

ព្រះកុនាលនិរទេស ស្ដេចយាងដាច់ដាប់ ។ ទៅតាមព្រះពន្ធា រហូតដល់ទីក្រុងតក្កសិលា ក៏អ្នកនគរទាំងឡាយក្នុងទីក្រុងនោះ បានដឹងថា ព្រះនិរទេសស្ដេចមកហើយ ទើបនាំគ្នាតាក់តែងស្អិតស្អាងឲ្យមានរបៀបរៀបចំល្អ ហើយកាន់ក្អមពេញទៅដោយសុគន្ធវារី ជាគ្រឿងសំគាល់នៃការចុះចូលប្រមូលគ្នា ទៅរង់ចាំថ្វាយគ្រឿងបក្ការ ដាក់ក្នុងទីកន្លះយោជន៍ កាលបានឃើញព្រះកុនាលៈស្ដេចយាងមកហើយ ក៏ប្រណម្យអញ្ជលីឡើង ហើយនិយាយថា:" ពួកយើងខ្ញុំសុទ្ធតែជាអ្នកនគរមិនមែនជាអ្នកក្បត់នឹងស្ដេចទេ ពួកយើងមិនមែនជាអ្នកក្បត់នឹងព្រះនិរទេសនៃស្ដេចទេ, ពួកយើងខ្ញុំបះបោរក្បត់ព្រោះតែសេនាបតីទុច្ចរិត ដែលជាអ្នក

កាំងនៅជិតផ្ចាល់នឹងស្ដេច ” លុះក្រាបទូលនូវពាក្យនេះហើយ គឺនាំគ្នា ថ្វាយគ្រឿងសក្ការៈ គឺសួយសារអាករ ទើបនាំគ្នាហែហមព្រះកុនាលៈ ដោយសេចក្ដីគោរពយ៉ាងខ្ពស់ នាំចូលទៅក្នុងព្រះនគរ ។

វេលានោះ ព្រះបាទអសោក ទ្រង់ប្រឈួនខ្លាំងណាស់ អន្ទះអន្ទែង ធ្លាក់ៗច្ចារៈមកតាមព្រះឱស្ឋ ហើយចេញឈាមស្អុយផ្អេះផ្អាបគ្រប់រន្ធ ព្រះលោម ព្រះអង្គស្ដេចទ្រង់ជ្រាបថា: មិនអាចនឹងបានជាឡើង វិញ ទើបទ្រង់មានព្រះឱង្ការទៅនឹងពួកសេនាបតីថា: “ ចូរទៅអញ្ជើញ ព្រះកុនាលៈមកអភិសេកឲ្យសោយរាជ្យទៅ មិនយូរប៉ុន្មានទេ ខ្ញុំនឹងទិវង្គត ហើយ មានប្រយោជន៍អ្វីនឹងជីវិតអាក្រក់លាមកនេះ ” ។

ព្រះអគ្គមហេសីឯករបស់ព្រះរាជា ព្រះនាមតិស្សរក្សិតា លុះទ្រង់ព្រះ សណ្ដាប់ពាក្យនោះហើយ ព្រះនាងនឹកជញ្ជឹងថា : “ បើព្រះកុនាលរាជ ទ្រង់បានជាស្ដេចឡើង សមជីវិតរបស់អញនឹងមិនមានឡើយ ” ព្រោះ ដូច្នោះ ទើបព្រះនាងប្រើៗបាយកលក្រាបទូលព្រះរាជាថា: “ ឱព្រះរាជា! សូមទ្រង់ហាមពួកពេទ្យ កុំឲ្យចូលមកក្នុងព្រះរាជដំណាក់ ខ្ញុំម្ចាស់នឹង ទទួលការរក្សាព្រះអង្គ ឲ្យបានក្សាន្តព្រះហឫទ័យឡើងវិញ ” ។

ខណៈនោះ ព្រះបាទអសោក ទ្រង់បញ្ជូនពួកពេទ្យឲ្យចេញទៅ ក្រៅ ហើយទ្រង់បញ្ញត្តហាមដាច់មិនឲ្យចូលមកក្នុងព្រះបរមរាជវាំង ។

ព្រះនាងតិស្សរក្សិតា បានចេញប្រកាសប្រាប់អ្នកនគរគ្រប់ៗតំបន់

ថា: "បើអ្នកណាមួយ ទោះប្រុសក្តី ស្រីក្តី តាច់ឈើដូចយ៉ាងភាពពជព្រះ
កជា ចូររក្សាទុកកុំព្យាបាលជម្ងឺនោះ ខ្ញុំអនុញ្ញាតឲ្យនាំអ្នកជម្ងឺនោះមក
ឲ្យខ្ញុំបានគ្រប់ពេល" ។ ខណៈនោះ មានមនុស្សម្នាក់តាច់ឈើបែបយ៉ាង
នោះ ភរិយាក៏ភ័យតក់ស្លុតណាស់ រត់ទៅជំរាបគ្រូពេទ្យម្នាក់ថា: "ស្វាមី
ខ្ញុំមានជម្ងឺបែបយ៉ាងនោះ" ។

គ្រូពេទ្យបង្គាប់ថា: "ចូរនាំយកជម្ងឺនោះ ឲ្យប្រញាប់មកខ្ញុំនឹង
ព្យាបាលឲ្យ" ។

នាងក៏មិនទៅនាំយកស្វាមី ដែលមានជម្ងឺនោះមកផ្ទះគ្រូពេទ្យ ឯគ្រូ
ពេទ្យក៏នាំយកជម្ងឺនោះ ទៅថ្វាយដល់ព្រះនាងតិស្សរក្សិតាសម្លាប់ហើយ
វះពោះពិនិត្យមើល ឃើញមានដង្កូវមួយធំនៅក្នុងពោះនោះ កាលណា
ដង្កូវស្ទុះឡើងទៅខាងលើ ទំពាះក៏ប្រាលឡើងតាមខ្នងវានោះទៅ កាល
ណាវាស្ទុះចុះទៅក្រោម ទំពាះក៏ស្រុតចុះទៅខាងក្រោម(១) ពេលនោះ
ព្រះនាងយកខ្ទេចម្រេចពីលើដង្កូវ តែដង្កូវនោះមិនស្លាប់ ព្រះនាងធ្វើវិធី
សម្លាប់ដង្កូវគ្រប់បែបយ៉ាង ល្បងមើលសល្ងឹងចក់វារ ក៏ដង្កូវនោះនៅតែ
មិនស្លាប់ ហេតុដល់ព្រះនាងដាក់ខ្ទឹមទៅ ដង្កូវក៏ស្លាប់ ហើយធ្លាក់ចេញ
ទៅតាមទ្វារខាងក្រោមមួយរំពេចនោះ ព្រោះដូច្នោះ ព្រះអគ្គមហេសីទៅ
ក្រាបបង្គំទូលព្រះរាជាឲ្យប្រទានសោយខ្ទឹម ។

១–អាយុ–វេង–កឹង បន្ថែមថា: "កាលដង្កូវស្ទុះទៅខាងស្តាំឬខាងឆ្វេងក៏ទំពាះអោយចេញ
តាមច្រប់ខ្នងភេមនៃស្បែក ។

ព្រះបរមក្សត្រិយ៍ ត្រាស់ថា : " យើងជាជាតិក្សត្រិយ៍ យើងនឹងសោយខ្ទឹមដូចម្ដេចបាន ! " ។

ព្រះនាងតិស្សរក្សិតា ក្រាបទូលព្រះបរមក្សត្រិយ៍ជាគម្រប់ពីរដងថា: " ត្រូវតែទ្រង់សោយខ្ទឹមនោះទៅ ដើម្បីឲ្យជាព្រះរោគរបស់ព្រះអង្គ " ។

លុះទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ពាក្យនោះហើយ ស្ដេចទ្រង់សោយខ្ទឹមនោះទៅ ដង្កូវនោះក៏ស្លាប់ក្នុងគ្រានោះទៅ ហើយធ្លាក់ចេញទៅតាមទ្វារធំក្រោម ក្នុងមួយរំពេចនោះ មិនយូរប៉ុន្មាន ព្រះរាជាក៏បានជាចាករោគាពាធនោះ ព្រះអង្គទ្រង់មានព្រះហឫទ័យត្រេកអរស្រស់ស្រាយ ហើយត្រាស់សួរព្រះនាងតិស្សរក្សិតាថា: " នាងប្រាថ្នាចង់បានអ្វី យើងនឹងប្រទានពរដល់ព្រះនាង " ។

ព្រះនាងទូលតបថា: " ខ្ញុំម្ចាស់ប្រាថ្នាចង់សោយរាជសម្បត្តិបាន ៧ ថ្ងៃ " ។

គ្រានោះ ព្រះបាទអសោក ទ្រង់ប្រោសប្រទានរាជសម្បត្តិឲ្យព្រះនាងអស់វេលា៧ថ្ងៃ ព្រះនាងតិស្សរក្សិតា លុះបានទទួលពរ គឺរាជសម្បត្តិនោះហើយ ទើបទ្រង់ព្រះចិន្តាថា: " វេលានេះ ជាពេលគួរធ្វើកិច្ចសងសឹកនឹងកុណាលរាជឱរសហើយ " ។

ខណៈនោះ ព្រះនាងទើបក្លែងសរសេរព្រះរាជឱង្ការដោយខ្លួនឯង បង្គាប់ទៅអ្នកនគរតក្កសិលាថា : " ចូរអ្នកទាំងឡាយឆ្កៀលភ្នែក

ទៅកុនាលៈតាំងពីចេញ ព្រោះហេតុអ្វី? ព្រោះវាមានទោសខុសជាទម្ងន់ ចូរអ្នកតាំងឡាយភ្លៀលភ្នែកវាតាំងពីចេញឲ្យដាច់ ព្រះបាទអសោក ទ្រង់មានព្រះហឫទ័យខៀងតក់ណាស់ ចូរអ្នកកល់គ្នាកុំបន្ធូរទុក វានោះជាមនុស្សទទឹងទាស់ទឹងអាជ្ញាស្តេច ” ។

ក្នុងកាលឯណោះក្តី កាលព្រះបាទអសោក មានព្រះរាជឱង្ការត្រាស់បន្ទាប់ទៅលើអ្វីមួយ តែងតែប្រថាប់ព្រះរាជសារ(១) នឹងព្រះរាជវរលញ្ចក-ដោយផ្តិតព្រះទន្តរបស់ព្រះអង្គ ទើបយកជាការបាន ព្រោះដូច្នោះ ព្រះនាងតិស្សរក្សិតា ទើបវង់ចាំព្រះរាជាទ្រង់ព្រះបន្ទំលក់ហើយ នឹងបានផ្តិតព្រះរាជឱង្ការនោះ ស្រាប់តែព្រះរាជាស្តេចស្ទុះតើនឡើងដូចជាគេគ្រាក់ឡើងភ្លាម ភ័យញ័រចំប្រប់សព្វសពាង្គ ។

ព្រះនាងតិស្សរក្សិតា ក្រាបបង្គំទូលសួរព្រះរាជាថា: “ អ្វីធ្វើឲ្យទ្រង់វិរានព្រះរាជហឫទ័យ ស្ទុះតើនឡើងក្រញាងចាកព្រះបន្ទំក្នុងពេលនេះព្រះអង្គ ? ” ។

ព្រះបរមក្សត្រិយ៍ ត្រាស់តបថា: “ យើងមានសុបិនអាក្រក់ណាស់ ឃើញថាមានត្មាតពីរ វាចង់ចឹកភែកភ្នែកកុនាលៈកូនយើង ” ។

លុះទ្រង់ត្រាស់ព្រះឱង្ការនោះហើយ ស្តេចទ្រង់ផ្ទំទៅទៀត ក្នុងគ្រាទី២ ព្រះរាជា ស្តេចស្ទុះតើនឡើងដូចជាគេគ្រាក់ទៀត ហើយត្រាស់នឹងព្រះអគ្គមហេសីថា: “ យើងយល់សុបិនអាក្រក់ទៀតហើយ ” ។

១- ព្រះរាជសារ សំបុត្រស្តេច ។

ព្រះរាជិនី (១) ក្រាបទូលសួរថា: ព្រះអង្គទ្រង់យល់ព្រះសុបិន ដូចម្ដេច ? " ។

ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ តបថា: " យើងឃើញថា កុនារកៈមានសក់វែង ណាស់ ហើយអង្គុយផ្ទាល់លើផែនដី " ។

ព្រះរាជិនី ក្រាបទូលថា: " សូមទ្រង់ព្រះបន្ទូលឲ្យស៊ើបសួរព្រះអង្គទៅ អ្នកណាឡើយ នឹងហានប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតនឹងព្រះអង្គម្ចាស់នោះបានហ្ន៎" ។

ព្រះរាជាស្ដេចទ្រង់ផ្ទុំលក់ស្កប់តទៅទៀត ព្រះរាជិនីទើបលបប្រថាប់ ព្រះរាជសារ នឹងព្រះរាជវរលញ្ឆករដោយព្រះទន្តព្រះរាជា បានស្រេច ហើយ ព្រះនាងបញ្ជូនព្រះរាជបំរើម្នាក់ ឲ្យនាំយកព្រះរាជទក្ខានោះ ទៅឲ្យ មនុស្សនៅក្នុងក្រុងតក្កសិលា ឲ្យក្លៀលព្រះនេត្រាព្រះកុនាលរាជទោស ។

ក្នុងខណៈនោះ ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ទ្រង់សុបិនទៀតថា: " ឃើញ ព្រះទន្តារបស់ព្រះអង្គបាក់ធ្លាក់ជ្រុះចាកព្រះឱស្ឋ ទ្រង់តើនឡើងពីព្រលឹម ហើយត្រាស់ហៅហោរាចារ្យមក ដើម្បីនឹងពិចារណាកាត់សុបិននោះ" ។

ហោរពិចារណានូវទំនាយនោះហើយទាយថា: " សុបិនបែបនេះ ប្រាកដជាព្រះរាជបុត្រនឹងវិនាសបង់ចក្ខុ " ។

លុះទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ពាក្យនោះហើយ ស្ដេចប្រណម្យអញ្ជលី ដោយក្រពុំនៃព្រះអង្គុលីទាំង ១០ ក្រាបនមស្ការគ្រប់ទិសទាំង ៤ ទ្រង់ ផ្ញើសេចក្ដីបួងសួងទេពារក្ស ដែលជាអ្នកថែទាំរក្សាព្រះពុទ្ធសាសនា ដោយ

១– ព្រះរាជិនី ស្ដេចស្រី ។

ព្រះរាជាសូត្រគាថានេះថា: "ឱអស់ទេវារក្សទាំងឡាយ លោកអ្នកដែលមានចលាចលសទ្ធាជ្រះថ្លា ក្នុងព្រះធម៌និងព្រះសង្ឃ ខ្ញុំសូមអង្វរឲ្យលោកគ្រប់គ្រងរក្សាបុត្រពន្លកខ្ញុំផង(១)" ។

លុះព្រះរាជសារទៅដល់ក្រុងតក្កសិលាហើយ ពួកអ្នកនគរក្នុងក្រុងនោះ សុទ្ធតែជាអ្នកស្រឡាញ់ គោរពរាប់អានព្រះធម៌និងព្រះសង្ឃ ក៏មនុស្សទាំងនោះ ជាអ្នកមានចិត្តករុណាអាសូរ និងមានសទ្ធាដ៏មាំយ៉ាងនោះ បានជាគ្មានអ្នកណាមួយនឹងនាំព្រះរាជសារនោះទៅថ្វាយព្រះកុនាលៈឡើយ ។ ពួកអ្នកនគរនោះ ពិគ្រោះគ្នាក្នុងរឿងនោះថា: "បើព្រះរាជាមិនទ្រង់ទតមើលព្រះរាជបុត្ររបស់ព្រះអង្គដោយប្រោសប្រណីហើយ ដូចម្ដេចទ្រង់នឹងបានសព្វព្រះរាជហឫទ័យប្រោសប្រាណដល់ពួកយើង ដែលជាអ្នកចំប៉ោចំប៉ាំងព្រះរាជអាជ្ញាព្រះអង្គនោះ ? ព្រះកុនាលរាជឱរស ព្រះអង្គមាននិស្ស័យប្រកបដោយមេត្តាឥតស្រាក ចំពោះពួកសត្វគ្រប់ជំពូក ទ្រង់មានប្រាជ្ញានឹងជួយការពារ ឲ្យសត្វទាំងអស់នោះបានទទួលសេចក្ដីសុខ ទ្រង់មានព្រះហឫទ័យសន្ដោសនឹងផ្ទន់ផ្ទ ទ្រង់មិនមានព្រះហឫទ័យម៉ានះប្រកាន់ឫកពា នឹងក្រេវក្រោធឥតបទសោះឡើយ បើមានបុត្របែបនេះហើយ គង់ព្រះរាជាប្រាជ្ញានឹងធ្វើសេចក្ដីវិនាសដល់បុត្រនោះទៅហើយ អម្បាលបើពួកយើង មិនដឹងជាព្រះអង្គនឹងធ្វើដូចម្ដេចទៅទៀត"ៗ

១— ក្នុងវិប្បវាទនិងអាយុ-វង្ស-ពង្ស សេចក្ដីបួងសួងរបស់ព្រះរាជានេះរលឹកដល់ឫសីទៀតថា: "សូមឫសីដែលជាប្រធានក្នុងលោក" ។

លុះលោកព្រះកជសារនោះស្ងាត់ស្ងៀមយូរបន្តិចទៅ មិនសុខមិន
សាប់ ក៏នាំគ្នាយកទៅថ្វាយព្រះកុនាលកជទេវស ព្រះអគ្គបានទទួលព្រះ
កជសារនោះហើយ ទ្រង់បន្ទុំមសក្តាដែលទ្រង់មានហើយ ឡើងរើកកែ
បំរើនឡើង ទើបត្រាស់ថា: "ចូរធ្វើតាមប្រាថ្នារបស់អ្នកទាំងឡាយចុះ ចូរ
អ្នកទាំងឡាយឆ្កៀលភ្នែកទាំងពីររបស់ខ្ញុំចុះ"។ប៉ុន្តែពេលនោះ មិនមានអ្នក
ណាមួយ ហ៊ានឆ្កៀលព្រះនេត្រព្រះអគ្គ ហើយទ្រង់ត្រាស់ហៅពួកមនុស្ស
បណ្តាលមកបង្គាប់ ឲ្យឆ្កៀលព្រះនេត្រព្រះអគ្គ ពួកមនុស្សបណ្តាលនោះ
ទូលប្រកែកថា: "ពួកយើងខ្ញុំ បំផ្លាញភ្នែករបស់យើងខ្ញុំប្រសើរជាង
ដូចម្តេចក៏ទៅបំផ្លាញភ្នែកមនុស្សបែបនេះវិញ ?"

កាលទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ពាក្យនោះហើយ ព្រះអគ្គតាញប្រអប់(១) ដំ
មានដំឡៃមាសមួយសែនដំឡឹង ប្រទានទៅពួកមនុស្សបណ្តាល ជារង្វាន់
ដែលឆ្កៀលព្រះនេត្រព្រះអគ្គ តែពួកបណ្តាលប្រកែកទៀតដូចមុន ។

គ្រានោះ កម្ពីអត័តជាតិ ក៏ជួនជាត្រូវឲ្យផលសម្រេចមួយរំពេច
នោះ ក៏ស្រាប់តែមានមនុស្សម្នាក់ មានសណ្ឋានមុខប្រកបដោយ
វិកលវិការ ១៨ អន្ទី ចូលមកសូមឆ្កៀលព្រះនេត្រព្រះចៅកុនាលៈ លុះ
ព្រះកុនាលកជទេវសបានទទួលសន្យាការហើយ ក្នុងខណៈនោះ ស្តេចទ្រង់
រំលឹកដល់ពាក្យព្រះយសត្ថេរ ដែលថាភ្នែកជាធម្មជាតិមិនទៀង ហើយ

១– ទិព្វវិមានទឹងអាយុ–វង–ពឹង ព្រះចៅកុនាលៈ បានប្រទានគ្រឿងប្រដាប់ព្រះសិរ របស់ព្រះអង្គដល់ពពួកមនុស្សបណ្តាល ។

ទូន់ព្រះតម្រិះនេះថា: " លោកបានឃើញច្បាស់ថា អញនឹងត្រូវអន្តរាយ ក្អក ដែលជាផ្ទាន់នៃផលកម្មរបស់អញ ព្រោះដូច្នោះ លោកទើបបាន សំដែងពាក្យនោះលោកជាកល្យាណមិត្រនឹងអញពិតប្រាកដៗព្រោះគុណ គឺសេចក្ដីមេត្តាចំពោះមកខ្លួនអញ ទើបលោកបានប្រោសប្រទានទុកទ របស់លោកដល់អញ លោកប្រាថ្នានឹងឲ្យអញដឹងខ្លួន ក្នុងពេលដែល អញបានទទួលផ្ទាន់នៃផលកម្មរបស់អញនេះ ចិត្តអញមិនបានរំភើប ញាប់ញ័រទេ ។ ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងកាលមុននោះ ព្រះថេរៈបានបង្រៀនវិជ្ជា នេះដល់អញថា ពួកសត្វទាំង ៣ ពួក(១) ក៏មិនទៀងទាត់ទេ មិនមែនជា របស់រឹងប៉ឹងទេ តែងតែប្រែប្រួលទៅជាធម្មតា គ្រាន់តែស្រមើស្រមៃ បញ្ឆោតចិត្តឥតអំពើ តាំងតែពីយូរយារណាស់មកហើយ អញបានឃើញ ខ្លួនឯងជាក់ច្បាស់ហើយថា: " នឹងត្រូវខូចខាតចក្ខុប្រសាទជាលក្ខណៈ ចូរខ្លួនឯងខំប្រឹងសម្រេចខ្លួនទៅក្នុងព្រះធម៌ថ្ងៃ " ។

គ្រានោះ ព្រះកុនាលកជទេរស ត្រាស់នឹងមនុស្សរូបវិកលនោះថា: " ចូរឯងឆ្កៀលភ្នែកអញម្ខាង ដាក់មកក្នុងបាតដៃអញសិន " ។

ខណៈនោះ មនុស្សរូបវិកលនោះ ស្ទុះស្ទាចូលទៅជិតព្រះកុនាល កជទេរស ដោយសេចក្ដីប៉ុនប៉ងនឹងឆ្កៀលព្រះនេត្រព្រះអង្គ ហើយឆ្កៀល ព្រះនេត្រម្ខាង ដាក់មកក្នុងព្រះហស្តព្រះអង្គ ក៏ពួកអ្នកឈរមើលទាំងអស់

១– ពួកសត្វទាំង៣ពួកៈ កាមភព, រូបភព, អរូបភព ។

ស្រែកគឹកកងទ្រហឹងអឺងកាប់ ដោយប្រស្ប់សែងត្រចៀងខ្លួនថា៖ "ចុះបំបែក អស្ចារ្យណាស់ហ្ន៎!" ។

"ទុក្ខអកុសល! លោកព្រះចន្ទដ៏បរិសុទ្ធមានរស្មីត្រចះ ធ្លាក់ស្រុសចុះមក ហើយផ្កាឈូកដ៏កស្រស់ល្អត្រកាលពេលរះទៅហើយ ក៏ពួកមនុស្សតាំងសែនគោរព មិនអាចនឹងទប់ទល់សេចក្ដីសោកស្ដាយបាន ស្រែកយំអឺងកងគ្រប់គ្នា" ។

ព្រះកុនាលកជគុរស បានពិចារណាមើលវង់ចក្ខុដែលនៅក្នុងព្រះហស្ត ដោយព្រះតម្រិះនេះថា៖ "ឈិះ! ភ្នែកនេះនៃ! ហេតុអ្វីបានជាផ្លូវនេះ ឯងមើលរូបភាពមិនឃើញសោះ ពីដើមគេថាឯងនេះល្អណាស់ ផ្លូវនេះ ឯងគ្រាន់តែជាដុំសាច់ប៉ោកពោះ ឥតគេកប់សោះទេតើ ឯងហ្នឹង ហើយធ្វើឲ្យវិវរកចិត្ត ពួកមនុស្សល្ងង់ខ្លៅគេថាព្រោះតែឯងហ្នឹង ទើបបណ្ដាលចិត្តអញឲ្យមានសេចក្ដីស្នេហាល្ងក់នៅខុសវែបបប ឯខ្លួនឯងវា គ្រាន់តែធ្វើបញ្ឆោតឲ្យស្លុងចិត្ត ដោយហេតុតាំងពាន់តាំងម៉ឺន និយាយផ្ដាយពិតទៅថា មិនមានភ្នែកក៏មិនជាអ្វីដែរ ភ្នែកឯងដូចពពុះដែលអណ្ដែតនៅលើខ្នងទឹក អ្នកដែលពិចារណាឃើញថា ឯងហ្នឹងជារបស់វង់ចុងពិតប្រាកដឥតបន្ទរបន្ថយ អ្នកនោះឈ្មោះថាជាតាសះនៃជីវិត ហើយនឹងសេចក្ដីស្លាប់" ។

ពេលដែលព្រះអង្គពិចារណាដូច្នេះ ទ្រង់ក៏បានសម្រេចស្រោតាបត្តិផល ហើយទ្រង់បានឃើញនូវអរិយសច្ច ដោយជាក់ច្បាស់ក្នុងពេលនោះ ។

គ្រាព្រះអង្គបានឃើញអរិយសច្ចហើយ ទើបត្រាស់នឹងមនុស្សរូបវិកលវិការនោះថា: " ចូរឯងឆ្កៀលវែកក្ដាមទៀត " ។

មនុស្សនោះគោរពតាមពាក្យបង្គាប់ បានឆ្កៀលព្រះខគ្គនោះហើយដាក់ទៅក្នុងព្រះហស្ត ។

ព្រះពៅកុនាលៈបានពិចារណាមើលវែកនោះហើយ ទ្រង់បានសម្រេចផលសកទាគាមី ព្រោះតែព្រះអង្គវិនាសមំសចក្ខុហើយ ទ្រង់ត្រឡប់បានបញ្ញាចក្ខុដ៏បរិសុទ្ធឡើងវិញ ទើបទ្រង់ត្រាស់ព្រះគាថានេះថា: " មំសចក្ខុទាំងឡាយរបស់អញ គេឆ្កៀលចេញអស់ហើយ តែអញបានហើយនូវចក្ខុគឺប្រាជ្ញា បើព្រះបិតាអញ បោះបង់ចោលបុត្រក្នុងសង្សារវដ្ដហើយ អញគប្បីជាទាសរបស់ព្រះពុទ្ធជាព្រះធម្មរាជាវិញ បើទុកជាអញវិនាសហើយចាករាជសម្បត្តិ អញក៏បានធម្មសម្បត្តិក្នុងគ្រានេះដែរ អញបានរួចផុតចេញស្រឡះហើយចាកសេចក្ដីទោមនស្ស នឹងសេចក្ដីទុក្ខព្រួយ " ។

លំដាប់តមក ព្រះកុនាលរាជទេវទ្រង់ជ្រាបថា: ព្រះរាជសារចុតហ្មាយក្លែងមកអំពីព្រះនាងតិស្សរក្ខិតា មិនមែនជាការសម្រេចមកអំពីរាជបញ្ញាត្តទេ ។ ខណៈនោះ ព្រះអង្គតាំងសេចក្ដីប្រាថ្នាថា : " សូមឲ្យព្រះរាជនីតិស្សរក្ខិតា ទ្រង់សម្រាន្តព្រះជន្មនៅជាសុខឲ្យបានយូរលង់ទៅ ហើយកុំឲ្យវិតក្កអផ្សុកក្នុងព្រះអង្គឡើយ ។ ព្រោះហេតុអ្វី ? ព្រោះថា ព្រះនាងជា

គ្រឿងប្រដាប់ ជាហេតុ ធ្វើឲ្យវិនាសដល់ខ្ញុំ ហើយធ្វើខ្ញុំឲ្យបានសម្រេចគុណធម៌ជាផល ” ។

គ្រានោះ នាងកាញ្ចនមាលា ជាព្រះជាយាព្រះកុណាល បានជ្រាបដំណឹងថា: ព្រះស្វាមីត្រូវគេឆ្កៀលព្រះនេត្រទាំងពីរហើយ នាងក៏ស្ទុះមីមា ទៅជិតព្រះស្វាមី លុះបានឃើញព្រះស្វាមីមានព្រះកាយប្រឡាក់ដោយព្រះលោហិត ដែលហូរស្រោចអំពីព្រះនេត្រាមក នាងស្រែកយំភ័យរន្ធត់ អក្ខមាពេញដោយសេចក្តីសង្វេគតក់ស្លុតចិត្ត ហើយដួលដេកសន្លប់បាត់ស្មារតីទៅលើផែនដី អ្នកនៅជិតខាងបានយកទឹកប្រស់ព្រំស្រប់ព្រះភក្ត្រា នាងបានដឹងអាត្មាងើបឡើងតាំងទុក្ខ ហើយខ្សឹកខ្សួលទួញថា: “ ឱ ! ព្រះនេត្រាដ៏បវរសុទ្ធ ហើយល្អបំផុតក្នុងត្រៃភពនោះ ជារបស់វិនាសទៅ ជារបស់ផុតវិស័យនឹងកែឡើងវិញបានហើយ ” ។

ព្រះកុណាលរាជឱរស មានប្រាថ្នានឹងលួងលោមនាង ទើបត្រាស់នូវគាថានេះថា :

“អំពើទុច្ចរិតដែលបងធ្វើហើយ ឥឡូវនេះបងត្រូវទទួលផ្ទាអំពីអំពើទុច្ចរិតនោះវិញ សេចក្តីទុក្ខដ៏រាំបំផុត របស់សព្វសត្វទាំងឡាយក្នុងលោក គឺការព្រាត់ប្រាសចាកមិត្រស្និទ្ធស្នេហាជាធម្មតា ចូរប្អូនឯងបន្ទោបង់សេចក្តីទុក្ខសោក ឲ្យផុតឆ្ងាយពីខ្លួនទៅណា នាង ប្រយោជន៍អ្វីនឹងការយំសោកនេះ ” ។

ពួកអ្នកនគរបានឃើញដូច្នោះហើយ ទើបនាំគ្នាចាប់របស់ព្រះកុណាលៈ ព្រមទាំងព្រះជាយា បន្ទុំឲ្យស្ដេចចេញចាកដែនទៅ ។

តាំងដើមតាំងអំពីកំណើតមក ក៏អ្នកទាំងពីរ ព្រះស្វាមីនិងព្រះជាយា ធ្លាប់បានទ្រង់ព្រះជន្មនៅ ដោយការសោយសុខសម្រាន្តជាសុខុមាលជាតិ ស្ដេចមិនដែលប្រកបការងារឲ្យនឿយហត់ដល់ព្រះកាយពលទេ មិនដែលសែងលីភារៈដ៏ធ្ងន់ទេ សូម្បីការងារអ្វីតិចតួចក៏មិនដែលធ្វើផង ទ្រង់ក៏ត្រឡប់ទៅជាយាចក ស្ដេចយាងសូមទានគេដោយព្រះបាទ ៗ ទ្រង់ដេញពិណហើយស្រែកច្រៀងក្ដួចៗតាមតំបន់ផ្សេងៗ សូមទានអាហារ ដើម្បីចិញ្ចឹមជីវិតព្រះអង្គ ព្រមទាំងព្រះជាយាផង ។ នាងកាញ្ចនមាលាដឹកព្រះហស្ដព្រះស្វាមី ស្ដេចទ្រង់ព្រះដំណើរត្រឡប់មក តាមមាគ៌ាដែលចូលទៅកាន់ក្រុងបាតលិបុត្រ កាលដល់ទ្វារព្រះបរមរាជវាំងហើយ ទ្រង់ប្រាថ្នាចង់ចូលទៅខាងក្នុងព្រះរាជដំណាក់ព្រះបិតា តែនាយទ្វារបាលឃាត់មិនឲ្យស្ដេចចូលទៅ ៗ វេលានោះ ព្រះកុណាលកុមារទ្រង់ផ្ទំនៅក្នុងរោងដំរីទៀបទ្វារព្រះរាជវាំងនោះ អស់មួយរាត្រី លុះព្រលឹមស្រាងឡើង ទ្រង់ដេញពិណ ហើយច្រៀងរៀបរាប់ទៅតាមសំឡេងពិណអំពីគ្រាជាធំហើយ និងគ្រាអភ័ព្វរបស់ព្រះអង្គ ព្រមទាំងបរិយាយអំពីហេតុដែលបានសម្រេចមគ្គផល ព្រោះគេឆ្កៀលព្រះនេត្ររបស់ព្រះអង្គ ។ ពួកអ្នកដែលបិតនៅជិតទ្វារ បានស្ដាប់ទំនុកច្រៀងនោះហើយ ក៏បានពិចារណាដោយខ្លួនឯង

អំពីរូបភាពដែលប្រមូលរួមចូលទៅក្នុងខ្លួនទាំងឡាយ អ្នកទាំងអស់នោះ ក៏បានរួចចាកជាតិទុក្ខ ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងវដ្ដសង្សារបានគ្រប់គ្នា ។

ព្រះបាទអសោក កាលទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់សំឡេងច្រៀងនឹងសំឡេងពិណនោះ ព្រះអង្គនឹកភ្នកដល់ព្រះកុនាលរាជឱរស ហើយទ្រង់ត្រាស់ថា: សូរសំឡេងពិណនោះ ដូចជាសូរសំឡេងរបស់កុនាលៈកូនអញ ចំនុកច្រៀងរាប់រៀបអំពីសំណាងវាសនាអាក្រក់ នឹងល្អនោះ ជាចំនុកច្រៀងអ្នកណាមួយ ក្នុងគ្រាដែលវាបានធ្វើជាធំ ។ ព្រះអង្គទើបចាត់រាជបំរើឲ្យទៅពិនិត្យមើល លុះរាជបំរើបានទៅឃើញព្រះកុនាលរាជឱរស ប្រាសចាកព្រះនេត្រទាំងសងខាង មានព្រះកាយស្គមកំព្រឹង ហើយកើតថែងថៃទុះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបចំណាំព្រះអង្គមិនបាន ក៏ត្រឡប់ទៅក្រាបទូលព្រះរាជាថា: "គឺអ្នកសូមម្នាក់ ខ្វាក់ភ្នែកពពើប មានខ្លួនស្គមកំព្រឹង ហើយកើតថែងថៃទុះ ប្រពន្ធវាបិតនៅជាប់ខាងខ្លួនវានោះ" ។

ព្រះរាជា កាលទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ពាក្យនោះហើយ ទ្រង់មានព្រះតម្រិះថា: "កាលពីមុន អញយល់សុបិនឃើញថា កុនាលៈកូនអញបានអន្តរធានភ្នែកទាំងពីរ ទៅក្រែងវាហ្នឹងហើយដឹង ? អញរលឹកដល់កូនអញគ្មានស្រាកចិត្តមួយស្របក់សោះ នែអមាត្យនាយឡើង! ឲ្យគេទៅហៅវាមក ។ ខណៈនោះ ស្ដេចត្រាស់ប្រើឲ្យរាជបំរើទៅហៅមនុស្សខ្វាក់នោះពីរោងដំរី លុះដល់ហើយគេសួរមនុស្សខ្វាក់នោះថា: "អ្នកជាអ្វី ? អ្នកជាកូនចៅនរណា ?" ។

មនុស្សម្នាក់ តបថា: " បិតាខ្ញុំជាស្តេចឈ្មោះអសោក ព្រះអង្គជាម្ចាស់នៃជម្ពូទ្វីប ទ្រង់ជាឥស្សរៈលើមនុស្សទាំងអស់ ខ្ញុំជាឱរសរបស់ព្រះអង្គនោះ ខ្ញុំឈ្មោះកុនាលៈ តែខ្ញុំមានបិតាមួយផ្សេងទៀត ព្រះអង្គជាធម្មិកមហារាជ ដែលគេធ្លាប់ហៅថា ព្រះពុទ្ធនោះ " ។

ខណៈនោះ ពួករាជបំរើបាននាំមនុស្សម្នាក់ ព្រមទាំងភរិយាទៅគាល់ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ។

កាលព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ទតឃើញព្រះកុនាលរាជឱរស ប្រាសចាកព្រះនេត្រ មានព្រះកាយស្គមកំព្រឹង លេចចែងថ្ងុះ មានសំលៀកបំពាក់ដ៏គ្រាំគ្រាចាស់រយីករយាកធ្លុះរហុយ ព្រោះហេតុនោះ ទើបទ្រង់ចំណាំព្រះឱរសពុំបាន លុះទ្រង់បានឃើញមនុស្សកំសត់ទុគ៌ត មានទំនងការរស់នៅដោយលំបាកដូច្នោះ ទើបត្រាស់សួថា: " ឯងជាចៅកុនាលៈមែនឬទេ ? "

ព្រះរាជឱរស ទូលតបថា: " ទូលព្រះបង្គំហ្នឹងហើយព្រះអង្គ " ។

ព្រះរាជា កាលទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ពាក្យនោះ ព្រះវរយាក៏កើតខ្លាំងសន្រ្ទឹសសោកស្រយុតព្រះហឫទ័យ ដោយសេចក្តីទុក្ខព្រួយ ស្តេចដួលទៅលើផែនដី ពួករាជបរិពារបានយកទឹកប្រស់ព្រំស្រច់ព្រះភក្រ្តា ព្រះអង្គបានដឹងព្រះស្មារតីកើតឡើង ទ្រង់លើកត្រកងបីព្រះកុនាលៈដាក់លើព្រះឧរូ ទ្រង់កេ្បកព្រះនេត្រានឹងព្រះហស្ត ហើយទ្រង់ព្រះកន្សែងថា .

" គ្រាពីមុន នេត្រាឯងដូចជាភ្នែកបក្សីកុណាលៈ ព្រោះដូច្នោះ បានជាគេហៅកូនឯងដោយនាមនេះ ឥឡូវនេះ កូនឯងវិនាសសាបសូន្យចាកនេត្រានោះទៅហើយ តើនឹងហៅកូនឯងដូចម្តេចវិញ? ឪមាសឪពុក, ប្រាប់ហ្នឹងចុះ? អ្នកណាបានឆ្កៀលភ្នែកកូនឯង ធ្វើឲ្យដូចជាផ្ទៃមេឃប្រាសចាកដួងព្រះចន្ទនឹងតារាដូច្នោះ? មនុស្សមានចិត្តឥតមេត្តាក្រាប្រណី ក៏បានធ្វើឲ្យសាបសូន្យភ្នែកកូនឯងនោះ តើមនុស្សដូចម្តេច? អ្នកណាបានធ្វើភ្នែកកូនឯង ឲ្យជាប្រធាននៃការឈឺចាប់ នៅជាប់រហូតមកដល់ថ្ងៃនេះ? កុណាលៈកូនឪពុកអើយ ! អ្នកណាប្រាថ្នាធ្វើភ្នែកកូនឯងឲ្យវិកលវិការបែបនេះ? "

ចូរប្រាប់ឪពុកមកឲ្យឆាប់ចុះ ! ឪពុកឃើញកូនឯងពេលនេះ ឪពុកទន់អស់ទាំងកាយ ឈឺចាប់ជាពន្លឹក ភ្លើងគឺសេចក្តីសោកស្តាយឆេះសាយសព្វខ្លួន រហូតដល់ដួងហឫទ័យបិតាហើយ ធ្វើឲ្យឪពុកបានសេចក្តីវិនាសសាបសូន្យ ដូចជាគេត្រូវកាំអសនី ។

ព្រះកុណាលរាជឱរស ឱនចុះទៀបព្រះបាទព្រះរាជបិតា ហើយក្រាបទូលថា: " ព្រះអង្គកុំសោយសោកជាទុក្ខដោយអ្វី កុំក្រេវក្រោធដល់ហេតុការណ៍ដែលប្រព្រឹត្តហួសទៅហើយ ។ ឱព្រះវរបិតា ព្រះអង្គមិនទ្រង់ជ្រាបទេឬ? សូម្បីព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ក៏គង់ព្រះអង្គត្រូវទទួលរង្វាន់ជាមតិកនៃផលកម្មរបស់ព្រះអង្គដែរ ។ (ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ) ព្រះសាវកពុទ្ធ

ព្រមទាំងសាមញ្ញជនទាំងអស់ ក៏ត្រូវតែទទួលរង្វាន់ ជាមតិកនៃផលកម្ម របស់ខ្លួនៗ មិនមានអ្នកឯណាមួយ គេចឲ្យផុតអំពីវិបាកនៃកម្មរបស់ខ្លួន នោះឡើយ ។ កម្មទាំងឡាយ ជាកុសលឬអកុសល មិនដែលបាត់ទៅទេ ព្រោះដូច្នោះ មិនគួរនឹងផ្ចាញ់ផ្ចាលដល់អ្នកដទៃ ព្រោះតែអំពើកម្មដែលខ្ញុំព្រះអង្គធ្វើហើយ ដោយខ្លួនឯងនោះ គឺមិនមែនជាដាវដែលសម្រាប់កាប់ចាក់ មិនមែនធ្នូ មិនមែនថ្នាំពុល មិនមែនអសិរពិសទេ សេចក្ដីទុក្ខលំបាក កើតមកអំពីហេតុទាំងអស់នោះ មកយាយីខ្លួនខ្ញុំព្រះអង្គក៏ទេ គឺជាវិបាកនៃកម្មរបស់ខ្ញុំពីមុនមក ដែលខ្ញុំព្រះអង្គបានទទួលផលក្នុងគ្រានេះ ការធ្វើទោសអ្នកដទៃក្នុងហេតុនេះ នឹងមិនមានយុត្តិធម៌សោះឡើយ, សព្វសត្វទាំងអស់ ដែលមានអត្តភាពរស់នៅ ដូចជាវង់មូលមួយ ដែលគេបាញ់ត្រូវជាប់ព្រួញទាំងពាន់ ប្រងប្រាងយ៉ាងណាមិញ ក៏ខ្លួនខ្ញុំព្រះអង្គនេះ ត្រូវទទួលវិបាកនៃកម្មដ៏អាក្រក់ទាំងពាន់ ដែលត្រូវជួបប្រទះក្នុងពេលនេះ ដូច្នោះដែរ ។

ព្រះបាទអសោក បើទុកជាបានទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ពាក្យទាំងនោះ ក៏ព្រះអង្គនៅតែក្រានព្រះហឫទ័យក្ដៅឆេះឆួលធំដោយក្រើន គឺសេចក្ដីសោកស្ដាយ ទ្រង់ត្រាស់នឹងព្រះពជទរសទៀតថា: " ចុះអ្នកណាកាត់ក មេត្រីអ៊ីម្ល៉េះ បានបំផ្លាញកែវភ្នែកកូនប្រុសអញទាំងនេះអេះ ? "

ព្រះកុនាលពជទរស តបថា: "បពិត្រព្រះវរបិតា គឺព្រះអង្គឯងបាន

តែងព្រះរាជឱង្ការ ទៅឲ្យគេឆ្កៀលភ្នែកខ្លួនប្រៃបន្តិចៗ បានជាគេហ៊ាន ឆ្កៀលបែបនេះព្រះអង្គ " ។

ព្រះបរមក្សត្រិយ៍ ត្រាស់ថា: "បើជាអញបានបង្គាប់ឲ្យអ្នកណាមួយ ទៅឆ្កៀលភ្នែកកូនឯងមែន អញនឹងកាត់អណ្ដាតអញចេញដោយខ្លួនឯង " ។

ព្រះកុណាលរាជទេវស ទូលតបថា: " បពិត្រព្រះវរបិតា ព្រះរាជសារ មានតាំងប្រថាប់ព្រះវរលញ្ចករ ដោយព្រះទន្តព្រះអង្គផង ហេតុដូចម្ដេច បានជាទ្រង់មិនជ្រាប ? " ។

ព្រះរាជា ត្រាស់ថា: " បើអញបានប្រថាប់ត្រា ព្រះរាជសារដោយធ្មេញអញមែន អញនឹងគាស់រំលើងធ្មេញអញដោយខ្លួនឯង បើភ្នែកអញបានឃើញផង អញនឹងឆ្កៀលយកភ្នែកអញចេញដោយខ្លួនឯង "។

គ្រានោះ ព្រះរាជនីតិស្សរក្ខិតា បានត្រាស់ហៅព្រះនាងបញ្ញាវតី មកនិយាយថា: (១) " ចូរនាងឯងឆ្កៀលភ្នែកខ្ញុំឥឡូវនេះចុះ ខ្ញុំព្រមតាំងខ្លួនប្រុសនឹងដើរទៅសូមទានគេមកចិញ្ចឹមជីវិត " ។

ដំណើរនោះ ជាហេតុបណ្ដាលទៅឲ្យជ្រាបដល់ព្រះស្រោតស្ដេច ទើបទ្រង់ព្រះតម្រិះថា: " ប្រាកដជាតិស្សរក្ខិតាហើយ ឆ្កៀលភ្នែកកូនប្រុសសំឡាញ់របស់អញ " ក្នុងមួយរំពេចនោះ ព្រះអង្គមានព្រះឱង្ការ

១-សៀវភៅពុទ្ធសាសនារបស់លោកល្វី-ហ្វ៊ីណូត៍ ដែលលោក ម៉ៅ ប្រែជាខ្មែរ គ្រះមាតាដៃ កុណាលរវសអស់ព្រះជន្មទៅ ទើបព្រះរាជាទ្រង់តាំងព្រះនាងតិស្សរក្ខិតាឡើងជាអគ្គមហេសី ។

ឲ្យហៅព្រះកនិដ្ឋកិស្សរកៀតាមក ហើយត្រាស់ប្រះផ្ទះថា: "មេស្រីកាបបាស្រី ព្រោះហេតុអ្វី បានជាព្រះនរណីទ្រង់ហាងឯងទុក មិនស្រូបខ្លួនហាងឯងពន្លិចឲ្យហើយកែម្ដងទៅ? ហាងឯង ជាស្ត្រីបំផ្លាញការប្បធម៌ ពេលនេះ ពិតជាអញស្អប់ខ្ពើមហាងឯងណាស់ ហាងឯង សំដែងខ្លួនដោយកលមាយា ធ្វើជាញាតិសាលោហិត ដែលស្រឡាញ់អញស្និទ្ធ តែគំនិតហាងឯងលាមកបំផុត!" ។

ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ទ្រង់ក្រេវក្រោធឆេះពេលពលដោយភ្លើង គឺពោសះទឹកព្យាបាទជំទាំងក្លា ទ្រង់សំឡឹងទៅព្រះនាងកិស្សរកៀតា មិនដាក់ព្រះនេត្រា ហើយត្រាស់ថា :

" ហាងឯងចំលាយកែកូនអញ, អញនឹងហែកហួរខ្លួនហាងឯងដោយក្រចកឥឡូវនេះ, អញនឹងចាក់ហាងឯងទាំងរស់ ដោយឈើអណ្ដែក ហើយលើកស្ទួយឡើងដាក់ទៅលើចុងឈើដ៏ខ្ពស់, អញនឹងប្រៀកខ្លួនហាងឯង ជាចម្រៀកៗដោយករុណា, អញនឹងកាត់អណ្ដាតហាង ដោយកាំបិត, អញនឹងក្រវែលឆ្អឹងហាង ដោយតូរថាំង មានមុខពាលគម្រើល, អញនឹងបោះបោលខ្លួនហាងទៅក្នុងគុកភ្លើង; អញនឹងបន្តកមាត់ហាង ដោយថ្នាំពិសពុលដ៏ក្លាច្រើនមុខ" ព្រះអង្គប៉ុនប៉ងនឹងធ្វើឃាតព្យាបាទច្រើនបែបផ្លូវចុះ ។

ព្រះកុមាលកជទេស ជ្រាបហេតុនោះហើយ ទ្រង់មានព្រះ

ហឫទ័យពេញទៅដោយមេត្តាករុណា ព្រះអង្គក្រាបទូលព្រះវរបិតាថា៖ «ព្រះនាងតិស្សរក្ខិតា បានប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតធម៌ហើយ ព្រោះហេតុនោះ បានជានាងធ្វើឫកពាដូច្នេះ, ឱព្រះរាជា ! ពេលនេះ សូមព្រះអង្គទ្រង់អនុញ្ញាតព្រះរាជាដោយធម៌ ព្រះអង្គមិនសមគួរនឹងពិឃាតព្រះនាងនេះទេ សូមទ្រង់កុំមានព្រះហឫទ័យក្រោធ នឹងការសំឡឹងគ្រោះមកពួកកូននឹងពួកសត្វដែលថោកទាបអប្បឥតប្រាជ្ញា[១] » ។

តែស្តេចមិនទ្រង់ស្តាប់ពាក្យព្រះរាជបុត្រ ទ្រង់ឲ្យចាត់ចែងកន្លែងសម្រាប់ពិឃាត ហើយឲ្យនាំព្រះរាជធីតាទៅដុតភ្លើងទាំងរស់ ព្រមទាំងអ្នកនគរគោក្រសិលា ដែលជាអ្នកចូលដៃក្នុងការប្រព្រឹត្តបទល្មើសជំទគ្រដូច្នោះ ក៏ស្លាប់វិនាសជាមួយគ្នា ក្នុងគ្រានោះទៅ ។

គ្រានោះ ភិក្ខុទាំងឡាយ បានឃើញហេតុអស្ចារ្យចំឡែកដូច្នោះ ក៏កើតសេចក្តីសង្ស័យឡើង ទើបនាំគ្នាសួរហេតុនេះ ចំពោះនឹង

១–ទិវ្យវាទនៈ ព្រះកុនាលរាជឱរស បានក្រាបទូលពាក្យសត្យនេះដល់ព្រះរាជាថា៖ «សូមទេវៈ ខ្ញុំព្រះអង្គមិនបាននឹងបាមានសេចក្តីឈឺចាប់ទេ សូម្បីការទទួលទុក្ខលំបាកអត់ធន់ដោយរឿងគឺទោសៈ ក៏មិនមានក្នុងខ្លួនខ្ញុំព្រះអង្គដែរ, ក្នុងចិត្តរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ មិនមានអ្វីក្រៅអំពីកតញ្ញូចំពោះព្រះមាតា ដែលលោកបានធ្វើឲ្យខ្វាក់ភ្នែករបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ ដើម្បីជាបន្ទាល់សាក្សីឲ្យឃើញជាក់ច្បាស់នូវពាក្យសត្យនេះ សូមឲ្យភ្នែករបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ ចូរត្រឡប់បានជាសុខសប្បាយដូចដើមវិញ ។ គ្រាន់តែក្រាស់មិនទាន់ផុតពីព្រះឱស្ឋ ព្រះនេត្រាក៏កើតប្រាកដឡើងវិញ ព្រមដោយលំអទាំងអស់ដូចពីមុន ។

ព្រះថេរឧបគុត្តៈថា: "ព្រោះហេតុអ្វី ក៏គេក្តៀលព្រះនេត្រព្រះកុនាល រាជឱរស ក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះ ?"

ព្រះថេរៈ តបថា: "អ្នកទាំងឡាយ ចូរតាំងសោតប្រសាទប្រុងស្តាប់ខ្ញុំ នឹងសំដែងប្រាប់ដល់ពួកអ្នក ក្នុងអតីតកាល មានព្រានព្រៃម្នាក់ នៅក្នុងក្រុងពារាណសី ព្រាននោះ នៅជាមួយនឹងពួកមនុស្សតែក្នុងគម្ពួរដូវ លុះដល់ហេមន្តរដូវ តែងតែទៅបរបាញ់សត្វក្នុងព្រៃភ្នំ ដើររុករកខ្នានសត្វប្រកល្អកក្នុងព្រៃ ហូតដល់ហិមវន្តបព៌ត ពេលនោះ ជួនជាមានភ្លៀងធំលាយអស្ចារ្យ ធ្លាក់ព្រិលសស្កាច ដេរដាសពាសពេញផែនដី ក៏ពួកសត្វម្រឹគទាំង ៥០០ រត់ចូលតាមគ្នាក្រសុកទៅក្នុងរោងថ្មមួយ ព្រានព្រៃឃើញដូច្នោះហើយ ក៏គិតថា: "បើអញសម្លាប់ម្រឹគទាំងអស់តែម្តងទៅ សាច់វានឹងស្អុយខូច បើដូច្នេះ អញនឹងក្តៀលភ្នែកវាចេញ ហើយអញនឹងស៊ីម្រឹគទាំងនោះម្តងមួយៗ រាល់ថ្ងៃទៅ" ។

លុះគិតដូច្នោះ ក៏ចាប់ក្តៀលភ្នែកម្រឹគទាំង ៥០០ ឲ្យខ្វាក់ទាំងអស់គ្មានសល់ ។ ដល់មកឥឡូវនេះ ព្រោះតែអំពើនោះឯង បានជាត្រូវគេក្តៀលភ្នែក ។ ព្រានព្រៃក្នុងកាលនោះ គឺព្រះកុនាលរាជឱរសនេះ តាំងតែពីកាលនោះមក ហូតដល់ថ្ងៃនេះ ព្រះកុនាលៈហ្នឹងឯង មានទោសត្រូវគេក្តៀលភ្នែកអស់ ៥០០ ជាតិមកហើយ ។

ភិក្ខុទាំងឡាយ ទូលសួរទៀតថា: "ព្រោះហេតុដូចម្តេច ក៏ព្រះ

កុណាលរាជឱរស បានកើតក្នុងខត្តិយត្រកូល មានរូបឆោមល្អ ហើយបានត្រាស់ដឹងនូវអរិយសច្ចនឹងមគ្គផល ? ” ។

ព្រះថេរឧបគុប្តៈ តបថា : “ ក្នុងអតីតកាល គ្រានោះ ពួកមនុស្សមានអាយុវែងដល់បួនម៉ឺនឆ្នាំ មានព្រះពុទ្ធមួយព្រះអង្គឧប្បត្តិឡើង ព្រះនាមព្រះកកុសន្ធ កាលព្រះអង្គទ្រង់បំពេញពុទ្ធកិច្ចស្រេចហើយ ស្ដេចចូលកាន់បរិនិព្វាន ជាអនុបាទិសេសនិព្វានក្នុងគ្រានោះឯង មានព្រះរាជាមួយព្រះអង្គ ទ្រង់ព្រះនាមអសោកៈ(១) ទ្រង់គោរពចំពោះព្រះពុទ្ធអង្គនោះ បានត្រាស់ឲ្យសាងព្រះស្តូបមួយ ប្រដាប់ទៅដោយកែវដ៏ប្រសើរទាំង ៧ ប្រការ សុទ្ធសឹងតែមានដំឡៃ មានស្ពានផ្ទៃក្រោមបួនជ្រុង ក្នុងមួយជ្រុងទំហំ ៤០ លី (មួយយោជន៍) ។ តែកាលជាខាងក្រោយអំពីព្រះបាទអសោកៈនោះទិវង្គតទៅ មានស្ដេចមួយព្រះអង្គទៀត ទ្រង់ព្រះនាមអសទ្ធៈ អ្នកមិនជឿសាសនា ស្ដេចអង្គនោះ បានគាស់កកាយយកកែវដ៏ប្រសើរ សុទ្ធសឹងតែមានដំឡៃ អំពីព្រះស្តូបនោះអស់រលីងនេន ទុកឲ្យនៅតែដីឥដ្ឋឈើប៉ុណ្ណោះ ។ អ្នកនគរទាំងឡាយ បានឃើញដូច្នោះ ក៏ប្រជុំគ្នាជាពួកជាកងនៅទីជិតព្រះស្តូប នាំគ្នាយំសោកស្ដាយផ្អែកចិត្ត ទឹកទឹងតែសព្វខ្លួន កាលនោះ មានកុលបុត្រម្នាក់ ឃើញហេតុដូច្នោះ ទើបសួរថា៖ “ ដូចម្ដេចបានជាអ្នកកាល់គ្នាយំ ? ” អ្នកនគរទាំងឡាយ តបថា៖

១- ក្នុងទិវ្យាវទាន ទ្រង់ព្រះនាមអសោក តែមិនមែនព្រះបាទអសោកជាព្រះបិតារបស់ព្រះកុណាលរាជឱរសទេ គឺស្ដេចអសោកកាលពីព្រេងនាយទៅទៀត ។

"ព្រះស្តូបនៃព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ដែលគេសាងដោយកែវដ៏ប្រសើរទាំង ៧ ប្រការ សុទ្ធសឹងតែមានដំរៀបដ៏រុងរឿង, នេះនែអ្នកមើលចុះ ត្រូវគេចំលាយបង់ គាស់កកាយយកកែវដ៏ប្រសើរទាំង ៧ ប្រការ សុទ្ធសឹងតែមានដំរៀបអស់លើងគង់ ទុកឲ្យនៅតែជង់ឈើប៉ុណ្ណោះ; ព្រោះដូច្នោះបានជាយើងយំ" ។ វេលានោះ កុលបុត្រនោះ ក៏បានកសាងជួសជុលព្រះស្តូបនោះ ដោយកែវដ៏ប្រសើរទាំង ៧ ប្រការ សុទ្ធសឹងតែមានដំរៀប ហើយស្អិតស្អាងដូចដើមទៀតវិញ ព្រមទាំងបានសាងព្រះពុទ្ធបដិមាករ មានព្រះរូបភាពដូចសុទ្ធសាធទៅនឹងព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ ព្រះនាមកកុសន្ធអង្គនោះ ហើយបានតាំងសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងពេលនោះដូច្នេះថា: "សូមអំណាចកុសលនេះ តទៅអនាគត ចូរបណ្តាលឲ្យខ្ញុំបានដូចព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់អង្គនេះ ខ្ញុំសូមឲ្យបានត្រាស់ដឹងនូវធម៌ដ៏បរិសុទ្ធវិសេស គឺអមតមហានិព្វាន" ។ ក៏កុសលដែលព្រះកុនាលពជទេរស បានកសាងព្រះស្តូបដោយកែវដ៏ប្រសើរក្នុងកាលណោះ ទើបនាំឲ្យបានកើតក្នុងត្រកូលដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ហើយមានឫទ្ធិអំណាចក្នុងកាលបច្ចុប្បន្ននេះ ព្រោះកាលពីអតីត បានកសាងព្រះពុទ្ធបដិមាករ ទើបមានព្រះរូបឆោមល្អក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះ សេចក្តីប្រាថ្នាដែលព្រះកុនាលពជទេរសបានដាក់ទុកហើយកាលពីអតីត ទើបបណ្តាលឲ្យបានត្រាស់ដឹងនូវផលនៃអរិយសច្ចក្នុងកាលឥឡូវនេះ ។

អវិទាននៃផ្លែកន្ទួតព្រៃមួយចំហៀង

កាលព្រះបាទអសោក មានប្រសាទសទ្ធាជ្រះថ្លា ក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាហើយ ស្ដេចទ្រង់ត្រាស់សួរព្រះថេរឧបគុប្ត ក្នុងហេតុនោះថា៖ "ក្នុងជាន់ពុទ្ធកាល មានអ្នកណាជាពុទ្ធមាមកៈ បានបរិច្ចាគទានច្រើនជាងគេបំផុត ?" ។

ព្រះថេរឧបគុប្ត ថ្វាយព្រះពរតបថា៖ "បពិត្រមហារាជ មានគហបតីម្នាក់ ឈ្មោះសុទត្ត (១) បានបរិច្ចាគទានច្រើនជាងគេបំផុត" ។

ព្រះបាទអសោក ត្រាស់សួរថា៖ "ទានដែលគេបរិច្ចាគនោះ ជាចំនួនប៉ុន្មាន ?" ។

ព្រះថេរឧបគុប្ត ថ្វាយព្រះពរថា៖ "ចំនួនមាសមួយរយកោដិ" ។

ព្រះបាទអសោក ទ្រង់ព្រះតម្រិះថា៖ "គ្រាន់តែគហបតី គេអាចធ្វើទានអស់ទ្រព្យច្រើនម៉្លោះទៅហើយ ចំណង់បើខ្លួនអញ ឥឡូវ បានសោយរាជ្យជាឥស្សរៈលើជម្ពូទ្វីបទាំងមូល, ម្ដេចក៏បរិច្ចាគទានមិនបានដល់ទីនគេ" ។

១– ក្នុងអាយុវង់-កំង៖ គហបតីឈ្មោះអនាថបិណ្ឌិក ។ គេនឹងថាសុទត្តៈក្ដី អនាថបិណ្ឌិកក្ដី ទាំងពីរឈ្មោះនេះជានាមមនុស្សម្នាក់ ។ ក្នុងភាសាបាលីក៏ប្រាប់ថា "សុទត្តៈ" ជាឈ្មោះដើម តែតាំងពីខ្លួនជ្រះថ្លាក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាហើយ បានបរិច្ចាគទានលើសលុបណាស់ ទើបបានគុណនាមថ្មីថា៖ "អនាថបិណ្ឌិក" ប្រែថាជាអ្នកឲ្យដុំបាយដល់មនុស្សអនាថា ឯពាក្យថា៖ "សុទត្តៈ" ប្រែថា "ជាអ្នកឲ្យល្អ ឬឲ្យដោយងាយ" ឃើញបានសេចក្ដីថា ចិត្តទូលាយដូចគ្នាដែរ សមជាឈ្មោះហៅជំនួសគ្នាបាន ។

ទ្រង់ព្រះរំពឹងដូច្នេះហើយ ព្រះអង្គបានបរិច្ចាគខ្លួនព្រះអង្គ មួយព្រមទាំងព្រះកុនាលរាជឱរស ពួកសេនាបតីរបស់ព្រះអង្គ និងព្រះរាជធានីផងដល់ព្រះអរិយសង្ឃ ទ្រង់បានឲ្យសាងព្រះស្តូប ៨៤.០០០ សុទ្ធសឹងតែកែវដ៏មានដំឡៃ ព្រមទាំងព្រះស្តូបទាំងឡាយ សម្រាប់ពួកព្រះអរហន្តជាសាវក ទ្រង់បានឲ្យស្រោចដើមពោធិព្រឹក្ស បូករួមចំនួនព្រះរាជទ្រព្យ ដែលព្រះអង្គបានព្រះរាជទានទាំងអស់ ត្រូវជាមាស ៩៦ កោដិដំឡឹង គ្រានោះព្រះបាទអសោកទ្រង់ប្រឈួនជាទម្ងន់ ព្រះអង្គបានជ្រាបថា : នឹងទ្រង់ទិវង្គតដោយព្រះរោគនោះ ស្តេចជាទុក្ខព្រួយព្រះរាជហឫទ័យជាខ្លាំង ទើបទ្រង់ព្រះកន្សែងសោកស្តាយ ព្រោះមិនបានសម្រេចដូចព្រះចិត្ត ។

អំពីអតីតកាល គ្រាដែលព្រះបាទអសោក បានធ្វើទានដោយដីមួយក្តាប់នោះ ពជគុប្តៈដែលជាសំឡាញ់បិតនៅជិតខាង បានជួយអនុមោទនាផង លុះដល់មកជាតិជាបច្ចុប្បន្ននេះ បានមកជាសេនាបតីទីមួយរបស់ព្រះបាទអសោកវិញ ក៏ពជគុប្តៈឯកអគ្គមហាសេនា បានឃើញព្រះរាជាទ្រង់ជាទុក្ខព្រួយព្រះរាជហឫទ័យដូច្នោះ ទើបប្រណម្យក្រពុំអញ្ជលី ហើយទូលថា : " បពិត្រមហារាជ ឫទ្ធានុភាពនិងអំណាចរបស់ព្រះអង្គ គ្របទៅលើផែនដី ប្រៀបដូចជាស្មើនៃព្រះអាទិត្យ ពួកមនុស្សទាំងអស់ ឥតមានអ្នកណាមួយ ហ៊ានក្រឡេកមើលចំព្រះភក្ត្រព្រះអង្គឡើយ " ។

ចុះព្រះរាជា ! មានតែពួកស្ត្រីទាំង ៨៤.០០០ប៉ុណ្ណោះ ទើបហ៊ានមើល

ចំព្រះភក្ត្រព្រះអង្គ ការដែលទ្រង់ប្រឈួននេះ គឺហាក់ដូចជាព្រះអាទិត្យ ទៀបនឹងអស្តង្គតទៅដូច្នោះ លោកទាំងពាក់តែងតែប្រព្រឹត្តប្រែប្រួលទៅជានិច្ច ពួកសត្វលោកត្រូវតែឈឺចាប់នឹងស្លាប់ជាធម្មតា សូមទ្រង់ពិចារណានូវអនិច្ចតាធម៌ ប្រយោជន៍អ្វីនឹងទ្រង់ជាទុក្ខព្រួយព្រះរាជហឫទ័យនោះ ។

ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ត្រាស់តបថា : " ខ្ញុំយំសោកពេលនេះ មិនមែនព្រោះខ្លាចវិបត្តិនៃរាជឥស្សរិយយសទេ, ខ្ញុំជាអ្នកមានទុក្ខព្រួយនោះ មិនមែនព្រោះតែត្រូវលះបង់ជីវិតនោះទេ ខ្ញុំខ្សឹកខ្សួលរំជួលចិត្តនោះ មិនមែនព្រោះខ្លាចឃ្លាតចាកមាតុគ្រាម នឹងឃ្លាំងព្រះរាជទ្រព្យរបស់ខ្ញុំទេ ដោយសេចក្តីពិតនោះ ខ្ញុំមានសេចក្តីទុក្ខព្រួយនេះ ព្រោះនឹងត្រូវឃ្លាតចាកព្រះអរិយសង្ឃទាំងឡាយ ដែលខ្ញុំប្រាថ្នានឹងបរិច្ចាគទានឲ្យគ្រប់ចំនួនមាសមួយរយកោដិ ខ្ញុំបានឲ្យទានទៅហើយតែត្រឹម៩៦ កោដិ នៅខ្វះ៤កោដិទៀត ព្រោះដូច្នោះ បានជាខ្ញុំកើតទុក្ខតានតឹងក្នុងចិត្ត " ។

រាធគុត្តៈឯកអគ្គមហាសេនាបតី ក្រាបទូលថា : " ឃ្លាំងព្រះរាជទ្រព្យទាំងឡាយរបស់ព្រះអង្គនៅមានច្រើន គួរតែព្រះអង្គបំពេញទាននោះ ឲ្យគ្រប់ចំនួនទៅ តាមសេចក្តីប្រាថ្នារបស់ព្រះអង្គ " ។

គ្រានោះ ស្តេចទ្រង់ព្រះរាជទានមាស, ប្រាក់ នឹងរបស់មានដំឡៃឯទៀតៗ ជាច្រើន បញ្ជូនទៅដល់វត្តកុក្កុដារាម ។

កាលនោះ ព្រះសម្បទី ជាឱរសនៃព្រះកុនាលរាជបុត្រ បានជា

វឌ្ឍាយាទ (អ្នកទទួលត្រួតមើលក្នុងរាជសម្បត្តិ) មានពួកសេនាបតីចិត្ត កាក្រក់ ជាមិត្តាទិដ្ឋ បានចូលទៅក្រាបទូលព្រះអង្គម្ចាស់សម្បទីថា: "ព្រះបាទអសោក ជិតអស់ព្រះជន្មហើយ សូមទ្រង់ទតមើលចុះ នុះហ្ន៎! ព្រះរាជាទ្រង់បង្ហិនព្រះឃ្លាំង កំពុងតែឲ្យគេកើបខ្ជះខ្ជាយ វិនាសព្រះរាជទ្រព្យអស់ហើយ កាលបើព្រះអង្គនឹងបានជាស្ដេច កោដ្ឋាគារទាំងឡាយ ព្រមទាំងព្រះរាជទ្រព្យដ៏មានដំរៃឡេនោះឯង នឹងបានលើកដំកល់ដំកើងព្រះអង្គឲ្យជាស្ដេចថ្កើនរុងរឿង ព្រោះដូច្នោះ គួរតែទ្រង់បញ្ញត្តកុំឲ្យគេបង្ហិនព្រះរាជទ្រព្យនោះទាំងអស់ " ។

ព្រះអង្គម្ចាស់សម្បទី លុះទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ដូច្នោះហើយ ក៏ទ្រង់យល់ព្រមតាមសេចក្ដីពន្យល់របស់ពួកអមាត្យ ក៏ទ្រង់ដកហូតយកព្រះរាជទ្រព្យទាំងអស់របស់ព្រះរាជា ដែលស្ដេចកំពុងតែប្រឈួន ហើយមានព្រះហឫទ័យកំពុងជ្រះថ្លាយ៉ាងនោះ ទុកឲ្យនៅសល់តែកាជន៍មាសមួយ នឹងកាជន៍ប្រាក់មួយប៉ុណ្ណោះ ដែលជាវត្ថុសម្រាប់ដាក់ព្រះក្រយាស្ងោយព្រះរាជា កាលទ្រង់ទទួលកាជន៍សោយស្រេចហើយ ក៏ទ្រង់បញ្ជូនកាជន៍ទាំងនោះ ព្រះរាជទាននៅវត្តកុក្កុដារាមទៀត ខណៈនោះ គេដាក់ព្រះក្រយាស្ងោយក្នុងកាជន៍ដីថ្វាយឲ្យទ្រង់សោយ ។ ក្នុងបច្ឆិមកាលៈ គេបានថ្វាយផ្លែកន្ទួតព្រៃមួយចំហៀងដល់ព្រះរាជា ព្រះអង្គកាលបានទទួលផ្លែឈើនោះហើយ ស្ដេចឲ្យប្រជុំពួកអមាត្យ ហើយត្រាស់នូវព្រះវាចាមុខគួរឲ្យសង្វេគចិត្តថា: អ្នកណាជាម្ចាស់នៃជម្ពូទ្វីបនេះ ? ។

ពួកអមាត្យ ទូលតបថា: " ឱព្រះរាជា ៗ ព្រះអង្គតែមួយ ទ្រង់ជាម្ចាស់នៃជម្ពូទ្វីបនេះ " ។

ព្រះរាជា ជ្រាបដូច្នោះហើយ ទ្រង់ត្រាស់នឹងពួកអមាត្យ ដោយព្រះនេត្រពេញទៅដោយអស្សុជលថា: " អ្នកទាំងឡាយភាន់ច្រឡំទេ ដែលថាខ្ញុំជាម្ចាស់នោះ ខ្ញុំមិនមែនជាម្ចាស់ទេ ព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះថាខ្ញុំជារាជាធិបតី បានតែត្រឹមលើផ្លែកន្ទួតព្រៃមួយចំហៀងនោះឯង (១) ។ ឱអនិច្ចាអើយ ! ទ្រព្យសម្បត្តិទាំងឡាយ ជារបស់ថោកទាប ឥតប្រយោជន៍ គ្មានគេរាប់ សូម្បីតែខ្លួនឯងជាឥស្សរៈលើមនុស្សទាំងឡាយ គង់ធ្លាក់ខ្លួនទៅជាអ្នកខ្សត់ទុគ៌ត ផុតពីអំណាចទៅវិញបាន ពេលនេះ ខ្ញុំនៅមានត្រឹមតែផ្លែកន្ទួតព្រៃមួយចំហៀងនេះ ប្រៀបដូចជាទន្លេដែលមានខ្សែទឹកដ៏ខ្លាំងក្លា កំពុងតែហូរធ្លាក់ជ្រុលចុះមកគគុកគគាត់ ហើយត្រឡប់ទៅជាឈប់នៅនឹងថ្កល់ ក្នុងកាលដែលផ្ទប់ស្ទះនឹងកំណាមួយដូច្នោះ " ខណៈនោះ ទ្រង់ត្រាស់នូវព្រះគាថាទាំងឡាយតទៅនេះថា :

" ព្រះវាចាទាំងឡាយ របស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ ជាពាក្យត្រូវពិតប្រាកដណាស់ ក្នុងព្រះវាចាទាំងឡាយរបស់ព្រះអង្គនោះ មិនមានពាក្យ

---

១ – វិសុទ្ធិមគ្គៈ ព្រះបាទអសោកនោះ ទ្រង់សោយឥស្សរភាពលើផែនដីទាំងមូល បានបរិច្ចាគទានទាំងរយកោដិ ព្រះអង្គធ្លាប់បានទទួលសេចក្ដីសុខ លុះដល់ជិតទិវង្គត ទ្រង់បានតែត្រឹមផ្លែកន្ទួតព្រៃមួយចំហៀងប៉ុណ្ណោះ កាលបើព្រះអង្គអស់បុណ្យហើយ ក៏ត្រឡប់ជាទៅជាសោយសោក ព្រោះតែចំណងរូតរឹតកងកាយ គឺភពសម្បត្តិនោះឯង ។

ត្រង់ណាមួយដែលមិនពិតទេ " ព្រះអង្គបានត្រាស់ព្រះពុទ្ធដីកាហើយថា: " ពួកអ្នកដែលស្រឡាញ់ទុកចិត្តគ្នា ជាហេតុនាំមកនូវសេចក្តីទុក្ខកង្រៃ បែកគ្នាជាទីបំផុត " ។

កាលពីដើម តែកាលណាខ្ញុំចេញប្រកាសបញ្ញត្តទៅលើកិច្ចអ្វីមួយ ហើយ ឥតមានអ្នកណាមួយទទឹងតាស់អាជ្ញាទេ ឥឡូវនេះ ខ្លួនខ្ញុំដូចជាខ្សែទឹកដ៏ខ្លាំងក្លា កំពុងតែហូរធ្លាក់ជ្រលចុះមកគគុកគគាក់ ស្រាប់តែទៅជួបស្ទះនឹងភ្នំណាមួយ ហើយគាំងនៅនឹងថ្កល់យ៉ាងណា ក៏ពាក្យសំដីរបស់ខ្ញុំទាំងប៉ុន្មាន ឥឡូវនេះ គាំងនៅនឹងថ្កល់ មិនសម្រេចប្រយោជន៍អ្វីដូច្នោះដែរៗ កាលពីមុន នៅលើប្រថពីមណ្ឌលនេះ ខ្លួនខ្ញុំជាទីពឹងនឹងជាម្ចាស់របស់មនុស្សទាំងអស់ ពួកស្តេចណាជាសត្រូវ មានចិត្តព្រហើនក្រោងកាចរបឹងរឹងរូស ខ្ញុំអាចបង្ក្រាបពួកស្តេចទាំងអស់នោះ ឲ្យនៅក្រោមអំណាចបាន ពួកមនុស្សណាជាអ្នកខ្សត់ទុគ៌ត នឹងជាអ្នកទុព្វលភាព ខ្ញុំអាចជួយទំនុកបំរុងពួកមនុស្សទាំងអស់នោះបាន ។ ក្នុងកាលមុន ខ្លួនខ្ញុំជាទីពឹងនៃពួកមនុស្សឯទៀតជាច្រើន ឥឡូវនេះ អំណាចរបស់ខ្ញុំ តែជាតពាតពោលអស់ហើយ ខ្លួនខ្ញុំប្រៀបដូចជារទេះមួយ ដែលគេរុះរើចេញអស់ទុកឲ្យនៅសល់តែទ្រុងពង ពុំនោះសោត ដូចជាអសោកព្រឹក្សា កាលបើឫសទាំងឡាយរបស់វាស្ងួតហើយ មែកទាំងឡាយក៏គេកាប់អស់ចេញហើយ ឯផ្កា,ផ្លែ, មែក នឹងស្លឹកទាំងអស់នោះ គេបោះទៅណាបូ មុខជា

នឹងស្វិតស្រពោនហួតហែងទៅមិនខាន ។ ខ្លួនខ្ញុំខាតបាតបន្តាល ដែលជាបន្ទុកសម្រាប់ពឹងផ្អែកអស់ហើយ ព្រះរាជសាររបស់ខ្ញុំទាំងប៉ុន្មាន ក៏សុទ្ធតែជាសំបុត្រស្លាប់ឥតប្រយោជន៍ទាំងអស់ " ។

លុះទ្រង់ត្រាស់គាថានេះចប់ហើយ ព្រះអង្គត្រាស់ហៅរាជបុរសអ្នកគាល់ក្នុងទីជិតព្រះអង្គមក ទ្រង់ប្រទានកន្ទួតព្រៃមួយចំហៀង ហើយថ្លែងព្រះឧង្ការថា: " ចូរឯងយកផ្លែឈើនេះទៅកាន់វត្តកុក្កុដារាម ឯងប្រគេនដល់ព្រះសង្ឃក្នុងវត្តនោះ ហើយឯងទូលព្រះថេរៈថា ទេយ្យវត្ថុនេះ ជាទានខាងក្រោយបំផុតរបស់ស្ដេចអសោក ពេលនេះ ព្រះអង្គនៅមានតែផ្លែកន្ទួតព្រៃមួយចំហៀងប៉ុណ្ណោះ ទ្រង់វិនាសចាកព្រះរាជទ្រព្យ ដែលមានទាំងប៉ុន្មាននោះអស់ហើយ សូមព្រះសង្ឃទទួលយកដោយមេត្តាចិត្ត ចំពោះបច្ឆិមទានរបស់ស្ដេចកំសត់ទុគ៌តនេះ ដែលជាអ្នកខំខ្មៀតកសាងកុសលយកផលអំពីទាននេះតែប៉ុណ្ណោះ " ។

លុះរាជបុរសយកទៅប្រគេនដល់ព្រះសង្ឃ ព្រមទាំងថ្លែងព្រះឧង្ការដោយសព្វគ្រប់ ក៏ព្រះយសត្ថេរបានប្រកាសប្រាប់ដល់ជំនុំសង្ឃថា: "អ្នកទាំងឡាយ បានឃើញ បានស្គាល់ ព្រះបាទអសោកច្បាស់លាស់ហើយ ទ្រង់ជួបប្រសព្វតែសេចក្ដីសុខ នឹងសេចក្ដីសោមនស្សតែម្យ៉ាង ទ្រង់ផ្សាយឥស្សរភាពរបស់ព្រះអង្គទៅលើប្រថពីមណ្ឌល មានសមុទ្រជាព្រំប្រទល់ ឥឡូវនេះ ត្រូវរាជបរិពាររបស់ព្រះអង្គ រឹបជាន់យកឫទ្ធិអំណាច ធ្វើឲ្យសាប

សូន្យពីព្រះអង្គអស់ទៅ ដកហូតយកព្រះរាជទ្រព្យរបស់ព្រះអង្គអស់គ្មានសល់ ធ្វើឲ្យព្រះអង្គមានតែខ្លួនទទេ នៅមានត្រឹមតែផ្លែកន្ទុតព្រៃមួយចំហៀងនេះ ដែលទ្រង់បានព្រះរាជទានមកដោយស្មូត្រព្រះរាជហឫទ័យចំពោះដល់សង្ឃ ព្រះរាជទានដល់ភិក្ខុសង្ឃក្នុងពេលនេះ ដោយទ្រង់មានព្រះរាជហឫទ័យធ្ងន់ជ្រៅ ដើម្បីនឹងបញ្ឈឺចិត្តដល់ពួករាជបរិពាររបស់ព្រះអង្គ។ ទើបព្រះថេរៈបានចាត់ឲ្យទាយកម្នាក់ បុកកំទេចផ្លែឈើនោះ ឲ្យល្អិតជាផង់ ដាក់លាយទៅក្នុងបបរ ដើម្បីឲ្យភិក្ខុទាំងអស់បានចំណែកទាននោះគ្រប់គ្នា ហើយព្រះថេរៈបានប្រាប់ភិក្ខុទាំងឡាយថាៈ "អ្នកទាំងឡាយគួរដឹងខ្លួនថា ហេតុនេះជាកិច្ចសម្រាប់វដ្តសង្សារ ដែលជាធម្មជាតិគួរនឿយណាយ ទ្រើមរអើមឲ្យណាស់ ទ្រព្យសម្បត្តិនិងកាមគុណទាំងឡាយ រមែងអន្តរធានបាត់ទៅភ្លាមៗ ណ៎ះ។ សង្សារវដ្តពេញជាគួរឲ្យនឿយណាយចិត្តពេកណាស់ ហើយជាធម្មជាតិនាំមកនូវសេចក្តីទុក្ខព្រួយជាទីបំផុត " ។

ប្រពៃណីនេះ ធ្វើឲ្យយើងដឹងបានថាៈ " បណ្តាស្តេចទាំងឡាយដែលជាតំណាងព្រះវង្សមក ពួកស្តេចដែលមានឫទ្ធានុភាព បរិបូណ៌ដោយរាជសម្បត្តិទាំងអស់នោះ ក៏មិនស្មើនឹងព្រះបាទអសោកនេះឡើយ ល្អកណា ពួករាជអមាត្យរបស់ព្រះអង្គជួយការពារយ៉ាងណា ក៏គង់តែវិនាសទៅវិញ កាលបើយើងនៅមានកំឡាំងកំហែង មិនទាន់ធ្លាក់ទៅក្នុងសេចក្តីទុក្ខនៅឡើយទេ យើងគួរតែខំប្រឹងព្យាយាមឲ្យពេញបន្ទុក ដើម្បីឲ្យបានសម្រេចកុសលជាសុខតទៅ " ។

កាលដែលទ្រង់ខ្សោយថយព្រះកាយពល ទៀបរលត់ខន្ធហើយ ព្រះបាទអសោក បានត្រាស់នឹងរាធគុប្តសេនាបតីថា៖ " ឥឡូវនេះ អ្នកណាជាម្ចាស់ធំជាងគេបណ្តាច់ ក្នុងជម្ពូទ្វីបនេះ " ។

រាធគុប្តសេនាបតី ក្រាបចុះទៀបព្រះបាទា ហើយទើបទូលតបព្រះមហាក្សត្រិយ៍ថា៖ " បពិត្រព្រះករុណាជាម្ចាស់ជីវិតលើត្បូង ព្រះអង្គទ្រង់ជាម្ចាស់ធំជាងគេបណ្តាច់ ។ " ។

លុះទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ពាក្យនោះហើយ ស្តេចតើនឡើងចាកក្រឡាព្រះបន្ទំ ប្រណម្យអញ្ជលី ទ្រង់ទតមើលគ្រប់ទិសទាំង ៤ ហើយថ្លែងទក្ខានេះថា៖ " វៀរលែងតែឃ្លាំងខ្ញុំចេញ ខ្ញុំសូមថ្វាយប្រថពីមណ្ឌលទាំងមូល ដែលមានមហាសមុទ្រទាំង ៤ ជាព្រំប្រទល់ ដល់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ នឹងព្រះអរិយសង្ឃ ។ ដោយអំណាចបុញ្ញកុសល ជាផ្នែកដែលខ្ញុំបានបំពេញហើយនេះ តទៅអនាគត ខ្ញុំមិនប្រាថ្នាចង់បានជាស្តេចចក្រពត្តិទេ ខ្ញុំមិនប្រាថ្នាជាព្រះឥន្ទ្រ ជាព្រះព្រហ្ម ជាលោកាធិបតី ឬជាទេវតាទេ តែខ្ញុំសូមតាំងជំកល់សេចក្តីប្រាថ្នាថា តទៅអនាគត ក្នុងពេលដែលខ្ញុំនឹងបានទៅកើតក្នុងជាតិណា ៗ ខ្ញុំសូមឲ្យបានគ្រប់គ្រងខ្លួន ដោយអំណាចខ្លួនឯង ហើយខ្ញុំសូមឲ្យបានសម្រេចព្រះអរហត្តផល ឲ្យបានឆាប់ហ័ស" ។ ខណៈដែលទ្រង់ប្រោសប្រទានព្រះបណ្តាំនេះ ព្រះអង្គឲ្យប្រថាប់ព្រះរាជទក្ខារនោះ ដោយព្រះវរលញ្ឆករនឹងព្រះទន្តរបស់ព្រះអង្គ ទ្រង់ប្រគល់ឲ្យទៅ

ពកគុត្តៈសេនាបតី កាលព្រះអង្គបរិច្ចាគទាននេះដល់ព្រះសង្ឃរួចហើយ ក៏ព្រះរាំយោរបស់ព្រះអង្គ ស្រុតថយចុះទៅជាជរាប ហើយទ្រង់សោយព្រះទិវង្គត ក្នុងពេលនោះទៅ ។

ពួកសេនាបតី នាំគ្នារៀបចំព្រះបរមសព ទៅតាមរបៀបស្តេចចក្រពត្រាធិរាជ បានតាក់ឲ្យតាក់តែងគ្រឿងសំអាងគ្រប់ប្រដាប់ទៅតាមក្រសួង ដើម្បីជាទីគោរពដល់ព្រះបរមសព ហើយរុំសំពត់ស្អប ដាក់ដំកល់ក្នុងព្រះមឈូស បូជាព្រះបរមសពតាមទំនៀម ។

គ្រានោះ ពួកសេនាបតី បានអភិសេកព្រះអង្គម្ចាស់សម្បទី ឲ្យឡើងគ្រងសោយរាជ្យ ជាជំណាងព្រះអង្គតមក ។

ពជគុត្តៈសេនាបតី បានប្រាប់ដំណើរនោះដល់ពួកអមាត្យថា៖ "ព្រះបាទអសោក បានព្រះរាជទានប្រថពីមណ្ឌលទាំងមូល ដល់ព្រះសង្ឃហើយ ព្រោះអ្វី ? ព្រោះថា ព្រះអង្គប្រាថ្នានឹងបំពេញការបរិច្ចាគឲ្យគ្រប់ចំនួនមួយរយកោដិ ឲ្យបានដូចជាគហបតីឈ្មោះសុទត្ត តែព្រះអង្គបានបរិច្ចាគហើយ កាលដែលទ្រង់ព្រះជន្មនៅឡើយ បានត្រឹមតែ ៩៦ កោដិ យើងត្រូវលោះជម្ពូទ្វីបនេះមកវិញ ដោយដំឡៃបួនកោដិ ដើម្បីនឹងធ្វើឲ្យសម្រេចសេចក្តីប្រាថ្នារបស់ព្រះបរមសពនោះ." ។

ពួកអមាត្យទាំងអស់ ជំនុំព្រមព្រៀងគ្នាហើយ ទើបបានលោះជម្ពូទ្វីប ដោយដំឡៃមាស ៤ កោដិ ហើយថ្វាយទៅព្រះបាទសម្បទី ជា

វដ្ឋពាយោធ ។ ព្រះរាជឱរសរបស់ព្រះបាទសម្បទី ដែលបានសោយរាជ្យជាដំណព្រះវង្សតមក ទ្រង់ព្រះនាមវ្រហស្បតី (ពហបតី) ព្រះរាជឱរសរបស់ព្រះបាទវ្រហបតី ។ល។ ទ្រង់ព្រះនាមបុស្សវ៉ែន ។ ព្រះរាជឱរសរបស់ព្រះបាទបុស្សវ៉ែន ។ល។ ទ្រង់ព្រះនាមបុស្សមិត្រ(១) ។ ព្រះបាទបុស្សមិត្រ បានប្រឹក្សាជាមួយនឹងពួកសេនាបតីថា: " យើងត្រូវធ្វើដូចម្ដេច ដែលអាចល្បីកេរ្តិ៍ឈ្មោះរបស់យើង ឲ្យបានខ្ចង់ទៅក្នុងលោកនេះបាន? ។

គ្រានោះ មានសេនាបតីម្នាក់ ក្រាបទូលថា: "ក្នុងកាលមុន មានស្ដេចសោយរាជ្យ ដែលជាព្រះវង្សរបស់ព្រះអង្គដែរ ទ្រង់សាងព្រះស្តូប ៨៤.០០០ ហើយបានបរិច្ចាគទានជាមាសមួយរយកោដិ ព្រះអង្គបានប្រព្រឹត្តប្រតិបត្តិតាមព្រះធម៌របស់ព្រះពុទ្ធ ដែលមាននៅក្នុងលោកនេះជាយូរអង្វែងឆ្នាំ ព្រះនាមរបស់ព្រះអង្គនោះ តាំងនៅឋិតថេររហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ " ។

បើព្រះអង្គបានកសាងព្រះស្តូប៨៤.០០០ ដូចយ៉ាងព្រះបាទអសោក

១– អាយុ-វង-កឹង: រាជឱរសរបស់ព្រះបាទសម្បទី ទ្រង់ព្រះនាមវ្រហស្បតិ ព្រះរាជឱរសរបស់ព្រះបាទវ្រហស្បតិ ទ្រង់ព្រះនាមវ្រសសេន ។ ព្រះរាជឱរសរបស់ព្រះបាទវ្រសសេន ទ្រង់ព្រះនាមបុស្សវ៉ែន ។ ព្រះរាជឱរសរបស់ព្រះបាទបុស្សវ៉ែន ទ្រង់ព្រះនាមបុស្សមិត្រ ។ ក្នុងទិវ្យាវទាន: ស្ដេចដែលសោយរាជ្យជាដំណពីព្រះបាទអសោកមកទ្វបញ្ជា នឹងអាយុ-វង-កឹង ប្លែកតែត្រង់ជាព្រះបាទបុស្សវ៉ែន ទៅជាព្រះបាទបុស្សវ៉ែនទៅវិញ។ឯព្រះនាមព្រះបាទវ្រសសេន មិនមានក្នុង អាយុ-វង-ឋួនទេ ។

អង្គនោះ ព្រះនាមរបស់ព្រះអង្គ ក៏គង់នឹងតាំងនៅក្នុងលោកនេះ អស់កាលយូរលង់ទៅដូចគ្នាដែរ ” ។

ព្រះបាទបុស្សមិត្រ ត្រាស់តបថា: “ ក្នុងកាលមុន ស្តេចសោយរាជ្យដែលជាព្រះវង្សរបស់ខ្ញុំនោះ ព្រះអង្គមានឫទ្ធានុភាព គួរនឹងធ្វើវត្តទាំងនោះឲ្យសម្រេចបាន; ឯខ្ញុំដូចម្តេចនឹងធ្វើការងារធំដល់ម្ល៉េះឲ្យសម្រេចបាន ក្រែងអ្នកមានទ្រព្យណាមួយដទៃទៀត ដែលស្មើគ្នានឹងព្រះបាទអសោកនោះ មានដែរឬ? ” ។

ពេលនោះ មានសេនាបតី មានសេចក្តីយល់ឃើញផ្ទុយគ្នានឹងសេចក្តីចំរើន ក្រាបទូលថា: ការដែលធ្វើល្អឬធ្វើអាក្រក់ ក្នុងអំពើទាំងពីរនេះ ក៏បានល្បីខ្ចរកេរ្តិ៍ឈ្មោះស្មើគ្នា ព្រោះព្រះរាជាជាន់មុន ទ្រង់បានសាងព្រះស្តូប ៨៤.០០០ ហើយកិត្តិយសរបស់ស្តេច ឋិតនៅអស់កាលយូរអង្វែង ប្រសិនបើព្រះអង្គទំលាយបង់ព្រះស្តូបទាំងអស់នោះវិញ ក៏គង់ព្រះនាមរបស់មហាបពិត្រ នឹងតាំងនៅជាប់ជាដំណាលប្រពៃណីទៅក្នុងអនាគតជាយូរអង្វែងដូចគ្នាដែរ ” ។

ព្រះបាទបុស្សមិត្រ ទ្រង់យល់ព្រមតាមគំនិតនោះ ទើបត្រាស់ឲ្យប្រជុំពលចតុរង្គសេនា ហើយស្តេចយាងទៅកាន់វត្តកុក្កុដារាម ដោយព្រះបំណងនឹងបុកទំលាយបំបែកតួវត្តនោះ តែពេលនោះ ស្រាប់តែឮសូរសីហនាទ (សម្រែកសិង្ហ) សន្ធាប់ខ្ទរនៅត្រង់ទ្វារនោះ ព្រះរាជា ទ្រង់ខ្លាក់ស្ញប់ស្ញែងព្រះរាជហឫទ័យ មិនអាចហ៊ានយាងចូលទៅក្នុងវត្តនោះ

ទ្រង់លើករេហ៍ពលត្រឡប់មកវិញ ។ ព្រះអង្គខំខួបយាងទៅដល់បីលើក តែមិនអាចនឹងចូលទៅបានដូច្នោះ ដល់គ្រាក្រោយបំផុត ព្រះអង្គបានចាត់ឲ្យនិមន្តភិក្ខុទាំងឡាយមក ហើយត្រាស់ថា: “ ខ្ញុំបំណងនឹងទំលាយបំបាត់ព្រះពុទ្ធសាសនាចេញ, តើភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកលោកគាប់ចិត្តឲ្យទុកព្រះស្តូបឬឲ្យទុកសេនាសនៈរបស់សង្ឃ ?” ។

ភិក្ខុទាំងឡាយ ថ្វាយព្រះពរថា: “ បពិត្រមហារាជ អាត្មាភាពទាំងអស់គ្នា គាប់ចិត្តទុកព្រះស្តូប ” ។

លុះទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ដូច្នោះ ព្រះបាទបុស្សមិត្រ ក៏ពិឃាតពួកភិក្ខុទាំងអស់នោះទៅ ទ្រង់ឲ្យទំលាយបង់នូវទីសេនាសនៈរបស់សង្ឃទាំងនោះ ហើយព្រះអង្គខំព្យាយាមក្នុងកិច្ចបំផ្លាញនោះ កាន់តែចំរើនធំឡើងរហូតដល់ទៅដែនសាគលៈ ទ្រង់បានថ្លែងព្រះឱង្ការជាព្រះរាជសារទៅថា: “ បើអ្នកណាមួយ យកក្បាលសមណៈបានមួយមកឲ្យយើង អ្នកនោះ នឹងត្រូវបានរង្វាន់ជាមាសមួយដុំ.” ។

សម័យនោះ ក្នុងប្រទេសនោះ មានព្រះស្តូបមួយធំ ជាទីនៅអាស្រ័យនៃព្រះអរហន្តមួយអង្គ(១) ព្រះថេរៈអង្គនោះ និម្មិតធ្វើជាក្បាលសមណៈជាច្រើនពាន់ ហើយប្រាប់ឲ្យអ្នកស្រុកនាំយកទៅថ្វាយដល់ព្រះរាជា កាលស្តេចទ្រង់ជ្រាបហេតុនោះហើយ ព្រះរាជា ទ្រង់ប្រាថ្នាបង់សម្លាប់ព្រះ

---

១ ក្នុងអាយុ–វង.ក៏ត ព្រះអរហន្តនោះនៅក្នុងវត្តធម៌រាជិកា ។

អរហន្តអង្គនោះទៀត តែព្រះថេរៈ លោកចូលកាន់អាកាសកសិណ និមន្តហួសបាត់ទៅ ព្រះរាជាមិនអាចពិឃាតលោកបាន ។

គ្រានោះ ព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ស្ដេចយាងទៅកាន់រាជធានីឯទៀត ដោយសេចក្ដីបំណងនឹងធ្វើព្រះពុទ្ធសាសនាឲ្យវិនាស នៅក្នុងរាជធានីនោះ មានយក្សម្នាក់ ជាអ្នកគ្រប់គ្រងរក្សាព្រះពុទ្ធសាសនា យក្សនោះគិតថា: "អញទទួលស័ព្ទព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធម្ចាស់ មិនគួរនឹងធ្វើបាបដល់អ្នកណាឡើយ ប៉ុន្តែអញធ្វើដូចម្ដេច នឹងគ្រប់គ្រងព្រះពុទ្ធសាសនាបានហ្ន៎ ! ក្នុងកាលមុន មានយក្សឈ្មោះក្ឫមិសៈ បានមកសូមធីតាអញ តែអញមិនព្រមឲ្យ ព្រោះវាប្រព្រឹត្តទុច្ចរិត តែឥឡូវនេះ គួរអញឲ្យធីតាអញទៅវានោះចុះ ដើម្បីបានវាជួយរក្សាព្រះពុទ្ធសាសនាផង" ព្រោះឧបាយនេះ ក្នុងប្រទេសនោះ ទើបពួកយក្សនៅមានអំណាចគ្រប់គ្រងរក្សាព្រះពុទ្ធសាសនា ដោយព្រះបាទបុស្សមិត្រមិនហ៊ានទំលាយបង់ ។ ខណៈនោះ ពួកយក្សនឹងទេព្ដា ដែលរក្សាដើមពោធិព្រឹក្ស នាំគ្នាល្បងលួងលោមពួករាជបុរស នាំបណ្ដើរព្រមទាំងព្រះរាជាផង យកទៅរហូតដល់មហាសមុទ្រខាងត្បូង លុះដល់ទីនោះហើយ ក៏យក្សឈ្មោះក្ឫមិសៈ លើកថ្មជាមួយដុំធំគួរស្ញើមអស្ចារ្យ គប់បំបែកព្រះសិរព្រះរាជាអង្គនោះ ស្លាប់ព្រមជាមួយគ្នា នឹងពួកពលទាំងអស់ ក្នុងទីនោះ ។

ព្រះរាជវង្សរបស់ក្សត្រិយ៍ក្នុងដែនមគធៈ កំផុតអស់ត្រឹមណោះហើយ(១) ។

ចប់រឿងព្រះបាទអសោកមហារាជតែប៉ុណ្ណេះ ។

១–ក្នុងអាយុ-វង-ពីងះ តពីនោះមក(ព្រះភគា) ស្តេចយាងចូលទៅទីឯទៀត ដល់មកកោដ្ឋាគារនគរនោះ មានយក្សម្នាក់ ជាអ្នកគ្រប់គ្រងរក្សាព្រះបង្គមនៃព្រះពុទ្ធ យក្សនោះគិតថាៈ “ព្រះពុទ្ធសាសនានឹងអន្តរធានទៅ ព្រោះអញជាអ្នកទទួលភារៈខាងការពារមិនហ៊ានសម្លាប់សត្វមានជីវិត តែអញមានធីតាដែលយក្សគិលិសយ៉ានស្នមគស្តាំងម្តងពីកាលមុន អញមិនព្រមឲ្យ ព្រោះវាមិនឈប់ប្រព្រឹត្តអំពើទុច្ចរិត តែឥឡូវនេះ ចូរអញឲ្យធីតាអញទៅវានោះចុះ ដើម្បីឲ្យវាជួយរក្សាព្រះពុទ្ធសាសនាផង ។ មានយក្សម្នាក់ទៀត ចិត្តកាចទ្រនង់ ជាអ្នករក្សានូវព្រះបាទបុស្សមិត្រជានិច្ច ព្រោះតែដោយកំឡាំងឫទ្ធានុភាពរបស់យក្សនោះ ទើបមិនមានអ្នកណាមួយហ៊ានប្រទុស្តនឹងស្តេចនោះសោះ ។ ទេព្តាជាអ្នករក្សាព្រះបង្គមរបស់ព្រះពុទ្ធ ទើបល្បួងនាំយក្សដែលជាអ្នកគ្រប់គ្រងរក្សាស្តេចទៅរហូតដល់មហាសមុទ្រខាងត្បូង ក្នុងវេលានោះ យក្សឈ្មោះគិលិសបានលើកភ្នំមួយយ៉ាងធំ គប់បំបែកព្រះបាទបុស្សមិត្រ ពំទេចព្រមទាំងចតុរង្គសេនា ស្លាប់ទៅជាមួយគ្នាក្នុងទីនោះ ។ ព្រះបាទបុស្សមិត្របានបំផ្លាញបង់នូវរាជត្រកូលដែលជាមោរិយវង្សអស់ពីត្រឹមនោះមក ។

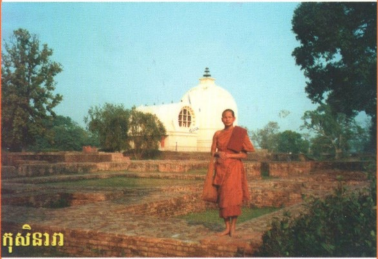

កន្លែងព្រះអង្គបរិនិព្វាន

ដែលព្រះបាទធម្មាសោក ទៅទស្សនាហើយកើតសេចក្ដីសង្វេគតក់ស្លុតរហូតដល់ទ្រង់សន្លប់បាត់ស្មារតី ។ បន្ទាប់មក បានធ្វើការបូជា និងចារិកអក្សរទុក...

បោះពុម្ពចែកជាធម្មទានលើកទី ១
ចំនួន ១៥០០ ក្បាល

យើងខ្ញុំជាកូន ខ្ញៅ យុនសំរ៉ង ខ្ញៅ យ៉ាតណៃ ខ្ញៅសុខផល ខ្ញៅ វិសាល ខ្ញៅ រ៉ាមុន
ខ្ញៅ ភារាដា ខ្ញៅ ចំរើន ខ្ញៅ ភារី

បានឧបត្ថម្ភការផ្សាយសៀវភៅនេះជាeBook
ដើម្បីឧទ្ទិសកុសលដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធ ឧបាសក ខ្ញៅ ពាញ និង ឧបាសិកា ឈរ យឿន

ការផ្សាយសៀវភៅនេះជា eBook បានបង្កើតឡើងដោយ

មូលនិធិខ្មែរសម្រាប់ការសិក្សា និង ករុណាខ្មែរ

ដើម្បីបម្រើប្រយោជន៍ជាសាធារណៈ ដោយមិនគិតកម្រៃ

ស្កេន ជា eBook ដោយ ប៉ៅ ភារម្យ

មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៥

បើលោក-លោកស្រីចង់បានសៀវភៅនេះ ឬអានបន្តទៅទៀត សូមទិញ ឬជាវពីអ្នកនិពន្ធ

ឬបណ្ណាគារដោយផ្ទាល់ដើម្បីគោរព "រក្សាសិទ្ធិ" របស់អ្នកនិពន្ធ។

យើងខ្ញុំ ពុំមានការប្រាស្រ័យទាក់ទង ដោយប្រភេទណាមួយជាមួយអ្នកនិពន្ធ ឬបណ្ណាគារទេ។

សូមអរគុណ

ខ្ញៅ យុនសំរ៉ង

ប្រធាន

មូលនិធិខ្មែរសម្រាប់ការសិក្សា

www.elibraryofcambodia.org